

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

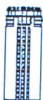
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

2^H 10'

CC

13102

**COELORUM REGINÆ,
VIRGINUM VIRGINI,
MARIÆ
HORTO VOLUPTATIS,
DELICIARUM PARA-
DISO,**

**HORTULUS HIC INSCRIPTIONUM
SACER ESTO.**

HORTUS
VARIARUM INSCRIPTIONUM,
VETERUM ET NOVARUM
Videlicet

URBIUM, TEMPLORUM,
SACELLORUM, ALTARIUM,
Reliquiarum, Cæmeteriorum, Organorum,
Horologiorum, Scholarum, Bibliothecarum,
Musæorum, Obeliscorum, Columnarum,
Pyramidum, Statuarum, Imaginum, Arcuum
Triumphalium, Portarum, Arcium, Palatiorum,
Aularum, Curiarum, Armamentariorum,
Propugnaculorum, Munimentorum, Portuum,
Aquæductuum, Thermarum, Pontium, Viarum,
Fontium, Hortorum, Villarum, Cænaculorum,
Cellarum, Hippodromorum, Offinarum
Monetariarum, Nosocomiorum,
Hospitalium, Tumulo-
rum &c.

IN CERTOS LOCOS, SEU AREOLAS
DIGESTARVM,

P. OTTONE AICHER Benedictino
ad S. Vitum, in Alma & Archiepiscopali Univer-
sitate Benedictino, Salisburgensi Phil. Moral.
& Historiarum Professore Ord.

SUPERIORUM PERMISSU

SALISBURGI,

Typis & Impensis JOAN. BAPTISTÆ MAYR,
Typographi Aulico - Academici,

1 6 7 6.

SYLLABUS

Eorum, quorum scriptis in hoc
Opusculo usi fuimus.

A.

Abrahamus Bzovius.
Abrahamus Gölnitius.
Aloysius Juglaris S. J.
Aloysius Lollinus.
Angelus Bargens.
Antonius Querengus.
Ausonius.

B.

B. Platina.
Baldassinus Cabillanus S. J.
Bohuslaus Balbinus S. J.

C.

Casar Baroni⁹ S. R. E. Card.
Casspar Barlaus.
Cotta Veronensis.

D.

Daniel Heinsius.
Daniel Rogersius.

E.

Emmanuel Thesaurus.
Epigram. antiq. Urbis.
Erycius Puteanus.

F.

Franciscus Bencius S. J.
Franciscus SWertius.

G.

Gabriel Bartholomaeus
Gramond.
Georgius Buchananus.

H.

Hadriannus Junius.
Henricus Ranzovius.

I.

Jacobus Sannazarus.
Jacobus Zevetotius.
Janus Lernutius.
Jannus Nicinus Erythraeus.
Jannus Vualis.

Joannes

Joannes Aloysius Cerchia-
rius.

Joan. Isaac. Pontanus.

Joannes OWentus.

Joannes Secundus.

Jodocus Sincerus.

Josephus Baptista.

Julius Caesar Scaliger.

Iustus Lipsius.

L.

Laurentius Beyerlinck.

Laurentius Le Brun S. I.

Leo Matina, Bened.

M.

Mapheus Barberinus

S. R. E. Card.

Martialis.

Martinus Zeilerus.

Matthias Abele.

Maxamilianus Vrientius.

N.

Nathan Chytrant.

Nicolaus Borbonius.

O.

Otlavius Fernarius.

Onuphrius Panvinus.

P.

Paulus Aringus.

Petrus And. Canonherius.

Petrus Labbè S. I.

Petrus Scriverius.

Philomathi Musa Juve-
niles.

R.

Robertus Keuchenius.

Romannus Miller, Bened.

S.

Sidonius.

T.

Thomas Weiß, Bened.

V.

Vesthovijs.

INDEX INSCRIPTIONUM.

A.

Altarium.	Pag. 97
Aquæductum.	296
Arcium.	261
Arcuum triumphali- um.	222
Armamentariorū.	286
Aularum.	270

B.

Bibliothecarum.	p. 139
-----------------	--------

C.

Cemeteriorum.	p. 105
Cenaculorum.	367
Campanarum.	117
Castellorum.	262
Cellarum.	375
Columnarum.	160
Curiarum.	277

F.

Fontium.	pag. 322
----------	----------

H.

Hippodromorū.	p. 377
Horologiorum.	120

Hortorum.	342
-----------	-----

Hospitalium.	pag. 382
--------------	----------

I.

Imaginum.	pag. 174
-----------	----------

M.

Mensarum.	pag. 374
-----------	----------

Monetariarum offici- narum.	380
--------------------------------	-----

Munimentorum.	290
---------------	-----

Musæorum.	151
-----------	-----

N.

Nosocomiorum.	p. 382
---------------	--------

O.

Obeliscorum.	pag. 154
--------------	----------

Organorum.	119
------------	-----

P.

Palatiorum.	pag. 270
-------------	----------

Pontium.	306
----------	-----

Portarum.	246
-----------	-----

Portuum.	294
----------	-----

Propugnaculorū.	290
-----------------	-----

Pyramidum.	160
------------	-----

R.

Reliquiarum.	pag. 104
--------------	----------

Sacello-

S.	Thermarum.	303
Sacellorum. pag. 59	Tumulorum.	388
Scholarum. 130	V.	
Statuarum. pag. 173	Viarum. pag. 371	
T.	Villarum.	357
Templorum. pag. 57	Urbiu.	1

AREO.

AREOLA I.

Continens

INSCRIPTIONES ET EN- COMIA URBIVM

Ordine Alphabetico.

A

Altinum Venetias alloquitur.

*Vanta sui, cuius modico vestigia tractu
Obruit insani sed a ruina maris,
Sedibus egregia doceant illustribus urbes,
Oppidaq; elapsa condita multa manu.*

Aspice, quo fastu tumeat Taurisa pubes:

Vna mei germen stipitis illa suit.

Muratum incolumi celo, atque insontibus auris;

Et quod maiori nomen ab orbe tulit:

Quaque etiam cali dicta est de nomine turris:

Caucta hac interitus sunt monumenta mei.

Tu quoque mirifici complens miracula mundi;

Te, Regina, vagite voco magna soli.

Disce frui virtute tua, & felicibus orsis

Pars mea. nam, totum quàm sit inane, vides.

Jul. Cæs. Scaliger.

A

In

INSCRIPTIONES

In Anconam.

Divatrix pelagi tutis anfractibus Ancon
Ossentat placidi commoda rara sinus.
Nimirum Dea, quæ voluit capere urbis honores,
Lenia sic voluit reddere sceptræ maris.

Idem.

In Aquileiam.

Diva, parens terræ, forteis quæ prospicit Histros:
Nobilis Italia juvena prima tuæ:
Barbarici misera incursum objecta furori,
Tristis inhumanâ facta ruina manu es.
Inclita pro Hesperijs sed cum cadis hostia terris:
Non poteras melius, vivere tota volens.

Idem.

In Ariminum.

Prisca sui quondam civilis meta furoris:
Sed non Fortuna meta satura fui.
Nontunc arma toga, non cessit laurea lingua,
Cæsari est facere, band sub Cicerone loqui.

Idem.

In Athenas.

Hic, ubi disjecta frustra quaruntur Athenæ,
Quaruntur Grai mens, manus, arma soli.
Ligna vicisti. Victricem sata periculis
Marmoream faciunt. nunc miseranda, quides?

Idem.

In

In Adriam.

O Lim ingens decus Hesperia, lux addita terra,
 Eridani cuius proluit unda pedes.
 Nunc vix nomen habet, letoque informe cadaver,
 Et famulis sordens Adria putret aquis.
 Translatum est aliò imperium, tituli que vetusti,
 Ecce novos ditas prisca ruina lares.
 Diratamen frustra faciat Fortuna superbes.
 Discite, quàm valeant sceptrà manere diu.
 Nunc agitur melius mea res, securatimoris
 Cùm vigeo, sortis lege soluta mea.

Idem.

In Ambianum.

T Errori fuerat peregrinis Gallia turmis:
 Terrori Gallis Belgia sola fuit.
 Germanus Belgas cùm vincit: Belgica Belga
 Cùm lueor, Belgis Belgia sola fui.

Idem.

In Auinionem.

V Incenditatio cum libertate recepta
 Efficiunt, ut sis altera Roma tibi:
 Tempia, forum, celso subducta palatia calo:
 Magna hac. te, plus est, dicere posse tuum:

Idem.

In Aureliam.

N On potuit magni caput esse Aurelia Regni,
 Ergo quod reliquum est, corque animusq; fuit.

A 2

Das

Dat Bellona manum, facundam curia linguam;

Ars potuit nullis ulla latere modis.

Tam comè ingenium, tanta est prudentia rerum.

Hac quod non novit, Gallia muta flet.

Ipse Pater choreas agitans in vertice Nyse

Olim, aut hinc, aut huc munera leta tulit.

Nil humile, aut vulgare sonat: magna omnia; magni

Quin animum vulgus Principis ipse gerit.

Qua tibi non cessit, toti non cesserit orbi.

Cedere nec debes tu nisi solatibi.

Idem.

In Antuerpiam.

Oppida quot spectant oculo me torva sinistro;
Tot nos Invidia pallida tela petunt.

Lugdunum omnigenum est, operosa Lutetia: Roma

Ingens: Res Venetum vasta: Tolosa potens.

Omnimoda merces: artes priscaeque novaeque;

Quorum insunt alijs singula, cuncta mihi.

Idem.

In Eandem.

Maximilianus Vrintius S. P. Q. Gand.

à Secretis.

Regia Mercurij, Sortis domus, area Martis,
Merce vicens, opibus turgida, cive potens.

Legibus aqua, superba foro, admiranda penate,

Turre suspenda sacra, mole timenda sua.

Meta hosti, vindex Lyra, caeso incluta Gallo,

Apta salo, calo grata, benigna solo.

Orbis

ENCOMIA URBIVM.

Orbis miraculum, fama stupor, unica Phanix,
Vix præsentè oculo, vix capiendâ fide.
Nescio quam dicam, minor est vox omnis, at ipsa
Se validè Antuerpam dicere sola potest.

In Alcmariam.

Pulchra Alcmaria, ter beata, felix
Ter Alcmaria, quò novem Sorores
Pindi culmina consulere, & undam
Quâ doctos creat irrigatque Vates.

Daniel Heinſius.

In Alcmariam.

Tota paludosis Alcmaria surgit in undis,
Pulchrâque, Verona depereunte, nitet.
Ne Latium præfer, Baias, aut Theſſala Tempe
Græcia, vel Campos Brixia terra tuos.
Proxima Nereidum ſpumantes adſpicit undas,
Proximâque umbroſas ſpectat Hamadryadas.
Sæpica Sidonijs decurrant ſtamina portis,
Hic laſſant Batavas linea fila manus.
Quæque tegant nudos velamina ſufficit artus,
Et memorem primi me cupit eſſe mali.
Heſperios ſprevit bellis infracta furores,
Batiçâque affuſis caſtra fugavit aquis.
Pugnâvere Viri, ſed & hic (ſpectaſtis Iberi)
Femina pugnanti porrigit arma viro.

C. Barlaeus.

In Amſtelodamum, Petrus Sriverius.

Qvaritis Hanſæas inter cur cenſear urbes?
Emporiumque ingens Amſtela Nympha ferar?

Cur mea per totum volitent nunc carbasa mundum?
 Cur subeat leges Indus uterque meas?
 Cernitis augustam, quâ sum decorata, coronam,
 Et nitidum tollo celsa per astra caput.
 Non hedera, ut vulgo est; furiosaque stemmata jactas.
 Auctorem & causas hac habuere suas.
 Inconsulta suum petulantia Flandrica Regem
 Cepit, & innocuo sanguine tinxit humum.
 Hinc genitor movet arma; scelus nec linquit inulcens.
 Liberet ut natum trux Fridericus adest.
 Romanaeque adsunt aquila, atque exercitus omnis,
 Itur in excidium, maxima Bruga, tuum.
 Protinus obsepto migrant commercia portus:
 Ambstela tum sacro digna favore sui.
 Sensit captivos sensit Rex liber Teos,
 Ambsteliôsq; suo pectora fida duci.
 Quid faciat? jam tum Grudios cum perdere vellet,
 Me caput è Batavis tollere iussu aquis,
 Casareaque meos illustrans luce corona,
 Tradite (ait) terris, tradite fura mari.

Alia.

VRhs spaciosa, potens opibus, tectisque superba,
 Viribus invidiam, crimina lege domat.
 Civibus aucta novis nunquam stat finibus iisdem,
 Latius expansis manibus hospes abit.
 Invertas, sit tota nemus, quo condita fundo est,
 Nuper Hyperboreo pinus in orbe fuit.
 Quidquid mortalis fingit solertia cura,
 Vel natura suo parturit alma finis.
 Haec dabit, totôque parans commercia mundo

Nunc emere, & totam vendere semet amat.
 Hæc adfert, hæc trudit opes. Sic lucra parantur.
 Quid valeat fas, fors, ars, mare, terra docet.
 Moschus, Arabi, Persæ, Maurus, Judæus, uterque
 Quid ferat huc, rursusque auferat, Indus habet.
 Hanc dum mundus adit, mundumq; hac ipsa pererrat.
 Non Urbis fixa loco, sed vagus orbis erit.

C. Barlaeus.

In Amstelodamum, Hadrianus Junius.

Aureus, ut perbibent, quondam ab Jove perpluit imber
 Magnifici turgentem opibus Rhodon: horrea Roma
 Sicaniæ esse Ceres victuro munere cessu.
 Torfit & huc oculos facilis Deus ipse benignos.
 Et me maculam opibus jussu florere que rebas
 Lætis: ac circumdor aquis pigræque palude
 Obstata: roboreoque solo stant culmina nixa
 Depactis altè trabibus, surgentia Calo?
 Alternansque statim vicibus maris æstus apertis
 Mania subcingit, qua parte exotica puppes
 Veliferae invecant onera, exportantque frequenter
 Mercatū, Hesperias qua se demittit in undas.
 Barbaræque Eous pandit quæ litora Titan
 Expedio, quos nostræ tamen non aræ verrit,
 Legisera cumulos Cereris genitalia dona.
 Gargara proventus tanto non farris abundant.
 Inferior fuerit, vel Momo iudice, mecum
 Contendat locuplete pena si Trinacris ora,
 Equaleisque serax non Africa stipat acervos.
 Horreum & agnoscit me non malè Belgica felix,
 Omnigenas ut opes, sic vitæ alimenta ministro.

INSCRIPTIONES ET
Rectè ut quis saturæ similem me dixerit alio,
Robore defectos succum quæ dedit in artus.
Eximia hinc aded Cæsar me ferre coronam
Virtutis decus, ac munus spectabile iussit.
Materiam at linquo scribendi Varibus amplam.

B.

In Brugam, Janus Lernutius.

Ardua culminibus tectorum adit æthera Brugæ
Et famâ clari nominis omne solum.
Quæ sol, cumque jubar spargit roseo ore per orbem,
Inclytus in populos illius ixit honor.
Et quamvis motu civili pressu tot annis
Mutavit priscum scæva per arma decus;
Mole tamen pulchra constans caput erigit altum,
Et merito Morinum dicitur esse caput.
Flumen ei debet prima incrementa Tabudæ:
Vrbis & Alvaticæ maxima origo fuit.
Imò quod externis sit Flandria cognita in oris
Hinc est; auspiciis luminis inde trahit.

In Eandem.

Maxæmilianus Vrintius S.P.Q. Gand. à Secret.

Flandrorum Elysiū, Morinum Regina superbis
Ædibus, attonitis penè stupenda Deis.
Merce frequens, animoso, potens, magna æmula Gandæ
Et par, ni paribus destituatur aquis.
Verū illi, quam sicca negat natura, Aganippe
Lernuti, hanc pleno fonte rependit opem.
Felix Cive suo, felix Vrbis Principe vate,
Si quod habet pretium norit, & illud amat.

In

In Bruxellam Maxæmilianus Vrintius S.P.Q.

Gand. à Secret.

Non potui Bruxella caput Regni esse Brabantis,
Sed potui Belgi Principis esse domus.
Regia consilio, cultu aurea, prodiga sumptu.
Fontibus uda, situ lata, beata solo.
Collibus assurgens & amano florida Lucq
Aulæ splendor, Scena potentis heræ.
Grata Deis Pietate, polo cantermina tectis,
Aula ubi Regalis qualibet una domus.
Quaq; Puella Venus, Mars civis, Juppiter ipse
Dux meus, & † Juno Regia nupta Ducis.
† Albertus & Isabella.

Bredæ, cùm capta esset ab Ambrosio Spino-
la Anno 1625. insculpta hæc
inscriptio.

Philippo IV. Regnante, Isabellâ Clarâ Eugeniâ
gubernante, obsidente Spinolâ, quaternis Regi-
bus frustrâ conspirantibus, Bredâ Victor potitur.

In Brielam.

Aspice vicinam nostræ de litore Thetyn,
Hic ubi Mosa suis laxior exit aquis.
Briela vocor, fessis statio secunda carinis,
Nunc quoque Vorniaci gloria prima soli.
Naiades hinc, illinc agrestia numina Fanni,
Et secunda meos spectata Eleusis agros.
Albano surrepta duci crudelia spreui
Imperia, & fasces, Batice terra, tuos.

A 5

Aprilis

*Aprilis letas fastis inscribe Calendas
 Belga, nec hoc optes non superasse die.
 Scilicet ille dies, qua me vicere Batavi,
 Ulterius vinci noluit Auriacum.*

C. Barlaeus.

In Bergomum.

Ingenium, corpus, mores, obtutus, amictus,
 Teeta, cibus, gressus, guttura, sermo, sonus.
 Omnia crassa modis insignibus, omnia dura:
 Sic, valeant filices ut superare suos.
 Ista domi: sed vicinus si aspergat acetum;
 Artibus atque dolis vincitur ipse suis.

J. Caf. Scaliger.

In Bononiam.

Post diras rerum clades, Fatigue superba
 imperia, & Martis qua fera iussa tuli,
 Hic primum meque atque alios cognoscere capi:
 Deposuique animi barbaras sceptras mali.
 Quae causas, quae cunctarum primordia rerum
 Quae, divini operis primae elementa, doces,
 Caestesque plagas, & sancta commoda vita,
 Et si quae numeris nata figurat latet.
 Cum reliquas superes divinis legibus urbes:
 Non sulci omnigeno germine cedit bonos.
 Arma viris coenata: animus conterminus astris,
 Atque ardens vita stat melioris amor.

ENCOMIA URBIVM.

11

*Si cives dederas, si, magna Hetruria, leges:
Accipe, qua possis dicere: reddo libens.*

J. C. Scaliger.

Item.

Æ *Milia decui, & belli pacisque patrona:
Dives opum variarum, & nullius indiga cultus:
Musarum domus, atque omnis nutricula Juris:
Planitie adclivi procumbens solis ad ortus:
Inter aquas Sapina & Rheni, quarum utraq; in urbe
Ducta, vehit revehitque rates, pistrinaque versat.*

In Brixiam.

Q *ua pingues Scatebras specula despectat ab alta
Postulat Imperij Brixia magna vices.
Calum hilarum, frons leta urbi, gens nescia tradis
Atque modum ignorat divitiu uber agri.
Stregeret Patriæ animis concordibus oras:
Tunc poterat dominis ipsa jubere suis.*

Idem.

In Brundisium.

V *T Populos ad seipsa vocat, procurrat in altum;
Et secat aquoreas Ausonis ora vias.
Hinc solis prospectat equos orientis anhelos:
Hinc petit indigenis Africa terra notis.
Illyricas ostentat opes, animosque superbos;
Horrificis Boreas quæ furit ætus equis.
Quo molles natura sinus dedit alma vocanti,
Hospes ut optata sic possit etur humo.*

21

*At non Brundisium præcinctum præpete portu
 Equat inoffensis ulla carina vadis.
 Jam liceat reliquis peregrinas condere puppes ;
 Italia at statio vera sit una sua.*

Idem.

In Budam.

Threicijs jaculis , sevisque objecta Sarissis
 Virtutis Scythica lima vetusta fuit.
 Nunc misera , & miserè extremis exterrita satis,
 Olim ab se victis sordida prada jacet.
 Discite , quid faciat discordia pectora , Reges.
 Semper sic odijs diffusa regna ruunt,

Idem.

In Babylonem.

Heu nusquam aspicio rerum miracula turres :
 Mortali pereunt omnia facta manu.
 Cui momenta Poli , & tempus dominatur inane :
 Nec rem , nec numerum reddere posse reor.
 Ah miseram : qua sic poteras perisſe , nec esse ;
 Nec tunc , cum poteras esse , fuisse puto.

Idem.

Berol.

Beroic.

Si cui simplicitas, & prisca secula vita,
 Sars sine dissidijs, mens sine fraude, placet:
 Ne Scotia dextras, hirsutaque pectora spernat:
 Haud bene junguntur luxus, & arma simul.
 Nimbiferosque Joves, & iniquas vicinus auras:
 Corporaque horrendis sunt potiora malis.
 Iacta Egypte solum: potius sit sortis iniqua,
 Sollicita vita ducere ab arte dies. Idem.

In Burdegalam.

Oceani timidas furioso percussa Caura
 Expugnat rapidis fluctibus iratrabes:
 Prosequiturque serox fugientem ad littora puppim,
 Qua timidus refluxo fonte Garumna premit.
 Verum ubi compositum Populum, sanctumque senatum
 Cernit, adorato littore fracta jacet.
 Qualem, hospes, dicas populum, qualemque senatum,
 Quis etiam visis aquora muta silent. Idem.

C

In Candiam.

Centum olim cinctas operosis manibus urbes
 Reddidit ad paucas imperiosa dies.
 Oppida parva tamen, reor, illa fuisse: sed aucta,
 Quod deest ex reliquis, Candia sola refert.
 Vera equidem fateor Jovis incunabula magni:
 Nam liquor haud alibi nectaris ille venit. Idem.

In

INSCRIPTIONES ET
In Coagium Daniæ, Vesthovius.

Fluctibus Arctoi sat bella Coagia Ponti
Alluor, hinc campus subjacet, inde nemus.
Quæ sylva utilitas, agri emolumenta, fretique
Commoda sunt, meus hæc omnia civis habet.
Dat glandes, & ligna nemus, dat pascua campus,
Piscibus, & varijs mercibus vnda beat.

Calicut.

Non satis hoc fuerit, noto quod perdita Nereo
Hærebat dubijs tunsæ carinæ vadis?
Protinus audaces incognita littora puppes
Instituuntque novas mortis adire vias.
Sontis tanta sitis sese tibi colligit auri,
Fatali ut citius morte perire juret?
Hic dices animi magni te nomine dignum?
At non est, animum perdere, idemque frui.
J. C. Scaliger.

In Capuam.

Flamma si valeat superare superbia fastum,
Pinguem luxuriam deliciosus amor:
Hæc mollem pinges Capuam, Capuæque Colonos:
Et quæ alijs visa est, nec sibi meta fuit.
J. C. Scaliger.

Caieta.

Tequoque cedentem natura & Enceia nutrix
Hesperio retinent littora curua sinu.

*Iusta pius fecit, tumulumque sacravit alumnus:
Unde tuum in nostro nomine nomen habes.
Addere non poterat, deerat quod legibus avi:
At data, quod potuit, vita secunda tibi est.*

Idem.

Croton.

*Virtutis faciem, ac numeros metire viator,
Sive oculus, seu tu mente Crotona vides.
Quot cives, tot victores. Nam nomine Palmas
Pauperis est populi dinumerare suas.*

Idem.

In Cremonam.

*Quis modus esset agris, & quanta licentia frugum,
Verba peregrinâ Gallica voce notant.
Inde solum nati latum dixere Cremonam,
Quin Latio vox est deliciosa Cremer.
Usque adeo longo reddit cum fanore tellus:
Præteritique harum commoda ridet ager.
Deficit & cultrum & vomer: non deficit uber.
Lassa manus, trita sarcula, fessa Ceres.
Reddant pensum alia: nostra lex unica terra est:
Et votum domini, & spem superare sui.*

Idem.

In

In Coloniā Agrippinā.

M Aximacognati Regina Colonia Rbeni ,
 Hoc te etiam titulo Musa superba canit.
 Romani statuunt : habitat Germania : terra est
 Belgica : ter felix. nil tibi , diva, deest.

Idem.

In Cracoviam.

M Artia Sarmaticis tentata Croatia nimbis
 Arcigeri pugnax spicula fregit equi.
 Hinc belli fortunam armis, sinemque secuta
 Germana Hercinijs expulit arma jugis.
 Quaque patet solis fugiens Lituania campis ,
 Victrici imposuit Martia signa manu.
 Moscovijsque docet, Turcisque augusta Trophæis ,
 Vicinis quantum sit bene tutâ quies.
 Tesserâ certa manu stat belli , & pacis : utramvis
 Si des, accipiam : vel cape. namque dabo.

Idem.

In Cymaclum.

C Erula piscosi quæ complent stagna Cymacli
 Nais ab Adriacis æstibus auget aquas.
 Squammiger Eois labens exercitus undis
 Ludit, & in refluis agmina iusta vadis.
 Turgeat , & laxis Neptunus gaudeat oris.
 Tutâ mihi angusto, certâque præda gerit.

Idem.

D. Del.

D.

Dordrechtum in Batavis.

Ame Batavicus suffragia prima senatus,
 Consilijque petit provida verba suis.
 Quondam mersa mari, medijs emergere nitor
 Fluctibus, & siccos Vesta reduci agros,
 Neptunus cedit Cereri, fluitantia Fanno
 Numina, & aquoreus fit minor usque Deus.
 Merva meīs miscetur aquis: hoc Linga profundo
 Labitur, & Vahaliū flumina Mosa bibit.
 Huc Tongri merces, & ferri munera mittunt,
 Et Nemetes plenis muslea vina cadis.
 Pomifer Autumnus mediam transmigrat in urbem,
 Vastāque Eburonum marmora caesa jugis.
 Quisque suas largitur opes, & dona ministrans
 Distrabit imperio munera tanta meo. C. Barlaeus.

Dertona.

Si faciles animos, si candida pectora quaris:
 Quaque decent claros nomina magna viros:
 Magnifico Dertona tibi dabit inclyta cultu:
 Inclyta, sed quondam: nunc maleculæ ruit.
 Nimirum quod semper erit, huic contigit urbi:
 Vt semper noceant sæcula prava bonis.
 Ju: Cæs: Scaliger.

Dyrrhachium.

Quæ quondam Epyri privatum nomen habebat,
 Albani ad titulos transposuere suos.
 Fortis erat gens prisca: simul sed fortior hæsit:
 Grandis effectum est insitione genus.

B

Cum

Cum translata alias generosa armenta per herbas

Dispereant: videas, pabula quanta ferant.

Cum pudeat Phrygias mirari Gargara messes:

Hic Cereris, dices, Thensa beata manent.

Vitrea cum tepidis coquitur vindemia saxis,

Jurabis madidi Cnossia dona Dei.

Hoc etiam illa potens tremuit sub milite Roma:

Ne tu his arma opibus debilitata putes.

Ergo animis vacuis aliena pericula cernens,

Vincere dum credit esse, carere malis,

Vicinus sibi spem promittit, & otia: cassos

Subsidijs, servi nomine Turcus habet.

Ast videas, quanti faciat durissimus hostis,

Fortia cum nostro robore bella gerit.

Idem.

E.

Enchusa.

A *Recta, frequensq; domus nomen mihi secit & urbes,*
Primæque contempta tecta dedere casa.

Navita me jactat Pelago, mea rura colonus

Laudat, & hinc terrâ claudimur, inde mari.

Abscidit adversas à nostro littore gentes,

Et Frisios medijs dividit æstus aquis.

Pandit vasta meus Neptunus Regna carinis,

Et procul à Patria sedibus exul eo.

Quæro foris, qua parca domi natura negavit,

Quæque domi tribuit plurima, porto foras.

Belga tuos mirare Deos: dum munera mundo

Dividis, ex alijs videre plura resers. C. Barlaeus.

Franq.

F.

Franequeræ.

Vrbis hæc est Christo, Paci, Musisque sacras
Ergo bonos tantum, non amat illamalos.

Francfordia.

Multa laboratis debet Francfordia sulcis;
Multa racemiferis vinea culta jugis.
Quid referam, quanta & quæ convexere metalla?
Quæ Mars belliposens, quæ petit alma Ceres?
Huc Italus patrijs miratur partibus orbem.
Advectum huc stupuit Gallia magna suum.
Hic oriens, hic terra novis comperta sub astris
Agnoscat Genij semina plena sui.
Nec tamen in brutis sola hæc commercia rebus;
Hic animi aterna sed cumulantur opes.
Quod si res, paucas operosa est dicere merces;
Non magis est, cunctas res operosa dare?

I. C. Scaliger.

Ferraria.

Inclita quæ patulo fruitur Ferrariacalo,
Reginas rerum lumine ditat aquas.
Aurea nobilitas: Studiorum nobilis otij
Ingenia: Audaci pectore prompta manus
Magnanimitique Daces, genus alto à sanguine Divinis
Perfugium profugis mania sancta viris. Idem

Florentia.

Parva fluentis sonis aggesta Fluenta ripa
Mollia de nitido nomina Flore capit.

Fasula regnabat: verum meliora secutus

Martius antiquas detulit amnis opes.

Divitias Hera: Mercurius discrimina lingua,

Mercurius varias ire, redire vias:

Ambitiosa, ferox, bellacia, flammea, Mavore

Pectora: magnificam docta Minerva manum:

Juppiter ostendit caelestis mentibus aulas:

Sirenum tribuit dulcis Apollo sonum.

Vera vetus Roma, soboles, aliena requiris:

Mutua quae proprias vertis ad arma manus.

Idem.

Faventia.

P*ars magna Italia duro discrimine rerum*

Clara Faventinomilite sceptrum capit:

Quod meruit decus invictus Helvetius armis:

Quod conducta ferox Brennus ad arma fuit:

Hoc sumus: hoc fortis meruit vis ignea dextra:

Arbitrio cuius Numina Regna parant.

Idem.

G.

Genua.

D*itis opes Asia, & claros orientis honores,*

Quantaque ab Euxino tunditur ora salo,

Pisanas acies, Tusca decora incluta pubis,

Et traxi ad Ligures Gallica signa manus.

Subiectis domitas tenui cervicibus Alpes:

Et tremuit nostras Africa dura trabes.

Afflictus toties Venetus quae fugerat olim,

In patrijs metuit tela petitus aquis:

Idem.

ENCOMIA URBIVM.

28

*Frustrà, Galle, capis : frustrà es Frustrator, Hiberes
Frustrà seva serox, Insuber, arma capis :
Vinco ego cum vincor : Par est victoria damno.
Sumque eadem domina, servaque sacra mea.*

Idem

Gaiacia,

Quattuor ancipitis celebrantur sacula mundi
Hac: Aurum, argentum, æs: ferrea quarta fuit.
Quattuor excessere simul. Nam lignea quinta est:
Namque vides ligno sacra renata meo. Idem.

In Gandavum. Maximilianus Vrintius.

Cæli delictum, Frandri decus orbis, ocellus
Belgica, & enixo casare Virgo parens.
Consilio illustris, bello horrida, florida pace,
Pulchra situ, felix aere, dives aquis.
Gandavum breviter, nil ultra quare, nec Urbem;
Verum orbem in tanta mole videre puta.

Idem brevius.

Juppiter hanc molem, purum dedit aëra Phæbus,
Florida prata Dryas, carula Nais aquas.

Gouda.

Isalas cedat Vabali, Rhenusque bicornis,
Hæc quoque nata suis flumina jactet aquis:
Atta men hunc tectis exornat Gouda superbis,
Lata situ, studiis amula, clara viris.
Hinc natura ferax, illinc concordia cives
Nec finit aut inopes, aut nocuisse malos.
Templa parat spatiosa Deo: nec quilibet illi

B 3

Flor-

*Horrendi cu'pam criminis error habet.
 Bella premant alias, hæc est securior, urbes,
 Nec placidos turbant tympana rauca lares:
 Exultat Odrysus, litui, Bellona, triumph:
 Religio, probitas, pax sociata manent.*

C. Barlaeus.

Gorichemum.

Adspectat invictis hanc cinctam Manibus urbem,
 Quem Vahalis, vel quem flumine Linga rebus.
 Adspectat Hesperijs qua propugnacula bellis,
 Quam fremat excussis machina crebra pilis.
 Adspectat aduerso quantum se opponat Ibero,
 Invigiletque suis Martia dextra focis.
 Sic didicit bellare sibi, nec milite solum
 Tutâ, sed ipsa suis civibus esse cupit.
 Erkelij quondam submisit sceptrâ Dynastus:
 Hæc quoque jam damnans nomina, tota sua est.
 Cur toties Batavum depingis Belgæ leonem?
 Qui patriam custos asserit, iste leo est.

Idem.

H.

Hispali,

Ante portam, vulgo de la Carne:

Condidit Alcides, renovavit Iulius Urbem:
 Restituit Christo Fernandus tertius heros:

In Heidelbergam, J. C. Scaliger.

Nobilis Imperio Franconia dextra potenti
 Belligero nulli Marte secunda viget.
 Cum victis ab se pepulit vectigal Alanis,

Libera

*Libera Germano nomine Franca fuit,
Nec contenta suis angustis finibus (illi
Qua par virtutis terra futura foret ?)
Egreditur : superat. Germani ô pectus honoris !
Victoris victos nomina ferre sat est.
Non aliunde venis : Francusve est Hectoris allus.
Quid paris à victo stemmata ? tota tuæ es.*

Harlemum.

*Vista Pharos, fractique obices & vincula Nili,
Et Pelusiaco littore fixa ratis,
Serratique mihi recitant encomia dentes,
Et procul externo sidere surgit bonos.
Invidet excusas populosa Moguntia Musas,
Quodque meum est, laudis jactitat esse sua.
In me alium solers Batavus miratur Apellem,
Pictaque Parthasiâ subdola vela manu.
Inventis arguta meis accedit Arachne,
Dadaleoque suum pollice textit opus.
Hic mihi vicina Nereus admurmurat undâ,
Et propius colles tollit arena suos.
Illic umbrosis se condit Delta lucis,
Explicat, & lætas arbor opaca comas.
Divisam me Sparsa secant, qui laxior undis
Fit lacus, & vastis luxuriatur aquis.
Arridet Natura foris. Sed doctior in me
Æmula Natura crebra reperta manus. C. Barle*

Horna.

*Fortia, cantatus quondam, mea mania Flevus
Alluit, & portus verberat unda meos.*

B' 4

Æmula

Emula me vultu spectas Enchusa sinistro :

Et causam litis me cupis esse tua.

En tecum commune salum , commune profundum

Navigo , & in medijs pabula sector aquis.

Jam mea Cimbrorum redimunt commercia terra,

Fœtâque Gothorum carbasia portus habet.

Nunc onerat nostras pelagi captura carinas ,

Terrenosque fovet prada marina Deos.

Me ferit , & ladic : me servat ab hostibus aquor :

Sic servastis aqua, sic nocuistis aqua.

C. Barlæus.

In Hydruntum.

Q*uâ brevî Epirum Cerealem despicit , Virgens*

Tractus in Ionias brachia longa vias,

Opportuna dolis, & cauti fraudibus hostis ,

Hic sita sum vigili prada petit aduci,

Hæc igitur firma Italica sunt claustra quietis :

Et libertati intra parata tua.

J. C. Scaliger.

I.

Inculisma.

A*rmipotens rerum præses Valesia tellus*

Addidit antiquis jam nova Jura sociis :

Cum dedit invictos terrarum lumina Reges :

Quo levius gaudens pondere pressa volat. (tebor,

Quam te igitur memorem ? neq; enim terram esse sa-

Sed calum ; qua sic fundis, habesque Deos.

Idem

L. la

L.

In Lovanium.

Iupiter hoc Urbis spatium, fundamina Pallas,
 Mars Burgum, medium struxit Apollo forum.
 Arva Ceres circum, Dryas herbida prata, Lyane
 Vitisferos colles, Dilis sudis aquas.
 Aëra sol purum, varias Cillenius artes,
 Ingenij cultum turba novena dedit.
 Templa Deo Pietas, Gymnasia publica Princeps,
 Splendida Doctrina Præmia fecit Honos.
 Eloquium Pitbo, Sophiam Dea Glauca, Themistis
 Jura, docet medicam Phæbigena auctor opem.
 Omnibus ut numeris veteres exæquet Athenas
 Urbs Grædia, & Belgas non finat esse rudes.

Maxæmilianus Urintius.

In Londinum, Jul: Cæs: Scalig.

Vrbis animis, numeroque potens, & robore gentis.
 Vel cunctos præ se despicit una Deos.
 Torva peregrinis, sed non & inhospita, merces
 Vicinis Patrias aggerit, atque petit.
 Contemnis cui das, tanquam ipso munere major,
 Odisti unde petis, ne videre minor.
 Dicat, quid bello valeas, Aquitania, quid non?
 Et Nortman, & cum Saxone Roma vetus.

In Luteriam, Jul: Cæs: Scalig.

Francigena Princeps populosa Lutetia gentis,
 Exerit immensum clara sub astra caput.
 Hic civis numerum, ars pretium, sapientia finem
 Exuperant: superant thura, precesque Deos.

B s

Andi-

*Audiſe , obſtupuitque hoſpes : factuſque Viator
Vidit, & haud oculis credidit ipſe ſuis.*

Item Chytræus :

V Rhosorbi ſimilis , toto & celeberrima mundo ,
Ausarum ſedes , regina Lutetia , ſalve.
Francigena tu metropolis pulcherrima gentis ,
Hoſpitio Regem grato , Regique miniſtros
Excipis , & reliquas das iura ſuprema per urbes.

In Lugdunum J. C. Scalig.

F Lumineis Rhodanus quæ ſe fugat incitus undis ,
Quaque pigro dubitat ſumine mitis Arar :
Lugdunum jacet , antiquo novus orbiſ in Orbe ,
Lugdunumque vetus Orbiſ in Orbe novo.
Quod noliſ alibi quæras , hîc quære quod optas ;
Aut hîc aut nunquam vincere vota pates.

In Lugdunum Batavorum C. Barlæus.

C Revit ab Auſonijs olim mihi fama triumphis ,
Et Victrix de me præmia Roma tulit.
Reddidit ereptos fugiens Hiſpanus honores ,
Dum pro me totus militat Oceanus.
In me terra famem , querulos diſcordia cives ,
Et falces acuit mors furibunda ſuas.
Vix nocuit ſecurus Iber : quas ſtruxerat arces ,
Deſerit , & pavidos excipit unda pedes ,
Dum patria pars magna perit , conſervor ab illa ;
Totaque ne pereat : ſic periſſe cupit.
Nunc mihi Apollineos meruit ſors iſta reſeſſus ,
Martiaque imbellis mania Phæbus habet.

Pra

*Præ litæ pax alma placet ; præ milite Pallas ;
Linguaque Romanos apta referre modos.
Sic Bellum sensisse satis. Jam prælia dicto,
Et mea facundis vocibus arma lego.
At mihi plus debet Pietas : dum pellitur exul
Flandria , & hoc gaudet vivere tuta sinu.
Hospitium cum dem profugis , atque otia mulsis,
Vis dici doctam me magis anne piam ?*

Lipsia.

*L*ipsia se ostentans sublimibus aurea tectis ,
Lumina dum saturat, mens perit icta fame.
Vecta quibus ratibus longinqua marmora terra ?
Unde frequens flavit pura nitela Tagi ? (cei
Huc Cyprum, huc Temesum, huc Arabas, huc Serica, di-
Sedibus evulsa huc indica Regna suis.
Cum gemma bibitur, vincuntur nectare gemma :
Sed lingua variis vincit utrinque nitor.
Nec germana tamen vitatur Lipsia luxu :
Ast hunc Germanum Lipsia magna facit.

J. Cæf. Scaliger.

Lubecca.

*S*i referam , mihi quis credet ? sub limina mundi
Ultima legiseri jura vigere Dei.
Ingenium, candorem animi, cultumque, fidemque,
Fortiæque invicta pectora pura manu.
Dum mirata stupet terras Astræa relinquens,
Atque putat Cali Regna , resedit ibi,

Idem.

Lyfi-

Lysipona.

Ergo gravis grunus quo pallidus emicet auri,
 Insomni tellus scissa ligone gemit.
 Cernis, ubi advectua peregrinis flatibus orbis?
 Cernis, ubi in parvo est India tota sinu.
 Pressa maris facies: domita est violentia Cali.
 Quid reliqui est; nisi te carpere sceptrum poli?
 Haud potes esse Deus: non vis homo vivere. Sors te
 Ex homine egressum tertia quando capit?

Idem.

Luna.

Prospiciens tumida terram Neptunus ab undâ
 Oppida perdoluit condita nulla sibi.
 Immisitque salum, misitque sub aquora Lunam:
 Mersaque sic famulis nunc dominatur aquis.

Idem.

Luca.

Thusci Delicium, Thusci laus inclita Cali,
 Iustitia illaso robore Luca potens,
 Luca potens opibus, felix concordibus armis,
 Cui veneranda fides, mens pia, pura manus.
 Caelestis vegetum comitatur candor acumen,
 Ad veteres referens candor acumen avos.
 ratis igitur dum servit Hetruria satis:
 Virtutis merito libera sola fuit.

Idem.

M. In

M.

In Mechliniam, Maximilianus
Vrientius.

Majeſtate fori, ſacròque verenda ſenatu,
Arx legum, & domina meta ſuprema toge,
Arx eadem Martis que domus, Vulcania fornax,
Tam rigidò ferro, quàm reverenda ſord,
Clara viris, ſpatioſa vijs, argentea lymphis,
Celo bilari, poſitu commoda, pulchra lare,
Tota incerta ſolo, & pariter diſcreta Brabanto,
Vrbs domina, & Domino pro Regione ſuo.
Gemmula munditiæ, Rumoldi mole decora,
Aucta pio Clero, Pontifice aucta ſacro.
Omnibus illuſtris, lux & nitor undique amenus.
Quem niſi Mechliniam, Melliniam eſſe putes.

In Mediolanum.

Compoſitos populos, validique exordia Regni
Excepit ſacili terra beata ſinu.
Crederet Auſonio commiſtus ſanguine Gallus,
Et dabat antiquo fortia jura Paulo.
Tertia ſe adjunxit tantis Germania rebus;
Et ſerit audaci fama parata manu.
Quævis ſimplicibus jactet ſe gloria ſignis:
Cum triplex uni contigit aucta mihi.

J. Cæſ. Scaliger.

INCLY-

INCLYTÆ URBIS
MEDIOLANI
ELOGIUM.

Parca, si fas est dicere,
In SEMILANEAM
Mutata suam,
Tergore toto
Æterna stamina nenda portavit
MEDIOLANO.

Manium locandorum primum augurii lana;
Quia Dij laneos habent pedes,
Utque Deos futuros cives coniiceret,
Qui à laneis pedibus inchoarent,
Brutum ferax uberum
Vbertatem soli suo omine secum tulit;

Ænobarbo lanea hæc
Barba non placuit, fortè quia candida.
Inde impio ferro, quod non tam manu, quàm
corde gestabat, illam præcidit, ultricibusque
flammis incendit.

Ejus tamen magnitudinem declaravit, quæ
tanta erat, ut Augustorum esset funeranda
facibus.

Hoc iustitio non indigebat, quæ iustitiâ semper
coluit.

Ex rogo Urbium Phœnix evasit.
Cum incendio præluxit suo, toti didicit ful-
gere orbi.

Aliàs Prometheus Cælo subduxit faces, post-
modum Cælum è Mediolanensi igne lumina
asportavit.

Hic

PIA AVASTINVS sex Manicheis umbris ad
Catholicos transivit radios.

Gentilitatis reliquias combussit **AMBROSIVS**.

MEDIOLANVM Gemmam Olympo, & Ec-
clesiæ facem dedit.

Deo suadente, hostis inter rudera everse urbis
projecit sal.

Scilicet, ut nunquam putresceret, & ad civium
capita transirent sales.

Animadvertite quot Bibliothecas condierint.

Lacerata Vrbe, ut fracto olim Jovis capite
Pallas emerfit; quæ & Bellonam se præstitit,
honorique maritata natos dedit.

Causatque sunt Gallus & Belga Virginem ipso-
rum eladibus sacundam Mediolani
extitisse.

Astræa astra pertæsa Curiam sibi in hac Vrbe
excitavit.

Heroum tantum Togis exornatam.

SALVTI ædem, an Urbem erexit Mediolanensis &
Orbi Valetudinarium posuisse dicas,

Terrestribus, ac Transmarinis Asylum.

Morbi in hoc superbiunt Amphitheatro.

Portentosus molium erigendarum stupor ab
Ægypto Mediolanum transijt.

Alpes integras media urbe congestit.

Gigantes iterum Cælo bellum inferre dubi-
tares,

Nisi perfoscos industriq; artificio cælatos mon-
tes Deo in delubra sacrasset.

No

Ne credas tamen montium altitudinē Mediolanensis animi sublimitatem metiri ;
 Nec tu, Insubridum Fælicissimum Caput
 Guttam atramenti menti exæques mæ.
 Audentem calamum
 Tux Gloriæ alis insere.

Leo Matina.

Ausonius de Mediolano :

Sunt Mediolani mira omnia, copia rerum,
 Innumera cultaque domus, sacunda virorum
 Ingonia, antiqui mores; tum duplici muro
 Amplificata loci species, populique voluptas
 Circus, & inclusi moles cuneata theatri:
 Tempia, Palatinaque arces, opulensque moneta
 Et regio Herculei celebris sub honore lavacri,
 Cunctaque marmoreis ornata peristyla signis,
 Maniaque in valli formam circumdata labro.
 Omnia qua magnis operum velut amula formis
 Excellunt: nec cuncta premit vicinia Roma.

In Massiliam.

Inclita Romanis æquata palatia rebus,
 Tam modicis miserum est delituisse calis,
 Ab ubi compositi mores, sapiensque senatus?
 Obruta sic veteri mens sine mente iaces.
 In tenui victu tenuis quoque gloria. Sordes
 Plusquàm Græcæ: humile est, & sine viore genus
 Divinas petière tuas gens exteræ leges.
 Hoc verum dare sibi, nec retinere sibi.

J. C. Scaliger.

Mem-

Memphis.

Pænè etiam ad nigram Memphis portetæ Syenem,
 Panè etiam Nilolongior ipsa meo;
 Inveni tamen extremo sub margine finem:
 Sic sperare animo, & te decet esse tuo.
 Africa cur posita est vobis pars tertia mundi,
 Tertia quando orbis pars ego sola forem? Idem.

In Mantuam.

Maxima cum veteri turgeret Hetruria Regno;
 Sceptraque terrarum iungeret aucta mari;
 Mole novâ tumuit, solisque excrevit avitis,
 Ut premeret sorti iura aliena pede.
 Inde est in superas deducta Colonia terras:
 Non tamen his potuit Mantua tota dari.
 Clara viris, felix ducibus, divo incluta cygno;
 Quem vitreis aluit Mincias Andis aquis.
 Mantua dives avis magno non cesserit orbi:
 Totâ tamen parte hæc vincitur ipsa sui.
 Idem.

In Messanam.

Indemita sedeo spectatrix iuta Charybdis:
 Ostendoque alijs limine grata viam.
 Mortales, si sic faciant, meliore fruantur
 Numine. Nunc homini vera Charybdis homo est.
 Idem.

In Mutinam.

Nescit, quo potius tumeat Raugonia tellus:
 Tot se fama nova vertit in ora vetus.

34. INSCRIPTIONES ET

Fama vetus, tot Fama recens se vertit in ora;

Vt tituli numeros nesciat ipsa sui.

Mars catus invictis admiscet viribus artem:

Ardua sic gemino nomine bella docet.

At Venus aethereas cum finxerit aurea formas

Verborum adjunxit pondera picta modis.

Inde triplex liquidos animos inspirat Apollo:

Inde triplex nitida gratia junctam annu.

Nulla deest Erato: capiet te candida Pitho:

Vt mox oblitus tu videare tui.

Nescit quo potius tumeat Rangonia tellus:

Ergo nec dignum, velle timere, putat.

Idem.

In Magdeburgum.

VOs ego magnanimis invictis Saxonas armis,
Atque graves Martis turbine canto duces.

Non Macedo tu miles eras. Sic Gracia mendax

Facta tua in laudes transtulit alta suas.

Non veteres huc te quondam misere Britanni:

Quin jam servivit terra Britannia tibi.

Ipsa tua es: primumque tuis cum montibus orta,

Cum celi ipsius finibus orta tui.

Dives agri, dives quaesita vestis, & auri:

Gens dubium est, armis Iustitiane prior.

Est hominis, patrijs alios bene vincere telis.

Iustitia te ipsam vincere velle, Dei est.

Idem.

N. IX

N.

In Neapolin.

PArthenope varijs statuit discrimina mundi:
 Quæ tria diverso tempore sacra dedit.
 Aurea Pythagoras communis commoda vita;
 Et docuit Sophia Græcia magna Procos.
 Altera succedens studiorum mollior ætas,
 Admisit Musis debiliore sono.
 Tertia vulnifici quasivit præmia ferri:
 Atque equitum potuit sola tenere decus:
 Sic ex privatâ & servâ Regina supersum;
 Roma, quod es, fueram: quæ modo sum, quod eras:
 J. C. Scaliger.

In Eandem.

Quidquid avarâ negat nostro natuta Theatro;
 Aut pelago aut terris crede nequisse dari.
 Ver hic perpetuum, Pax his sedet aurea campis:
 Dic calum & fruges sidera odora meas.
 Balduinus Cabillavus S. J.

Nanetes:

Vlcit Aremoricas animosa Britannia gentes:
 Et dedit imposito nomina prisca iugo.
 Nunc etiam Patriæ reinaneat commercia lingua:
 Ultimâque à Gallo discrepat ora sono.
 Impavidum genus, Argiva gens docta Palestra:
 Nec minus in bellis utilis, acer eques.
 Par domino quadrupes, sævis hand segnior armis:
 Respondent animis roborâ firma feris.
 Gens tamen hæc eadem patrijs intenta choreis.

*Laxat inexploto pectora lata mero.
 Tanta etiam pecoris, tanta est opulentia frugum, ut
 Cum Cereris certet vomere Magna Pales.
 Quid varias referam piscosa sub aquora turmas?
 Abditæque ignoto littora capta mari?
 Ne partire plagas, ut partis des mihi partem:
 Sed Galli hæc dicas integra Regna soli.*
 J. C. Scaliger.

Narbona & Baiona.

E Rectæ gemina dubio pro limine turre
 Absterrent patrijs hostica signa bonis.
 Viræque perpetuis fera gens exercita bellis:
 Viræque vicinis gens inimica suis.
 Frangit inaccessus assultus discrimina muro:
 Quique magis terrent, hostimuisse facit:
 Illa ferox opibus, hæc paupertate superbis:
 Hæc cives alit, hæc ridet in hoste famem:
 Vidite felices, ac res firmate secundas:
 Et bene cum veteri sit nova juncta fides.
 Pro tantis meritis gemina urbs tutissima, rebus
 Promotis, illi tu, excubet illa tibi. Idem.

In Norimbergam.

Diva mihi extremi da munera sacra laboris.
 Non tamen extremo conspicienda loco.
 Sed velut abducto veneramur in ordine calum,
 Hic ubi natura sine quievit opus.
 Non potes æthereis deducere sedibus astra,
 Invenies, tibi quæ Norica terra dabit.

Hunc

*Hunc sibi corruptas terras Astraea relinquent
Fatali statuit sedere tenere locum.*

*Quis putet horrifico sociatas Marte Camenas?
Sacra tamen duplex tempora laurus obit.*

*Martis habe, & Phœbi felicia tempora laure:
Sanctâque sit valido fœdere iuncta fides.*

Omnibus ex istis ne tu ne dampseris unum.

Addere quis potius omnia magna, tuum est.

Idem.

P.

In Parmam.

I*nventum medijs præclarum nomen in armis,*

Prædita quo sit gens ignea Marte docet.

Ingenium rapidum facili flammatur ab ira:

Sed viget in patulo pectore purus amor.

Magnanimo presium est, non displicuisse pudori.

Hoc satis, officijs cedere turpe putat.

Idem.

In Patavium.

H*æc antiqua Deum domus Ilium, & inclita bello*

Robora, Dardanos exposuere lares.

Decepti patrias, non victi, amisimus oras:

Perpetuis res est Græca valere dolis.

Qui vicere, suos idem amisere Penates:

Ast nova sunt profugis regna parata viris.

Arma decent Teucros, vafros sapientia Græcos:

Victis Euganeis pectus utrumque dedit.

Regna vides Veneto Phrygijs maiora ruinis:

Atticâque à Patavo pectore terra sapit.

Idem.

In Perusiam.

Sanguineo audaci connata Perusia ferro,
 Tanquam hosti temerè saepe inimica suis,
 Partibus imperium, vitales partibus auras
 Colligit, invisis partibus atra Deos.

Vae tibi, qua te sic odio partiris amaro:

Est, qua non toto est corpore tota, nihil.

Quin etiam fera jura tui scripsere coloni:

Quae jubeant tetras semper habere manna.

Vestrarum hac igitur summa est sapientia legum,

Nolle placere alijs, velle nocere sibi.

Idem.

In Pictavium.

Si Studium est anima, veniunt à corpore vires,
 Galliæque à meritis poscit utrumque sibi:

Hac studijs, alia belli exercentur amore:

Pictavium est animus: cetera corpus erunt.

Idem.

In Pisas.

Pisa vetua, victi spolijs Orientis onusta,
 Invidia armavi livida telatruce.

Si nocuit vicisse, alijs sic vicimus ergo.

Sic res est humili tutior arcta loco.

Mortales, sperate vices, nec credite Fatis:

Nam quod nos alijs, illa dedere mihi.

Idem.

In Pisaurum.

Hic Roma fuit primum spes ultima victa:

Vnde loco, atque urbi nomina ducta canuna.

Dum Gallus Romana actum imitatur avitis

Arma

Arma, prement arma Romula victor adest.

Postquam sollicitâ posuit discrimina mente:

Torpnit occulto dextra soluta metu.

Ab quid agis soboles priscorum invicta Deorum?

Rerum, non auri summa petenda tibi est. Idem.

In Placentiam.

Nobilis antiquo porrecta Placentia muro
Hinc hostem, hinc rapidas fluminis arcet aquas.

Rara artes: gens scita, hilari sed dedita luxu:

Ingenium angusta vix patiuntur opes. Idem.

In Pragam.

Septa metallifero circum qua monte superbi
Hercinia in medio Martia Praga sinu.

Lingue alijs populis tanta munimina sedis:

Qui nequeant armis jura tenere loci.

Namque inuim est, non prasidio turgere locorum,

Sed loca prasidijs fidere posse tuis. Idem.

R.

In Ragusiam.

Quâ sera, quâmq; inculta, vides, hac saxa, viator,
Tam sunt ingenijs pectora culta mei.

Munia multa senum complet cordata juvenus,

Et viridis juvenum multa senectâ gerit.

Quod tetrica rupi natura noverca negavit:

Hoc eadem natum mater habere dedit.

Civem alibi divina sua prudentia terra

Exhibuit: terram hic civibus illa suis.

I. C. Scaliger.

In Ravennam.

Prima pere *Amathias* quondā vetus edita *silva*
Adriacum secūti *Theffala* prora finum :
 Desertūque solum, tristiciū informe palude
 Munijt; atque urbi nomen habere dedit.
 Hac belli sedes, gelido cū miles ab axe
 Proruit, & Graios expulit inde duces.
 Hinc sedet *Illyrici* prospectans praelia *Nerei*,
 Ionius reduci cū tūmet astus aqua,
 Hinc oculus superique maris, terraeque jacentis
 Excubat. Hinc duris utraq̃ue meta viris.
 Si iungas solita liquentia marmora terra:
 In medio tanquam cor, metuenda jacet. Idem.

In Rhodon.

CLara *Rhodos*, sed clara olim: nunc horrida nimbis
 Obnubis nitidum dira procella caput.
 Ah dolor, ah mors, ah si quid morte atque dolore
 Durius, aut etiam tetrius esse potest.
 Stertitis? & ferus armenti lūpus optima carpit?
 O jam sit jam aliquis velle perire pudor. Idem.

In Rotomagam.

Tranquilla species, & imago plurima virae
 Sola, aut nunc paucis *Neustria* dives exis.
 Illecebra omne genus fundit tibi blanda voluptas,
 Quae desunt, orbis nec sibi totus habet.
 Gens numerosa, ferox, *Arctoi* limina mundi
 Mutavit terris uberioris agri.
 Expulit affines belli discrimine *Francos*:
 Cessit & invictis terra *Britanna* Viris.

Igno-

*Ignoti Oceani domina es : neque Gallia magnum
Te sine, Regina nomen habere potest.* Idem.

**In Romam Florentem Jul. Cæsar
Scaliger.**

Vos septemgemi caelestia pignora montes,
Vosque triumphali mœnia structa manu;
Testor, adeste, audite sacri commercia cantus;
Et Latios animos in mea vota date.
Vobis, dicturus meritis illustribus Urbes,
Has ego primitias primaque sacra fero.
Quin te unam laudans, omnes comprehenderit orbem
Non urbem, qui te noverit, ille canet.

Franciscus Bencius de Societate Jesu.
Roma vetus, totum manibus complecteris orbem,
Seu dare viâ terris, seu dare jura mari,
Vna triumphali diademate cingeris: una
Omnia Tarpeij cernis ab arce jugi.
Te caput, ad calum tollentem suspicit Atlas,
Te tibi substitui pondere sessus aet.
Salve magna Parens virtutum, magna Virorum,
Qui titulos armis, qui peperere togâ.
Nil tantis certet tibi laudibus: omnia vincis,
O decus, ô huminum gloria, Roma vetus.

In eandem

Qualis est hodie.

Janus Vitalis Panormitanus;

Quæ Româ in mediâ quaris, novus advena, Româ;
Et Roma, in Roma nil reperis mediâ.

C 5

Aspice

Aspice mirorum moles, præruptæque saxa,
 Obrutæque horrenti vasta theatra situ:
 Hæc sunt, Roma viden, vel ut ipsa cadavera tanta
 Urbis adhuc spirant imperiosa minas?
 Vicit ut hæc mundum, visa est se vincere vicis:
 A se non victum ne quid in orbe foret.
 Nunc victa in Roma victrix, Roma illa sepulta est,
 Atque eadem Victrix, victæque Roma fuit.
 Albulæ Romani restat nunc nominis index,
 Quæque etiam rapidis fertur in aquor aquis.
 Disce hinc, quid possit fortuna: immota labascunt,
 Et quæ perpetuò sunt agitata, manent.
 Qui miseranda vides Veteris vestigia Romæ,
 Ille potest meritò dicere, Roma fuit.
 At qui celsa novæ spectat palatia Romæ,
 Hic meritò poterit dicere, Roma viget.

Franciscus Bencius de Societate Jesu.

Roma nova immenso lucem quæ dividis orbi,
 Sen tua das terris, sen tua sacra mari.
 Tota salutifera fulges cruce: tota triumphas,
 Ut Vaticana maxima in arce sedes.
 Te dominam rerum, calòque Ereboque potentem
 Sensit, & è stygijs horruit orcus aquas.
 Salve Dia Parens, salve domus alma piorum,
 Morte quibus domitâ pandis ad astra Viam.
 O Sola, ô summo felix à Principe Princeps,
 O quæ mortales una beare potest!

In Romam, Balduinus Cabillavus Soc. J.

Piramidas, circos, Capitoliæ, templa, Colossos,
 Amphitheatra, domos, balnea, naumachias,

In

*Purpureosque pares Divûm genus affice : dices,
Par Urbs hac calo, cur agit exul humi?*

In Rotterodamum, C. Barlæus.

INcluta veliferus pulsat mea mania Mosa,
Parte aliâ placidis Rottera lambit aquis.
Occiduum latè commercia porto per orbem,
Gallia quas poscit, quâsque Britannus opes.
Hic mens Alsonij vindex sermonis Erasmus
Vagist, & cunis abdidit ora suis.
Maoniden jâcet Colophon, Verona Catullum,
Sufficit ad Landes hunc genuisse meas.
Nunc tantum fragili veneror sub marmore numen,
Dum flet in medio lingua diserta foro:
Quem genui, Basilea tegit, Sapientia satis
Eximit, & cineri vult superesse suo.
Me timet Hispanus, timuit grex barbarus ipsum,
Ille meus victus classibus, hic calamo.

Rupellâ à Richelio captâ An. 1628. erigebatur Victori Christo tropheum, Cruce loco eminentissimo affixâ, cum hâc inscriptione:

FUlis terrâ mariq; Anglis, fractis Sectariorû
partibus, victâ subditorû rebellantiû pervicaciâ,
vero Dei cultu restituto, oceano compedibus vincto,
Rupella in deditionem accepta, dubium majore clementiæ an fortitudinis exemplo,
Regibus & Principibus frustra conjurantibus, victor exercitus Deo Optimo

moMaximo, & Ludovico XIII. Galliarum, Navarraeque Regi invictissimo, Pio, Justo, Triumphatori, hoc monumentum sacravit, Principibus decus, terror hostibus, applausus Gallis, exemplum posteris, Orbi vniuerso portentum.

Alia Rupella capta inscriptio:

Ludovico XIII. Regnante.

Armando Car. administrante.

Principibus Europæis frustra

In Galliam conjuratis.

Iniecta Oceano fræna.

Rupellæ capta.

Hæresis conclamata.

Obstupescis, & Miraculi autorem quæris?

Non est unius hominis tantum opus.

Duo sunt.

LUDOVICVS fecit.

ARMANDVS invenit.

De hac inscriptione quid sentiat Gabr. Bartholomæus Gramond, vide apud eundem Hist. Gallia lib. 18. Anno 1628.

S.

In Salisburgum.

Quam super impositam miraris rupibus Urbem,
Quamq; vides geminum tollere ad astra caput:
Si licet, & fas est primas evolvere cunas,

Julia

*Julia non visa est ulla fuisse minor.
 Julius huic genitor, Salsâ post vagijt infans
 Sub Nutrice, isto filia digna Patre.
 Vagijt : at postquam Rudberti ex ore pependit,
 Romano didicit more diserta loqui.
 Virgilius defensor erat, nihil illa setellit,
 Sub defensoris crescere visa manu.
 Jamque suis major cunis ostenderat, olim
 Sub Paride in magnum crescere posse decus.
 Surgit hic, & cunas abicit matura Leonis
 Nunc in Lodronij nubilis illa sinu.
 Aliud Salisburgi Elogium vide in Itinere Ora-
 torio Die 5. Hora 4. §. 3.*

In Senam.

*C*um premere invictis vicinas viribus Urbes
 Martius imperij sollicitaret amor :
 Abstinui, & justam colui sub pace quietem :
 Summâque judicij maxima, nolle, fuit.
 Quotnam oblita sui, qua regna aliena petebant ?
 Ut mea sim ; pro me sit potuisse satis.
 I. C. Scaliger.

In Salernum.

*Q*ua Boreæ gelidas furias contemnit orantis,
 Torva procellosi despicit arma Noti.
 Medorum & silvis secundas provocat auras :
 Fundit & á bisferis Indica dona jugis.
 Protinus Autumnus Veris cum tempore certat :
 Et Ver cum Autumni tempore certat item.

Huc

Huc accessu hiems vernantibus uda capillis:

Et peperit mirans, & sibi poma legit.

Tuta mari fruitur: terra dominatur amata:

Et cæli mutat jura, quid, ergo? Dea.

Idem:

Soloduri.

IN Celtis nihil est Soloduro antiquius, unis
Exceptis Treveris, quorum ego dicta soror.

In Senones.

QUA Senonum vires, & quanta potentia ferri:
Trajectaque Alpes, captaque Roma docet.
Histrum, atque Ilyricum superant, Martisq; ministrum
Qua Botana tuas Scopia sugit aquas.
Subdit se Macedo: submitit Achæica tellus:
Horridaque armigero Thracia cedit equo.
Atque hinc res Asia tremefacta, & inhospita Pontus
Litora, & Armenias quæ colit ora duces.
Hæc summa est. populus, castris, & regibus harum,
Armarum arbitrio sors rata quaque fuit.

J. C. Scaliger:

In Syracusas.

ILLA ego sum Roma labor, atque injuria Pæni:
Pro me etiam stragis Græcia sensit onus.
Figere quæ voluere alijs in sedibus arma,
Exturbata jacent sedibus Orba suis.

Idem:

IN Sylvam Duris, Maxæmilianus Vrientius

DELITUM Trivia, Belgi Dodona, Batavum
Terror, & Huniaca Scylla probrumque fugæ:

Aræ

*Arx fidei, eos virtutis, constantia asylum;
Regum aquila Harpyijs in via tota domus.
Laurorum nemus & palmarum illustre viretum;
Sylva Jovis fuerit, sit nisi Sylva Ducis.*

T

In Tarentum.

Mollia qua tenuis demittunt pondera lanae
Tonsa Tarentinis jugera lata jugis,
Hæc eadem complent vagrandibus horrea culmis:
Et tua sub prælum munera, Bacche, ferunt.
Nulla est in Latio Pomona beator usquam:
Nulla est Hesperidum gratior aura locis.
Se totum exhibuit lauta ad convivia Nereus:
Servit & innumeris proxima silva feris.
Hic ver perpetuum est, tantum pro frugibus æstas:
Ne clareas superant sidera sæta dapes.
Quod si calum imis vellet mutare superna:
Haud alijs poterat plenius esse locis.

J. Cæs. Scaliger.

In Tarvisium.

Flavins, & vitrâ Sillis me proluit undâ,
Sunt Bacchi, & Cereris, sunt mihi dona Palis,
Mani una accipis Venerum fidissima rebus,
Sorsque, quod haud crebrum, lata secuta fidem est.
Mitte Saguntinas memorare Hispania clades:
Plus est, quod salva stat mihi sama fidei.

Aloysius Lollmus.

In

In Taurinum.

EXcipiens gelidas patrijs ex Alpibus auras
 Hesperij princeps ius capit una soli.
 Terra ferax, gens leta, hilaris, addicta choreis :
 Nil curans quicquid crastina luna rebat.
 Ingenium natura aptum, sed more solutum :
 Plus animo capiens, quam dare possit ope.
 Felix Marte novo, felix melioribus armis :
 Namque recens acuet pectora lenta metus. Idem

In Ticinum.

Quà citus Eridani ditat Ticinus arenas,
 Gratus honoratas hospitio hospes aquas :
 Lux studiorum ingens: rerum pulcherrima sedes
 Signat inexhausti jugera plena soli.
 Devicta Italia, reliquis volvere relictis
 Magnanimi hac potius parte sedere Duces.
 Pace tua, Hesperia alma parens, hac dixero: quanta es?
 Quanta ve sum? totum es: pars tamen una placet.
 Idem.

Toleti, ante portam.

ERexit sacro Deo Rex inclytus urbem
 Bamba, sua celebrem protendens gentis honorem.
 Ibidem.

Vos Domini Sancti, quorum hic praesentia fulgeat,
 Hanc Urbem, & plebem solito servate favore.

In Tolosam.

Quicquid es, impura damnas qui voce Tolosam :
 Disce verecundo plenius ore loqui.

Fæta

ENCOMIA URBEIVM.

*Pecunia malis, infensa malis: cum crimine iusta
Exercet leges legibus orba suis.*

*Cogitur à proprijs aliena vivere mente,
Aspera crudeli sub pietate parens,
Magna quidem, ac Francis equata superbia terro,
Vt jam jam seipsam vix tolerare queat.
Sumptus inexpletus cives spoliavit inertes.*

*Sic dives vivit, ut moriatur egens,
Inde vaser mercator agris successit ademptis:
Ingenique frequens advena fretus opo.
Mox seipsam ignorans, sortisque oblitus avita
Certat cum nitida, nobilitate, domo.
Quid superesse bonis? bona quid superesse putandum
Ante sua hunc, hunc nec post sua fata mori.*

J. C. Scaliger.

In Tridentum.

*Mobilis Italico qua prima urbs imminet orbi,
Ausonijs misceat Norica verba sonis.
Romanum ingenium est, animus Germanus, acerbis
Vitiis, si obducta est nube serena fides.
Accipere à Veneto, cuius pars, milite leges
Hæc potui: si non, & valet ipse dare.*

Idem:

In Turonium.

*Splendidior nusquam Gallis opulencia regni:
Et nusquam nostro major in orbe nitor.
Non astus nocuit pecori, non frigora pomis.
Nec jam hortis certet Gracia sæta suis.
Nunc etiam Phrygiaque nurus, artesque Latina,
Atque petunt radios Serica regna meos.*

D

Ant.

60 INSCRIPTIONES ET

*Aut ergo hic etiam Elysij sunt munera cæli:
Aut nullum vidit Gracia vana suum.*

Idem.

In Troiam.

*Bis vltus eversum est Argivæ Ilion armis:
Bis nova victores Gracia lugebat avos:
Maxima Troianos retulit cùm Roma nepotes:
Atque iterum, imperium cùm modo Turcus habet.*

Idem.

In Tunecum.

*Parvide demolire altæ Carthaginis arces:
Quem fors æqualis, parque futura, manet.
En te invito iterum florens, excisa renascor.
Te non vinco ego: nec me tamen ipsa premis.*

Idem.

Tiguri.

*Sex minus elapsi fuerant quàm mille bis anni,
Et novus ex nibilo conditus orbis erat.
Restabant totidem venturi ad tempora Christi:
Si tamen ex illis his duo lustra seras.
Inclutus hic primam statuit cùm Turcitus Urbem,
Quæ Fundatoris nomine dicta fuit.
Post ubi divitijs, terris & viribus aucta est,
Huic Tiguri nomen, gens Tigurina dedit.*

V.

In Valentiam Hispanorum.

U Natibi ante oculos populi ponatur imago:
Cætera jam ex illa natio tota patet.

Ægra

Agra Ceres : regio torrenti infemū ab aestu :

Arida Cerebeream colligit avara sitim.

Nusquam tutus abis rapido latrone Viator :

Nam probus & pius est tollere ludus opes.

Tum tua poscenti exprobrat tibi relinquere vitam.

Dat libertatis premia dura, mori.

Festus inexhaustus, luxus sub paupere vita.

Et furiat mentes gloria vana seras.

Qua liquere hostes, ea cuncta vorabit amicus.

Nil ubi promisit, tunc tibi tuta fides.

J. C. Scaliger.

In Venusium.

*Parva quidem, atque humilis, pene & sine nomine
tellus,*

Aae par, aue maior te, tibi Roma fui.

Cade furis: peperit tranquillum ego lenis Olorem,

Cujus ope ad multos vita perennis eat.

Cujus ope effectum est, ne quærniture fuisti:

Vel nunc, cū nabil es, tu quoque vera volet.

Idem.

In Viennam.

A Spice Barbaricis quæ propugnacula bellis :

Quæ sit fulmineis machina torva pilis :

Adversus sparum, quæ fortia pectora, Turcam

Apparet intrapida Norica dextra fide.

D 2

illa

illa igitur validis assultibus irrita sudit

Prælia, quæ capto fecerat hostis agro.

Quoniam etiam patrij demissis turbine cæli

Auxilijs largo perpluit imbre polus.

Qualia regna putes, Numen quibus excubat armis?

Nonne DEus est, pro quo pugnat & ipse DEVS?

Idem.

URBIS VENETÆ ELOGIUM.

Urbs Veneta Sola in Salo,

Sola sub sole spectabilis,

Invisa tantum invidia.

Medio, in mari nihil marinum habet,
præter salem.

Sedem in aquis stabilivit suam,

Ut in labili unda inviolabilem perdurare
obstupescas.

Fundamenta gloriæ suæ in mobili solo jacta
immobilitèr consistunt.

Quot Duces, tot Luces Reipublicæ dedit:

Soles dicas, Gentilitio in Leone efferuescentes;

Nunquam deplorata, semper implorata.

Quid prius miraberis, civitatis miracula, an
Senatus oracula?

Pudibundam lauda virginem

externi thalami non ussam tædis.

Inclytâ tamen gravidam sobole,

quam non ut Jupiter fracto,

sed sano peperit capite.

Coronatam orbis miratus est natam,

Can-

Canit in pubertate; quia exorta cum senibus.
Pubescit in senio, quia lac fugit ex cano capite.

Civium, cum omnes sint Reges, nemo Rex
Purpuram hostili sanguine sibi tinxit.

In sago Cæsares, in toga non desunt illi.
Catones.

Thraciæ lunæ cornua didicit frangere cornu.
Solis volucrem, Jovisque fulminantem alitem
non horrefcit.

Nemexam habet Belluam unguibus armatam,
quam ex æthere accersivit ad æquora;
ut inter aquas fulminum derideret ignes.

Insidijs impervia excubitoro non indiget.
Lumine dormit aperto.

Urbemne an orbem dixeris, nescias
Istam; cujus insigni Fatum mihi cudit in nomine
Amoris ara.

Leo Matina B.

In Venetias. J. C. Scaliger.

Pervia Barbaricis tellus OEnotria turmis
Pertulit impositi pondera dira jugi.

Ipsa suos flevit populares Roma Quirites:

Sensit & indomita noxia tela manus.

Haud tulit hoc Genus: cujus fatalibus ausis

Tutior in medio Roma renata mari est.

Clara virum virtus animo: insatiata cupido

Imperij & vasta non numerantur opes.

Juppiter, haud temerè ina sunt ita diffusa cali

Manis. Si possunt tangere; parte cares.

D 3

In

In eadem, Josephus Baptista.

P Er mare volivolum sedes Antenore natus
Tollit inaccessum nunc operosa caput.
Miratur Pelagi Rector, dum mœnia surgunt
Inter fluctivagas ambitiosæ rates.
Disce hinc, quid possint, Venetis per carula ponti,
Est ubi nil firmum, stat bene firma domus.

In eadem, Sannizarius.

V Iderat Adriaci Venetam Neptunus in undis
Stare urbem, & toti ponere jura mari.
Non mihi Tarpeias, quantumvis Juppiter, arces
Objice, & illa tui mœnia Martis, ait.
Si pelago Tybrim præfers, urbem aspice utramque
Illam homines, dices, hanc posuisse Deos.
Justinianus Barbus Senator Venetus scribit,
jussu Senatûs Populique Veneti Jacobo Sanna-
xario pro his versiculis sexcentos aureos esse da-
tos.

In eadem, Joan. Ovven.

U T mare nil nisi aqua, Cœtum nihil est, nisi stella
Sic sunt Venetia nil nisi divitia.

Idem, ad Venetos.

Imperij Emporij (mirum) fundamina vestra
Funditus in fluido sunt solidata salo.
Ne solum mutis habitentur piscibus unda,
Æquoræ incultas incolistis aquas.
Orbis in Oceano quæ quondam pars fuit, urbs est
Naturâ ante salum quod fuit, arte solum.
Imperio sedem hanc æterno plus propè vobis
Quàm sibi constantem consististis aquam.

Quid

*Quid mirum, vestram consistere legibus urbem,
Legibus exleges cum teneatis aquas?*

In Vicetiam Jul. Cæs.

Scaliger.

B Accbe pater, Ceres alma, bene bona Numina
pacis:

*Qua patulos agros, qui iugae curva tenes;
Quid rerum, quid amicitia cum Marte cruento
Vobiscum? vestrum ut vexet utrumque furor?*

*Pulchra racemiferos domitat Vicetia colles,
Lætæque spicilegi iugera fundit agri.*

*Cædis amor, cædis germanæ insana cupido?
Nec patrius nato est tutus ab hoste cruor.*

*Nusquam iter est: vastata jacent latrone protervo
Rursula: corruperunt ignibus hausta suis.*

*Parce (nefas) scelerare manus, Gens debita cælo,
Imbuæque ignoto pectora digna DEO.*

In Veronam, Jul. Cæs.

Scaliger.

I Talia canimus semper florentis ocellum:
Calliope nequeat grandius ulla loqui.

*Aucta Deis, auctura poli Verona Quirites:
Quot cives, tot habens sidera digna Jove.*

*Non animi, non ingenij vigor acrior usquam:
Nulla creat plures Martia terra duces.*

*Trasferre in Cælum voluit sibi Juppiter: Aquid
Clavior in nostris maluit esse locis.*

D 4.

Idem

Item.

*Vrbibus Italia praeſtat Verona, ſuperbis
Aedibus, ingenijs, flumine, fonte, lacu.*

Cotta.

*Verona, qui te viderit,
Et non amavit protinus
Amore perditiffimo ;
Is, credo, ſeipſum non amat,
Carètque amandi ſenſibus,
Et odit omnes gratias.*

In Volsinium.

H *Etruſci imperii priſcum caput : aurea ſedes,
Magna una atq; eadem perditâ mole ruit.
Fecit opes virtus : opulentam evexit ad Aſtra :
Aſt opibus tumidus luxus ad ima ruit.
Obſuit alta quies, ſervòque objecit inertì :
Enervant rigidas otia lenta manus.
Quos amat, his juſto condit DEVS acta labore.
Sic mala dura juvant : ſic bona blanda nocent.*

J. C. Scaliger.

AREO.

AREOLA II. INSCRIPTIONES TEM- P L O R U M.

In Aspero colle Belg.

DEO OPT. MAX.
DEIPARÆQUE VIRGINI
MARIÆ,

Magnæ in rebus afflictis Auxiliatrici,
Quà Mater Christi est, potenti,
Quà Mater nostra est, volenti:
Quæ COLLEM saltibus ASPERUM elegit,
Ut miraculorum famâ inclytum
Super altiss. montium culmina exaltaret,
Unde nominis sui gloriam cultumque
Per innumerabilia beneficiorum missilia
Frendente nequidquam hæresi
Toto terrarum orbe diffunderet.

ALBERTUS ET ISABELLA
Archiduces Austriæ, Belgicæque Principes,
Tutelari suæ, ac suorum Divæ,
Post Civilia XI. amplius annorum bella,
Pacatis Belgicæ Provincijs,
Publicæ gratitudinis ergo

D S

Hanc

Hanc Basilicam à fundamentis excitârunt;
Anno partæ salutis c l o . l o c . I X.

Templo B. V. in oppido Bethleem
Lusitaniz, inscriptum :

Passa moles sacrum divina in littore Matræ

*Rex posuit, Regum maximus, Emmanuel:
Auxit opus hæres Regni & pietatis ; uterque
Structura certant Religione pares.*

Vetus inscriptio Panthei Jovis
Ultoris , Romæ.

In Frontispicio leguntur sequentes Tituli :
unus litteris pedalis.

**M. AGGRIPPA. L. F. COS.
TERTIUM. FECIT.**

Alter paulò inferius, litteris digitalibus

Imp. Cas. L. Septimius. Severus. Pius. Pertinax.
*Arabicus. Adiabenicus. Parthicus. Maximus.
Pont. Max. Trib. Pot. XI. Cos. III. PP. Procos. Et
Imp. Cas. M. Aurelius. Antoninus. Pius. Felix.
Aug. Trib. Potest. V. Cos. Procos. Pantheon
Vetustate. Corruptum, cum. Omni. Cultu.
Restituerunt.*

Nova Inscripção.

Panthéon ædificium toto terrarum orbe cele-
berrimum ab Agrippa Augusti genero impie
Jovi, cæterisque mendacibus Dijs, à Bonifacio
IV. Pontifice Deiparæ, & Sanctis Christi Mar-
tyribus pie dicatum. Urbanus VIII. Pont.
Max. Binis ad campani æris usum turribus ex-

6101-

ornavit & novâ contignatione munivit. An.
Dom. M. D C. XXXII. Pontif. IX.

Inscriptio templi Societatis JESU,
Romæ.

Alexander Farnesius Card. S. R. E. Vice-
cancellarius, Pauli III. Pont. Max. nepos,
cujus auctoritate Soc. Jesu recepta primùm fuit,
& decretis amplissimis ornata, Templum hoc suæ
monumentum & religionis, & perpetuæ in eum
ordinem voluntatis, funditus exstruxit. Anno
Jubilæi MD, LXXV.

Alia.

S. JGNATIO LOYOLÆ
Societatis Jesu Fundatori,
Ludovicus Cardinalis Ludovisius
S. R. E. Vice Cancel.
Anno M. DC. XXVI.

S. Ædis Lauretanæ inscriptio.

Hæc est sancta domus, tenuit quam Virgo Maria
Cum puero Jesu pauper in orbe manens.
Hæc est sancta domus, lustrat quam Virgo Maria
In Cælo residens, gloria magna Deo.
Felices illi, quæis tantum visere templum
Contigit, & gratias obtinere Dei.
Vos ergo Pueri Christum, vos lata juventus
Ducite, cantantes carmina lata, cheros.

Alia Laureti ante ædem sacram
Deiparæ.

Tem-

Templum alibi posuere Patres: sed sanctius istud,
Angelica turma, Virgo, Deusque locans.
 Nullus in Orbis locus pralucet sanctior isto,
Quaque cadit Titan, quaque resurgit aquis.

Gandavi ante Templum S. Francisci.
Qui Francisci tui subeunt pia limina Templi,
Eae subeant precibus calica templa tuo.

Parisijs in Fundamento Ecclesiæ S.
 Ludovici.
 D. O. M.

SANCTO LUDOVICO,
Qui totum Orbem in Templum DEI
 armis animisque destinavit.
 LUDOVICUS XIII. *VI*
 Hoc templum erexit:
 Ut, quem Gallia coluit ut Regem,
 amavit ut patrem,
 Hic veneretur ut Cœlitem,
 Anno M. DC. XXVII.

Templo Fortunæ. Præneste.
Tu qua Tarpeio coleris vicina Tonanti,
 Votorum vindex semper Fortuna meorum,
 Accipe: qua pietas ponit tibi dona merenti
 Effigiem nostri conservatura parentis,
 Cujus ne taceat memorandum littera nomen:
 Cassius hic idemque Titus Primusque vocatur,
 Qui largæ Cerevæ messes fructusque renatos
 Dirigit in pretium, cui constat fama fidesque.

In

In Basilica Laterana, Romæ.

D. N. Constantino M. Pio Felici ac Triumphatori semper Aug. ob amplificatam toto orbe Rempubl. Factis consiliisque.

S. P. Q. R.

Ædem Concordiæ vetustate collapsam in meliorem faciem opere & cultu splendidiore restituerunt.

Nova Inscriptio.

Omnia si lustras aliena climata terra,
Non est in toto sanctior orbe locus.

Romæ in Templo B. V. M.

trans Tyberim.

Dum tenet emeritus miles, sum magna Taberna;
Sed dum Virgo tenet me, major nunc upor, & sum;
Tunc oleum flao, signans magnificam pietatem
Christi nascentis; nunc trado petentibus ipsam.

Ibidem.

Petro Card. Aldobrandino S. R. E. Cam.
Clementis VIII. Pont. Max. fratris F. qui
sua erga MARIAM Genitricem pietate Basilicæ
hujus parietes vetustate collabentes
restituit,

tectum altius fastulit,

Laqueari cœlato, aurato exornavit.

Capitulum, & Canonici

Optimo Patri B. M. F. C.

Anno Christi M. DC. XX.

Romæ

Romæ in Templo S. Chrysogoni.

Adem hanc Divo Chrysógono sacram à Gregorio II. An. Dom. DC. XXXI. reparatam, à Card. Cremenſi anno M. CXXXV. reſectam, poſt quingentos annos vetuſtate collabentem

Scipio Cardin. Burghęſius

major pœnitentiarius

ſuum, & avunculi Pauli V.

nondum ad Pontificatum eveſti,

Titulum inſtauravit, ornavitque

Anno Domini M. DC. XXIII.

Romæ in Templo S. Mariæ Aęipt.

Hoc dudum fuerat ſanum per tempora priſca
Conſtructum Phæbo, mortiferque Jovi:
Quod Stephanus veteri purgavit ſtercore Jndex.

Romæ in Eccleſia S. Joannis ante Portam Latinam.

Martyrij palmam tulit hic Athleta Joannes,
Principij Verbum cernere qui mernit.

Verberat hic fuſte Proconſul, forcipe tondet,

Quem fervens oleum ladere non valuit.

Conditur hic oleum, dolium, cruor atque capilli,

Qua conſecravit inclita Roma tibi.

Romæ in Templo B. V. M. apud Capuc.

Frater Antonius Barberinus S. R. E. Preſb;

Cardinalis S. Honuphrij, Urbani VIII. ger-

manus frater, Templum immaculatæ Virginis

Conceptæ, Capuccinis Fratribus Cœnobium à

ſunda-

fundamentis erexit, religiosi in Deiparam obsequij, beneficæ in suum ordinem charitatis monumentum Anno Sal. 1624. Capuccini Fratres grati animi ergo Pos.

Ibidem.

URbanus VIII. Pont. Opt. Max.

Suæ in B. Franciscum pietatis

Et in eundem ordinem benevolentiae

Monumentum

primum hujus Ecclesiæ lapidem jecit

Die IV. Octobr. Pontif. sui ann. IV.

Nolensque Pontificiæ Charitatis

Magnificentiam

Capuccinæ paupertatis limitibus

Coërceri,

Aram maximam ornavit.

Romæ in æde Christi à Magis adorati.

D. O. M.

FR. Antonius Barberinus Urbani VIII. Pont. Max. Germanus Tit. S. Honuphrij Presb. Card. M. Pœnit. S. R. E. Bibliothec. Ædem hanc Christo Infanti à Magis adorato dicatam, Collegij ad propagandam fidem instituti usui, à fundamentis erexit, instruxit, ornavit, Anno M. DC. XXXIV.

Romæ in Templo S. Francisci de Paula.

Octavius Pubalus
de Cancellarijs
Fighini Marchio
Templum hoc

San-

Sanctis Andreae Apostolo,
& Francisco de Paula,
Suae familiae Patronis,
Exædificavit, ornavit,
addixit.

Anno Domini M. DC. XII.

Romæ in Templo D. Mariæ in
Vallicella.

CÆSII FRATRES.

Petrus Donatus S. R. E. Presb. Card.
apsidem fundavit,
Ædes multas cõemit,
Sacerdotum habitationem ampliavit.
Angelus Episcopus Tudertinus
Sacellum extruxit, ac dotavit,
Anteriorem Templi partem
Fundavit, ornavit, perfecit.

Romæ in Templo S. Priscæ.

Prima ubi ab Evandro sacrata est Herculis ara,
Urbis Romana prima superstitio.
Post ubi structa ædes longa celebrata Diana
Strataque tot veterum templa pudenda Deum.
Montis Aventini nunc facta est gloria maior
Vixit veri Religione Deus
Præcipue ob Prisca quod cernis nobile templum;
Quod priscum merito par sibi nomen habet.
Nam Petrus id coluit, populos dum sæpe doceret,
Dum faceret magno sacraque sæpe Deo.
Dum quos Faunorum fontes deceperat error,
Hic melius sacrâ puristaret aqua;

Quod

*Quod demum multis sese volventibus annis,
Corruit, haud ullâ subveniente manu.
Summus at Antistes Callixtus tertius ipsum
Extulit, omne eius restituitque decus.
Cui simul æterna tribuit dona ampla salutis,
Ipsius nequâ parte careret opè.*

In Templo SS. Cosmæ & Damiani. Romæ.

A *Vla Dei clavis radiat spatiosa metallis,
In qua plus fidei lux speciosa micat.
Martyribus medicis populo spes certa salutis
Venit, & ex sacro crevit honore locus.
Obtulit hoc Dômino Felix Antistite dignum.
Munus, ut æberia vivat in arce Poli.*

Baron. an. 5301

Templi S. Sabinae Martyris, Romæ in
Aventino.

C *Plimen Apostolicum cùm Cælestinus haberet
Primus & in tota fulgeret Episcopus urbe
Hac quæ miraris fundavit presbyter urbis
Illyrica de gente Petrus, vir nomine tanto
Dignus, & ab ortu Christi nutritus in aula
Paupertas locuples, sibi pauper, qui bona vitæ
Præsentis fugiens mervit sperare futura.*

Baronius an. 432

Nova Inscriptio.

Sixtus V. Pontifex Max.

E *Cclesiam hanc intermedio pariete, ruina-
soque tectorio sublati, pavimento strato,
E*

gra-

gradibus erectis, picturis ad pietatem accommodatis, altarique unacum sacris Martyrum Alexandri Papæ, Eventij, Theoduli, Sabinæ, & Seraphiæ reliquijs ob stationarias, Pontificiâsque missas celebrandas translato, in hanc formam restituit, Ann. Pont. II.

Minoritarum Fratrum Monumentum Benefactori positum. Taurini.

Julius Cæsar Gerbaldus

Civis Taurinensis, Centallo oriundus,

Regiæ Celsitudinis ordinarius,

Regiæque computorum Camerae primarius
A secretis.

Secreta licet pietate

Nulla sui Nominis inscriptione

Præclarum hoc Templum

Sacrae Minoritarum familiæ donarit :

Grati tamen Fratres, ne ingrato silentio

surripuisse potius quàm accepisse

Memorable munus videantur ;

Loquentem hunc lapidem,

Gratissimorum testem animorum

Constituunt.

Annó. MDCLXIV.

Taurini in Templo S. I.

A *Fundamentis pia templa dicantur Jesu,
Quæ colit imperio tempore templa nepos.
Ergo quot Emmanuel pietati prorogat annos,
Tot pietas vita prorogat alma sua.*

Sacer-

ENCOMIA TEMPLORUM. 67

**Sacerdotum Congregatio,
Ad cultum Templi Augustissimi Corporis,
Taurini.**

**Augusta Taurinorum
ut sempiternam**

**Divini Miraculi Memoriam fundaret,
Templum erexit :**

**Ut templi Religionem altius erigeret,
Sacerdotum secularium sanctiss. Sacramenti
Congregationem fundavit.**

Anno à Virgineo Partu M. DC. LV.

Ab Eucharistico Miraculo CCII.

Broliorum Sacelli, Taurini.

**DIVIS AUXILIARIBUS,
FRANCISCA MARIA BROLIA
VOVIT.**

Romæ Templi S. Caij inscriptio :

Urbanus VIII. Pont. Max.

Domum in Urbe Caij

Papæ & Maræ.

In Ecclesiam olim consecratam

Ac erectam, sacraque statione celebrem,

Vetustate collapsam,

A fundamentis excitavit,

Illatisque Ejusdem Caij

Reliquijs titulum ac stationem restituit.

An. Sal. M DC XXXI. Pont. IX.

E 2

Romæ

INSCRIPTIONES ET

Romæ ad S. Laurentij.

Divis Damaso Pontifici

Et Eutychio Martyri

Franciscus Card. Barberinus

S. R. E. Vice-Canc.

Æneum hoc sepulchrum condidit

Post extructam

A fundamentis in honorem

D. Laurentij

Et horum SS. marmoream

Templi absidem,

Ut ipsi, de ejus salute solliciti sint.

A. M. DC. XXXV.

Templi S. Susannæ, Romæ.

Beatæ Susannæ Martyris Aula coangusto

Et tetro existens loco marc-

erat: quam

Leo P A P A Tertius à fun-

damentis erigens,

Et condens corpus S. Felicitatis

Martyris

Completè ædificans ornavit atque

Dedicavit.

In S. Sebastiani:

Ibidem.

SANCTUS Sebastianus miles Christi fortissimus
 Sagittis Diocletiani jussu conhitur, virgis
 cæditur, in cloacam dejicitur: Inde à Lucia
 Matrona Romana ejus in somnis monitu exi-
 mitur, & in Callisti cœmeterio conditur; facti
 indicem

ENCOMIA TEMPLORUM 69

indicem plebs olim venerabunda ædiculam
excitavit, cujus hic nuper Altare majus cum
apside stetit. Hanc Sixtus Quintus Pontifex
Max. ea lege æquari solo permisit, ut illius pars
novæ ædis ambitu includeretur, ad resti-
tuendam loci religionem, relique memoriam
Maphæus S. R. E. Presbyter Card. Barberinus
Signaturæ Justitiæ Præfectus hoc voluit extare
monumentum. Anno Sal. M. DC. XVI.

Templi SS. Bibianæ, &c. Romæ,

Ædem hanc

Ab Olympinâ Matronâ sanctis-
simâ

In honorem

SS. Bibianæ, Demetrii &

Dafrosæ

Primum excitatam

A S. Simplicio PAPA

Deinde restitutam

Ab Honorio III. consecra-
tam

Urbanus VIII. P. O. M.

Instauravit & ornavit

Anno Jubilei M. DC. XXV.

Pontif. II.

In S. Prædix. Romæ,

In hac omnium Ecclesiarum

Urbis vetustissima,

Olim domo S. Pudens Senatoris,

E 3

Patris

Patris SS. Novati & Timothei
 Et SS. Pudentianæ
 Et Praxedis Virginum,
 Fuit SS. Apostolorum Petri
 Et Pauli hospitium primum ad
 Martyrum & Christianorum
 Baptismum, & ad Missas
 Sacramque Synaxim,
 Sub altari jacent tria millia
 Corpora SS. Martyrum
 Et copiosus SS. sanguis, &c.

S. Damasus de eadem Ecclesia :

E Micat aula pia è varijs decorata metallis
 Praxedis Dominum super athra placantis honore,
 Pontificis summi studio Paschalis alumni
 Sedis Apostolica, passim qui corpora condens,
 Plurima Sanctorum subter hæc mania ponit,
 Fretus, ut his limen mereatur adire palorum.

In S. Sylvestri.

H Oc opus augustum si cernis fortè Viator,
 Siste gradum, nam sunt mira videnda tibi.
 Afficies Papa Sylvestri dulce cubile,
 Quo constat plures ipsum habitasse dies.
 Inferiora petens, templum mirabere priscum,
 Sub Constantino cuius origo fuit.
 Quod tunc Sylvester Trajanas extulit intra
 Thermas, Exquilis, Equitiq; loco.
 Munere multiplici exornans, sacravit & illud,
 Et bis concilium concelebravit ibi,

En

*En sacra quanta modis miris monumenta coruscant,
Ergò avidus visas & reverere pius.*

Romæ in Templo S. Gregorij.

D. O. M.

URbani VIII. Pont. Opt. Max. sempiternæ ac faustissimæ memoriæ. Quod servientis per plurimas Italiæ partes contagij periculo Ecclesiam Divo sacram Gregorio felici quondam pro hac urbe vitiatæ Cœli labe contactâ apud Deum, cœlestisque militiæ Principem advocato S. Pauli uni ex septem Ecclesijs substituerit, Monachi Camaldulenses devoti argumentum animi posuere.

Anno Domini M. DC. XXX.

Ecclesiæ SS. Quirici & Julitiæ inscriptio.

Romæ.

Ecclēsiā DD. Martyribus Quirico & Julitiæ dicatam à Sisto IV. penè collabentem instauratam, denuò ruinam minantem, in elegantiorē hanc formam restituit Urbanus VIII. Pont. Max. ann. Sal. 1630. Pont. VII.

Templi S. Mariæ Montium, Romæ.

VRbani VIII. Pont. Max. beneficiā opem ferente, F. Antonius Barberinus tit. S. Onufrij Presb. Card. ejusdem Pontificis germanus M. Pœnitentiarius, Bibliothecarius S. R. E. & Catechumenorum protector, ut alumni Collegij Neophitorum in templo Beatæ Mariæ ad Montes à Greg. XIII. ipsius Collegij

E 4

Fun-

72 INSCRIPTIONES ET

Fundatore universæ Catechumenorum familiæ attributo sacris ministerijs operam navarent, eos simul incolentes huc transtulit, novâsque ædes tum illis, tum Catechumenis mulieribus, virisque seorsim, & Clericorum rei divini famulantium habitationi à fundamentis extruxit An. Salutis M. DC. XXXV.

Basilicæ Vaticanæ veteris inscriptio,

Quod duce te mundus surrexit in astra triumphans,

Hanc Constantinus Victor tibi condidit aulam.

Novæ Basilicæ inscriptiones.

Julius II. Pont. Max. ædem D. Petro dicatam, vetustate collabentem, in digniorem amplioremque formam ut erigat, fundamenta jecit, An. Christi M. D. VII. Veterem Constantinus Imp. ædificavit.

Alia.

PAULUS V. PONT. MAX.

Vaticanum templum

A Julio II. inchoatum,

Et usque ad Gregorij

Et Clementis Sacella

Affiduo centum annorum

opificio perductum,

Tantæ molis accessione

Universum Constantiniæ

æ Basilicæ ambitum in-

cludens, confecit;

Con.

Confessionem B. Petri ex-
ornavit, frontem orien-
talem

Et porticum extruxit.

Alia.

URBANUS VIII. PONT. MAX.

Vaticanam Basilicam

A Constantino Magno extructam,

A beato Sylvestro dedicatam,

in amplissimi Templi formam

Religiosa multorum Pontificum

Magnificentia

redactam,

Solenni ritu consecravit,

Sepulchrum Apostolicum

Ærea mole decoravit,

Odeum, aras, & Sacella,

Statuis ac multiplicibus operibus

ornavit,

Alia.

Basilicam

Principis Apostolorum

In hanc molis amplitudinem

Multiplici Romanorum Pontificum

Ædificatione perductam

Innocentius X. Pont. Max.

Novo cælaturæ opere

ornatis Sacellis,

Interjectis in utraque templi Ala

marmoreis columnis,

E s

Strato

Srato è vario lapide
Pavimento,
Magnificentius terminavit.

Augustæ Vindelicorum

CHRISTO DEO OMN. SÆCUL.

Sacram ædiculam,
quæ ante annos amplius M. CCCC.
prima in hac urbe

Christiano cultui dicata creditur,

Quam an. Chr. M. LI. restitutam

Leo IX. Pont. Max.

DEO Opt. Max. & S. Gallo Abbati
facravit,

Vetustate iterum collabentem

& ad proph. usus dudum redactam,
instaurandam C.

EUPHROSINA à KREYT, Collegij nobilium

Virginum ad D. Stephanum Abbatissa

Anno P. Chr. N. M. D. LXXXIX.

In Sacello Garappi.

Neapoli.

Sacellum hoc, quod D. Ant. Garappus, imma-
sturum pudicissimæ filiæ Isabellæ obitum
deffens, inchoârat, parique fato (heu mortalium
fragilitatem!) non perfecerat, Joan. Ferasus
Corionius infelix gener, post mortem obsequen-
tior, absolvendum curavit, carósque cineres hac
urna lacrymans condidit, ut quos vivos chari-
tas conjunxerat, Mors dirimere non posset.
Anno Salutis M. D. LIV.

Eboræ.

Eboræ.

DIvo Antonio Ægyptio, sanctissimo Mona-
chorum Archimandritæ sacrum, Henricus
Divi Eſmanuelis, Luſitaniæ Regis, pij, felicitis, in-
victi filius, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter
Cardinalis, primus Eboreſis Archiepiſcopus
priorè diruto, novum hoc ſtructurâ, formâque
auguſtiore religionis ergò erexit. Divo An-
tonio Archimandritæ ſanctiſſ. Sacrum.

Salisburgi ſupra portas Templi Cathe-
dralis.

HÆC EST DOMUS DEI, IN QUÀ INVO-
CABITUR NOMEN EJUS.

Ad B. V. in Tirrenberg Provinciæ Salis-
burgenſis.

D. O. M.

REginæ Cœlorū Deiparæ à Wolſgango Theo-
dorico Archiepiſcopo & Principe Salisbur-
genſi ædes à fundamento extructas Marcus Sit-
ticus Archiepiſcopus perfecit & ornavit.
M. DC. XII.

CRACOVIA

In Sacello à Sigismundo I. Poloniæ Rege
extructo.

Non mirere hoſpes decus hoc ſublime Sacelli,
Saxâque Phidiaco ſtructa magiſterio.

Hoc ſtatuit Sigismundus opus, qui ſtruxit & arcem,
Clarior hic rectâ ſed ratione labor.

Illum ne credas, dum momentanea condis

Atria, perpetuam poſtpoſuiſſe domum.

Medio,

Mediolani in templo Dominicanorum.

Christiani Orbis vota

Ut Catholicæ rei columen ac titulus

Philippus IV. Rex vester

Penates prole humanum genus spe
fecundet

Suspiciate cives

D. Dominicus Augustæ domui innexus

Numen exorabit

Ut cum Principe Austriaco

festæ pax exoriatur.

In Templo S. Agnetis Viâ Numentanâ ex-

tra Romam à Filia Imp. Constantini

olim extructo :

Constantina Deum venerans, Christoque dicam,

Omnibus impensis devotâ mente paratis,

Numine divino multum, Christoque iuvante,

Sæcravit Templum victricis Virginis Hænet.

Nomen enim Christi celebratur sedibus istis.

Tartaream solus potuit qui vincere mortem:

Inuictus cælo solusque inferre triumphum. &c.

Romæ in Capitolio.

S. P. Q. R. Majorum suorum præstantiam uti
animo, sic re quantum licuit imitatus, defor-
matum injuriâ temporum Capitolium restituit,
Prospero Buccapadutio, Thoma Cavalerio cu-
ratorib. Anno post V.C. c Xc. Xcc: CCG
XXX.

ibidem.

S. P. Q. R. Capitolium præcipuè Jovi olim com-
men-

mendatum, nunc Deo vero, cunctorum bonorum auctori JESU Christo, cum salute communis supplex commendat, atque tuendum tradit; anno post Salutis initium 1568.

In ara Coeli, ibidem.

U Num erat imperiū mundi, dominator & unus.
Falleris. At non tu Roma, sed ipse Deus.
Quem tulit Augusto Cumana puella videndum,
Reclor erat primus, ipse secundus erat.
Hic locus est, ubi vidit, ubi rex credidit. Ara
Coeli facta domus regis, & Aula Dei.

Ibid. in Mariæ S. Angeli.

Quod fuit Idolūm, nunc Templum est Virginis,
auctor
Est Pius ipse pater : Demones aufugite.

Ibid. in Martis æde.

Martyrij Virgo gestans Martina coronam,
Ejecto hinc Martis nomine templa tenet.

Neapoli in Monasterio Montis
Oliveti.

Antonius de Alexandro Jurisconsultus, ad
suas, & suorum reliquias, quousque omnes re-
surgamus, reponendas, Sacellum hoc constru-
xit & redemptori nostro dicavit. M. CCCC.
LXXXI.

Quoloco, quove tempore fiat hæc migratio,
quid interest? Undique Christi fidelibus ad cœ-
lestia regna patet aditus. Sequentur autem me
haud dubiè, quicunque non præcesserint.

Ibidem

Ibidem.

Tibi Cœli Regina

Galeacius Caracciolus, cui bona multa contulisti, à quo item mala abruncasti plurima, sacellum marmoreum, cum signis & omni cultu gratus libensque dedico, & tanquam decumam solvo. Anno post editam à te salutem M. D. XVI. VIII. Id. Jan.

Ad introitum ejusdem Sacelli.

Omnia Domine tua sunt, & quæ de manu accepimus tua, reddimus tibi.

Nicolaus Antonius Vici Marchio Sacellum hoc à Galeacio patre inchoatum, omnibus suis partibus expletum, lætus obtulit, dedicavitque à partu Virginis anno M. D. LXVIII, mens. primo die VI.

Romæ in antiquo Minervæ delubro, quod

Pompeius Magnus ex manubiis

condidit:

P. Urb. Ro. S. P. Q. R. Cn. Pompeius magnus Imp. bello. XXX. an. confecto, fufis fugatis occisis in deditionem acceptis hominum centies vicies semel. LXXXIII. depreffis aut captis navibus D. CCCXLVI. Oppidis castellis M. D. XXXVIII. in fidem acceptis, terris à Meoti ad rubrum mare subactis, cum oram maritimam prædonibus liberasset, & imperium maris Po. Ro. restituiſſet: Et Asia, Ponto, Armenia, Paphlagonia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Scythis, Judæis, Albanis, Iberia, Insula Creta &

& super hæc de regibus Mitridate atque Tigra-
triumphavit.

Florentiæ ad S. Spiritum.

HOc quod vides Sacellum varijs nobilibus
marmoribus ab Ægypto usque Angliæque
adductis, constructum, Baptista Cavalcantes,
Thomæ F. religionis ergò, maximis cum sum-
ptibus ædificandum curavit. Anno Domini
1562.

Senis ad S. Mariæ.

CASTISSIMÆ VIRGINIS TEMPLUM CA-
STA MENTE INGREDERE.

Boschi ad S. Crucis.

Pius V. Gislerius Boschenfis, ex ordine Præ-
dicatorum Pont. Opt. Max. à fundamentis
erigi curavit. An. 1571.

Bruxellis ad Carmelitas.

Vides Sacellum hoc, Lector? id turbaverat
Fœdaveratque nuper impius furor,
Turbantium fœdantiumque hic omnia.
Erant sepulti Nobiles aliquot viri
Ex Angiana stirpe, quos beaverat
Et dignitate & opibus in simul Deus,
Atque hi vicissim quicquid hoc erat, Deo
Construxerant, ornaverantque: at barbari
Nec has reveriti jam quietos, nec Deum,
Evellerant disiecerantque hac omnia.
Sed non tulit, qui stirpis ejusdem cluet
Eques Jacobus Angianus, is Deo

Cul.

*Cultum reposuit, & decus majoribus,
Impendio suo pte. Maeste vir ingeni
Depradicande nunc, beande postea,
Cum coelest inter coelites eris tuos.
His omnibus, Lector, faventiam exhibe,
Et vota pro quiete eorum suscipe.*

**Bredenberga ad fores Sacelli Joannis
Ranzovij.**

H*unc quicumque subis locum, resisto
Paulum, si placet, atque paucula audi.
Votivum Domini vides Sacellum,
In quo res perago Sacras, & ore
Nostra percipitur salutis autor,
Fundunturque preces, piaque voces
Et dicuntur & audiuntur. Ergo
Arcem si venis huc videre saltem;
Illius studium bonamque mentem.
Qui poni voluit sibi probato;
Aut, si res ita fert tua, amulare,
Et semper pietatis esto cultor.
Sin huc ingrederis, Sacris ut ipse
Inter sis simul, ad fores, profanas
Omnes exue cogitationes,
Et mentem indue Sancta cogitantem,
Praesentemque puta Deum videre,
Ad quem verba facis, precesque fundis;
Illi corde pio, piaque lingua,
Pro donis age gratias benignis.
Collauda, venerare, concine, atque
Dictis suppliciter precare votis.*

Hinc

Hic soli est operi locus dicatus.

Illud te monitum prius volebam.

Templi D. Marci Venerijs Elogium.

Nihil hic mortale spectabis,

Ubi

D. M A R C U S

Ænea, quam in fronte aspicias, quadrigâ

In cœlum aurigat.

Ipsæ huic triumphali Venetæ pietatis carpentis,

Ne per insuetas lassescant vias,

Æneos submitit equos;

Qui tibi hinnire videntur,

Inhiare scito ad gloriam,

Ad cujus metam suspensos semper habent pedes;

Ex solis curru mutuatos crederem,

Ni Bizantinâ excisione advectos scirem;

Ut hic fatorum expectent tempora,

Donec Bizantio

Venetias Orientis asportent imperium.

Athenæ Delubri fores duraturum Templum,

Supra Capitolium clamant.

Hæ claudunt olympum,

&

Cœlitum extinguis celant.

Astra ibi mirare,

Quæ in igneis calculis exardescunt:

Ex æthere diceres illa Venetum detraxisse.

Tessellatum nitenti Saxo pavementum, ac parietes

Indulstri jurates penicillo coloratos.

Discolor lapis in minutissima fragmenta concisus,

F

Et

Et pertinacis labore magistri discriminatus
 Discrimen parit inter oculos, mentemque,
 Saxane an colores vivant;
 Novo picturandi genere, Apelle superato.
 Quo nomine tot divites Divum effigies appella-
 Nisi Democriti sectator haberer, (bis?)
 Dicerem, quot ibi effictæ imagines,
 Tot mundos picturarum
 Lapideis creatos atomis.

Leo Matina B.

Venetijs in Deiparæ Plorantis Templo,

D. O. M.

Comploranti Deiparæ
 Publico voto Templum,
 Sacrisque Virginibus excitatæ ædes,
 Ut pijs Fidelium Manibus
 Pro Reipublicæ incolumitate litetur,
 Anno 1658.

Joanne Pisauro Venetiarum Principe.

Neapoli pro æde Virginis Misericor-
 diæ, Inscriptio.

Misericordiæ parens
 Misericordiæ se Proteum præstitit.
 Modò Vestalium stolata cultu,
 Modò Sanctorum cætibus inserta;
 Divi Francisci Affeclis
 Et Divo Cajetano, ut primum Neapolim appulit,
 Sospitatricem se præbuit.
 Postremò Dei Mystras peregrinos,

Suo

suo Hospitali excipit sinu.

Delubrum, ædēsque, ætatis dente corrosas,
Gubernatores, pristinæ juventæ reddidēre.

Anno 1674.

Leo Matina.

Romæ ad hortos Palatinos.

Maria Virg. cognomento *Libera nos à pœnis Inferni* D. cui Michael Lantes Rom. annis ab hinc XXXIV. Sacellum hic in ædícula loco humili, perangusto, miraculo tamen S. Silvestri Papæ in Draconem, & S. Franciscæ Rom. Parietinis illustri excitarat : eidem hanc ædem in editiore ædificatam, ampliorem, ornatioremq; Marcellus Frater S. R. E. Cardinalis à fundamentis extruxit. Anno Sal. M. DC. XVII.

In D. Agnetis extra Portam Piam.

D. O. M.

ET memoria Leonis XI. Summi Pont. Qui pro eximia sua in B. Agnetem pietate, Templum hoc restaurare, & illustrare aggressus, præcipuum Sacelli hujus cultum elegantiamque moliebat, nisi mors præpropera cœptis intervenisset. Petrus Jacobus Cima ejusdem Pontificis intimi cubiculi Præfectus idem Sacellum ornandum curavit voti sui, & perpetuæ erga optimum & omnibus optatissimum Principem observantiæ monumentum. Anno Sal. M. DC. IX.

Sacelli S. Joseph Taurini,

Civitas Taurinensis

F. A.

Eun.

Eundem, dum moreretur, experta Patronum,
 Quem Christus, dum viveret, Patrem,
 Sopita peste, voti rea,
 Sacellum hoc poluit.

Nemausi.

Plotina. Traiani. uxor. summa. honestate. &
 integritate. fulgens. sterilitatis. defectu. sine.
 prole. fecit. conjugem. qui. ejus. opera. Adria-
 num. adoptatum. in imperio. Successorem. ha-
 buit. a. quo. in. beneficij. memoriam. Nemausi.
 æde. sacra. sublimique structura. ac. Hymnorum.
 cantu. decorata. post. mortem. decorata. est.

Antuerpiæ in Templo PP. Societatis.

Christo Deo Virgini Delpatæ, B. Igna-
 tio Lololæ societatis auctori, senatus po-
 pulusque antverpiensis publico et pri-
 vato ære ponere voluit.

Tarascone in Templo D. Marthæ.

Suffice multipedem squamosum deinde draco-
 Auritum cernas dentigerumque caput. (nem.
 Terror erat populis horrendum nomine monstrum,
 Caudatumque animal glutivorumque pecus.
 Martha tamen savam rabiem serpentis & iras
 Perdomuit, loro continuitque brevi.
 Civis in hoc iemplo residet venerabile corpus,
 Sanctaque sunt Christi membra sepulta manu.
 Ossaque sunt tandem rutilanti inclusa metallo,
 Nobile regali munere fulget opus.

Sacello, in quo cubare dicitur, hoc ad-
 scriptum est distichon:

*Quæ Christum hospitio excepisti, Martha, precare,
Hospes sit nobis hospes ut ille tuus.*

Alcmaria.

Hic fana quondam Dijs patrijs sacra
Struxit vetustas, sollicito pecus

Cedente votivum colono

Ut veteres meminere fasti,

At delibuta sanguine Victima

Insontis agni protinus impias

Delevit aras. cum prophano

Inferias celebrante mysta.

Ædemque Christi cultibus unici

Partæ salutis arbitri idoneam

Devotio Laurentianis

Postera martyrijs dicavit.

Quæ Frisorum (nam nihil ardaum

Sanctumve Marti) sæpè voracibus

subiecta flammis heu nephas heu

in cineres abiit solutos.

Sed restituta contiguum modo

In Sancti honorem limen Apostoli

fundum Mathiæ est, qua procellas

Imbrifero vomit Auster ore.

Hinc semper, alta ut præcipiti solent

Librare casu, nobilis impetu

Divulsa templo antiquiori

Pressit humum crepitante turris.

Demumque edaci temporis orbita

Rotante versas sùsque secus vias

Hoc pro ruinosis sacellis

Esolito positum lacunar.

Saxo columnis perspicuum arduis

Caloque picto serviat ut sacra

Rerum creatoris tyara :

Magnifici arbitrio senatus.

Fontaine-Bleau in Sacello aulico.

Imperio, natisque potens, & coniuge felix

Alia pace, sacram decorat Rex inclytus adem,

Aeternum ut pietas augustâ splendeat aula.

Templi S. Mariæ extra Lugdunum :

S*uscipe porta patens, porta cœlestis imago,*

Sanguine quos emit sibi Virginis alma propago.

Ibidem in Templo S. Lupi.

D. O. M.

S*S. Martino & Lupo sacrum, immani hæreti-*
corum impietate ferro & igne vastatum & fun-
ditus eversum Anno M. D. LXII. Deo au-
spice & Ludovico XIII. Gall. & Nau. Rege,
R. D. Camillo de Neufuille, Insulæ Barbaræ Ab-
batis, Decani impensis, & cura vigilantissimi Pa-
rentis D. Caroli de Neufuille, D.D. Halincourt,
marchionis de &c. Lugdunensis Provinciæ Pro-
regis, in integrum restitutum, Anno M. DC. XX.

Ibidem in villâ La Duchere, in Sacello.

D. O. M.

F*Rancis Clapison in prædiali præfectura Lug-*
dunensi cognitor regius, ac publici juris vin-
dex, & Margaretha Dulin, dulcissima conjunx, sub-

urbanæ hujus villæ ambo domini, par conjugii
fidissimum, pientissimûmque, hoc sacellum so-
ciali pietate auctum, ornatum, consecratum, pro
sua in Divam loci tutelarem Margaretham religio-
ne eidem nuncuparunt dedicaruntque: tum jusse-
runt quotannis anniversario Divæ Natali sacris fa-
stis adscripto heic rem sacram ritè fieri, ac diem fe-
stum feriatumq; à Ducherian à familiâ universâ
agitari: quæ ipsi omnia concordissimè vivifaxe-
runt, ne posteros rogarent, ex voto suscepto.
Anno M. DC. VI.

Avenione in portâ Templi D. Virginis.

Ludovico Justo Gall. & Nau. regi Christianis-
simo, avitæ virtutis æmulo, glorios. Caroli
Martelli in Saracen. Aven. pellendis fortitudinem
& divi Caroli Magni laureas jam adepti, in Al-
bicensibus, tota Septimania Galliâque fræn. S.
Ludovici pietatem & magnitudinem assecuto, ob
impiatum rebell. hæreticorum furorem trium-
phantibus armis expiatum, ob Ecclesiam Romanâ
pietate defensam, ob Avenionem benignitate re-
gia conservatam, sui clientes Præpositus & Cano-
nici hujus Avenionensis Ecclesiæ per D. Mar-
tham primûm erectæ, mox D. Ruffi Christi disci-
puli episcopal. sacris inauguratæ, & per Carol.
Magn. Gothicâ impietat. restauratæ, hunc ingen-
tem & perennabilis gloriæ fornicem DD. CC.
M. DC. XXII.

Tholosæ in sacello quodam Templi Au-
gustiniani hæc disticha leguntur:

L Igna repone focus, flammis superaddito flammam
 Frigida flamma tua est, quæ meliore calet.
 Est sacer ille locus : videas, meditare parumper,
 Quid facias : Christus cordis opaca videt.

Claramontij In Templo D. Virginis du Port.

Hoc templum sanctus primo fundavit Avitus
 Inclytus antistes, nobilis & genere.
 Quod dicavit opans Christo sanctæque Mariæ,
 Censibus & propriâ nobilitavit ope.
 Hoc Normannorum flammis gens ussit acerba,
 Bacchans, & strages, heu ! miseræ faciens.
 Sed Sigo hanc Præsul præfatus decoravit honore,
 Ut tibi celsitonans afforet aula micans.

Romæ in Porticu Basilicæ S. Pauli,

In superliminari primæ Porte ad lævam.
 DE DONIS DOMINI ET BEATI PAULI A-
 POSTOLI. DOMETIUS DIAC. ET ARCA-
 RIUS SCAE. SED. APOSTOL. AD QUE
 PP. UNACUM ANNA. DIAC. EJUS GER-
 MANA HOC VOTUM BEATO PAU-
 LO OBTULERUNT.

In secunda Porta ad lævam.
 HÆC EST DOMUS DEI ET PORTA
 COELI ET VOCATUR AULA DEI. IN-
 GREDERE BENEDICTE DEI.

in Porta media,
 EGO SUM VITIS VERA ET HI SUNT
 FRATRES MEI.

Devotos nos coram te protege XPe,

In folio residens cuncta creata regens.

Hic primum fratres tremebundi flectite colla,

Has adiens valuas ad cælum tendito palmas,

Hæc domus est fidei mentis ubi summa potestas

Liberat & sanctorum Apostolorum tucur.

In Porta ad dexteram, quæ sancta nuncupatur.

H*æc domus est Domini, & Sacri janua Regni*
Huc properate populi. Hæc domus est Domini.

In Porta Ænea ad dexteram.

P*aule beate preces Domino ne fundere cesses,*

Consule Malfigeno pro Pantaleone rogando,

Ductus amore tui qui portas has tibi struxit,

Ergo sibi per te referetur janua vitæ,

Supplex ergo petit Domino qui semper adestis

Huic precibus vestris Deus annuat esse quod estis.

Pantaleon stratus veniam mihi posco reatus.

In Porta Ænea ad lævam,

T*u quoque qui sacri succedis limina Templi,*

Has per quas intras studiosus inspicere portas,

Et sic ingressus domino ser cum prece fletus,

Vt Deus huic requiem concedat habere perennem,

Impetret hoc illi simul intercessio Pauli,

Quem quia dilexit decoravit munere tali.

In Porta Ænea ad dexteram

A*Nno millesimo septuagesimo ab Incarna-*
tionem Domini, Temporibus Alexandri San-
ctissimi PP. quarti & Domini Ildeprandi ve-
nerabilis Monachi & Archidiaconi, constructæ
sunt portæ istæ in regiam urbem comp. ad-
juvan.

juvante Domino Pantaleone Consuli qui ille
fieri iussit.

Ad dexteram Portæ mediæ.

Vivere quem decuit quid prodest marmore spectet
Umbra sub cuius. Abbatis permanet huius
Corpus Anastasij Sancti nunc denique Pauli.
Hic spes multorum culmen decus & Monachorum
Sponsam ditavit. quæ splendet fonte manavit
Pauperis hem cultor egenum maximus Ultor
Nunc retinet cursum pereuntis carnis adustus
Limina Sanctorum repetentes Apostolorum
Oro precem detis. Tumulum quicumque tenetis
Ut Rex Cælorum perducat ad alta piorum.

Ibidem in ipsa Ecclesia.

Exultate pij lachrymis in gaudia versis,
Et Protectori reddite vota Deo.
Cujus sic tenuit resolutum dextera tectum,
in vacuum ut caderet tanta ruina solum :
Solus & invidia Princeps tormenta subiret,
Qui nullum ex ampla strage tulit spoliū.
Nam potiora nitent reparati culmina templi,
Et sumpsit vires firmior aula novas.
Dum Christi antistes cunctis Leo partibus ades
Consulit & celeri tecta reformat ope.
Doctorem ut mundi Paulum plebs sancta beatum
Intrepidè solitis excolat officiis:
Laus ista Felix respicit te presbyter,
Nec te Levites Adeodate præterit
Quorum fidelis atque pervigillabor
Decus omne tectis ut rediret institit,

Belisarius, pulso Silverio Papâ, patrati facinoris pœnitentiam agens, Romæ Ecclesiam condidit, cum hac (quæ adhuc extat in pariete Ecclesiæ Cruciferorum inter Pincium montem & Quirinalem)

Inscriptione :

Hanc vir patricius Belisarius Urbis amicæ
Ob culpa veniam condidit Ecclesiam.
Hanc idcirco pedem sacram qui ponis in eadem
Ut miseretur eum sæpè precare Deum.
Janua hæc est templi domino defensa potenti.

Templi S. Martini Turonis; quod perpetuus Episcopus condidit.

Qua Salomoniaco potis est configere templo,
Septima quæ mundo fabrica mira fuit.
Nam gemmis, auro, argento, si splenduit illud;
Istud transgreditur cuncta metalla fide.
Livor abi mordax, absolvanturque priores;
Nil nover aut addat garrula posteritas.
Dumque venit Christus, populos qui suscitât omnes,
Perpetuò durent culmina Perpetui. Sidonius.

Sarisburij in Anglia summum Templum.

Mira canam, soles quot continet annus, in una
Tam numerosa (serunt) ade fenestra micat.
Marmoreasque capit suas tot ab arte columnas,
Compensas horas quot vagus annus habet.
Totque patent porta, quot mensibus annus abundat,
Res mira, at verâ res celebrata fide.

Daniel Rogersius.

In

Augusta ad Prædicatores.

LECTOR aveto. Frater Joan. Faber, sacrae Theologiae artiumque Doctor, ordinis Prædicator. Congregat. Germaniæ Vicarius generalis, Prior Augustensis: Ædem hanc sacram, ruinam ob vetustatem minantem, partim Apostolicæ Sedis beneficio; partim verò Civium Augustensium eleemosynis, Leone X. Pontif. Max. atque Maximil. P. F. gloriosiss. Cæsare rempub. Christianam gubernant. Fabr. procuravit. Hieronymus im Hof. & Melch. Stunz, August. Max. laboribus, & incredibili cura: Deo Opt. Max. Mar. Virgini, Mar. Magdal, Joanni Evangel. atque Divo Dominico, Ordinis Prædicatorij parenti, intra Triennium, à fundament. F. C, anno Christi M. D. X V, Sept. X, Hoc volui ut scires.

In Sacello D Juliani Alcantaræ.

Imp. Nervæ Trajano Cæsari Augusto Germanico sacrum.

TEmplum in rupe Tagi Superis & Casare plenum,
Ars ubi materiâ vincitur ipsa suâ.
Quis quali dederit voto fortasse requirer
Cura viatorum, quos nova fama juvat.
Ingentem vastâ Pontem quod mole peregit
Sacra litaturo fecit honore Lacer.

AREO.

AREOLA III. INSCRIPTIO NES AL- TARIUM.

~~Monasterii S. Martini supra M.~~
~~Alam.~~

Metellus Varus & P. Paul. Castella-
nus Romani & Martia Portia testa-
mento, hoc Altare ~~erexit~~, cum
tertia parte impensatum, & dotis,
qua Metellus de suo supplens ~~Deo~~
~~Deo~~ ~~Deo~~

Majoris Arc. Minorum

Taurini.

SANCTO FRANCISCO DE PAULA,
CHRISTIANA A FRANCIA,
QUOD PRO SE, REGIAQUE PROLE
SEMPER INVOCATUS SEMPER AFFUIT,
ETERNIM SACRAT.

Dei Olive Fossani
DIVIS TERGEMINIS,
DEI GENITRICI ROCHO BRIGITTE,
QUOD PATE, FAMB, BELLO
SUB.

SVBALPINOS OMNES DEVASTANTE
 UNAM HANC URBEM
 TERGEMINIS CLADIBUS EXEMERINT,
 GRATI CIVES FOSSANENSES VOTUM
 SOLVUNT.
 ANNO M. DC. XXXII.

Aræ Sancti Pauli Taurini.
 SOCIETAS SANCTI PAULI,
 IN NUMERUM PIORUM OPERUM
 HUNC ETIAM PATRONI CULTUM
 REPONIT.

Majoris Aræ Sancti Thomæ
 Taurini.

DIVIS LOCI PRÆSIDIBUS
 THOMÆ APOSTOLO, & CAROLO
 JUGI⁽¹⁾ LITATIONE⁽²⁾ PROPITIANDIS,
 AUGUSTUS MANFREDUS SCALIA
 COMES VERRUCÆ, MARCHIO CA-
 LUSIJ,
 D. D. D.
 ANNO M. DC. XXIX.

(1) *Litatio, à Græco Liti, hoc est rogatio, preces
 apud Festum Grammaticum. Unde Litanie dicun-
 tur rogationes Sanctorum.* (2) *Propitius, Pius, fa-
 vens: Teste Nonnio. Hinc propitiare aliquem, Pli-
 nio, Plauto, Suetonio, idem est quod faventem red-
 dere.*

Emmanuel Thesaurus
 Roma

ALTARIUM

Romæ in Ecclesiâ S. Sebastiani.

✠ Anno Incarnationis Dominicæ

MCCXVIII.

Dedicatum est hoc altare

A Papa Honorio Tertio,

Assistentibus sibi quam plurimis

Sanctæ Sedis Apostolicæ præ-
latis,

in honorem

S. Sebastiani Martyris :

In quo reconditæ sunt

Infra scriptæ reliquiæ.

Primo corpus S. Sebastiani Mar-
tyris,

Sociorumque ejus,

Reliquiæ Apostolorum

Petri & Pauli,

Jacobi fratris Domini :

Philippi & Mathiæ Aposto-
lorum:

Sanctorum Fabiani,

Stephani, Marci

Et Damasi Pontificum,

Valentini & Demetrii Mar-
tyrum,

Lucinæ & Barbaræ Virginum.

In S. Praxedis. Romæ.

In hoc Altari S. Petrus

Pio vivis & defunctis ad

Augendam fidelium multitudinem

cor-

corpus & sanguinem
Domini offerebat.

Romæ in S. Mariæ de pace, ante a-
ram maximam.

Perpetuæ Virgini Genitrici Dei Mariæ, salutis
Pontificis relictæ Auctori, Innocentius
VIII, Pont. Max ex devotione pos.

Arae dedicatio, Neapoli in S. Maria
Majore.

Tibi Deus Opt. Max. aram hanc dedicat Joan-
nes Jovianus, nec tecum paciscitur, ut sibi
liberis, posterisque suis benefaxis: cum ipse volens
libensque gratuito benefacias cunctis: sed quia ti-
bi ab omnibus debeantur omnia.

Salisburgi in Templo Cathedrali, inscri-
ptio Summi altaris, in quo Resurrectio
Christi.

NOTAS MIHI FECISTI VIAS VITÆ:
Psalm. 15.

In altari B. Mariæ Virginis
ad Nives.

IN ME GRATIA OMNIS VIÆ, ET VE-
RITATIS. Eccl. 24.

In altari Sancti Francisci, in quo Venera-
bile Sacramentum.

ECCE TABERNACULUM DEI CUM HO-
MINIBUS, Apocal. 21.

MO-

MONACHII.

In Templo B. Virginis Aræ inscriptio.

D. O. M.

Magnæ DEI Matri Augustæ

æternæque Virgini

OPT. MAX.

Bavariæ PATRONÆ

Singulari Principum TUTELÆ;

AUXILIATRICI, VICTRICI;

MAXIMILIANUS

Bojorum Dux;

E victa Bohemia redux, memor

Gratulusque posuit.

Anno post C. N. Cls. 15 C. XX.

Ad - Montes Styriæ, in Sacello

S. Barbaræ.

TIBI DIVA BARBARA

ARA HÆC IN ARRHAM STAT, UT EGO

MORIENS

TE PATROCINANTE SECURE CADAM;

URBANUS D. G. ABBAS ADMONTENSIS.

ANNO M. DC. XLIX.

Antiquæ Altarium inscriptiones.

*In palatio Cardinalis Cæsij in ea Vaticani par-
te, quam Burgum vocant.*

SILVANO ET

HERCULI SAN-

CTISSIMIS DIIS

Q

SAR

SACRUM
ARULAM ASO
L. D. SUA IMPENDIA
CAJUS DOMITIUS
MARCUS
DONUM FECIT.

↗ D. ↗ D.

In Carpensî Vineâ.

Aram Jovis Fulgeratoris ex præcepto Deo-
rum Montensium Val. Crescentio pater
Pater Deorum omnium & Aur. Exuperantius
Sacerdos Silvani confratribus & sororibus dedi-
caverunt.

Alia.

I. O. M. D.

Pro Salute Augg. NN.

L. Septimij Severi Pij

Pertinacis & M.

Aurelij Antonini Pij

Felicis Aug. &

Juliae Aug. & Sp. Q. R.

Semnus Augg. NN. Lib. optio

Tabellariorum stationis

Marmorëam Aram posuit.

Romæ apud Marinum Delphinum.

Sanctissimo Herculi

Inviato

Corpor. Custodiarior.

L. Gur-

L. Curtius. S. Abascantus cum
Curtio gaudente Fil.
imm. A. III.

Crater Amarcyro CorinTham
cum basi sua & Hypobasi
Marmorea
Sua pecunia donum
dederunt.

Dedicat VIII. Kal. Jun.

Ser. Scipione orfito Q. non prisco coff.

*Formula Dedicacionis Arae antiqua, visitur
adhuc Patavij juxta pontem Divi Bene-
dicti.*

L. Ælio Cæsare Imp. P. C. Ælio P. E. Balbino
Vibullio. Pio. Coff. VII. Idus Octobres.
Cn. Domit. Valens II. Vir I. D. Præeunte C. Julio
Severo. Pontif. legem dixit in ea verba, quæ in-
fra dicta sunt. Juppiter Opt. Max. Quando-
que tibi hodie aram dabo dedicabóque : ollis
legibus, ollisque regionibus dabo dedicabóque,
quas hic hodie palàm dixero, ut infimum hujus
Arae est, si quis hîc hostia sacrum faxit, quod ma-
gmentum nec protollat, idcirco tamen probè fa-
ctum esto. Ce. Ra. leges huic Arae eadem sunt,
quæ Arae Dianæ sunt in Aventino monte dictæ,
hisce legibus, hisce regionibus, sicuti dixi, hanc
tibi aram Juppiter Opt. Max. dico dedicóque,
uti sis vblens propitius mihi, collegisque meis
Decurionibus, Colonis, incolis, Coloniae Mar-
tia Juliae Salonæ, conjugibus, liberisque nostris.

AREOLA IV. RELIQUIARUM QUARUN- DAM INSCRIPTIONES, ROMÆ IN VATICANO.

Salvatoris imaginem Veronicæ Sudario
exceptam ut loci majestas de-
center custodiret,

Urbanus VIII. Pont. Max. Condito-
rium exstruxit & ornavit.

Anno Jubilei M. DC. XXV.

Alia.

Partem crucis, quam Helena Imperatrix

e Calvaria in urbem attulit,

Urbanus VIII. Pont. Max. e Sena

Basilica desumptam, additis Ara &

Hic in Vaticano Conditorio collo-

Alia.

Longinilanceam, quam Innocentius

Pont. Max.

A Bajazeto Turcarum Tyranno
accepit,

Urbanus VIII. statua adposita & Sa-

Substructo in exornatum conditorio

translulit.

Alia

Alia.

S. Andreae caput, quod Pius II.
Ex Achaia in Vaticanum asportandum
curavit,

Urbanus VIII. novis hic ornamentis
decoratum, sacrisque statuae ac Sa-
celli honoribus coli voluit.

Salisburgi in Monte Monialium,

D. O. M.

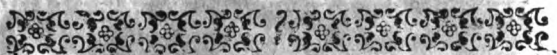
Omnium Gratiarum fontis inexhausti,
Verbi Divini in Virgine incarnati,
Reginae Virginum Mariae,

&

S. Erentrudis Patronae optimae ad honorem
majoremque cultum,

Hanc argenteam Hierothecam fieri curavit,
& sacra ossa gemmis, unionibusque inclusit,
ut illustrius jacerent,

I. A.

AREOLA V. CÆMETERIORUM IN- SCRIPTIONES.

Cæmeteriorum Romæ.

Siste gradum Tu quisquis es
O Viator!

Sacra hæc urbis, imò Orbis Cæmeteria sunt
Quæ inspicias.

G;

Ho:

Ho:

Ho:

Horum nomina olim Mortuorum inter ossa
Tenebris confepulta,

Rediviva in lucem nunc sub æternitatis
Omne prodeunt.

Perfcrutare, venerare;

Hæc videntibus ut vides, inter latebras
Mortuorum monumenta tegunt,

Invidentibus monimenta detegunt Immor-
talitatis.

Tot tibi Trophæa, quot ossa.

Quot Martyres, tot Triumphi.

Imò tot palmæ tot coronæ, tot tituli,
Quot tumuli.

Lege haud luge: in sanguine, in vulneribus
Funera, invictorùmque militum Victórias.

Antra quæ subis, muta quæ cernis marmora,
Verdum silent, palam Romæ Glo-
riam loquuntur.

Audi quid Echo resonet
Subterraneæ Romæ.

Hospes: sepulta hic Roma est, inter tumulos
Jacet, sed vel mortua viget,

Sed vel tumultata suos inter triumphos vivit.

Urbs orbem tunc maximè vicit, cùm sanguine
Victa, cùm ferro vineta,
Cùm lumine orbata est,

E tenebris clarior, securior è latebris
Emerfit.

Marmora, imò aurea (ut cernis)
Quæ quondam Lutha, latu-

Obscura scilicet urbis Cæmeteria totius
Patens Orbis theatrum,
Subterraneæ crebra inter rudera cavernæ,
Tarpeia rupe excelsiores
Conspiciuæ, quam tenes, quam teris, Romæ
Fundamenta sunt.

Pretiosa Martyrum pignora, terræ dum celant,
Martyriorum Titulos Cœlo ostentant.

Antra quæ substant, Romanis altiora manibus,
Capitolio illustriora,
Orthodoxæ fidei propugnacula, divinorum
Promptuaria Sacramentorum.

Pro Christo militantium castra, palæstræ.
Horreat hic adeuntibus saxa, pallent cineres,
Rigent sepulchra,

Ubi fides tripudiat, purpura cruore rubet,
Charitas rutilat, fervet.

Ingredere Hospes, quid cunctaris?
Ad subterraneum Romæ Cœlum tot sidera,
Quot cadavera, quibus præfulget,
invenies.

Quid loci incultam facibus rimando faciem
stupes?

Nobilium cultorum, Incolarum corpora,
Exuviae hic jacent, quorum animi
Virtute exculti, Cœlum jam tenent,
Orbe, Cœlo sublimiores.

Silegis ex titulis, ex Monumentis legendo
Disces,

Quanto cruore, quanta constantia Antiquis
Pro fide temporibus dimicatum,

Quibus nil antiquius fide, nil charitate recentius;

Isthic inter mortuos Christiani olim degebant,
Vivebant, ne inter vivos degendo, vivendo

Heu! Christo mori compellerentur.
Hinc ab altari vitam quotidie hauriebant,
Mox pro fide vitam cum sanguine
Profusuri.

Angusta angusta inter hæc locorum spatia
spatiando,
Charitas, quæ cor dilatat, angustari, latere,
premi haud potuit,
Ex antris vegetior in aream, in arenam profiliens.

Subi amice Hospes,
Ne dedignere cavernas, dum luce orbata;
Vides orbi tamen claras;
Tenebras sole lucidiores hic solus videas.

Devoto igitur pede, corde, oculis, osculis
petito.

Fodinæ protinus inquires, hæ sunt, quas
Cerno, haud cavernæ ferro (ut mos est.)
perscrutandæ,

Esto: attamen si terræ inter viscera aurum
Effodiendo requiris,

Aurea prorsus subterraneæ Romæ viscera
Comperies.

Una enim hæc pro luto aurum, gemmas
Pro lapidibus, effodienti, perscrutanti offert,
Aureos

Aureos quippe homines, ferro inhumaniter
Hominum rimante viscera,
Suo humaniter inter viscera excepit, abscon-
dit, tutata est.

At aureos quos accepit; ferreos adamantinos
Ex antris ad certamen provexit,
Vinci se rata, cum non haberet quos vin-
ceret,

In suis jugiter cædi, cedere vix unquam ne-
scia, consuevit.

Audis, vides, vel in obscuro, splendidiore
Sole triumpho clarent.

Subterranea ergo Roma, quam perlustras,
Illustri palmis Roma haud inferior:

Inde enim merito palmam fert, quia conspi-
cuæ, cui subest, præst, dum ab imo

Caput attollit,

Mortuorumque exuvijs apprimè onusta, adhuc
Inter tumulos, inter cineres

Vivit Deo.

Vis Lector nôsse, quantum speluncæ urbis
Septenis collibus præcellant?

Vel paucis dicito,

Monumenta hic quot video, vagientis incuna-
bula fidei, regionis monimenta,

Munimenta Christi, Christianorum sunt.

Verè Martyrum sepulchris se pulchram Roma
fatetur,

Cruore magis, quàm purpurâ rubens;

Fornices non Cæsarum, sed cæsarum exuvijs
nobiles,

Notas ac titulos, ferro ac sanguine claros, insculptos ostentat.

Tument adhuc lutei viventium pignoribus,
Vulneribus prædivites tumuli,

Titulorumque apices ultro cruore madidi,
Cultróque incisi

Recisa Martyrum membra palmis coronant,
Et menti vel crebra inter mortis funera, fœnora immortalitatis propinant.

Hospes ergo si pius,

Dum latus latentes in letho thesauros lynceus introspicis,

Supplex loci sanctitatem, quæ urbi latens,

Orbi jam patens est, venerare, & posthac

sub luto aurum, Cælum sub cæno,

sub Roma Romam querito.

Paulus Aringus.

Roma in S. Pauli.

Sub hoc pavimento Tessellato

Est Cæmeterium S. Lucinæ

MATRONE,

In quo plurima Sanctorum

Martyrum corpora

requiescunt.

Cæmeterij S. Callisti.

Roma.

Hoc est cæmeterium Callisti

Papæ & Martyris

Inclyti, quicumque illud

Contritus & confessus

Ingressus fuerit, plenam

Remissio-

CÆMETERIORUM:

III

Remissionem omnium peccatorum
suorum obtinebit,

Per merita gloriosa centum
septuaginta quatuor Millium
Sanctorum Martyrum
Unacum quadraginta sex
Summis Pontificibus,

Quorum ibi corpora in pace
sepulta sunt.

Qui omnes ex magna tribulatione
Venerunt, & ut Hæredes
Fierent in domo Domini,
Mortis supplicium pro Christi
Nomine pertulerunt.

Epigraphe monimenti Neriani. ibidem.

Cæcus hic loci squalor
Et illustri Martyrum sanguine
Adhuc stillans,
At S. Philippi Nerij
Longo decem annorum domici-
lio illustrior.

Quem dum ipse inhabitaret,
Adcò affluente de Cælo Divi-
næ Dulcedinis copia
recreatus est,

Ut undique exuberante amo-
ris vi

velut impotens superfunden-
tis se gaudij,

Clamaret subinde
Peterétque,

U

U

INSCRIPTIONES

Ut cessaret tantus lætitiæ
æstus,

Quem mortalis angustiae pecto-
ris non caperent.

Ne igitur inter hæc illustria
Martyrum monimenta

Tanti viri vetustas aboleret
Nomen,

Testatissimum hoc erga ipsum
Pietatis

Monumentum positum est

Anno Jubilæi M. DC. L.

Cæmeterij Prætextati, Romæ.

Hic congesta jacet, quaris si, turba piorum,
Corpora Sanctorum retinent veneranda sepulchra,
Sublimes animas rapuit sibi Regia Cæli,
Hic comites Xysti, portant qui ex hoste Trophæa,
Hic numerus procerum, servant qui Altaria Christi,
Hic positus, longa vixit qui in pace sacerdos,
Hic Confessores Sancti, quos Gracia misit,
Hic Juvenes puerique, senes castique nepotes,
Quis magè Virgineum placuit retinere puorem,
Hic fateor Damasus volui mea condere membra,
Sed cineres timui sanctos vexare piorum.

Cæmeterij Priscilla, Roma.

Hoc est Cæmeterium
Priscillæ,

In quo existunt corpora
Trium millium Martyrum,

Mar-

Martyrio

Per Antoninum Imperatorem
Affectorum. Quos S. Pudentiana,

Fecit in hoc suo Venerabili

Templo sepeliri,

Et proprijs manibus Spongia

Colligebat sanguinem

Supra dictorum Martyrum,

Et reposuit in Puteo,

Qui est ad dexteram hujus

Ecclesiæ in Sacello

Sancti Pastoris.

Bononiæ in Ambitu Monasterij Ger-
manorum:*S* Ile gradum, spectata monumentum hoc, queso,
Viator,*Quod pia, quod cultrix legum Germana Juventus**Condidit, ut genti pateat commune sepulchrum,**Vt Germanorum manes post fata quiescant,**Sacra parentali capientes annua ritu.*

M. D. I.

Patavij, ad sepulturam Germanorum.

N E plores hic amissos, Germania, natos,*Tempore quemque suo fata, locusque manent.**Felices, ne conspiciant incendia mundi,**Ante mori summum qui potuere diem.**Cum nutante brevi Cælum clabit axe ruinam,**Et tandem falsum non sinet esse Deum.*An-
F

Anno Domini M. D. LXI.

Confiliario Nicolao Ribeisen, Procuratoribus
Melchiore Hainzel, & Carolo Bambergio.

Salisburgi ad S. Petrum.

Orate fratres

Pro vivis Mortui, pro mortuis Vivi

Quibus

Ut plena esset dilectio

In vita & morte,

Extruxit, subtruxit,

Utrunque dormitorium,

Illud in Cellas varias, istud in Cryptam

Hanc unicam;

Ut quam pacem multo studio quæсивissent,

Uno heic compendio invenirent:

Et constans servarent silentium,

Quod per locorum interstitia didicissent.

Denique,

Qui in vita dilexerunt se,

Mors invicem non separaret.

Quibus se post mortem adjungi voluit,

Qui in vita posuit

Fratrum amator

Amandus Abbas.

Anno M. DC. LIX.

Colmariae ad D. Augustini.

N Ugamar, mortemq; procul, procul esse putamus:

At medijs latet hac abdita visceribus.

Scilicet ex illa, quâ primùm nascimur hora,

Prorepunt juncto vitæque Morsque pede.

Par-

Partem aliquam surtim, quâ semetitur & ipsa,
Surripit è vitâ qualibet hora tuâ.

Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Ut lampas oleo deficiente perit.

Ut nihil interimat; tamen ipso in tempore mors est,
Et nunc interea dum loquimur, morimur.

Celeberrimi Mediolanensium

Limocomij Inscriptio.

Quid exhorres locum, Viator,
Ubi tam multi sunt, quos amâsti?

Ædificij hujus

Sola tibi displicere occasio debeat.

Capitolium mortis hoc est;

Agit illa huc currus suos,

Quoties debellatâ Populorum salute
Triumphat.

Nulla ex re magis

Secundæ Romæ Majestatem

Intelligas,

Quàm quòd in ea vel ipsa Pests

Tam magnificè habitat.

Asceterium Patientiæ,

Tot penè distinctum in Cellas,

Quot secatur annus in dies.

Novam plerosque Philosophiam

Ineruditis hisce sub porticibus
docuit,

Prædium mortis eam illi sæpè

Protulit messem,

Ut æstatis unius feracitate

Horrea sua omnia prorsus implevit.   Suos

Suos & circius hic coronat Athletas,
 Habet Caroli Virtus,
 Et æmulos, & hæredes,
 Qui ex bonis Palæstritis
 Optimi milites;
 Velcum ineluctabili necessitate
 Audeant hoc campo certare.
 Viden' ut ex omni facie
 Miseris Deus patet?
 Inter eos medius
 Ex undequaque aperto tentorio
 In omnem Aræ ambitum
 Ejaculatur solatia.
 Numerum Columnarum quid stupeas?
 Ruentem spem vitæ
 Ne tam multa quidem fulcra
 sustineant.
 Aquarum scatebris totus ut ager redundet,
 Extinguendæ tamen iræ Dei
 Quam continet;
 Tuis adhuc lacrymis opus habet;
 Tactos igne de cælo ne dubita,
 Quos vides solos de se cineres
 Reliquisse.
 Et adhuc providos non venditemus
 Mortales;
 Qui vallo & mænibus
 Conamur pestem includere,
 Ac si non veniret ex alto?
 Cæli vitia nemo bene correxit;
 Qui ea non correxit in suis.

Aloysius Juglaris, AREO.

AREOLA VI. INSCRIPTIONES CAMPANA- RARUM, ET ORGANORUM.

Rotomagi.

Ipsa ego sum quamvis sonitu veneranda, Tonantē
Prima est Auctori gloria danda meo.
Namque ter & denis cum ternis millibus aris
Obtulit hac vario dona dicata Deo,
Scilicet Ambrosius, qui sancta Georgius arma,
Cunctaque Francigenis tractat habenda viris.
Rotomagam tanto felix Antistite gaudet,
Quum sit Cardinei gloria summa chori.

Antuerpiæ apud Prædicatores, veteri
Campanæ insculptum legitur :
Temporibus clango certis, & funera plango.
Anno 1253.

Ibid. in Turri Mariana, Campana, quæ
Caroli nomen accepit, pondus habens
XVI. millium librarum, hac Epi-
graphe circumducitur:

Carolus è celfo Castella Rege Philippo
Ortus : avus ejus Maximilianus erat.

H

Hujus

Hujus auspicio numeros & nomina sensi:

Sacra, faces, pacem, funera, bella capos.

Anno M. D. VII.

Alia campanæ inscriptio

Sublimerudio populam de turre, pusillu
Cum grege ubi sacra ceu pila ludo domo.

Et plector ferro, Divitum quo iussa facessam;

Impia supplicij est causa, fuisse piam.

Balduinus Cabillavus.

Alia.

ENego Campana, nunquam denuncio vantis,

Lando Deum verum, plebem voco, congrego clerum.

Defunctos plango, vivos voco, fulmina frango.

Vox mea vox vita, voco vos ad sacra, venite.

Sanctos collando, tonitru fugo, funera claudo.

Alia.

FVnera plango, fulgura frango, sabbata pango,

Exiit lentos, dissipo ventos, paco cruentos.

In Campana Fuldensi quam f. c. Abbas Jo-

ann. von Merlau Anno 1440. quam Osanna

vocavit, hi versus sunt fusi.

Annis his duo (millenis quinque triginta,

De Merlau primas Joannes contulit hoc vas.

Quem salvet Christus, Bonifacius, & Benedictus,

Simplicius, Faustinus, Processus, Martinianus.

Destrae tonitrua, Tu fulgura, Stella Maria

Cum Sancto Sirmi, quoties pulsatur Osanna.

Inscriptiones Organi in Templo Collegij Taurinensis. Inscriptio I.

Comes Philippus Sanmartinus

Ab Alladio

Amatis in concentibus,

Quam proficitur in moribus,

Harmoniam,

Cum optime de se merito Numini

Debitas dare grates

Una satis voce non posset;

Effuso in mille & sexcenta guttura Spiritus;

Multiplici modulatione

Tam multiplicem charitatem;

Affidue voluit hoc in templo

Laudari.

Inscriptio secunda.

Bellis fatigati lituis, ad mitiorem melodiam

Aures attigite. Auri miraculo

Affuetum stragibus Plumbum

Manfuit in cantus,

Et quos olim occidebat

Nunc exhilarans

Seu canentes exprimat volueres;

Seu tubas clangentes;

Stet semper ingens Paci praesagium,

Deo sacrificium, Auctori praconium,

Et Auctoris Educatoribus

Societatis JESU Patribus

Ornamentum.

Aloysius Juglaris.

H 2

AREO.

AREOLA VII. HOROLOGIORUM IN- SCRIPTIONES.

Uratislaviæ.

A Spice quàm celeri cursu levis effugit hora,
Lubrica nec vita tempora perde tua.
Diffugiunt anni celeres, lethumque minantur,
Mortuus ut possis vivere, vive bene.

Florentiæ sub horologio S. Mariæ
novellæ.

Sic fluit occultè, sic multos decipit atas,
Sic venit ad finem quidquid in Orbe manet.
Heu, heu, præteritum non est revocabile tempus,
Heu propius tacito mors venit ipsa pede.

Rostochij sub horologio Jacobæo.

Indice me quoties fugientes suspicis horas,
Te toties gressu mors propiore premit.

Variæ Horologiorum inscriptiones

Hæc tibi, quæ terris præcepis fluit horula, cælo
Si sapi æternos est paritura dies.

Detæronice, quæ notantur, horis,
Quæ fluxa ultima sit futura vita.

Cur-

*Conjice, quot subeant hoc fata & tartara puncto,
Quos natura dedit, vivere disce dies.*

Hæc cuspis monet, ut caveas à cuspide mortis.

*Arma gero, mors arma gerit graviora; supremos
Namque dies vita denoto, & illa facit.*

Hora hæc est tumuli forsitan hora tui.

*Labentestacitè quæ temporis aspicias horas,
Et tacitos vita cerne perire dies.*

*Quàm sit vita brevis, stylus indicat. aspice punctum:
Vt stylus hic, quamvis videatur stare, movetur.*

*Vt sensim levis umbra fugit, quæ stare videtur,
Sic quæ fluxa putas, sistunt: quæ firma, moventur.*

Quis scit, an extremam stylus hic tibi denotat horam?

*Umbra fugit, volat hora, dies perit, occidit annus:
Stat nihil, & stet homo, qui velut umbra fugit?*

*Æternum nihil esse, sugax monet annus, & annum
Quæ rapit orta dies, quæ rapit hora diem.*

*Dum fugio Solis faciem, mihi deficit umbra:
Sic non vivit homo, qui fugit ora Dei.*

*Damna fleo rerum, sed plus fleo damna dierum;
Quisque potest rebus succurrere, nemo diebus.*

*Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis,
Et fugiunt freno non remorante dies.*

*Cernis ut absque morâ tibi temporis effluat hora:
Quare quod æternum est, nam status iste perit.*

Vna tibi æternos sænerat hora dies.

Certa tibi mors est, incerta at funeris hora.

Immortale nihil, Ver, Bruma, Autumnus & Aestas,
Hora, dies, annus, secula cuncta docent.

Cave cave, medio ne desit lumine lumen.

Mors certa est, incerta dies, nec rtior hora.

Fleres, si scires unum tua tempora mensem;
Rides, cum non sit forsitan una dies.

Conspicis huc oculos dubius, modo conspicias illuc:
Siste oculos, omnis sistitur hora tibi.

Hoc cernis punctum, certum est, quod denotet horas,
At magis est certum, quod tibi fata novent.

Disce quod aufugiunt hora, momenta, tuorum
Tot secum fugitiva trahunt momenta dierum.

Nola silet, stasque hora, gravi en traho pondera plumbea
It rota nexa rotis, tinnulaque æra sonant. (bo,

Quis teneat lento fugientia tempora nodo,
Si dant & celeres plumbea vincla pedes?

Baldvinus Cabillavus.

Qua rota firma manet, properas cum nunciat horas,
A plumbo discit precipitare viam.

Temporis accelerant motum si pondera plumbi,
Temporis impediunt vincula nulla pedes.

Josephus Baptista.

Gratianopoli,

Tolle moras: fugiunt tacito nam tempora cursu;
Nec tibi præteritos referent horaria menses.

Vm

*Umbra dies numerat, nihil est velocius umbra;
Ergo est vita brevis, quam levis umbra regit.*

*Tempora perpetuum à puncto voluntur in Orbem;
Inconstans vita est, quam celer orbis agit.*

*Cuspideis umbra docet, nos umbras esse futuros,
Incerta & certam denotat hora necem.*

Vt cuspis, sic Vita fugit, quæ stare videtur.

*Dic mihi, quid prodest horas numerare fugaces?
Dum cessans perdas, quod numerare libet.*

In arce Uraniburgicâ Danorum.

Tempora circuitu cælum fugientia volvit,
Nec modò præteriens hora redire potest.

Temporibus totus fugitivis clauditur Orbis,
Præterit & toto quidquid in orbe viget.

Ergo quid expediet mundi fugitiva figura,
Cur his conformes, quæ peritura, sumus?

Est aliud quod nos cælum expectâtque vocâtque,
Idque ævo, aspectu, limitibusque caret.

Huc huc tendamus: manet illic patria vera;
Nec mundi immundi nos remoretur amor.

Tycho Brahe O. F.

Croneburgi ad Horologium.

Transvolat hora levis, neque scit fugitiva reverti:
Nostra simul properans vita caduca fugit.

Horologij alia Inscriptio.

Hæc, quæ metitur vocalis tempora moles,
Cum cælo tacitum, credite fœdus habet.

H 4

Nam

*Nam Caelo Sol quidquid agit nocturne, diurne
Inscriptum nobis Machina fronte refert.*

*Artis opus miræ Ad terram revolvibile plumbum
Nititur, & spiris trochlea versat onus.*

*Pondere ab hoc motus: nam dum vi vertitur axis,
Dentatus cogit mordicus ire rotas:*

*Morsu illo implicitos, obversosque orbibus arbes
Pendula suspensio examine libra movet.*

*Aeneus hinc monitor turri sonat, & simul horas
Mobilis inscripto lingula in orbe notat.*

*Dividit hic index vitam, totamque minutim
Concidit, solidum dilaceratque diem.*

Solarium Horologiorum inscriptiones.

Non liceat nobis horam sperare serenam,
Designat nostros umbra maligna dies.

Alia.

Horas umbra notat, quamvis in nostrum ore. Dices.

Ut levis umbra volat, sic tua vita fugit.

Alia.

Supra duritiem saxi, quod mobile tempus

Forssan ignavo gaudeat ire gradu:

Tu ne firma puteris mortalis tempora vita,

Indicat hic nobis nostra sepulchra lapis.

Alia.

Est Phœbi cuspis, qua nobis indicat horas,

Serpentes olim, nunc homines lacerat.

Alia.

Horas ostendens rapidas hic umbo, sagitta est,

Mobilo quâ tempus vulnera nostra facit.

Horologij solaris inscriptio,

Explorat dum solis iter Cœlique labores,
 Nec nisi sub grato lumine vivit opus;
 Disce vias Domini signandas passibus aequis,
 Quod docet incisus muta tabella notis.
 Sit splendens tua vita decor, quâque ille recedit,
 Hac quoque te extinctum vivere parte puta,

Alia.

Hac, licet exili nulla est lethalior umbra,
 Nam quidquid fugiens attigit, interit.

Bredenbergæ.

Hic tibi cum numero spectantur nodus & umbra,
 Quæ tria quid doceant, commemorare libet.
 Umbra notat dextrè, quota cursitet hora dies,
 Hincque monet, vitam sic properare tuam.
 Ast in quo signo magni lux publica mundi
 Versetur, mirâ nodulus arte docet.
 Si vis scire, dies quot quilibet occupet horas,
 Id numerus mediâ sede locatus habet.

Inscriptiones Horologij Hydraulici:

Surgit, caditque vicibus hic certis Latex:
 Solisque cursus, dum cadit, surgit, notat.
 Fabella Fontis vana Castalij fuit.
 Arcana Phœbi Larins pandit Latex.

Alia.

Horas prius notasse qui affirmat Syros,
 Injuriam protervus huic fonti facit.

Alia.

Hâc mens in Vnda est: tacitus hanc hospes bibe,
 Astronomiam, potius hic Annus docet.

Alia.

Alia.

*Habitare Nymphas nemo jam Nymphas neget.
Hoc fonte celsum Vrania mutavit Polum.*

Alia.

*Si consuetâ Phœbus erraret viâ,
A fonte Phœbus corrigi posset suo.*

Alia.

*Tempora confusis Phaethon cum perdidit astris,
Tempus in hoc tantum Fonte superstes erat.*

Alia.

*Hanc esse Patriam Numinum, & Solis Solum,
Sideribus cognatus hic fons arguit.*

Alia.

*Clarior hæc nulla est, nulla est obscurior undâ,
Abdita dum refugæ causa lateſcit aqua.
Attonitas hebetant docta hæc Miracula mentes:
Et linguam gelido lymphæ stupore ligat.*

*Larius hem (1) Clario quàm discrepat Amnis ab Am-
ille loqui Musas, iste tacere facit.* (ne?)

*(1) Clarius Apollinis fons erat prope Colo-
phonem, cujus potu oracula reddebantur.*

Hæc Emmanuel Thesaurus.

Clepsydrae inscriptio.

UT petit ima gravis clepsydra conditus humor,
Sic cadit æthereo missus ab axe dies.

Hæc properata nimis matra sata senecta,

Si fugiunt anni more cadentis aqua.

Si vix orta ætas est, cum sua funera sentit,

Quod datur exiguum tempus, abibit iners?

Sola manet Virtus, rapidis immobilis annis;

Cætera nativo pondere pressa ruunt.

Janus Nicius Erythræus.

Alia.

Nida licet soles fluidâ metiris arenâ,
Mentiris, profugo pulvere fallis Herum,
Igane tuo numeros quò plures addis acervos,
Labentem minuis, dum fugit hora, diem.

Baldvinus Cabillavus S. J.

Clepsydra, Mortis Memoria.

Nympha fugax vitreo qua carcere plorat, & horar
Temperat alternis irrequieta moris,
Solo putes Lympham. Dic, Limpida mortis imago es,
Hanc specta, & vinces Styx quibus ardet aquas.
Idem.

Ad Horologium Automaton, Bre-
dembergæ.

Hoc opus aequales spatijs distantibus horas
Lapsâque sub terras, oriâque signa docet.
Qua mediam Cæli labentia sidera & imam
Obtineant versa Cardine signa domum.
Lunâque quo Phœbo jungatur tempore monstrat,
Oppositum teneat Lunâque quando locum.
Fœlices anima, quibus hac sapientia cura est,
Lucidâque immotis legibus astra colunt,
Ulas posteritas meriti memor interet Astris,
Astrorum monstrat fabrica mira Deum.

Horologium solare & clepsydra cui par,
Quas cælo irradians Titan exuntiat horas,
Nubila in innubi dividit Umbra die;
Aut leniâ elachrimans distillat clepsydraguttâ.
Hæc oculi, illa nigrans cordis imago mei.
Baldvinus Cabillavus S. J.

Clepsydra seu Pyxis arenaria speculum
mortalitatis. Arenæ ad hominem. (ta)

Nos numerus sumus, & tempus transmittere na-
Sed transmittendo nos quoque decidimus.
Turba minuta sumus, populusque caducus, arena;
Cogit in angustum nos brevis hora locum.
Ex nobis homo mortalis mortalia disce:
Omnia prætereunt, præcipitata cadunt.
In parvum loculi cogetur vita foramen;
Sit speculum vita Clepsydra nostra tue!

Bohusl. Balbinus.

Alia.

Labilis ille cinis vita qui dividit horas,
Nos probat haud ullâ posse quiescere frui.

Jacobus Z...

Inscriptio Clepsydræ.

Tempus aqua veteres, sed nos metimur arena:
Vestra fluunt, Veteres, tempora, nostra cadunt.

Bohuslaus...

Alia.

Exiguus vitreo refluit qui edocere parvis,
Dum rapido monstrat quæ fugit hora pede,
Quàm bene mortalis meretur minora vita,
Nostraque sub fragili tempora mole refert:
Captivi rapimur fatis: quod vivimus, hoc est
Usque mori, & tenuis, quem capit urna, cinis.

Philomathi Musæ Juveniles.

Alia.

Ut tacite fluxam vitrum transmittat arenam
Etatis spoliū qualibet hora rapit.

Die

Dic mihi quæ nostræ longissimalinea vita?

Vix numerat spithamas mens tota duas.

Noctes, atque dies metam properamus ad unam,

Vltima nos omnes efficit hora pares.

Alia.

Quatuor omnigenis distinctum vultibus annum
Pulveris hic totidem vascula sacra notant.

Viruit ille suos iterum rediturus in orbes,

Hæc repetunt vacui præstina jura loci.

Vt fugiti va sesantibus senos tempora menses,

Hic statit præfixa columna pars.

Nonne vides nigra nigro variata colore

Ferre die noctem, nocte referre diem?

Hæc sunt præfixa antiqua ingenia Divis.

Nonne vides præfixa plenius alta loqui:

Maxime anfractus longe insuperabilis avi:

Immo immensi sæcla tenere Dei.

J. Cæs. Scaliger.

Horologij Solaris.

Adæ solitariae sunt horæ, ut nulla fluat, nisi

Adæ amicae, ut nulla alteri invidet, (sola.

Adæ fideles, ut nulla alteram fallat,

Adæ veloces, ut nulla ullibi sistat.

Fluxit Pars horæ dum aspicias,

Tu quoque, dum aspexisti, fluxisti.

Petrus Labbè,

AREO-

AREOLA VIII. INSCRIPTIONES SCHOLARUM

Gorlicij ante scholam Humanitatis.

Prima bonæ mentis sit cura, sit altera morum;
Tertia litterulas perdidicisse bonus.
Quæ virtutis caret, non est doctrina putanda;
Et Christum ignorans bellua totus homo est.

Utratislaviæ, officij Scholastici compendium.

Ora, obtempera; Tace, audi, disce, repete, exerce, paterere.

Bononiæ in auditorio inferiore.

Magister esto diligens; doctus; Vigil;
Verique amator, & alieni commodi.
Auditor at tuus laboris appetens;
Magistri amator, & imitator sedulus.

Ibidem in alio auditorio.

Este pares, & ob hoc concordēs vivite; cum vos
Et decor, & studium, & munus sociarit & atab.

Bononiæ in schola Hispanorum.

Agidius Albornatus Sactæ R. E. Cardina-
lis Primas Hispaniarum, totius Italiæ lega-
tus

tus, qui sedem Romanam diu Avenioni exulantem Italiae restituit; hasce ædes publicæ juventutis Hispanæ commodo construi iussit; quas Ferdinandus Hispalensis præsul à fundamentis perfecit, Anno post C. N. 1365.

In Auditorio Magno

Jurisconsultorum

P Rincipem Gymnasij classem, urbis ornatum, civitatis splendorem, & posteris incitamentum, consiliarijs bene gestæ administrationis memoriam relinquendam, ac bene meritis officijs devotos ostendendi studio, eorundem generis, nominis & honoris insignibus placuit exornari. Anno ab ortu Christi M. D. LXIX. Pio V. Pont. Max.

Item.

U Niversitas Legum studiosa, veterem hujus Auditorij dignitatem animo repetens, atque eidem in posterum, quo ad possit, consulere cupiens; novis his insignium suorum ornamentis cohonestandum curavit, annuente D. Joanne Baptista Salvago Genuense Universitatis Priore dignissimo. Anno à Christo nato M. D. LXXI. Gregor. XIII. Pont. Max.

In auditorio Jurisconsult. III.

B Ononiensium Gymnasij adolescentes nobilissimi, utramque Juristarum Universitatem consilio prudentia & fidelitate gubernantes, sui præceptoris nomen honorifice illustrare, harum ædium splendorem magnificentius augere, bene gestæ
admi.

administrationis memoriam relinquere, ac ejusdem muneris vicarios ad honestam æmulationem excitare studentes, ad classem hanc publicam suæ familiæ ac nobilitatis imaginibus publicis exornandam, æs publicum erogari jusserunt. Anno Dom. M. D. LXXVII.

Dantisci in vestibulo Scholæ Marianæ.

HÆc demus est Christo, studijsq; dicata juventus.
Nemo sacrum violet, dedecoretque locum.

Regiomontani veteris Collegij
inscriptio.

Qui regit indomito præstantes Marte Borussos,
Gymnasio Princeps hæc dedit arma suo.
Nempe duas aquilas, invictum heroæque cujus
Æonidas forti protegit ense manus.
Quando Redemptoris post incunabula nostri
Addita ter centum lustra duobus erant
Phabus & undecies ternas compleverat orbis,
Lucida, qui cœli signa peverrat equis.
Hæc erecta fuit doctus Academia Musis,
Quas fovet Alberti cura benigna Ducis.

Novi Collegij.

Hoc opus Albertus Fridericus Marchio struxit,
Patris ut impleret vota suprema sui.
Debetur Patri, debetur gratia nato,
Quorum cum Musis gloria semper erit.
Vive diu Princeps, & per vestigia Patris
Incedens, pergas amplificare Scholas?

Medio.

Mediolani in Schola Palatina.

Quisquis es otiosus, seu negotiosus,
suspice.

Oti hic locus est, olimque fuit,
In quo Themidem & Suadam colas:

Hæc te virum, illa civem faciet,
Bona bonum.

Sed heic faciet. Veni,
Ut in otio negotiosus fies,
in negotio otiosus.

Erycius Puteanus C. R.
Professor Eloquentiæ, &
Historiographus Regius
D. D. D. P. P. P.

Vido Mazenta Præfeto urbis.
M. D. C. V.

Sorbonæ.

Corporis hanc primam primo Sorbona Reversa
Materiam, et formam debet Richelieu.

Sorbona

DEO OPT. MAX. S.

Quo Tuncque loco fueris, fruerisque Richelieu,
Hoc, & in æterno non morietur loco,
Divite vive loco, quo Te veneratur in ævum
Sera dies, nunquam præeritura dies:
Hic redi viva suis stant assurgentia membra
Templa Richelieuæ ossibus æthereæ.

Collegium IV. Nationum è Regione
Luparæ.

Spiritus Augusti vox & sacer ordo Monarchæ
Hæc voluit linguis omnibus ade loqui.
Sed quia Quaterno dixit stat Cardine Mundus,
Sufficit, hanc linguis tot resonare domum.

Robertus Keuchenius.

Salmantica.

ANno Domini M. CC. Aldephonus VIII.
Castellæ Rex Pallantiæ Universitatem ere-
xit, cujus æmulatione Alphonsus IX. Legio-
nis Rex, Salmanticæ itidem Academiam con-
stituit. Illa defecit deficientibus stipendijs, hæc
verò in dies floruit, favente præcipuè Alphons-
o Rege.

THEOLOGIA SAC.

Qua rerum divinarum cognitione homi-
num mentes imbutæ terrena despiciant,
cælum votis petant, beatamque jam nunc in-
cipiant vivere vitam.

JURI CIVILI.

Quo possint Principes Remp. bene gerere,
& curas hominum rectè componere, sita-
que omnibus cordi pax & justitia. Prudentiam
majorum hoc loco Senatus docendam curavit.
Ibidem in picturam Palladis, quæ nascitur
ex cerebro Jovis.

Non aliud capite ex tanto prodire decebat,
Non aliud dari Virgo Sophia potis.

Quid

*Quid salit armata ? ut pugnet invicta profanis,
Defendat populos, regnâque tuta regat.*

Conimbricæ in Lusitania.

R *Egum olim hac fuerat, Musarum regia nunc est,
Esse usquam melius non potuere Deæ.*

Tarraconæ.

D. Paulo Apostolo Sac.

Cum Gaspar Cervantes Gaete. S. R. E. Card. Opt. atque Religiosissimus Tarraconens. Antistes, magnam vim auri, ex quo vestigalia mercedibus solvendis præceptoribus omnium disciplinarum emerentur, Reip. nostræ dedisset, S. P. Q. Tarraconensis tanto beneficio excitati, locum hunc eisdem disciplinis docendis extrui juss. VII. Eid. Sept. Anno salutis Christianæ M. D. LXXII. Lud. Joan. Liula. Franc. Febrer. Pet. Liber Coss.

Argentina.

Anno M. D. XXXXVIII. depositis armis,
& pacatâ gravi inter Carolum V.

Imp. Rom. & Franciscum I.

Galliar. Regem discordiâ,

S. P. Q. Argent.

Juventuti Christianæ Religione &
Liberalibus disciplinis instituendæ

Ludum literarium aperuit,

Præfesto primario Jac. Sturmio,

Rectore Joanne Sturmio.

Wittenberga.

Academiam Wittenbergenſem Jo. Fredericus DEI benignitate Dux Saxoniz, Sacri Rom. Imp. Elector & Archimar. Lantgr. Tur. Marchio Miſniz & Burg. Mag. fundavit. Fredericus inchoavit, Joan. conſervavit, Mauritiuſ bello diſſipatam inſtauravit: Auguſtus exornavit, amplificavit & confirmavit.

Colmaria.

Patres reipub. qui docendis atque diſcendis, cum litteris, tum moribus ædes hæſce poſteritatis ergò FF. hortantur peregrè, & maſtè virtute eſſe adoleſcenteis, iſſque ſtudijs incumbere, quibus & ſibi honori, & amicis gaudio, & reipub. emolumento eſſe poſſint. An. Dom. 1539.

Expertes invidentiæ Muſar. fores.

Burdigala in Collegio Aquitanico.

Franciſcus Fluſcas Candala, Illuſtriſſ. Princeps Boiorum Capitalis & Episcopuſ Adurenſis in litterarum gratiam & Matheseos illuſtrationem, Mathematicam lectionem perpetuam & ſolemneſ in Gymnaſio Aquitanico inſtituit, atque annuo 500. librarum ſtipendio dotavit anno Domini 1591. IV. Cal. Aug.

Lugduni Batavorum.

Memoria Poſteritatis.

Adem. Iſtam. In. quam. anno. clb. 13. LXXXI. Curatores. Academiz. & Coſſ. hujus.

hujus, urbis, publicas, Acroases. transferri. voluerunt. Quamque, veræ, sapientiæ. & liberalibus, docentium, ac. discientium, exercitijs, atque, honoribus, dedicarunt, postquam, exorta, repentè, flammæ, violentia, III. eid. Novemb, anno. c10, 100. XVI. tectum, ejus, trabeis, Cathedras, subselliæque, fœde, absumpsisset, eam, ex, decreto, Ill. ac, Præpot, Hollandiæ, &, West-Fr. Ordinum, in, hunc, modum, magnifice, restauratam, Publicis, divinarum, atque, humanarum, Rerum, disciplinis, consecrarunt.

Adrianus, A. Matenes. Dominus. In. Matenes. Opmeer. &c. Cornelius, Van. Der. Myle. Dubbeldam. &c. Acad. Curatores,

In Bituricensi Academia.

Regnante Ludovico Justo, Henrico Bourbonneo Condeo Prorege Biturigum, hic posita est successio antecessorum, qui in Academia Bituricensi & docendo & scribendo claruerunt, ut quisque eorum fato functus est, quo dignitas hujus scholæ omnibus adeuntibus perspecta sit. Anno Domini c1010cXXIV.

Nomina ad dextram: Andreas Alciatus. Equinarius Baro, Franciscus Duarenus, Franciscus Balduinus, Nicolaus Bougerius, Nicolaus Rufardus, Hugo Donellus, Franciscus Hottomanus, Antonius Contius.

Ad sinistram sunt Academia insignia, nimirum manus è cælo porrecta librum apprehendens, circum circa lilia Galliæ: & nomina:

Jacobus Cujacius, Joannes Mercerius, Franciscus Raguellus, Ægidius Hortensius, Johanne Rencardus, Antonius Bengens, Jacobus Mercerius, Joannis filius,

Tholosæ in Collegio Societatis :

Hanc Capitolini Proceres, authore Senatu
Virtuti Musisque dicant feliciter adem
Auspicijs, Henrice, tuis : & limine parve,
Hinc belli lauros, hinc longæ pacis olivas,
Fortuna monumenta tua immortalia ponunt.

Taurini in facie Academiae.

Nosse Deum, & mores hominum, Jurisque recessus,
Et rerum causas, morbos curare requiris ?
Huc ades, immortalis eris, labor omnia confert.

Alcorffij.

Juventuti, Religionis Christianæ doctrinæ,
Linguis, Latinæ & Græcæ, optimis
denique artibus, ac discipli-
nis informandæ.

Georgio Volckamero, Philippo Geudero, Hieronymo Baumgartnero, Literatorum
Præfectis, & Balthasaro Baumgart-
nero, oppidi Præfecto.

Senatus Noribergensis.

Scholam hanc Nobilem, &
Patritiam

Aperiri, & Solenniter introduci voluit :

III. Cal. Jul. qui dies Petro, & Paulo

Sacer est, anno à nato Christo

Salvatore cl. Io. LXXV. AREO-

AREOLA IX.

INSCRIPTIONES BIBLIOTHECARUM.

Florentie in accessu Bibliothecæ Medicæ,

Cosmus in has ades meliora volumina κόσμῳ
 Transulit, & primas quas habet orbis opes.
 Sic gennæ tandem sterili de nomine Cosmus,
 Ego florui mundo, cœlitibusque parem.

Bibliotheca Mazariniana:

Ludovico XIV.

A Victorijs & triumphis regnum auspicante:

Anna Austriaca,

Castroꝝ Matre

Imperij rudimenta tuente.

Julius Cardinalis Mazarinus

Consiliorum intimus.

Inter bellorum meditamenta

Ingens pacis opus Bibliothecam dicando

Collecta undique volumina rempublicam
 fecit.

Ut inter regias laurus

Serpentibus Hederis

Gallica virtus, quæ toto orbe
Victricia arma diu circumferret,
Ne ab gente ulla litterarum gloria
vinceretur.

Anno Domini M. DC. XLVIII.

Bibliotheca Vaticana.

SIxtus V. PP. M. Bibliothecam Apostolicam, SS. prioribus illis Pontificibus, qui B. Petri vocem audierunt, in ipsis adhuc surgentis Ecclesiæ primordiis inchoatam, pace Ecclesiæ reddita, Laterani institutam, à posterioribus deinde in Vaticanum, ut ad usus Pontificios paratior esset, translata, ibique à Nicolao V. auctam à Sixto IV. insigniter exultam, quod fidei nostræ, & veterum Ecclesiasticæ disciplinæ rituum documenta omnibus linguis expressa, & aliorum multiplex sacrorum copia librorum conservaretur; ad puram & incorruptam fidei & doctrinæ veritatem, perpetua successione in nos derivandam, toto terrarum Orbe celeberrimam, cum loco depresso, obscuro & insalubri sita esset, aula perampla, vestibulo, cubiculis circum & infra, scalis, porticibus, totoque ædificio à fundamentis extructo, subselliis, pluteisque directis, libris dispositis, in hunc editum, perlucidum, salubrem, magis opportunum locum extulit, picturis illustribus undique ornavit, liberabilibusque doctrinis, & publicæ studiorum utilitati dicavit.

Anno M. D. LXXXVIII. Pontificatus sui IV.

Ibidem

ibidem,

Sixti V. PP. M. perpetuo hoc decreto, de libris Vaticanæ Bibliothecæ conservandis, quæ infra sunt scripta, hunc in modum sancita sunt, inviolatèque observantur.

Nemini libros, codices, volumina hujus Bibliothecæ ex ea auferendi, extrahendi, aliòve asportandi, non Bibliothecario, neque custodibus scribisque, neque quibusvis alijs cujusvis ordinis & dignitatis, nisi de licentia Summi Rom. Pontificis scripta manu, facultas esto. Si quis secus fecerit, libros partemve aliquam abstulerit, extraxerit, clepserit, rapseritque, concerpserit, corruperit dolo malo; illicò à fidelium communionem ejectus, maledictus, anathematis vinculo colligatus esto. à quoquam præterquam Rom. PP. ne absolvitor.

ibidem,

Uti unicum bonum scientiæ est; ita inscitia malum.

Dormiens homo, nullus est pretij.

Bibliotheca Julij III. ad Aulam Constantin.

Roma.

Julius III. Pontif. Max. ad honestam ab ingentibus curis animi relaxationem, litterarij otij fructum, & jucunditatem, Bibliothecam privatam fieri, & exornari jussit, Pontificat. sui anno I.

I f

Near

Neapoli in Bibliotheca montis Olivæ.

Pijs ad Dei cultum studijs, ne vel hora frustra
teratur.

Bibliotheca Medicea, Florentia,

DEo, præsidib. familiæ. Divus Clemens VII.
Medices P. M. libris opt. studio major. & sue
undique conquestis, Bibliothecam ad ornamen-
tum patriæ civiumque suorum utilitatem d. d.

In Bibliotheca Ducis Urbini.

Sint tibi divitiæ, sint aurea vasa, talenta
Plurima, servorum turba, gemmaeque nitentes;
Sint vestes varia, pretiosa monilia, torques;
Id totum hac longè superat præclara supellex.
Sint aurati etiam, ni vero de marmore postes:
Et varijs placeant penetralia picta figuris:
Sint quoque Trojanis circumdata mania panni,
Et miro flagrent viridaria culta decore;
Extra intraque domus regali fulgida luxu;
Res equidem muta, sed Bibliotheca pacata
Iussa loqui, sacunda nimis; vel iussa tacere.
Et prodesse potens, & delectare legentem.
Tempora & ipsa docet, venturaque plurima pandit,
Explicat & cunctos cæli terraque labores.

Bibliothecæ Henrici Ranzovij.

Salvete aureoli mei libelli,
Meæ deliciae, mei lepores.
Quàm vos sæpè oculis juvat videre,
Et tritos manibus tenere nostris.
Tu vos eximij, tot eruditi,

Prisci lumina sæculi & recentis,
 Consecrere viri, suâsq;e vobis
 Ausi credere lucubrationes,
 Et sperare decus perenne scriptis.
 Neque hæc irrita spes fefellit illos,
 Vestro præsidio per universum
 Avo perpetuo leguntur orbem,
 Doctorumque volant per ora clari.
 Vos estis requies honesta mentis,
 Jucunda ingenijs bonis voluptas,
 Rebus per fugium minus secundis,
 In latis decus & nitor refulgens.
 Vos atate puer virente, magno
 Sum complexus amore; nunc vir autem
 Multo prosequor impotentiore.
 Et quàm fata diu sinunt amare,
 Vobis immoriar mei libelli.
 At cum rege lubens fatebor illo
 Alphonso egregio, esse cariores
 Vestras divitias mihi, benigna
 Quàm fors, quas mihi contulit caducas.
 Salvete aureoli mei libelli
 Salvete ex quibus hac mihi voluptas
 Evum percipitur per omne grata.
 Quàm non intueor libenter! & quàm
 Lubens colloquor! ecquid æstimandum est
 Curis esse beatius solutis?

Ejus perpetuum de Bibliotheca sua De-
 cretum.

Quæ infrâ scripta sunt, hunc in modum
 sancita sunt,

Ran-

Ranzovij, nec quisquam alius,
 Hanc possidento,
 Hæredes eam non dividunto,
 Nemini libros, Codices, volumina, picturas,
 ex ea auferendi, extrahendi,
 Aliove asportandi,
 Nisi licentiâ possessoris
 facultas esto.
 Si quis secus fecerit,
 Libros partemve aliquam abstulerit
 Extraxerit, clepserit, rapserit,
 Concerpserit, corruperit,
 • Dolo malo;
 Illicò maledictus,
 Perpetuò execrabilis,
 semper detestabilis,
 Esto, maneto,

Bibliotheca Augustana.

Bibliothecam hanc S. P. Q. Augustanus bonarum artium studijs, & doctorum hominum usui extruxit Anno Clō, Id. LXII.
 Hæc Heliconiadum domus est; hic flavus Apollo
 Castalio Vatum labra liquore rigat.

Bibliotheca hospitibus.

Hospes humanum rapiendi præcipe morem,
 Quod tibi non fieri vis, prior ipse cave.
 Omnibus aspectus datur: at malefida rapina
 Res est hostilis, plena latrocinij.

Ibidem.

Paullatim quoque Roma istis progressibus usa
 Erat. id exemplum Bibliotheca sequor.

Bl.

Bibliotheca Johannis Tengerloani in
Brabantia.

Miramur tunc statuas grandesque colossos,
 Aera vel artificis vivere iussa manu.
 Miramur turres cuncta minantia cælo,
 Qua ingenti lapidum mole parata videtur.
 At majora tibi sunt hic miracula, lector,
 Qua superent gazas, Cresce beate, tuas.
 Temporis illa etenim senium tristemque ruham,
 Aut ferarum fulmina sava timent.
 Nil furis tempus, nil invidiosa vetustas
 Hic habet; æterno nomine vivet opus.
 Nil juvet hic reliquum vita consumere tempus;
 Hic dentur studiis otia sancta meis.
 Divitiis alius ferratas impleat arcas,
 At tantas semper sit miser inter opes.
 Pauperiem fugiens currat mercator ad Indos,
 Audiat & ranci murmura sæva maris.
 Spumantes alius pateras, ardensque falernum
 Ebibat, atque gule fercula lauta parat.
 Pernoctetque sua male sanus amator amica
 Ante fores, imo pectore vulnus ælent.
 Hic me nulla fames auri argentique cupido,
 Nec mea torrebit pectora cæcus amor.
 Hæc facile abrumpent sacrata volumina curas,
 Si vigili evolvam sæpius illa manu.
 Huc ades ô Quisquis discendi raptus amore,
 Quæris quæ docti composuere viri.
 Invenies, sacri quæcumque oracula vates
 Afflati summo præcinere DEO:

*Sive latina cupis, seu græca revolvere, fontis
Hæc velut è largo bibliotheca dabit*

In Bibliotheca Francisci Siveerti.

Quisquis es,
Hanc legem lege,
Ferus & heros edico tibi.
Musarum Apollinisque sacer hic locus.
Multis clausus, paucis reclusus.
Si cum paucis vivis, sapi; ;
Adesto, inesto.
Quoscunque libros, qualesvecumque
Spectabis inibi, libere
Tangito, legito.
Impressi nei perturbantor :
M. SS. nei tanguntor :
Adtentare secus
capital esto.
Visi, lective, electi, placitive,
Nei rogitantor, nei efferuntor :
Importunus si fies,
Exesto, abito.
Ignotis, nullos. nonquam :
Amicis raro, paucos
Dabo, vix dabo.
Legis qui temptor cluet :
Musarum Apollinisque hostis,
Apollini Musisque hostia
Sacrificator.
Ast audin ? fallenti me semel
Perpetim Clusius insisto.

Ibidem

Ibidem.

Sumptu me multo dominus studioque perornat,
 Ut sim culta bonis bibliotheca libris.

Spectatum admissus, probitatis munia seruet:

Ne quid deformet, surripiatve mihi.

Ordine quaque videt quo nunc digesta reponas:

Ne sint diversis post repetenda locis.

Urgenti Dominus si quicquam commodet, istud
 Integrum, ut accepit, non monitus referat.

Si quaedam inveniet non prorsus grata palato,

Judicioque nimis forte probanda sua:

Sese contineat placide: tacitus meditetur,

Insunt & scriptis turpia menda meis.

Hanc quisquis legem contemnens, Bibliothecā

Abstine ab alterius: volve revolve tuam.

Ad Bibliothecam Parmæ.

Ingredere Musis Sacer, nam & hîc Dij ha-
 bitant.

Inscriptio Bibliothecæ Cæsareæ Viennæ,
 quâ Hugo Blotius Januam Bibliothecæ intro-
 ducit vicesuâ sic loquentem:

Clausula malis, sed aperta bonis ego Janua, domes,
 Quid te velim, scias, rogo

Siste pedem; quisquis tanto tu dignus honore es,

Ut Cæsaris librariam

Ingrediare domum; dignum te judico multa

Fide: ergo gressum promove,

Atque ex Cæsareis cape delectamina libris.

Sed heus relinque servulos

Alc.

A tergo, veniamque mihi da tale petenti.

Invita, at experta, id peto,

Quod peto. Litterulis tu pascas lumina, quisquis

Es dignus Domo Caesaris.

Servis mens brevis est; sunt pallia longa, manūsque

Longæ malis, breves bonis.

Sic ego non servis, Dominis sed servio doctis;

Sed doctis, qui simul boni.

Sic domini secura mei, sic servio famæ,

Ne ipsum petat calumnia.

Serve mane, Domine ingredi, Et quod Caesaris est, id

Memento Sanctum Casari.

Dixi interpretes Blotij.

Bibliotheca Casarea nova inscriptio:

Quod bonum, felix, & faustum sit;

Bibliothecam Cæsaream

Vindobonensem,

à gloriosissimo Romanorum Imperatore

Maximiliano I.

partim quidem ex Majorum suorum libraria
supellectile,

partim verò ex pecunia sua & sacro Fisco,
circa Annum Æræ Christianæ M.CCCC.XCV;
fundatam:

Deinde autem non tantum subsequantium Im-
peratorum

Diligentiâ & Impensis,

Verum etiam magnâ parte librorum Serenissimi
Regis Hungariæ

Matthiæ Corvini,

Nec

Nec non clarissimorum virorum Conradi Celtis,

Joannis Cuspiniani,

Joannis Fabri Episcopi Vindobonensis, Joannis

Dernschamii,

Wolfgangi Latij, Joannis Sambuci, Augerij

Busbeckij,

Richardi Streinij, Hugonis Blotij, Tychonis Brahe,

Sebastiani Tengnagelij, & Philippi Everardi Fug-

geri, præstantissimis Bibliothecis, aliisque varijs

maximi pretij Accessoribus

adeò locupletatam,

Ut nunc minimùm Octoginta Milibus se-

lectissimorum

tam manuscriptorum, quàm Impressorum

voluminum

In omni Facultatum, scientiarum, & artium ge-

nere constans, nulli totius terrarum

Orbis Bibliothecæ, vel numero & præstantia li-

brorum & varietate linguarum

cedat.

Sacratissimus Romanorum Imperator ac

Dominus noster Leopoldus I.

Divi Ferdinandi III. Filius, Cæsar Augustus,

ne priùs situ ac squalore interiret,

quàm in Novum ac commodius ædificium

transferretur,

Ipse

proprio motu curavit

repurgari, instaurari, & in eum statum restitui,

ut

& Deo Opt. Max. & Avo nostro, & posteritati

❧

omni-

omnimodâ, & prorsus incredibili utilitate
possit inservire,

Anno Æræ Christianæ M. DC. LXIII.

Epigraphe Bibliotheca S. Galli.

Ioachimus Vadianus Poëta, Orator, Medicus,
Geographiæ Vindex, sacratum imprimis, ac in
omni doctrinarum studio, ut immortalia ejus te-
stantur ingenij monumenta, Vir Clariss. Civita-
tis hujus Sangallensis, ut summa prudentia, ita
pari quoque humanitate Consul vigilantissimus;
qui cum unius Christi gloriæ patriæque salutis
studiosissimus esset, cui ne tñoriturus quidem se
deserturum declaret, primis librorum suorum
omnium pro Pub. constituenda Bibliotheca
Remp. Sangallensem hæredem scripsit. Senatus
igitur Prudentia, fide & eximia in pia studia li-
beralitate, pulcherrimo huic ornameto confer-
vando, ac cottidie magis ac magis illustrium vi-
rorum scriptis locupletando, hic locus dicatus est.
Proinde vestrum erit, optimi Cives, ad institu-
tum & exemplum testatoris vestra studia con-
ponere: ijsque bonis grato animo frui: in quibus
tam feliciter vir hic ornatissimus versatus
est. Mortuus VIII. ID. Aprilis. Anno M. D. LI.
Ætatis suæ LXVI, Consul VIII.

Bibliotheca Veneta.

Bessarionis Cardin. ex leg. Senatus jussu, Pro-
curatorum D. Marci cura, Philippi Trano,
Antonij Capillo, Andrea Leone, Victoris Gri-
mano,

Inano, Joannis à Lege Equ. Bibliotheca instructa
& erecta, M. Anton. Trivisano Principe ab urbe
condita M. C. XXXIII.

Bononiæ, ad S. Domini, in Bibliotheca.

Di cta sui Bologna prius: nunc Julia dicor
Bibliotheca, sacris adibus hinc posita.

Maximus hinc veniens pastorum, Maximus ille
Julius; hoc nomen præbuit ipse mihi.

Bibliothecæ alterius.

Hic vivunt homines superstites sibi;

Hic loquuntur & tacent,

Hic audiuntur & silent,

Hic interrogantur, & muti respondent.

Petrus Labbe.

AREOLA X.

INSCRIPTIONES MU-

SÆORUM.

Rostochi.

Hoc ego Musæum precibus studiisque dicatum
Extruxi, ut parvum me quoque parva
decant.

Optime Christe fave studio nostroque labori;

Me regē præsidio consilisque tui.

R. 1.

¶ Quod

*Fac nihil hic mediter, scribam, dicamve, legamve,
Quod non & laudi serviat omne tua.*

Francofurti ad Viadrum.

P*Arva quidē dom⁹ est, sed in hac habitante Salin⁹,
Calliope sedem gaudet habere suam.*

Ad introeuntem Musæum Parænesis.

I*ste novem Musis locus est & Apolline dignus,
Est sacer & Nymphis, gratia blanda, tuis.
Hic sua Pierides subititi carmina voce
Dictant, argutam & tangit Apollo chelim,
Fatibus ingenij hic enixis vivere multos
Cernis, qui effugiunt per sua scripta rogos.
Quisque sua mentis promit pro viribus artes,
Percupidus vita extendere gesta sua.
Afficis & longo positos ex ordine libros,
Materiamque suam quodque tuetur opus.
Hic blandis elegis, grandi canit ille cothurno,
Est qui Maonio carmina more facit.
Sunt quoque qui pedibus gaudent sermone soluto
Scribere, & eloquio fundere verba gravi.
Par studium est cunctis, magna est præstantia scripti,
Et celebres hominum cuncta per ora volant.
Esto memor, quicumque hospes pede limina transis,
Perque sacrum Musis isque redisque locum,
(Ulla tibi Aonidum si sit reverentia cœtus,
Musæque si studijs hand aliena tuis)
Non hic lascivo gressu, salibusque inhonestis
Obstreperere, aut multa garrulitate loqui.*

Musæi

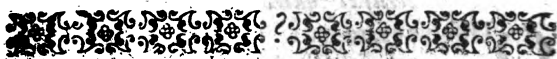
Musai Joannis Oporini.

Quifquis es, rogat te Oporinus etiam atque etiam: ut siquid est, quod à se velis; per paucis agas: deinde actutum abeas: nisi tanquam Hercules defesso Atlante veneris suppositurus humeros. Semper enimerit, quod & tu agas: & quotquot huc attulerint pedes.

*Musai Monaviani.**Uraislavie.*

Domino Deo nostro Jesu Christo, unico regni Sanctorum heredi: perenni vitæ fonti: triumphanti mortis victori; æterno animarum hospiti, sacr.

Summa in his terris tum sapientia, tum felicitas est, posse quiescere, ac sua potius agere & propria, quam aliena. Deinde utraque fortuna, & siue sit agendum, siue patiendum, in Deum potius, quam in homines respicere, & ab eo solo pendere. Mortem denique suam perpetuò sic meditari, ut peccatum potius fugiatur, quam illa nimis metuatur. Mundum præterea, quæque sunt illius, despiciere simul & odisse. De vita perpetua magis, quam de hac fragili & caduca sollicitum esse: Animæque curam gerere majorem, quam corporis, & ita sese comparare, ut anima prius lata lubensque hinc in cælos volare cupiat, quam è tabernaculo suo evocetur.

AREOLA XI. INSCRIPTIONES OBELIS- CORUM.

In Obelisco areæ S. Petri Romæ, ad
pedem ejusdem;

Si lapis est unus, dic quâ fuit arte locatus?
Quodsi sint plures, dic ubi congeries?

ROMÆ

Obelisci Pamphilij Inscriptiones.

Ex parte Orientali.

INNOCENTIUS X. P. M.

Obelisco Ægyptio Quaternis fontibus

Ex aqua Virgine deductis imposito

Natali domo Pamphilia majorem in

Amplitudinem extructa

Agonale Forum amplificatum exornavit

Urbi Romæ Majestatem antiquæ

Pulchritudinis æmulam

Restituit.

Ex parte Meridionali.

Hermeticum Obeliscum

A Sothi Rege Heliopoli erectum

Ab Imperatore Caracalla Romam delatum

Inter Circi Castrensis rudera

Jacentem fractumque

Inno-

OBELISCORUM.

155

Innocentius X. P. M.

Ad ornandum eruditis Ægyptiorum

Mysterijs Aquæ Virginis Pontem

Transiit, instauravit, crexit.

Ex parte occidentali,

Innocentius X. P. M.

Amænam salubritatem cum magnifica

Eruditione conjungens

Litteratum Hermeticis Enigmatis lapidem

Aquæ Virginis Ponti imposuit

Ad sedandam corporum

Et acuendam Ingeniorum

Situm.

in Septentrionali parte.

Super Monstra Ægyptia aurea

Insidet Columba

Hoc est superstitiosas sectas vera

Calcat Religio

Quæ pacis oleam gestant

Virtutum Lilijs redimita

Obeliscum pro Trophæo sibi statuens

Romæ triumphat.

In Cippo Obelisci Constantiani: Romæ.

Pars Australis.

Patris opus munusque sum tibi Roma dicavis

Augustus toto Constantius orbe recepto

Et quod nulla tui tollis nec viderat ætas

Condidit ut clavis ex æque dona triumphis

Hoc decus ornatum Genitor cognominis urbis

Esse volens casa Thebis de rupe revellit.

K 4

Pars

Pars Orientalis.

*Sed gravior Divum tangebatur cura vebendi
 Quod nullo ingenio nisi que manu que moveret
 Caucaſeam molem diſcurrens fama moneret.
 At dominus mundi Conſtantius omne fretus
 Cedere virtuti terris incedere juſſit
 Haud partem exigua montis pontique tumentis.*

Pars Septentrionalis.

*Credidit & placido veſta eſt velocius Euro
 Litus ad Heſperium populo mirante carina.
 Interea Romanam Taporum vaſtante tyranno
 Auguſti jacuit domum ſtudioſumque locandi
 Non faſtu ſpreti ſed quod non crederet ullus
 Tanta molis opus ſuperat conſurgere in auras.*

Pars occidentalis.

*Nunc veluti rurfus ruſis avulſa metallis
 Emuncit pulſatque polos hac gloria dudum
 Auctori ſervata ſuo cum cade tyranni
 Redditur atque aditu Roma virtute reſcripto
 Victor ovans urbi que locat ſublime trophaum
 Principis & novus condignis uſque triumphis.*

In Baſe ſeu cippo:

Imp. Cæſar Divi F.

Auguſtus

Pontifex Maximus

Imp. XII. Coſ. XI. Trib. Pot. XIV.

Ægypto in poteſtatem

Populi Romani redacta

Soli donum dedit.

Obeli-

Obelisci Vaticani inscriptio :

*In superiori primum parte ab occidua latere,
qui nempe Basilica Principis Apostolorum op-
ponitur, sic habet :*

SANCTISSIMÆ Cruci Sixtus V. Pont. Max. sa-
scravit è priori sede avulsum, & Cæs. Aug. æ
Tib. I. L. Albatum. M. D. LXXXVI.

*In eodem latere in cippo, seu basi, qua Obelis-
cus sustinetur.*

CHRISTUS vincit, Christus regnat, Christus
imperat, Christus ab omni malo plebem
suam defendat.

In eo latere, quod meridiem spectat.

SIXTUS V. Pont. Max. Obeliscum Vaticanum
Dis gentium impio cultu dicatum ad Aposto-
lorum limina operoso labore transtulit. Anno
M. D. LXXXVI.

In eo, quod ad orientem vergit.

ECCE crux Domini, fugite Partes adversas,
vicit Leo de Tribu Juda.

In ea parte, qua Septentrioni opponitur.

SIXTUS V. Pont. Max. Cruci invictæ obeli-
scum Vaticanum ab impura superstitione ex-
piatum justius & felicius consecravit Anno
M. D. LXXXVI. Pont. II.

Inferius verò minoribus litteris, sic habet.

DOMINICUS Fontana ex pago Mili agri Novo-
comensis transtulit & erexit.

*Obelisci S. Maria Majoris in exquilis,
in eo latere, quod orientem, seu Ecclesiam ipsam
spectat, sic habet:*

Christus per invictam crucem populo pa-
cem præbeat, Qui Augusti pace in præsep-
tate nasci voluit,

In eo verò quod meridiem versum

Sixtus V. Pont. Max. obeliscum Aegypto ad-
vectum, Augusto in ejus Mausoleo dicatum,
versum deinde ac in plures contrafactum partes,
in via ad sanctum Rochum jacentem, in pristi-
nam faciem restitutum salutiferæ Cruci felicitatis
erigi jussit, anno Domini M, D, LXXXVII,
Pont. III.

*In latere Occidentali viam felicem versum,
hec leguntur.*

Christum Dominum, quem Augustus de
Virgine nasciturum vivens adoravit, sequen-
s deinceps Dominum dici vetuit, Adoro,

*Ea verò quæ septentrionalem plagam, ac ag-
gerem Tarquinij, & suburbanum Panificis spe-
ctant, hæc sunt, in persona ipsius
Obelisci.*

Christi Dei in æternum viventis cunabula læ-
tissime colo, qui mortui sepulchro Augusti
crucis serviebam,

Obeliscus

OBELISCORUM.

153

Obeliscus Ranzovianus Segebergensis

alium pedes 52. $\frac{1}{2}$

Ad Orium.

Sanctæ & individuæ Trinitatis honori: nec
non in Fridorici II. Regis Daniæ, ac proge-
nitorum, posterorumque suorum memoriam,
Hunc Obeliscum statui curavit Henricus
Ranzovius.

Ab orbis principio 5552.

A Christo nato 1590.

Ætatis anno 65.

*In Tinntinabula è corona Obelisci de-
pendentia,*

H*oc diadema sonum ut ventis spirantibus edit;
Sic tua laus nusquam Rex Friderico flet.*

Ad Occasum.

P*romeritis, Friderice, tuis, Rex optime Regum,
Hac monumenta tibi dedico, sacro, struo.*

Quamvis majora mihi prestare liceret,

Hoc totus staret aureus ipse loco.

Ad Meridiem.

Q*uem regi & vobis Obeliscum dedico, nati,
Ad virtutis iter nobile, calcar erit.*

Ceterumque inducium, quarendas athere fides,

Et nihil in terris certius esse nece.

Ad septentrionem.

H*ic visis, lectis, placide discede viator,
Cunctaque structori sancta precare meo.*

Pera

Perpetuò infelix & detestabilis esto,

Qui sacrum in minimis hoc violabit opus.

In eundem Obeliscum.

I*nsistit terræ, caput inter nubila condit,
Aereas penetrans en Obeliscus aquas.*

Quo se Ranzovius, Cimbrorum gloria gentis,

Et terra ad superos hac quasi voce vocat,

O mea mens sursum, quem tendis, dirige cursum.

Mens oblita soli, suspice regnapoli.

Optima pars mundi cælum est, pars pessima tellus,

Tellurem ô liceat relinquere, & astra sequi!

Quisquis es, hac imitare senis pia vota beati,

Hic tibi nec visus frustra obeliscus erit.

Nathan Chytræus.

AREOLA XII.

INSCRIPTIONES COLUM- NARUM, ET PYRAMIDUM.

In Basi Columnæ Trajanæ. Roma.

**SENATUS POPULUSQUE ROMANUS
IMP. CÆSARI DIVI NERVÆ NEPOTI
TRAJANO AUG. GERM. DACICO. PONTI-
F. MAXIMO TRIB. POT. XVII. IMP.
COS. VI. PP. AD DECLARANDUM QUAN-
TÆ ALTITUDINIS MONS ET LOCUS
TANTIS EXCOLLIBUS SIT EGESTUS.**

Parisij

*Parisiis ante Parlamenti Palatium Pyramis
videtur, ad cuius latera, in marmor nigrum aureis
litteris incisa leguntur :*

I. Sententia parlamenti, de Castello parricidâ lata, vulgari idiomate Gallico.

II. Quod sacrum votumque sit memoriæ,
perennitati, longævitati, salutique, maximi,
fortissimi, & clementissimi Principis Henrici IV.
Galliæ & Navarræ Regis Christianissimi.

*Audi viator, siue sis extraneus,
Siue incola urbis, cui Paris nomen dedit ;
Hic, alia quæ sto Pyramis, domus fuit
Castella, sed quam diruendam funditus
Frequens senatus crimen ultus censuit ;
Huc me redegit tandem herilis filius,
Incestus, & mox parricida in Principem,
Qui nuper urbem perditam servaverat,
Et qui favente sæpe victor Numine
Deflexit ictum audaculi sicarij,
Punctusque tantum est dentium septo tenus.
Abi viator, plura me vetat loqui
Nostra stupendum Civitatis dedecus.*

In Pyramidem eandem.

QUæ trahit à puro, sua nomina, Pyramis, igne
Ardua barbaricas olim decoraverat urbes,
Nunc decori non est, sed criminis ara piatrix,
Omnia nam flammis pariter purgantur & undis,
His

*Hic tamē esse pius monumentum insigne senatus,
Principis incolumis statuit, quo sospite, casum
Nec metuet pietas, nec res grave publica damnum:*

III. D. O. M.

PRO salute Heidrici IV. Clementissimi ac fo-
tissimi Regis, quem nefandus parricida, per-
niciosa factionis hæresi pestifera imbutus, quæ
nuper abominandis sceleribus, pietatis nomen
obtendens, unctos domini; vivâque Majestatis
ipsius imagines occidere populariter docuit;
dam confoderē tentat, cælesti numine scelestam
manum inhibente, cultro in labrum superius
delato, & dentium deorsum feliciter fetulo, vi-
olare ausus est; Ordo amplissimus, ut vel contactus
tam nefarii poenæ terror, simul & præstantissimi,
in Opt. Principem ac regnum; cujus salus, in
ejus salute posita est, divini favoris apud poste-
ros memoria extaret, monstro illo admittis equis
membratim discerpto, & flammis ultrocibus con-
sumpto, ædes etiam, unde prodierat, hic sitas,
funditus evelli, & in earum locum; salutis omni-
um ac gloriæ signum erigi decrevit IV. Nonis
Januar. Anno Christi M. D. XCV;

Ex S. C.

*Heic domus immani quondam fuit hospita monstro;
Crux ubi nunc celsum tollit in æstra caput.*

*Sancit in miseros poenam hanc sacer ordo penates;
Regibus ut scires sanctus esse nihil.*

Bonda

Bononia in Templo S. Francisci.

D Eo Trino & uni. Pyramidem vetustate cora-
ruptam, quam Albertus genitori suo Odo-
fredo legum parenti, anno salutis M. CC. LXV.
posuerat: Laurentius Odofredus, Dominici O-
dofredi posterioris filius, Albertius trinepos, sua
impensâ in meliorem formam opere & cultu
splendidiore restituit. Anno gratiæ M. CCCC.
XCVII. Cal. Sept.

*Anno 1624. Cum Carolus Walliæ Princeps
pactas cum Maria Infante Hisp. nuptias, His-
pania abscederet, Columna à Philippa IV. posita erat
primo ab urbe milliari, quo loco disjuncti invicem
Principes: illustrabat opus regium inscriptio in hac
verba:*

Hic ubi fausta fors tulit ad prærupti montis
radices in latè patenti campulo, solenni Regum
venatione nobili, sed insolentis rei eventu
longè nobiliore,

Philippus Quartus Hispaniarum, Indiarum-
que Rex Catholicus, & Carolus serenissimus
Walliæ Princeps, pactis cum Maria serenissima
Infante nuptiis, ad quas petendas (I fama per
orbem.) in Hisperiam properat; dexteras de-
derunt, & in amplexus peramanter ruentes,
pacis & amicitiae æterna foedera nodo alitrinxe-
runt Hereuleo. O Magnum, & invictum Re-
gum par sine pari! nullus me Hercule, Hæcu-
les contra duos, ipsi potius contra omnes (per-
fidia

fidia frendente.) duo Alcidae solo, saloque insuperabiles. Siste fama, non plus ultra.

Viderunt, suspexerunt, stupuerunt duo Austriacæ sobolis incrementa maxima, Carolus & Ferdinandus Serenissimi Infantes, Caspar Olivariorum Excel. Comes, à belli, statûsque Consilij, sacri cubiculi, ac Regij stabuli summus Præfectus, Didacus Carpentis Marchio, cui fas tere sacrationis Aulæ limen. Ex Britannis Heroibus, Joannes Comes Bristolius Orator extra ordinem, Guillelmus Astonius Legatus ex munere, Baro Kensingtonis Prætorianæ militiæ Britannicæ Princeps.

POSTERITATI SACRUM.

Barth. Gramond.

Arelate inscriptio Columna, in adibus

Matrona Vallenfis.

SALVIS DD. NN.
THEODOSIO. ET
VALENTINIANO
P. F. V. ACTRIUM.
SEMPER AUG. XV.
CONS. VIR. INL.
AUXILIARIS PRÆ.
PRÆTO. GALLIA.
DE ARELATE MA-
MILLARIA PONI. S.

M. P. I.

Quam sic interpretandam ariolatur Isacius :
Salvis Dñis nostris Theodos. & Valentiniano pñs,
feli-

felicibus, victoribus ac triumphatoribus semper Augustis, decimum quintum Consulibus, viris illustribus atque auxiliariis praefectura praetorium Galliarum de Arelate Mamillaria (sic enim scriptum fuisse retur) poni supra mille passus iussit.

Bruxellis ad Palatium Spinolanum Pyramis marmore conspicitur, ab Inquisitoribus posita, cum hac inscriptione:

Regnante Philippo II. Cathol. Hispan. Rege; in his suis inferioris Germaniae regionibus gubernante vero Ferdinando Alvarez de Toledo, Alvæ Duce &c. Florentij de Pallanæ Comitis Colenburg quondam domum solo æquari sanctum est, ob execrandam memoriam repetitæ in ea Conjuratæ adversus religionem Eccles. Cathol. Rom. Regiam Majestatem, & ipsas regiones. Anno à salut. Cl. 15. LXVIII. quinto Calend. Junij.

Burdigala.

Clemente VIII. Reip. Christianæ immensam molem sustinente, Errico IV. Gal. & Nav. Rege post suum ad avita sacra quasi postlimio reditum, Jac. Mantignono Fr. Marefcallo in Aqui. prout vices Regis obtinente Flor. Ræmandus Semburd. hanc teretem porphyreticæ marmoris columnam basi obstriatæ ac ritu jocoso tripudiantes veterum Deos referenti superpositam, & adjecto familiae Remundia gentilitio stemmate in avitum acumen fastigiatam, ut sal

cras venerandæ antiquitatis reliquias, è situ & pulvere in lucem reponi curavit, An. 1594.

*Pons Ligeri in Gallia Pyramidem habet,
cum inscriptione.*

De casu Pyramidis in crepidine pontis Bloesensis erectæ, incolumi manente coronâ ad basim positâ. Anno MD. LXXIII. Mens. Augusto.

PYRAMIS excelsa stabat quæ margine pontis.
Sacra coronatâ Lilia fronte gerens,

Dum levis audaci pertentat culmine calum,

Nocturno venti turbine quassa ruit.

Non tamen illa sacram pestis violare coronam,

Aut Francos flores polluere ausa fuit.

Quippe & tela Jovis Regalia signa verentur,

Hæcque sub Henrici numine intacta manent.

Pio, Merito, felici, triumphatori, Augusto,
Henrico Galliarum & Navar. Regi, populus & magistratus Bloesensis DD. N. Chauvet præpositus
urbis versus panxit.

*Pictavia Columna mediâ ferè urbe erecta hanc
habet inscriptionem:*

DIVO HILARIO, URBIS PROPUGNATORI FIDELISSIMO, ASSIDUISSIMO, CERTISSIMO, PICTAVORUM EPISCOPO.

Romæ ad S. Paulum in Cæmeterio erectæ
Columnæ in basi:

HANC sacris veteres facibus statuere columnam,
Quam Casinenses restituere cruci.

In

In basi ejusdem ex altera parte,
*Olim ignos, nunc clara Dei vexilla triumphum
 Devicta mortis Symbola pacis habent.*

In Circulo prope basim ejusdem.
A Rhor pomagerit, arbor ego lumina gesto,
 Porto libamina, nuntio gaudia sed die festo
 Surrexit Christus nam talia munera praesto.

---

*A Ravenna duobus miliaribus quadrangu-
 laris erecta est Columna, in cujus lateribus singulis
 binæ inscriptiones leguntur, una in Columna me-
 dio, altera in ejusdem basi.*

1. *Latius.*

Heu cladem horrendam! hic ille percelebris
 ager est, Viator, in quo acerrimè utrinque est
 pugnatum. Vixenti hominum millia concide-
 runt.

Hæc Petrà Petrus donat Donatus Iberos,
 Gallosque hic casos, Cæsius hæc memorans.

2. *Latius.*

Heus Viator, trans flumen castrametatus
 olim Gasto Foifeus Gallorum Ductor Ravennam
 expugnat, murum aperit tormentis, & cona-
 tur irrumperè.

Videbis hospes huc parum attollens caput,
 Inscriptus ille quid velit lapis sibi,
 Reservet illam nempe cladem maximam
 Galli atque Iberi exercitus, Æmiliam,
 Quæ penè totam maculavit sanguine.

3. *Latus.*

Hinc post cruentam Gallorum victoriam Galtone perempto Hispanorum reliquiae evaserunt. Postremo capitur Ravenna à Victoribus & diripitur. abi.

Gesta fuerunt hæc prid. Idus Aprilis anno à partu Virginis supra sesqui millesimo Imperante Julio Secundo Pontifice Maximo Christianorum Rempublicam gubernante.

4. *Latus.*

Rejeda⁹ ab Oppidanis annē illac trajicit, acies instructas huc ducit, & pro Rege Hispano Pontificioque Exercitu indicto bello configit. Paulo IV. Pont. Max. sedente P. Donatus Caesius Episcopus Narniensis utr. sig. Ref. dum Æmilie præsideret, locumque hunc conflictus Ravennatis celebritate clarum diligenter explorasset, ne tantæ rei memoriam vetustas temporum aboleret, hoc erecto marmore conservatam curavit.

Clunia in Hispania hac inscriptio in nobili

Columna legitur:

DIOCLETIANUS JOVIUS, MAXIMIANUS HERCULEUS CÆSS. AUGG. AMPLIFICATO PER ORIENTEM ET OCCID. IMPERIO ROM. ET NOMINE CHRISTIANORUM DELETO, QUI REMP. EVERTEBANT.

ibidem altera inscriptio hac habet:

DIOCLETIAN. CÆS. AUG. GALLERIO
IN

INORIENTE ADOPT. SUPERSTITIONE
CHRISTI UBIQUE DELETA , CULTU
DEORUM PROPAGATO.

Leguntur etiam Arevaci in
Columnis pluribus.

Monimentum Pila incisum

*Tertio ab urbe Taurino lapide, ob Principis Sa-
baudi infortunium.*

Lege Viator,

Et quid uspiam secutum sit, disce.

Anno M. DC LXIII. Die XV. Septembris,

Dum Sylva per hæc avia ab suis devius

Carolus Emanuel II. Sabaudia Dux,

Otium ut fugiat, cervum sequitur :

Trigesimo ab hinc passu , Duriam versus ,

Abstrusam in voraginem , fallacibus contectam
dumis ,

Præcipiti lapsu cum Equo proruit,

Aquis demersus, & cæmentito inclusus cunicula,

Qui sublabentem rivum in Duriam devolvit;

Genibus reptans simulque reptantem Equum
trahens,

Cæco è gurgustio, rapidum in flumen illabitur :

Et semper sibi constans, semper impavidus,

Gemino ex naufragio emergit incolumnis.

Hic ergo, inter luctum & gaudium perplexa

Mater Christiana à Francia,

Clementissimæ Christi Matri Torquatorum

Numini ;

Sancto Eustachio Venatorum Auspici ;

L 3

Et

Et beato Arnedeo Regiæ domus Patrono,
 Carissimi filij salutem referens,
 Temporarium hoc documentum, digniori præ-
 vium erigi iussit.

Emmanuel Thesaurus.

Columnæ S. Petro erectæ. Romæ.

SIXTUS V. B. Petro Apost.

Pont. An. III.

U Trinclis tenuit Petrum, sic alta columna
 Sustinet, hinc decus est, dedecus unde fuit,
 Alia,

Quam quondam posuere patres, populusque co-
 lumnæ

Trajano, ob victos, pectora sava, Getar.

Hanc Xysti pietas quinti ter maxima sanctis

Subjecit pedibus, Petre beate, tuis.

Uti qua Barbaricis urbem testata potentem est,

Gentibus imposito colla gravasse iugo;

Hec eadem parere tibi testetur & urbem,

Terrarum & quicquid maximus orbis habet.

Angelus Bargeus,

Columna S. Pauli. Rôma.

SIXTUS V. PONT. MAX.

COLUMNAM HANC

AB OMNI IMPIETATE

EXPURGATAM

S. PAULO APOSTOLO,

ÆNEA E JUS STATUA INAURATA

IN SUMMO VERTICE POSITA. D.D.

AN. M. D. LXXXIX. PONT. IV. Ex

Ex altero latere.

TRIUMPHALIS
ET CLARA NUNC SUNT
CHRISTI VERE PIUM
DISCIPULUM FERENS
QUI PER CRUCIS
PRÆDICATIONEM
DE ROMANIS BARBARISQUE
TRIUMPHAVIT.

*Iure Antoninum Paulo vis Sixte subesse :
Nam verè hic pius est, impius ille Pius.*

Alia ejusdem inscriptio.

QUæ Cochlidis mores nolis operasa columna
Ostentat valisâ bella peracta manu.
Atque Antonini, post regnæ eversa Quiritum,
Servat in inciso marmore facta Pij.
Maximus hac subter pedibus premit omnia Paulus,
Armatus libro Paulus, & ense manum.
Xystus enim quintus statui isthic iussu, ad omnes
Clamet ut ex alto, conspicuâque loco.
Et vita insonti, & doctrina, & fortibus ausis
Barbara sunt Latio colla premenda iugo.

Angelus Bargeus.

---

*Columna Roma in Exquilini montis arcâ Re-
gina Cælorum à Paulo V. erecta
inscriptio :*

PAULUS V. Pontifex Max. columnam veteris
magnificentiz monumentum, informi situ

obductam, neglectamq;, ex immanibus templi
ruinis, quod Vespasianus Augustus acto de Ju-
dæis triumpho, & reipublicæ statu confirmato,
Paci dicaverat, in hanc splendidissimam sedem,
ac Basilicæ Liberianæ decorè augendum, suo jus-
su exportatam, & pristino nitore restitutam, bea-
tissimæ Virginis, ex cujus visceribus Princeps
veræ pacis genitus est, donum dedit, Aneam-
que ejusdem Virginis statuam fastigio imposuit.
Anno salutis M. DC. XIV. Pontif. IX.

*Antonius Quarengus V. S. R. lateribus ejusdem
Basis jambas addidit.*

Averso à Basilica.

Ignis columna prætulit lumen Pij
Deserta noctu ut permearent in via
Securis ad arces hac recludit igneas
Monstrante ab alta sede collem Virginæ.

Dextro.

Impura falsi templa quondam Numinis
Jubente moesta sustinebam Cæsare,
Nunc lata veri perferens Matrem DEI
Te Paule nullis obticebo seculis.

Sinistro.

Vasta columna mole qua stetit diu
Pacis profana in æde, Paulus transtulit
In Exquilinum Quintus, & sanctissima,
Pax unde vera est, dedicavit Virgini.

Ad Columnam milliariam, Roma.

S. P. Q. R. Columnam milliariam primi ab
urbis lapidis indicem ab Imp. Vespasiano

&

& Nerwa restitutam, de ruinis suburbanis viæ Appiæ in capitolium transtulit.

Inscriptio Columnæ Ultrajecti in summo Templo.

Accipe posteritas, qua post tua secula narres,
Tanrinis cutibus fundo solidata columna est.

AREOLA XIII. STATUARUM ET IMAGI- NUM INSCRIPTIONES.

Romæ ad Statuam Sixti V. Pont. hæc leguntur:

Sixto V. Pont. Max.

ob quietem publicam

Comprensa Sicariorum Exulumque licentiâ,

restitutam annonæ inopiam,

sublevatam urbem,

Ædificijs, vijs, aquæ ductibus illustratam.

S. P. Q. R.

Patavij sub statua antiqua T. Livij.

Ossa tuumque caput ci ves tibi maxime Livi,
Prompto animo hic omnes composuere tui.

L S

Tu

*Tu famam aeternam Roma, patriaeque dedisti;
Huic oriens, illi fortia facta canens.
At tibi dat patria hoc, & si maiora liceret,
Hoc totus staret aureus ipse loco.*

T. Livius IV. Imp. Tiber. anno excessit,
ætatis suæ LXXVI.

Roma in foro Trajani.

ANnio Paulino Jun. Procos. Asiae & Helle-
sponti Cos. Ordinario Praefec. urbi vice sa-
era judicanti ob meritum nobilitatis eloquij ju-
stitiae atque censuræ qui privatim & publicè cla-
rus est petitor Po. Rom. testimonio Senatus judi-
cio DD. NN. Triumphatorum Augg. Cæsa-
rumque statuam secundam auro perfusam loca-
ri sumptu publico placuit.

Ibidem.

CLaudio Claudiano V. C. Tribuno & Notar.
inter cæteras ingentes artes præglorio-
siss. Poëtarum. Licet ad memoriam sempiter-
nam carmina ab eodem scripta sufficiant: at-
amen testimonij gratia ob judicij sui fidem DD.
NN. Arcadius & Honorius feliciss. ac doctissimi
Impp. senatu petente, statuam in foro divi Tra-
jani erigi collocarique jusserunt.

Ibidem ad statuam quandam Deiparae.

*Virginitas, partus, discordes tempore longo,
Virginis in gremio fœdera patris habent.*

Ibidem

Ibidem ad imaginem Christi.

*Sanguine quaesisti Caelum, nos Tartara culpis,
Fac meritis cedant crimina nostrata tuis.*

Parisijs.

Effigiem Christi dum transis semper honora,
Non tamen effigiem, sed quem designat, adora.
Nam Deus est, quod imago docet; sed non Deus ipsa;
Hanc videas, & mente colas quod cernis in illa.

*Roma ad Antonini Imp. statuum equestrem.
in arca capitolij.*

Paulus III. P. M. statuam æneam equestrem
à S. P. Q. R. M. Antonino Pio etiam tum vi-
venti statutam, varijs dein urbis casibus ever-
sam, & à Sixto IV. P. M. ad Lateranensem Ba-
silicam repositam, ut memoriæ optimi Principis
consuleret, patriæque decora atque ornamenta
restitueret, ex humiliori loco in aream Capito-
linam transtulit atque dicavit. M. D. XXXVIII.

Ad statuam marmoream Leonis X.

Roma in Palatio Capitolino.

Optimo Principi Leoni X. Med. Pontif.
Max. ob institutam restauratamque urbem,
aucta sacra, bonasque artes, adscitos Patres, sub-
latum vectigal, datum Congiarium, S. P. Q. R.
Pos.

Mulier marmorea. Neapoli.

*Quid me miraris duro de marmore factam?
Respice te potius, vermibus esca manes.*

Vene-

Venetijs.

Leonhardum Pratum, militem fortissimum,
 & ex provocatione semper victorem, Præ-
 fectum Ferdinandi junioris, & Federici Regum
 Neapolitanorum, ob virtutem terrestribus, na-
 valibusque prælijs felicissimum, magnis clarissi-
 misque rebus pro Veneta Repub. gestis, pugnan-
 tem ab hoste cæsum, Leonhardus Lauredanus
 Princeps, & amplissimus ordo Senatorius, pru-
 dentia & fortitudinis ergo statua hac equestri do-
 nandum censuit.

*Florentia in palatio Ducis, statua est antiqua
 Appij Claudi, inventa Aretij, cum tali
 inscriptione;*

Appius Claudius C. F. Cæcus, Censor, Cos.
 bis Dictator, Interrex III. Pr. Æd. Cur. II.
Q Tri. Mil. III. Complura oppida de Samniti-
 bus cepit, Sabinorum & Tuscorum exercitum
 fudit, pacem fieri cum Pyrrho rege prohibuit, in
 Censura viam Appiam stravit: & aquam in ur-
 bem adduxit, ædem Bellonæ fecit.

Tarvisij.

Aurelij Augurelli imago est quam vides,
 Uni vacantis litterarum serio
 Studio, & jocosio, dispari curâ tamen;
 Hoc, ut vegetior sic fieret ad seria:
 illo, ut jocosus uteretur firmior.

In Prætorio Senensi ad imagines Julij Cæsaris & Cn. Pompeij.

HOs pietate viros animis infigite cives;
 Publica concordiam sunt bona mente secuti;
 Majestas Romana Duces tremefecit, & orbem;
 Ambitio sed cæca duos ubi traxit ad arma;
 Libertas Romana ruit, scissoque senatu,
 Heu! licet & puerocaput alta ascendere Roma.

Roma in D. Basilij.

PVettio. Perpetuo. arzygo. V. C. Consulari.
 . Tusciz. & Umbria. ob. singularia. Ejus.
 erga. Provinciales. beneficia. & ob. moderatio-
 nem. pro. documento. Et. jam. posteris. relin-
 quendam. æternam. statua. monumentum. Tus-
 ci. & Umbri. Patrono. præstantiss. Conl. ær. P.

Roma.

QÆgnatulo. Q. F. equo. Pub. don. ab Ælio.
 • Hadriano. Cæs. Nervæ. Trajani. F. Rho-
 dentes ob. plurimam. liberalit. Et. multa. in.
 remp. S. Benefac. equestr. è marmore. statuam.
 pro æde Minervæ constituere.

Barcinona.

CRasso. juniori. M. Crassi. Filio. patria. La-
 bethanorum. servata Quæ. jure. belli. mi-
 liti. in. prædam. danda. erant. populi. Labethani.
 virtute. magn. viri. servati statuam. ej. in ære.
 auratam. in. auditu. templi. Dæ. Bellonæ. po-
 suere.

Moche

INSCRIPTIONES
Mocha in Lusitania.

C Eretani bello. victi. & virtute. M. Pompei
servati. ei. statuam. equestrem. ex ære. au-
rato. cum. sempiterna. patriæ. observantia. in
medio. foro. posuere.

Satri in Hetruria.

C Lepidio C. F. Pop. victori. II. viro. jure.
dic. Cur. Pec. Publ. & operum publico-
rum. Quibus ex fide. relictis. ob. merita. ejus.
decuriones & August. & populus. statuam. po-
nendam. ex ære. conlato. decreverunt. Qui.
honore. contentus. ex. suo. posuit. & conlatio-
nem. reddidit.

Tarracona.

M Fabio, M. P. Gal. Paulino. equo. Pub.
donato. Ab. Imp. Cæs. Hadriano. Aug.
Ilerdenses. Civi. optimo. ob. plurimas liberalita-
in. rempublicam. suam. loco. à. Provinciæ. im-
petrato. posuerunt. D. D. Q.

Ad Statuas seu Imagines Planetarum.

R O M Æ.

Saturui.

*Cum solus rapiat fugientibus omnia sacris,
Cur tamen hunc virtus temnere sola potest?*

Jovis.

*Tela, subque Jovi volucris portavit amores?
Nec manus hac semper fulmina sacra jactat.*

Martis.

*Mars & Religio jure hic sua regna locarunt?
Quam bene Roma colit, tam bene bella gerit.*

Apollinis.

*Qui placitus cantu, & metuendus arundinis illic es,
Non calamis, sed nunc utere Phæbe lyra.*

Veneris.

*Exere candidulum visu Veneris aurea dentem,
Ut maria & platidis sint sine nube dies.*

Mercurij.

*Ut iungor, noceo, aut prosum Thegeatibus ales?
Quid facis hospitium, sine bonum anne malum?*

In acie Floræ. Roma.

M Athix Corvino Hungariæ & Bohemiæ
Regi, Pio, felici, semper invicto.

Quod virtute & armis Turcorum impetus
fregerit, atque alias bellicosiss. vicerit nationes,
ac fufis fugatisque sæpe hostibus, insignibus vi-
ctorijs triumphos maximos sit consecutus: quod
Remp. Christianam felicitate ac sapientia sua
vel bello vel pace confirmaverit, & Imperato-
rijs Regijsque virtutibus Romani generis speci-
men dederit, ætate nostra clarissimum ad cumu-
lum immortalis gloriæ ejus, & vestri, Quirites,
sanguinis ornamētum.

*Basilea in Curia sub statu L. Manutij
Planci.*

L Manutij P. F. L. N. L. Pron. Plancus
Coss. Cens. Imp. ter VII. vir Epulonum,
qui triumph. ex Rhætis, Aedem Saturni F. ex
manubijs agros divisit in Italia Benevent. In
Galliam Colonias ded. Lugdunum & Rauri-

cum:

cum : civitas Basiliensis ; ex bellicosiss. gente
 Alemannorum in Rauracorum fines transducta,
 simulacrum, ex senatus auct. dicandum statuen-
 daeque curavit, Anno salutis humanæ LXXX.

Roma.

Lucio Aur. Aviano Symmacho V. C. Praefecto
 urbi Consuli pro Praefectis praetorio in
 urbe Roma finitimisque Provinciis Praefecto an-
 tona urbis Romae Pontifici majore qui N. decem
 viros S. E. multis Legationibus Pro amplissimi
 ordinis desiderijs apud divos Principes functo
 qui primus in Senatu sententiam rogare solitus
 auctoritate prudentia atque eloquentia pro di-
 gnitate tanti ordinis magnitudinem loci ejus
 impleverit auro illustrem statuem quam a do-
 minis Augustisque nostris Senatus Amplissimus
 decretis frequentibus impetravit idem Trium-
 phatres Principes nostri constitui adposita ora-
 tione jusserunt quae meritorum ejus ordinem ac
 feriem contineret quorum perenne iudicium
 tanto muneri hoc quoque addid. ut alteram sta-
 tuam pari splendore etiam apud Constantinos
 polim collocaret.

Adextro Latere in Basi statuae

haec Verba :

Dedicata III. Kal. Maias. D. N. Gratiano
 IV. & Merobaude Coss.

Pisauri

Fisauri in area Palatii statua est ex albo marmore perelegans, cum hac inscriptione:

Franc. Mariae Duci

Opt.

S. Rom. Ecclesiae

Florentinae Reip.

Veneti Senatus

Fœderator. Principum in Turcas

Et ipsius Exercituum Ductori

Victori

Expugnatore

Ditionum Servatori

Domus forisque

Fr. Maria II. Dux ejus nep.

faciund. G.

Arimini.

L. Pætitio. L. F. Pal. Juriano. Edili. cur. & Curulis. i. d. & plebeia. mandata. & plebs. Urbana. ex ære. donato. ob honorem. ab. eo. integre. & sine ambitione. administrat. E. D. D. D.

Tarracoma.

C. Val. Arabino. Flaviani F. Bergido. omnib. hon. in rep. sua. func. Sacerdoti. Romæ & Aug. P. H. C. ob curam tabulari. censualis. fideliter. administ. statuari. inter. flaminales. viros. positam. exornandum. univers. censuerunt.

Antiochia in Castris.

F. Ferdinando. Alvarez. a Toledo. Albæ. Duci. Philippi. II. Hispaniarum. Regis apud Belgas

ges. Praefecto. Quod. extincta. seditione. rebellibus. pulsus. religione. procurata. iustitia. culta. provincijs. pacem. firmanit, Regis optimi ministro. fidelissimo. positum.

Hujus statuae invidia ingens apud plurimos, etiam Hispanos. Unde quidam haec
bina disticha adposuit.

Cur statuam vivo tibi Dux Albane dedisti?
An quia defuncto nemo daturus erat?
Non male conjectas; neque enim crudelia tandem
Facta tua, infamem sed mervere crucem.

Roma apud Marium Delphinum.

Imp. Caes. Trajanus Aug. Germ. Dacicus gettem Dator. & regem Decebalum bello superavit sub eodem Duce Leg. pro. pr. ab eodem donato hastis puris IX. vexillis VIII. coronis muralib. II. vallaribus II. classicis II. auratis II. leg. Pro P. R. Provinciae Belgicae. leg. minerviae candidato Caesaris in praetura & in tribunatu Pleb. Quaestor Provinciae Achaiae IV. viro virum curandarum hunc senatus auctore Imp. Traiano Aug Germanico Dacico triumphalia ornamenta decrevit statuamque pecuni. public. ponend. censuit.

Roma in Palatio Capitolino.

Quod. Alexander. Farnesius. Parmae. & Placentiae. Dux. III. maximo. in. imperio res pro repub. Christiana. praecclare. gesserit. mortem. objerit. Romanisq; nominis gloriam auxerit
S. P. Q. R.

S. P. Q. R.

Honoris. ergo. majorum. morem. sæculis. multis intermissum. revocandum. censuit. statuamque. civi. optimo in Capitolio ejus. virtutis. suæ. in. illum. voluntatis. testimonium.

Ex S. C. P.

Clementis VIII. Pont. Max. An. II. Gabriele. Cæsario I. V. C. Jacobo. Rubeo. Papirio. Albero. Coss. Celso. Cap. reg. Priore.

Ibidem.

O. Francisco. Aldobrandino. Civi. Romano belli. æquæ. ac pacis artibus. inclito. quod multis. domi. foris que præclare. gestis. rebus. Italici. nominis. gloriâ. longè. lateque protulerit.

S. P. Q. R.

Virtutis. ergo. majorum. exemplo. in. Capitolio collocavit.

Anno Salutis M. DC. II. Clementis VIII. Pontificatus undecimo.

In villa Ursinij August. diaces.

Imp. Cæsar. Lucius. Septimius Severus. Pius Pectinax Aug. Arabicus. Adiab. Parthicus. Maximus. Pontif. max. Trib. Pot. IX. Imp. XII. Cos. II. PP. Procos. & Imp. Cæsar. Marcus. Aurel. Antonin. Pius Aug. Trib. Pot. IV. Procos. & Imp. P. Septim. Geta. Anton. Vias & pontes. rest. ab Aug. M. P. XXXXI.

M 2

Bo-

Bononia.

GREGORIO XIII.

AD summum Pontificatum ob maximas virtutes evecto, Reipub. Christianæ bono ac penè splendori nato, civi optimè merito, S.P. Q. Bon. statuat hanc erigendam curavit, quam jussu Pontificis Petrus Donatus Castus Caroli Legatus hic collocandam, fulcroque muniendam, decreto interposito sanxit, Anno Dominicæ Nativitatis M.D. LXXX. Mense Octob.

Novocomi.

ORdo populûsque Comensis C. Plinium Secundum mastrum ingenio virum, dignatione clarum, doctrinâ mirabilem, ut qui olim Imperatorum Caesarum Vespasianorum amicitiam meruerit: officia maxima gesserit: ac scriptores Universos, copiâ & varietate superaverit: municipem suum incomparabilem, statuâ, & elogio ornare.

Tantus honor, dulcisque juvât me fama Secundum:

At magis concives hæc posuisse meos.

Basilea.

L Minatio. Planeo. civi. Romano. Viri. Consulari, & Prætorio. Oratorique ac M. Ciceronis. Discipulo, qui, post. devictos Rhætos, æde. Saturni. de manubijs. extracta, non modo. Lugdunum, sed. & Rauricam. Coloniâ. deduxit. Quæ Augusta. fuit appellata, ab Octavio. Augusto. tum. rerum, potiente.

STATUARUM ET IMAGINUM 185
tiente. S. P. Q. Basiliensis, tametsi. Aleman-
norum. transducti. Coloni. Subactis, ac depul-
sis. Rauricis. amore tamen. virtutis. quæ etiam,
in hoste, venerationem. mereatur. vetustissimo.
tractus. hujus. illustratori. culpa. temporum.
prorsus. abolitam memoriam, postliminio. re-
novarunt. Anno M. D. XXVIII.

Statua Amoris ex cera.

Discite mortales: nulla est in amore voluptas,
Hæc velut effigies cerea molle caræ.

Item,

*Castri subito vaneſcunt gaudia amoris,
Vt subito ceras flamma calore liquat.*

Item.

*Improba mortales rideſe Cupidinis arma;
Quamvis collipet, tela reſuſa cadens.*

Item.

*Vileſcit modo formidata potentia Amoris,
Fax extincta manet, penna volare nequit.*

Item.

*I puer ad flammæ, ut, quæ patiuntur amantes,
Impia flammæ damna ſubire queas*

Josephus Baptista.

Amor Aureus.

Palleat omnis amans, color hic est gratæ amoris,
Si modo pallet Amor, palleat omnis amans.

Idem.

*Cum gerat ex ſtavo nunc ſulgida tela metallo,
Corda puellarum conciliabit Amor.*

Amor

Amor Crystallinus.

*Nunc genitus dicatur Amor de Cypride. Nata est
Ex undis genitrix, filius ex glacie.*

Joseph. Baptista.

In Statuam ingentem Leonis.

A *Leiden contra si forsitan iste stetit,
Undenos tantum posset numerare labores.*

In Simulacrum Jovis Phidiae manu factum.

*Aut Deus ad Phidiam summo descendit Olympo,
Aut Phidia in caelis hoc faciebat opus.*

In Statuam Niobes, quam fecit Praxiteles.

*Viva fui, Dij me faciunt saxescere, vitam
E saxo rursus dat mihi Praxiteles.*

Sub Polixenae lugentis Statua.

Virginis in vultu capta vultum affice Troia!

In Simulacrum Bacchi prope Palladem
stantis.

*Quid commune tibi est sterili cum Pallade, Bacche?
Ipse semur solvi Patru, at ista caput.*

In Signum armatae Veneris apud Spartanos.

*At maiam Sparta cum se Venus Aurea vidit,
Iuravit lapidem, quod velit esse lapis.*

Bohuslaus Balbinus S. J.

*Piemus Austriae, Columnae elegantibus clausse
cancelli, armatorum Heroium ad quatuor basis an-
gulos vallat, signum monstra calcata truncantibus, imposita
Statua R. Virginis Draconem Stygium
proterentem, inscripta*

Supra

Deo Opt. Max.
 Supremo cœli terræque
 Imperatori :
 Per Quem Reges regnant;
 Virgini Deiparæ
 Immaculatè conceptæ :
 Per quam Principes imperant ;
 In peculiarem Dominam;
 Austriæ Patronam;
 Singulari pietate
 Susceptæ:
 Se ; liberos :
 Populos : exercitus:
 Provincias :
 Omnia denique
 Confidit : donat:
 Consecrat:
 Et in perpetuam rei memoriam
 statua hanc
 ex Voto ponit
 Bernardus tertius
 Augustus.

Monachij in foro marmoreę columnę, cui statua B. V. M. insistit:

Deo Optimo Max.
 Virgini Deiparæ
 Boicę Domine Benignissimę
 Protectrici potentissimę, ob
 PATRIAM,
 Urbes, Exercitus, Seipsum, Domum,
 & spes suas servata: Hoc

INSCRIPTIONES
Hoc perenne ad posteros
Monimentum

MAXIMILIANUS
 Com. Pal. Rhen.
 Utriusque Boiar. Dux. S. R. I.
 Archidapifer & Elector,
 Clientum infimus, Gratus supplex
 Pos. M. DC. XXXIIX.

*Græcis in Styriâ, columnę eneę Statua Ejusdem
 B. M. V. imposita hæc habet inscriptiones:*

Monumentum Voti de immaculatâ Conce-
 ptione editi Anno M. DC. LXIV. 2. Febr.
 Ponte ad Ossecum succenso tardantur Turcæ,
 nec deinde proximi nocent.

Victoria super Rabam imminens avertit exci-
 dium, sequitur alma Pax.

Styria quod jurâsti, grata, si vis servari, serva.

Mediolani sub imagine Crucifixi.

Flecte genu, submite caput, sed corda levato,
 Contemplare humilem, quem teris ore Deum.

Inscriptio

*Ad imaginem Sancti Thomę Aquinatis in
 Bibliotheca Sancti Marci Florentiæ duos
 inter Interpretes sedentis.*

En tibi omnem
 In uno demum Capite bibliothecam,
 Et omnem in uno Calamo
 militantis Ecclesię Panopliam,
 Abyssus sapientię Thomas,

Exha

Exhauriendus nunquam, hauriendus semper
Capacissimas, quas circumspicis Animas,
Sibi redundantibus Gazis implevit.

Bos mutus,

Prò quot vocalia fecit oracula?

Et Angelus facierum

In tam dissimilibus discipulis

Idem semper Magister

Proh quot in Theologiæ Cœlo

Accendit primæ Magnitudinis sidera!

Ægrè tamen tam multi digerant,

Quod unica olim in pagina

Puer librorum Helluo deglutivit.

Divina non esset

A Deo data, & laudata sapientia,

Si exhauriri ab hominibus tota posset.

Inscriptio Statue Christophori Columbi

Liguris.

Aude Liguria exterorum Aquilis

Tuos Columbos præferre.

Is ego sum,

Qui uni natus orbi, duobus ereptus,

Utrumque lustrare avidus, illustrare capax,

Mare omne Ligusticum feci.

Pluris mercatus occasionem periculi,

Quàm alij securitatem;

Æquè fortis toleratis,

Ac fortunatus inventis.

Augendo naturam, Artem probavi,

Sed Columbis terras detegere

M 5

Con-

Consuetudo jam est, non fortuna.
 Merfas olim diluvio.
 Prima Columba quæsit,
 Clausas Oceano primus Columbus invenit.
 Favete Liguri, Ligures,
 Nec timere avaritiæ probrum.
 Qui pro Navibus Orbes datis.
 Aloysius Juglaris.

C. Cornelio Tacito,
 Eq. R. proc. Gall. Belgicæ,
 Pr. Urbano, XV. Viro. Sacr. Fac. Cos.
 Augustissimoque rerum Augustarum
 Scriptori;
 M. Cl. Taciti, & M. Annij Floriani,
 Fratrum Cæsarum affini,
 Interamnates Nahartes, ad renovandam
 Clarissimi Civis memoriam,
 Et ad excitandos, inflammandosque Posteror-
 um Animos, Posuerunt.

*Gandavi Hispan. Infans Isabella statuas po-
 suit Carolo V. avo suo paterno, cum hac
 inscriptione.*

D. Carolo V. Imp. Cæs. Aug. Bio, felici, Turcæ
 Germ. Gall. Ital. Hisp. Sicil. & Ind. Regi,
 Flandr. Comiti PP. Sac. Imp. Vindici, quietis
 auspici, D. N. Principi potentiss. Victori ac trium-
 phatori perpetuo Magno, Max. universi Chri-
 stiani orbis bono, Deo volente, cælo favente,
 huic urbi suæ Flandr. max. feliciter. innato.

Alte-

Altero latere : Alberto Austriaco, Maximilian II. Imp. F. & Isabella Clara Eugenia Philippi II. Hisp. Regis filia, Austriae Archiducibus, Belgiae PP. hanc urbem lætiss. civium applausu ingredientibus, anno Salut. Christi 1610 XCIX, &c. Coll. S. P. Q. G.

Tolosa ad statnam Henrici Magni.

Henrico Magno pacis causâ armato publicorum ædificiorum magnique patriæ operis restitutori magna Tolosa regni olim alterius caput, regnum quæ Franciæ augere maluit, cum patris & suis sub pedibus regijs suorumque hinc inde Capitolinorum insignibus insignique subactorum amante animorum & faucibus mali ereptorum nota hoc opus debuit, dicavit : 1607.

*Ibidem ad Statnam marmoream feminae
hæc inscriptio in æs incisa :*

Clæ. Isau. L. Isau. F. ex præclara Isau. Fa. quum in PP. Cæli. Op. VI. Tam. delegi cas. Q. a. n. s. L. vixi For. Fru. vina. pilca, & holito P. S. in pub. usum statuit C. P. Q. T. L. G. hæc lege, ut quot annis ludos flo. in ædem publicam quam ipsa sua impensa extruxit celebrent Rhodas ad M. ejus deferant & de reliquo ibi epulen. quod si neglexe, sine co. fiscus vendicet conditione supra dicta. H. S. V. F. M. ubi R. I. P. W. F.

Ita descripsit Iodocus Sincerus
in Itinerario Galliæ.

Burdigalæ.

DIVI ADRIANI PP. MEMO. L. S. A. R.
PRO. DD.

Subjunctus fuit novissimè hæc versus:
Hic iterum prius à Caesar sub imagine vivit.

*Roterodami statua ex ere in foro vis-
ta, & sub ea hæc inscriptio:*

Erasmus pater

Roterodami

Obiit. XXVIII.

Anno M. IV. C. LXVII.

Obijt Basileæ

XII. Julij. Anno

M. D. XXXVI.

In arce Vigile in Gallia

Franciscus Bonna, Digveriarum Dux, Par &
Mareschallus Franciæ, summus exercituum,
castrorumque regionum Præfectus equestr. hæc
pneâ statua Martis ora ferente ad vivum expri-
mitur. Anno M. DC. XXII. ætatis LXXVIII.

Equus Ludovici XIII.

Terræque gerens & Ephippia Cælâ,

LUDOVICO XIII,

Christianissimo Galliæ & Navarræ Regi
Pio, Justo, Felici,

Victori, Triumphatori semper Augusto,

Armandus Cardinalis, Dux Richelius

Regni Adjutor, Regionumque munerum
Administer,

Do-

Domino suo benemerito, Principique

Munificentissimo,

Fidei & devotionis æviternum pergrati

Animi monumentum,

Hanc Statuam collocari curavit:

M. DC. XXXIX.

Ab altera parte inscriptum Statua:

Quod Bellator Hydros, Pacem spicere rebelles,
 Deplumes irrepidare Aquilas, mitescere Pardes,
 Et depressa iugo submittere colla Leones
 Despectas Ludovicus Equis sublimia abeno;
 Non digiti, non artifices fecere camini,
 Sed virtus & plena Deo Fortuna perexit:
 Armandis vindex fidei, Pacisque sequester;
 Augustum curavit opus, voluitque verendam
 Effigiem Populo Regali surgere Circo,
 Ut post Civis aepulsa pericula belli,
 Et circum domitos armis civilibus hostes
 Eternum Domina Ludovicus in Urbe triumphet.
 Parisijs.

*Inscriptio Statua, qua visitur in mon-
 te Mondzo prope Lutet. Paris.*

CHRISTINA

Suecorum, Gothorum, Vandalorumque

Regina

Abeli de Servien

Extraordinario cum plenâ Pote-

state legato ad Pacem orbis

Christiani, ob navatam

Feli-

Feliciter operam
in componenda
Cum Gallis & Suecis Germania
Hoc Grati animi perenne monumentum
Dono dedit.

Statua Equestris

ERRICI IV. Galliae Regis.

Stans Sonipes & frena serox spumantia motans;
Aeneas Erricum baiulat axe forem;
Gestat Alexandrum Pellaeo robore Regem;
Scire cupis, quare, Gallia? Magnus erat.

Robertus Keucheniuss

Romae in Basilica S. Pauli ad Statuam
S. Brigittae.

Pendentis. pendente. Dei. Verba. accipit. aurea.
Accipit. at. Verbum. corde. Brigitta. Dicitur.

Ibidem ad Statuam S. Lucinae I.
Abiletas. Christi. simulat. Lucina. Sepulchro.
Tut Soles. merito. a. nomine. lucis. habent.

Ad Statuam S. Lucinae II;
Deposuit Lucina; recondidit altera Paulam;
Quam bene, si nomen, par quoque vestra fides.

Ad Statuam S. Scholasticae:

Lumine fraterno, proprioque Scholastica fulges;
Vtroque hinc soboles à patre lumen habet.

Equestris Statua Victoris Amedei Sabaudia
Ducis cernitur in regio Palatio Taurinensi; cum
hac inscriptione in anteriore
basis fronte.

D. VI.

D. Victoris Amedei
 Bellicam Fortitudinem,
 Atque inflexum Justitiæ rigorem,
 Metallo expressum vides.
 Totum animum videres,
 Si velox Ingenium
 Flexilemque Clementiam
 Exprimere metallum posset.
Opposita in basis fronte:

D. Victori Amedeo
 Quod unum rapere fata potuerunt,
 Regiam Oris Majestatem,
 Æterna vindicat hæc Imago;
 In Regias virtutes, & Heroica gesta,
 Jus nullum fatis reliquit fama.

Roma in Basilicâ Helenianâ, seu sanctæ Crucis, basi statua, in ejusdem Helenæ Augustæ memoriam erectæ, hæc verba leguntur inscripta:

Baron. Anno 326.

D Omnia nostra Fl. Jul. Helenæ piissimæ
 Aug Genetrici D. N. Constantini Max. Vi-
 soris Clementissimi semper Augusti, Avia Con-
 stantini & Constanti beatissimorum ac floren-
 tissimorum Cæsarum Julius Maximianus V. C.
 Comes pietati ejus semper Dicatis.

Romæ in foro Traiani:

E L. Eugenio V. C. E Præfecto. Prætorio
 Coniun. Ordinatio. Designato. Magistr
 Om

Officiorum, omnium: Comit. Domestic
 Ordinis, primi, omnibusque Palatinis
 Dignitatibus, functo, ob egregia, ejus
 In. Rempublicam, merita huic:
 D. D. NN. Constantius. Victor. ac
 Triumphator, semper, Augustus, Et
 Julianus, Nobilissimus, Cæsar
 Statuam, sub Auro, in foro, Divi
 Traiani, quam, ante, sub, Divo
 Constante, vitæ, & fidelissimæ
 Devotionis, Gratia, meruit
 Adprobante, Amplissimo, Senatu
 Sumptu, publico, loco, suo
 Restituetidam, curaverunt.

*Anicio Probo à filijs Consulibus erecta statua
 Inscriptio.*

Sexto Pebronio, Probo, V. C.
 Proconsuli, Africæ
 Præfecto, Prætorio.
 Quater, Italicæ, Illyrici
 Africæ, Galliarum
 Consuli, Ordinariò
 Patri, Consuluti
 Anicius, Probinus, V. C.
 Consul, Ordinarius
 Et Anicius, Probus, V. C.
 Quæstor, Candidatus
 Filij, munus, singulati, Religionis
 Debitum, dedicarunt.

Sed

Stat & duo alij filij, nempe Olybrius Consul & Juliana, aliam illi statuam dedicarunt, in cuius basi hæc inscriptio legitur:

Sexto. Petronio. Probo
Anicianæ. domus
Culmini. Proconsuli
Africæ. Præfecto
Prætorio. Quater
Italici. Illyrici. Afri-
cæ. Galliarum. Consul
Ordinario. Consul
Patri. Anicius
Hermogenianus
Olybrius, V. C. Consul
Ordinarius. Et Ani-
cia. Juliana. C. F. ejus
devotissimi. filij. dedicaverunt.

Barthol. an. 1395.

Statua Vxoræ ejus Proba inscriptio.

In edibus Cæsis apud Vaticanam Basilicam.

Consimiles fratrum. trabeis. gestamina. honorum
Tertia. quæ. dederant. addidimus. titulis.
Dilectæ. Probae. hanc. persolvit. Munera. Matris
Restituens. statuis. præmia. quæ. dederat.

Et infra:

Aniciæ. Faltoniæ
Probae. Amnios. Pincios
Animisque. decoranti

N

Cons

Consulis. filiz
 Consulum. Matri
 Anicius. Probinus. V. C.
 Quæstor. Candidatus
 Filij. Devincti
 Maternis. Meritis
 Dedicarunt.

*Alia ijsdem in Aedibus inscriptio in busti
 Statua.*

Aniciæ. Faltoniæ
 Probæ. fidei. Nobilita-
 tis. Antiquæ. orna-
 mento Anicianæ
 Familiæ. Servandæ &
 Docendæ. castitatis
 Exemplo. Consulum
 Proli. Consulum. Matri
 Anicius Hermogenianus.
 Olybrius V. C.
 Consul. Ordinarius
 Et. Anicia. Juliana. C. F.
 Ejus. Devotissimi. filij
 Dedicarunt.

Insuper hæc in alia busti iisdem posita

Aniciæ. Faltoniæ
 Inlustrissimæ. &
 Sanctissimæ
 Castissimæ. Fæminæ
 Hermogenianus. Olybrius V. C.
 Consul Ordinarius
 Et, Anicia. Juliana. C. F.

Tyrtania. Anicia
 Juliana. C. F. Conjugi.
 Q. Clodi. Hermogeniani
 Olybrij. V. C.
 Consularis. Campaniae
 Proconsulis. Africae
 Praefecti. urbis
 Praef. Praet. Illyrici
 Praefecti. Praet. orientis
 Consulis. ordinarii
 Fl. Clodius. Rufus. V. P.
 Patronae. perpetuae.

Baronius An. 395.

Monimentum Genua incisum.

JACOBO PHILIPPO DURATIO
 Genuensi Patritio,

Quod opus, & operum splendore perinde clarus,
 Ut fortunas suas extra fortunam poneret,
 In pauperum abdidit sinu:
 Sempërque affluentibus & effluentibus copijs;
 Sibi frugalis; illis frugifer;
 Humanae fortis inaequalitatem;
 Christiana munificentia peraequavit.
 Quod ingenuae Nobilitatis instinctu,
 Occultam ingentiorum inopiam, ocula sub
 levans manu,
 Verecundas preces furtiva liberalitate sic
 anticipavit,
 Ut beneficium illi agnoscerent, non beneficium;
 Quod ultimis tabulis, pium hoc pauperum
 Asylum

N 2

Le.

Legato ingenti ære locupletavit :
 Et hereditati luculentissimæ, si quando ~~fini~~
 deficerent,

Inopes hosce alumnos, posthumam veluti fam-
 iliam, suffecit.

Quod postremos denique inter singultus ,
 Pari affectu, Deo spiritum,
 Senatui Serenissimo Pauperes commenda-
 ns,
 Expirare non est sibi vilis, quamdiu isti re-
 spirarent.

Tot igitur ob promerita, evisceratamque cha-
 ritatem ;

Magistratus, & hujusce Pij Domicilij Admin-
 istratores ,

Vero pauperum patri ;

Cum majus, aut melius donare nihil possint ;
 Ipsum ipsi, sua in effigie redivivum, donant ;
 Quem Divites imitentur ; avari erubescant ;
 Pauperes venerentur.

Proque illo, quem nunquam frustra rogavere ,
 perpetuo rogent.

Anno Redemptæ Salutis M. DC. LIX.

Emmanuel Thesaurus.

Inscriptio statuarum

*Trium Principum Fratrum, ex pario lapide .
 In Vineâ Manritij Principis à Sabaudia.*

Philippum ; Victorem, Philibertum,

Tres unanimes Fratres,

Candido è marmore, marmore candidiores vides:

Strenuitate Primus, Prudentia certius

Omnes

Omnes vicere: uterque à Medio Vicli.
 Satu medius, occasu ultimus, Imperio primus
 Fratres satis sequutus, Factis antecessit.
 Major minorem, minor mediam, medius ma-
 jorem aetatem vixit,
 Majorem Hispania, minorem Sicilla, mediam
 Italia Terris divisos, non amore;
 Orbi præripuit, Empyreo reddidit;
 Omnes Mauritius sibi restituit.

Statuæ

*Magni Caroli Emmanuelis ex ore, in co-
 den Vineæ,*

Vides hanc speciem, parvo in loculo Magnam;
 Talis erat Prototypus;
 Quem natura sibimet invida,
 Orbs majorem, exiguis finibus coercuit,
 Ne unquam quiesceret.
 Perpetuam belli necessitatem utrinque adjecit,
 Ut quietem pareret.
 Proinde metalliferas inter (1) alpes natus,
 Ne armis fideret, nisi suis.
 Dubito utrâ virescente majorem dicam,
 Ferro; an ingenio.
 Utramque sanè agnovit Orbis, cum amisset.
 Nam si vixisset, non videres quæ (2) vides,
 Si revivisceret, videres, quæ prævidit.
 1.) Natus Ripulis inter alpes. 2.) Posita suis imago
 dum bello civili Patria assuaret.

Emmanuel Thesaurus.

In statuam Jacobi Menochij.
magnum illud Sapientiz Oraculum
JACOBUS MENOCHIVS.

Hic silet.

Quid enim respondere pergat,
Cum plura quam scripsit, dici nequeant?

Roma in Montio Quirinali, inscriptiones duorum equorum, à Phidia & Praxitele Sculptorum.

Unius est:

Phidas nobilis sculptor, ad artificij præstantiam declarandam, Alexandri Bucephalum domantis effigiem è marmore expressit.

Alterius vero hæc:

Praxiteles sculptor ad Phidiz æmulationem sui monumenta ingenij posteris relinquere cupiens, ejusdem Alexandri Bucephaliq; felici contentione perfecit.

Ibidem in Caputio ad Herculis signum.

Paulo III. Pont. Max. Bernardinus Victorius, Laurentius Vellius, Valerius Valentinus Conservatores, signum Herculis in ruinis templi Herculis Victoris in foro Boario repertum, gloriæ Pop. Rom. & memoris Veterum artificum hic reponi jusserunt, Anno Christi M. D. XLI.

In Basi scriptum est

Herculi Victori, Pollenti, Potenti, invicto,
S. P. Q. R. D. D. L. M. Fronto.

Ibidem.

S. P. Q. R. Signum Herculis æneum in foro
Boario, ad quam maximam ægestis ruderibus re-
pertum, & Sixti IV. Pont. Max. iussu in Capi-
tolum translatum, nova collocata basi imponit
Gregorius XIII. P. M.

**Ad statuam Caroli Siciliæ Regis, Romæ
in Capitolio.**

Ille ego, qui tuleram præclari sceptræ senatus,
Rex Siculis Carolus jura dedi populis.
Obrutus heu jacui saxis terræque dederunt,
Hunc tua conspicuum tempora, Sixte, locum.
Hac me Matthæus posuit Tuscanum in aula,
Et patria, & gentis gloria magna sue.
Is dedit & populo post me bona jura Senator,
Insignis titulis, dotibus atque animi.
An. Domini M. CCCC. LXXXI. III. Semestri.

Ad Lupæ simulacrum.

Hoc æneum Lupæ simulacrum, ex cujus u-
beribus urbis Conditores pendent, Romu-
lus & Remus, antiquissimum esse, ex Ciceronis
verbis constat, cum inquit: Tactus est etiam
ille, qui hanc urbem condidit Romulus, quem in-
auratum in Capitolio parvum & lactantem, ube-
ribus inhiantem fuisse meministis Et Virg. lu-
dere

dere pendentes pueros. R. de capite ferreo, M.
de bellis hominibus. F. de Miccinellis Coss.
P. Cur.

Ibidem.

Gregorio XIII. Pont. Max. Opt. Principi,
Hugoni Boncampagno, Bononienti,
qui Rom. Magistratus
& Ecclesiasticas dignitates
Justitiam, & pietatem colens,
Ad Pontif. sedem evectus
Universam Rempubl. Christianam
summâ providentiâ & charitate
moderatur.

S. P. Q. R.

Hieronimo Bubalo Camillo, Mancino Ber-
nardino Cavallerio Coss.

Ibidem.

Ad equestrem Ducis Parmensis Statuam,
F. Vincentius Siculas Minorica.

T Alibus Armipotens rutilans insignibus Idibus
Celsus Alexander sic equitabat ovans,
Horribiles acies radiantem are fugabat.
Hostis, & explebat pectora sacra metu.
Subdidit imperio revolutâque Regna Philippi
Regis: qua penitus pressa, subacta manet.
Iungitur agminibus superno modo sedibus aureis
Parpetua cuius maxima facta micant.

Ejusdem.

COR Italorantur, Gallo SPES, Brachia tristi
Hispano, Flandro jam cadit omne Decem.

In Aula Cur. Senat. ad signum Pauli

III. P. M.

PAULO III. P. M. quòd ejus jussu, auspicijs, atque are conlato urbem situ ac diverticulis viarum deformem atque imperviam, disjectis malè positis ædificijs, in meliorem formam redegerint, vijs, areisque cùm veteribus directis ampliatis, tum novis constitutis auxerint, ornaverintque, Latinus Juvenalis Mamestæus Hieronimus Mapheus Cur. Viar. urbe instaurata officij & memoriæ ergò statuam in Capitolio optimo Pontifici PP. anno Christi 1543.

Perusia.

Ante adem S. Laurentij in frontispicio

Aenea Pont. Statua.

JULIO III. Pontif. Max. ob restitutos Magistratus, piè deprecantibus Fulvio S. R. E. Cardi. & Ascânjo Corneis, ex sorore nepotibus, ad muneris, gratique animi perpetuitatem Perusia dedicat.

Caci statua sine manibus.

CAECUS Aventini ferus hic est accola montis,
Utraque cui gemino verbere fracta manus.
Sospita nunc passim curant armenta per arva,
Ducere sic mutilus nescit ad antra boves.

Josephus Bapista.

N S

Fer-

*Ferraria in Asylo.**Memoria D. Herculis Estensis Ducis II.*

Hic Alphonso Neapolitanorum Regi, ob egregiam indolem, charissimus, cum Galeatio Pandono miro illustri ac fortissimo, vixdum adolescens, non sine maxima laude singulari certamine depugnavit: ad Molinellam Venetorum exercitum hostili impetu graviter laborantem virtute sua conservavit: neque prius alacriter pugnare destitit, quàm repulsis hostibus, plumbeâ glande dextrum pedê laucius, ex prælio discedere coactus est. Multa, imperium adeptus, ad urbis ornatum excogitavit, perfecitque. Aulam regiam commodiorem, pulchrioremque reddidit: innumeras domos, nova fora, publicas porticus marmoreis columnis insignes, castelli veteris molem jam pridem inchoatam celeriter & exactè consumavit. Belligrandi palatium auxit atque exornavit. Belflorè incendio consumptum restituit: arcem novam ad Eridanum positam meliori structura & amœnis hortis additis, multò deceptiorem refecit; aquâ ex Padi alveo plumbeis fistulis in urbem traductâ, perennes fontes instituit. Templis fermè omnibus instauratis, atque ad ampliorem & augustiorem formam redactis, nova posuit: & ea omnia præclaris muneribus ditavit. Palustres agros ad culturam redegit: antiquorum Comœdias, ac veteris scenæ modos actûsque retulit: plurimâque ad spectatorum hilaritatem,

innot.

invisitato sumptuóloque paratu, actibus interposuit. Hunc novum urbis ambitum, in septentrionem vergentem, antiquæ urbi addidit: crebrisque propugnaculis turritis, & inexpugnabilibus muris, lata ac præcipiti fossa, lateritijs pontibus super constructis, celerrimè communivit. Tot magnificis operibus brevi perfectis, tot publicè privatimque collatis beneficijs, tot clariss. virtutum ratione habita, Augusti & PP. nomen meriti, S. P. Q. Ferrariensis, hanc equestrem statuam viventi posuere, ad quam si quis intra ambitum XX P. confugientibus vim attulerit, se læsæ Majestatis crimen incurrisse non ignoret.

Avinione in S. Martialis Templo imagines sunt Abbatum Monasterij Cluneac. inter quos fulget Rex Polonia, cujus effigiei hac Epigraphe adjecta:

B. C.

Poloniæ Rex in Galliam secedens Cluneatæ Monasticæ vitæ se addixit, & professione emissâ frater Carolus vocatus & Diaconi ordinem suscepit. Anno sui Monachatus tertio à Polonis requisitus S. P. dispensatione à voto absolutus regno inaugurari meruit, his tamen conditionibus: 1. Ut Poloni singulis diebus Mercurij jejunent, unica tantum refectione contenti. 2. Ut omnes rotundâ coronâ in morem Monachorum utantur. 3. Ut nobiles festis solemnibus dum sacra peraguntur, stolam è collo suspensam ferant. 4. Ut singuli è plebe persolvant obolum in lucernam usturam Romæ. an. M. D. I.

Hellæ

Hallæ in Belgio in æde D. Virginis, Penna
argentea Liplij, argenteis catenis suspensa, cer-
niturcum his versibus:

H Anc, Diva, Pennam interpretem mentis mea
Pex alta spatia qua volavit atheris,
Per ima qua volavit & terra, & maris
Scientia, Prudentia, Sapientia
Operata semper. Ausa que Constantiana
Describere & vulgare: qua Civilia,
Qua militaria, qua Poliorcetica;
Que, Roma, magnitudinem exstruxit tuam
Variæque luce scripta prisca saculi
Affecit, & persudit. Hanc Pennam tibi
Nunc, Diva, merito consecravi Lipsius.
Nam Numine isthac inchoata sunt tuo,
Et Numine isthac absoluta sunt tuo.
Porro o benignitatis aura perpetua
Hac spiret! & fame fugacis in vicem,
Quam Penna peperit, tu perenne gaudium
Vitamque, Diva, Lipsio paret tuo.

Patavij ad Petri Bembi Imaginem.

Petri Bembi Card. Imaginem Hieronymus
Quirinus Ismerij F. in publico ponendam
curavit: ut, cujus ingenij monumenta æterna
sint, ejus quoque corporis memoria ne à poste-
ris desideretur. Vixit annos 76. M. 7. D. 29.
Obijt 15. Calend. Februarij anno 1547.

Ibidem.

H Anc Alexandri Contareni, Venetæ classis,
cum summa potestate fortissimi Legati, Di-

vi Marci Procuratoris, quem nec venti in periculofissimis Reipublic. temporibus retardarunt inquam, & Hariadentis Barbarossa Othomaniæ classis Imperator potentiss. sæpè timuit: tam admirabili artificio ductam effigiem, magni indicem animi, præclarumque totius maritimæ disciplinæ simulachrum, ut posteritas haberet, quod instar immortalitatis æ gloriæ unicè cole-
ret, nec quiequam Patavino splendori deesset: Petrus & Randolphus frat. opt. P. Vixit anno LXVII. D. XIII. obiit Cal. April. M. D. LIII.

Viennæ in Collegio J. C. ad Imaginem
Iustitiæ.

R Eddo cuique suum, Sanctis & legibus omne
Concilio mortale genus, ne crimine vivat.

Dresda sub statua Herculis.

D IVO Maximiliano II. Imperatori Max. Cæs.
Augusto, ob desideratiss. illius adventum,
Augustus Dux Saxoniz, Elector, gratulationis
& observantiæ ergo fieri curavit, ut heros incli-
tus sectam Calvinisticam in has terras irreptam,
& dissimulanter nutritam, Deo juvante suo, &
opprimeret & vinceret: sicuti Lethæm Hercules,
numerofam licet monstrum, igne tandem vicit,
& mori docuit.

In Mattini Lucheti Effigiem Anonymis

T Alii Bacchus erat, tali Gargantina vultu,
Tale triplex mentium Panagrichetis ens.

Equis

Equus Antonini.

A Tronito sonipes quem stans miraris hiatu;
Ardens alipedi gestu abire fuga.

Roma cave, cape vincla, manu cape fræna; tot annos
Qui stetit, ut currat, Dux, viden', urget equum.

Balduinus Cabillavus.

Niobe.

I Am vivit Niobe sibi posthuma; saxeæ leti
Filia, & humenti marmore docta queri.
Expectas gemitum? Inctu silet ægra Superbum
Dum fuit ansa loqui, plus sine mente fuit.

Idem.

Fortuna ex Ære.

R Es ego plus fragilis vitro vitreæque pruina,
Et mihi de solido construis arc caput.
Crede mihi, non illa meo scena apta theatro.
Vin' bene fortunam fingere, frange vitrum.

Idem.

In statuam Cleopatraræ.

H Ec qua vivaci sub caute perennat ad auras;
Nil est, nilque bibu, flebile tota gelu.
Cur Cleopatra gelat? nescis? ubi desit opimus
Bacchus, & alma Ceres, friget inerma Venus.

Idem.

Affabrè sculptus Nero.

O Dero? in ambiguo est. Te certè invitus amabo:
Execrer Archetypum, me tui imago tenet:

Ans

STATUARUM ET IMAG. 215

Aut Nero sit melior, vel peior imago Nervæ:

Quid facis ad servam gratia blanda feram?

Bakluinus Cabili,

Mantua sub statua Andree Mantiniæ
Pictoris.

Est parem hunc noris, si non præponis Apelli,
Anea Mantinia qui simulacra videt.

Lavanij in Aedibus Lipsianis, videre licet
M. canis depictos, additis his inscriptionibus.

Saphyrus Catellus, gente Batavus, corpore
salbet, capite auribusque purpurat, discrimi-
ne tamen albo à summo eo, inter aures, tunc-
tim ad eos descendente, senectio nunc est, &
tredecennis: cum in flore pulcherrimus & lo-
pidissimus Catulorum.

Gemma dedit nomen, sum verò gemma catellum

Quotquot terra habuit Belgica, habebit, habet.

Tale decus vultus, talis Venus. Adde lepores

Ingenij, humanum qui sapiant Gensum.

Es sane est aliquid mi hominis: Vss argumentum?

Vina bibo, & vino nata me habet podagra.

Mophilus Catulus, domo Antverpia, donum
M. V. Anthonio Borcontio, amico veteti, & I. G.

in corpore albet, capite, auribus, atque altero
oculo sufflavus. Rostrum è rufo albicat, bre-
ve & obtusum, & nare proflus repanda. Crassa-
tes, argutus, mordax est ætate bitus.

Adoptus est ego sibi, dominus tenevra: quid ultra?

En etiam lectum participo Domini.

Estne

Estne aliud? Dominus Dominus, si dicere fas est et

*Usque adeo forma hunc iungitur improbitas,
Sed forma qua rara cluet. Si examine iusto*

Pendor, quod nec amari est mihi, plus quod amari.

Mopsus canis, gente Scotus, colore crasso
spadiceo; sed circa oras aurium, & in ipso ore,
dilutus flavo. Super oculum utrumque orbiculi
æquales duo; itidem flavi. Idem color in pedibus
interioribus, intra femora, sub cauda, & in
ano. at pectus latum & honestum, pantherina
prorsus specie, album & maculis spadiceis spar-
sum. tales ipsi imi pedes. Annui agit tertius;
ad invidiam pulcher.

Mopsus ego formæ qui vincto sacra canina;

Quod nolim, in magno corpore nil habeo. (letitia)

Quodque velim, dominum, dominam, ancillamq; ut-

Conciliat probitas, simplicitasque mihi.

Ille canis redeat, meruit qui cœlica templa;

Si certet, terra hunc, me sibi cœlum habeat.

*Romæ in Monte Quirinali; in basi But-
phali à Phidia elaborati:*

SIXTUS V. PONT. MAX.

Signa Alexandri Magni, celeberrimæque ejus Ba-
scephali, ex antiquitatis Testimonio, Phidias,
& Praxitelis æmulatione hoc marmore ad vivam
effigiem expressa, à Fl. Constantino Max. è Græ-
cia adducta, suisque in thestris in hoc Quirinali
monte collocata, temporis videremata, lace-
raque ad ejusdem Imperatoris memoriam, Ur-
bisque

bisque decorem, in pristinam formam restituta,
hic reponi iussit. Anno 1589. Pont. IV.

In alterâ.

Sixtus V. Pont. Max.

Colossæ hæc signa temporis vi deformata re-
stituit, veteribusq; repositis inscriptionibus &
proximis Constantinianis Thermis in Quirinalem
aream transtulit. Anno Salutis 1589. Pontif. IV.

Opus Phidiae. Opus Praxitelis.

Prænestæ.

M. Aurelio. Augg. Lib.

Agilio. Septemtrioni

Pantomimo. Sui. Temporis primo

Hieronicæ. Solo. in. Urbe. coronato.

Disputant. ab. imp. DD. NN.

Severo. & Antonino. Augg.

Parasito. Apollinis.

Archieri. Synodi. IIIII. Vir. Au - - -

Huic Respublica Prænestina.

Ob. Insignem. Amorem. Ejus. Erga

cives. Patriamque

Postulatu. populi. Statuam posuit.

Ibidem.

Cn. Væfio.

Cn. Fil. Apro.

Quæstori. Edili II. Viro

Flamin. Divi. Augusti. VI. Viro

Augustali. Curatori. annon.

Triennio. Continuo. curat.

○

Mu-

Muneris publici Gladiatorij. III.
 Quod iste Tempore honorum curarumque
 Suarum. pientissimo munificentiae
 Studio. voluptatibus. & utilitatibus
 Populi. plurima. contulerit. ludum. etiam
 Gladiatorium. & spoliarium. solo. facto
 Sua pecunia. extructum. publice. obtulerit
 cujus. meritis. postulante. populo.
 Statuam. publice. poni. placuit. DD.

Ibidem.

L. Urvinio LL. Philomuso
 Mag. Conlib. Libert.
 Publicae sepulturae, & statuae
 In foro locus datus est quod in
 Testamento suo lavationem populo
 Gratis per triennium. Gladiatorumque
 Paria X. & fortunae primigeniae coronam
 Auream P. I. dari idemque ludos ex
 Hs. cc. lxx. lxx. per dies V. fieri iussit
 Philippus L. Monumentum de suo fecit.

Urbi ad imagines praestantium Virorum.

PLATONI

A Theniensi, humanae divinaeque Philosophiae
 antistiti celeberrimo Fed. dicavit ex obser-
 vantia.

ARISTOTELI

Stagirita, ob Philosophiam ritè exactèque tra-
 ditam, Fed. posuit ex gratitudine.

CL. PTOLEMAEO

Alexandrino, ob certam astrorum dimensio-
 nem,

STATUARUM ET IMAGINUM. 215
nem, inductasque orbi terrarum lineas, vigilijs
laborique æterno, Fed. dedic.

M. TULLIO

Ciceroni, ob disciplinarum varietatem, elo-
quentiæq; regnum Fed. D.P.P.P.ex persuasione.

L. BOETHIO,

Ob cujus commemorationes Latini M. Varro-
nis scholas non desiderant Fed. Urbin. Princeps P.

L. ANNAEO SENECAE,

Corduben. cujus præceptis animus liberatur
perturbationibus, exsoliturq; tranquillitas. Fed.
erexit.

HOMERO

Smyrneo, cujus poësin ob divinam disciplinarum
varietatem, omnis ætas admirata est; assecutus
nemo post. Gratitude P.

D. AUGUSTINO.

Ob sublimem doctrinam, cœlestiumque rerum
indagationem luctulentissimo post. edocti F. C.

MOSAE

Judæo; ob populum servatum, divinisque ani-
matum legibus, posteritas Christiana posuit.

SALOMONI.

Ob insigne sapientiæ cognomen Fed. homini
divino P.C.

S. THOMÆ

Aquinati, cujus divinitas Philosophiæ Theo-
logiæque commemorationibus ornata est, dicat
ob virtutem egregiam.

SCOTO.

Ob sublimes cogitationes, cœlestium quere-
rum assertiones accuratissimas, Fed. doctori
acutissimo P.

O 2

PIO

PIO

Sancto, P.M. ob imperium auctum armis, ornatumque eloquentiæ signis. Fed. posuit magnitudini animi, laboribusque assiduis.

BESSARIONI

Græci latinique Conventus Pacificatori, ob summam gravitatem, doctrinæque excellentiam Fed. amico sapientiss. optimoque posuit.

ALBERTO

Magno, ob res rationales æmulatione Aristotelica perquisitas, immensis voluminibus, Posteritatis curæ sanctissimæ B. M. P.

XYSTO

Quarto P. M. ob Philosophiæ, Theologiæque scientiam ad Pontificatum traducto, dicat benignitati immortal.

DANTI

Aldigerio, ob propagatos numeros, Poeticamque variâ doctrinâ populo præscriptam. Posita B. M.

P. VIRGILIO

Maroni, ob illustrata numeris Heroicis Romanæ Imperij incunabula, atque Poeseos divinitatem, Fed. dedit furori sublimi.

EUCLIDI

Megarensi, ob comprehensa terræ spatia lineis centioque, Fed. dedit inventori exactiss.

VICTORIANO

Feldrensi, ob humanitatem, litteris exemploque traditam, Fed. præceptoris sanctiss. P.

SO.

SOLONI,

Ob leges Athēnientibus traditas Rom. tabularum seminario sanctiss. Fed: P. ex studio bene instituendorum civium.

BARTHOLO

Sentinati, acutissimo Legum interpreti, æquissimoque, Fed. posuit, ex merito & Justitia.

HIPPOCRATI

Coo, ob salutatem humano generi datam, brevibusque demonstratam comprehensionibus, bona posteritatis valetudo dicat.

PETRO

Apono, medicorum arbitro æquissimo, ob remotionum disciplinarum studium insigne, Fed. P. Cur.

D. GREGORIO

In cœlum relato, ob morum sanctitatem, librorumque elegantiam testatam, gratitudo Christiana memor prexit,

D. HIERONYMO,

Ob fidei Christianæ præcepta, doctrina elegantiaque illustrata, Fed. æternitatis gratia posuit.

D. AMBROSIO,

Ob spreto fasces consulares, lusceptumque Christianum nomen, & ornatam latini sermonis jucunditatem, Fed. P.

FR. PETRARCHÆ

Ob acerrimum ingenium suavissimæque ingenuitatis doctrinam, posteritatis lætitia lusúsque dicavere B. M.

Icones Planetarum.

SATURNI.

A Vrea sacula olim me paupere Rege fuerunt :
 Lus, vis, fraus aberant, omnia p̄cis erant;
 At nunc iustitiam mentita injuria dices,
 Lus, vis, fraus, auri sacula nuda preumpit.

JOVIS.

Largus op̄o, nec avarus opum, dum regna tenebam :
 Inde mihi cœlum fama benigna dedit.
 Hac aequat virtus humili de plebe Quiritem
 Regibus ; hac homines efficit una Deos.

MARTIS.

Magna quod evortam Mavors sum jure vocatus,
 Quàm validus dextrâ, tam rationis inops.
 Vis, furor, ira, pavor comites sunt, & mihi testes,
 Quantum consilij vis serat orba mali.

SOLIS.

Sol oculus mundi, longum mortalibus annum,
 Inque vices noctes metior, atque dies.
 Luminis & vitæ fons, per quem fructus & usus
 Nilibus, pulchris gratia rebus adest.

VENERIS.

Alma Venus, rerum genitrix, hominûmque voluptas,
 Curarum requies, publicus orbis amor.
 Hi quoque, qui tetricis invadunt crimina verbis,
 Vultu dissimulant, dissimulant & amant.

MERCURIJ.

Quot Protei vultus, tot sunt mihi Nomina & artes,
 Nulla est ingenio fraus malè nota meo.

Tam

*Tam catus, & mendax, vatreque impostor, ut esse
Possim chemistes, angur, & Astrologus.*

LUNÆ.

*Quod maculas vultus alieno Lumine fuco,
Muto cunctis, marem nunc peto, nunc fugio.
Quod vaga, quod nunquam constans, vis discere can-
sam?*

Fœmina sum, uxoris fors an imago tua.

TEMPORIS.

*Sum genitor veri, domitor Livoris, operis
Index, astrorum filius, atque comes.
Me sequor, & fugio mea per vestigia, nunquam
Cum sum, quotidie nascor, & intereo.*

VICTORIÆ.

*Si tam consilio firmet victoria mentem,
Quam palpat Sensus, latitiæque capit:
Anteferenda alijs cunctis foret unica: verum
Fortuna raro est mens bona juncta bona.*

Georgius Buchananus.

Aliæ Planetarum Inscriptiones.

I.

SATURNI, sive Temporis.

Annorum dirus pater, Annorumque Vorator,
Quæ prius ediderat tempora, Tempus edit.
Magnarum largitor opum, largitor honorum,
Omniaque donat, devorat iste Senex.
Heu, quid opes? quid regna? tuum nihil est, nisi virtus:
Devorat illa Senex, devorat ista Senem.

JOVIS.

*Splendida cum toto diffundat munera mundo
 Rex Superum, nudus fulmina sola tenet.
 Et licet archetypa tot pinxerit arte volucres;
 Fulmineam tantum diligit altior avem.
 Nam pauci officijs, plures terrore moventur:
 Facit amet populus, fac tamen ut metuat.*

MARTIS.

*Hic licet infestis nusquam penetrabilis armis,
 Securus propria conditione Deus.
 At caput Aeneo munit, pectusque metallo;
 Ceu mortem impavidus terreat, & paveat.
 Consilium cauto, Princeps, à Principe sume:
 Sint tibi cuncta licet prospera, cuncta time.*

SOLIS sive APOLLINIS.

*Vna chelys Caelum est, septenaque fila Planetæ
 Lux plectrum, numeri tempora, vita melos.
 Hanc Sol concordi Cytharam modulamine solus
 Tangit; & astrorum ducit in orbe Choros.
 Vna nequit gemino tangi lyra Cœlica sole:
 Vnica nec Reges perferet aula duos.*

VENERIS.

*Deciduum alternis reparat quid scitibus orbem?
 Fertilis hæc calo nata favente Venus.
 Quid mentes viræque virum lethalis haurit?
 Hæc eadem pelago nata furente Venus.
 Quid Venus est igitur? lethalis vita, lucrosus
 factus, barbaries blanda, bonumque nocens.*

MERCURIJ.

*Quadruplici excellit quem cernis dote minister,
 Velox, facundus, calidus, atque larro.*

Huius

Hujus ab ingenio Regum fluxere Ministri,
Quos ~~C.~~ Mercurios Aula diserta vocat.
Tres poterant solidum dotes formare ministrum;
Sed rara, si adsit Tertia, Quarta aberit.

LUNÆ.

Candida fraterna sectatrix Cynthia Lucii,
Non eadem, atque eadem: nunc fugit, inde redit,
Hac procul à Phæbo, pleno micat integra vultu:
At prior Phæbo, Cornua fronte gerit.
Virginibus speculum: splendent, si splendida vitant;
Si dant se in lucem, deficit integritas.

Quatuor partium Orbis.

ASIÆ.

Argento hic liquido radians intermicat aurum,
Purpureisque natat gemmea gaza mari,
Scilicet incedo Regina: hinc aurifer orbis
Nativum capiti dat diadema meo.

AFRICÆ.

Hæc ego fusca parens, nutrix animosa leonum,
Africa, monstri parvis Africa sæta seris; (sammon.
Quam populat ferus hospes Arabs, Scythæ, Apella, Na-
Non sat monstra sero: curi fera & ipse homo est.

AMERICÆ.

Ceruleo Tethys quem peplo involuerat orbem,
Gemma Comes velis lyncea signat acu.
Trans metam Herculeam cælo natat auspice magnes,
Major & Alcide nescius ire lapis.

EUROPÆ.

Marte potens, generosa virgo, secunda triumphis
Europa, armis onno volvit in axe rotas.

Hic Asia, hic Libye ditum ubere, & ubere Gazæ.

Par hac pars mundo, mundus an alter erit?

Balduinus Cabillaunus.

Ad Imagines quinque sensuum.

VISUS.

Quod similis menti magis est. magis advocat illam.
Visus, & ad nutus ducit agūque suos.

AUDITUS.

Quàm citò vocalis vanescit in aure voluptas?
Quæ velut aura venit, quæ velut aura fugit.

ODORATUS.

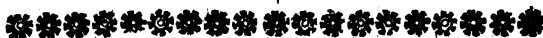
Oculòsque inter naris gnarissima, quiddam
Carnale, & quiddam spirituale sapit.

GUSTUS.

Quo vi ut gustus maior sit in ore voluptas,
Hoc tibi constabit pluris, emenda fame,

TACTUS.

Est qui delectet nos tantum, est qui que titillet
Tactus: & hic juvenes afficit, ille senes. Owenus;

AREOLA XIV.

INSCRIPTIONES ARCIUM.

Roma.

Imp. Cæs. Fl. Constantino. Maximo

P. F. Augusto. S. P. Q. R.

Quod. instinctu. Divinitatis. mentis. magni-
tudine. cum Exercitu. suo, tam. de. Tyranno.

Quàm

Quàm. de. omni. ejus Factione. uno. tempore.
Justis. Rempublicam. ultus. est. armis. Arcum.
triumphis insignem. dicavit.

Intra Fornicem majorem ejusdem arcus legitur :

Hinc

Inde

Liberatori urbis,

Fundatori Quietis.

In Arcu Boario. Roma.

I Mp. Cæs. L. Septimio Severo Pio Pertinaci
Aug. Arab. Adiabenic. Parth. Max. Fortissi-
mo felicissimo. Pontif. Max. Trib. Potest. XII.
Imp. XI. Cof. III. Patri. Patriæ. & Imp. M.
Aurelio Antonino Pio Felici Aug. Trib. Potest.
VI. Cof. III. P. P. Procos. fortissimo Felicissi-
moque Principi. Et Julæ Aug. N. & Castro-
rum & Senatus & Patriæ & Imp. Cæs. M. Au-
relij Antonini Pij Felicis Aug. Parthici Maximi
Britannici Maximi. Argentarij & Negotian-
tes Boarij hujus loci Qui devoti Numini eorum
Invehent.

In Arcu Vespasiani. Roma.

S. P. Q. R.

I Mp. Tito Cæs. Divi Vespasiani Filio Vespas-
iano Aug. Pont. Max. Tribunic. Potest. X.
Imp. XVIII. P. P. Principi suo qui præceptis
patriæ Consilijisque & auspicijs gentem Judæo-
rum domuit & urbem Hierosolumam omni-
bus ante se Ducib. Regib. Gentib. aut frustra
petitam aut omnino intentatam delevit.,

In

In arcu Septimij Severi. Roma.

IMp. Cæs. Lucio Septimio M. Fil. Severo Pio
 Pertinaci Aug. Patri Patriæ Parthico Arabic. &
 Parthico Adiabenico Pontif. Maximo Tribun.
 Potest. XI. Imp. XI. Cos. III. Procol. Et Imp.
 Cæs. M. Aurelio L. Fil. L. Antonino Aug. Pio
 Felici Tribunic. Potest. VI. Cos. Procol. P P.
 Optimis fortissimisque Principibus ob rem
 publicam restitutam Imperiûmque populi Ro-
 mani propagatum insignibus virtutibus eorum
 domi forisque S. P. Q. R.

Ancona in portu Arcus Traiani.

IMp. Cæs. Divi Nervæ F. Nervæ Trajano opt.
 Aug. Germanico, Dacico, Pontif. Max. Trib.
 Pot. XVIII. Imp. IX. Cos. VI. P. P. providen-
 tiss. Principi S. P. Q. R. quod accessum Italiæ,
 hoc etiam addito, ex pecunia sua, portum tu-
 tiorem navigantibus reddiderit.

In arcu S. Pitti Boma.

Gallieno Clementissimo Principi, cujus invi-
 cta virtus solâ pietate superata est: Aurelius
 Victor dedicatissimus Numini Majestatique eius.

---

*In antiquo Arcu haud longè à ponte Castelli:
 qui nunc non extat.*

IMppp. Cæss. D. D. D. N. N. N. Gratianus
 Valentinianus & Theodosius Pij felices & sem-
 per Auggg. arcum ad concludendum opus om-
 ne porticum maximarum æterni nominis sui
 pecunia propria fieri ornarique jusserunt,

In

In arcu quodam, qui nunc non extat.

IMppp. Clementissimis felicissimis & toto orbe victoribus. D. D. D. N. N. N. S. Arcadio & Honorio & Theodosio Auggg. ad perenne iudiciū Triumphorum: qui Getarum nationem in omne ævum docuere extingui arcum simulacris eorum Trophæisque decorat & totius operis splendore Perfec. S. P. Q. R.

---

*Sybilla scalpi jussit has litteras in arcu
quodam Romæ.*

P. P. P. E. S. S. S. E. V. V. V. V. V. V. V. V.
F. F. F. F.

Quorum interpretatio hac est:

Pater patriæ professus est securi salus sublata est, venit victor validus vixit vires urbis vestræ ferro fame flamma frigore.

Venetijs arcui triumphali, an. 1574. in honorem Regis Gallia & Poloniae tunc adventantis, hac inscripta fuere.

FORIS.

Henrico III. Franciæ atque Poloniæ Regi Christianissimo & invictissimo Christianæ religionis acerrimo propugnatori adveniēti: Venetiarum Resp. ad veteris benevolentia atque observantia declarationem.

A TERGO.

Henrico III. Franciæ atque Poloniæ Regi opt. atque fortiss. hospiti incomparabili: Venetor. Resp. ob ejus adventum feliciss.

Arcus

*Arcus Triumphalis Norimberga erectus fuit
Carolo V. cum his inscriptionibus.*

VERSUS FORUM.

Imperatori Caesari Augusto Carolo V. Hispaniarum Regi, &c. Archiduci Austriz, Clementissimo ac felicissimo Principi S. P. Q. N. honoris & reverentiae ergo P.

VERSUS ARCEM.

Victrices Aquilas, victricia signa potentis
Imperij, tibi quod Carole magne subest
Norica venturo Republica Caesare gaudens,
Officium posuit testificata suum.

SUPRA IMAGINEM JUSTITIAE.

Parcere subjectis, & debellare superbos,
Convenit ingenio Caesar inesse tuo.
Sentiat optatam per te tua turba quietem,
Subque iugum per te barbarus hostis eat.

PRUDENTIAE.

Quod tibi tam constans faveat victoria Caesar,
Non modo fortuna muneris esse puta:
Sacra sed augustum moderans Prudentia pectus,
Hunc titulum laudis maluit esse suum.

FORTITUDINIS.

Sic per te tacitam capiat Germania pacem,
Ut tibi nunc animis carminibusque faveat:
Sic per te Geticus nostris à finibus hostis
Pellatur, vires sensit ut antètuas.

TEMPERANTIAE.

Inter opes tantas, inter tot regia sceptræ,
Quæ tu divino munere Caesar habes;

Tem-

Temperat. excelsam spiritus moderatio mentem;

Principe quid tanto dignius esse queat?

Alius ibidem erectus fuit Maximiliano II. an.

1576. cum his inscriptionibus;

Versus Forum.

I Mperatori Cæsari Augusto Maximiliano II.
Germa. Hunga. Bohem. Slav. Regi, Archi-
duci Austriae, Clementissimo ac Felicissimo Prin-
cipi S. P. Q. N. honoris ac reverentiæ ergò posuit.

Versus Arcem.

B N, Regina avium pennis nigrantibus alas
Explicat, & geminum tollit ad astra caput;
Sic tua Majestas, tua gloria, Cæsar, Olympum
Compleat, & solus pulset utramque domum.

SUPRA IMAGINEM JUSTITIÆ,

Versus forum.

Sic commune bonum, Cæsar, sic iura tueris,
Pro merito ut quivis, te tribuente, ferat.
Iustus es, Austriaco digna est hac sanguine virtus;
Hoc Pater, hoc patrum nomine magnus erat.

SUPRA IMAGINEM PRUDENTIÆ,

Versus forum.

Judicium ratio stabilit, solertia mentem
Exacuit, gravitas intima sensa movet.
Hinc nihil indignum sceptro, nec inutile volvis,
Nil inconsulto pectore, Cæsar, agis.

SUPRA IMAGINEM FORTITUDINIS,

Versus arcem.

Turca ferox savit, gelidæque profectus ab Istro
Vastat & immani cade cunctat agros.

Forti-

*Fortiter hunc Caesar cobibe, defende Penates,
Pelle Pharetratos, vindice Marte, Getas.*

SUPRA IMAGINEM TEMPERANTIÆ,
Versus Arcem.

*Sic geris imperij fasces, ut minor alter
Te non sit, vires & moderare tuas.*

*Hoc agis, ut leges populi, pacemque sequantur,
Et qui te metuant, te quoque Caesar, ament.*

Arcus Triumphalis, quem Flandri Insulani
erexerunt, cum isthac transiret Philippus Rex
Hispaniæ, inscriptio, sub imagine Caroli
V. Cæsaris.

QUis te victorem dicat, qui vinceris ipse,
Invictus victo Caesar ab hoste tuo?
Si veniam victus petit hostis, protinus illi
Parcis, & errati te meminisse piget.
Non te hostis, Caesar, sed te clementia vincit,
Et ratio, cum sis victor & ipse tui.
Vincere laus ingens hostes, & parcere victis,
Gloria sed sese vincere maior erit.

Arcuum Triumphalium Patavij.

In Ingressu Arcus.

MARIÆ Austriæ Rom. Imp. Piæ Aug. Di-
vini Imp. Caroli V. filiae, Ferdinandi I.
nuri, Maximil. II. conjugis, Sen. Ven. Majesta-
tis ergo.

In Exitu.

MARIÆ Rom. Imp. Piæ Aug. Rudolphi II.
Imp. matri, Philippi II. Hispan. omn. Sici-
liarum, Algar. Indiar. Max. Regis sorori, Sen.
Ven. honoris ac dilectionis ergo. In

In prima facie secundi arcus.

Sublimi regum & Imperatorum natæ, sorori, nuri, conjugii & parenti, præsidentes D. Antonij exiguis viribus hæc humilia erexere trophæa.

In secunda facie.

Exultat Divus Antonius adventu Serenissimi luminis in urbem hanc, mox Hispaniam suam patriam illustraturi; & sui gaudij hæc externa edit signa.

In prima fronte tertij arcus.

Mariæ Austriæ, Reginæ piæ, Catholicæ, Imperatrici semper Augustæ, Resp. Ven. probitatis ac amplitudinis causâ.

In posteriore parte.

Reginæ Christianissimæ Imp. Regum Imperator, longo & perpetuo ordine filia, nepti, nuri, conjugii, matri, sorori, Resp. Ven. religionis ac dignitatis causâ.

Arcus Triumphalis in Dedicatione Ecclesiæ

Metropolitane Salisb. an. 1628. erecti.

DIvo Ruperto Norici Apostolo, Salisburgen-
sium Episcopo, suis in cineribus triumphan-
ti, hanc portam aperuit Capitulum Metropo-
leos Salisburg.

Ex altera parte.

S. Virgilio ultimâ in Hybernâ orto sideri
Juvavienibus clarissimè prælucenti posuit Ca-
pitulum Metropol. Salisburg.

Alterius arcus.

D. Ruperto. Magno. Boiorum. Apostolo
P
eximio.

eximio. S. Benedicti. Monacho. posuerunt. Musæ. Salisburgenses.

Ex altera parte:

D. Virgilio. Illustri. Hybernæ. jubari. magno. Juvaviæ. Antistiti. LL. VV. DD. Musæ Salisburgenses.

Arcus Triumphalis Salisburgi ante Portam Linzensem, seu S. Sebastiani, Leopoldo I. Imp. anno 1665. transeunti erectus fuit: cujus vertici insistebat Aquila Coronam gerens Casaream. Ex utroque latere erant statua Julij Caesaris, Hadriani, Marci Aurelij Antonini, Theodonis Ducis Bavaria, Caroli Magni, & Henrici Imp.

Inscriptio hæc erat.

ERgo ades Divûm cura; Leopoldæ Augustæ, sic salutant de triumphali arcu laureati vertices, quibus à M. DCC. annis cœpta, aucta sacrata Juvavij castra, & arces: assurguntq; Augustæ imagines, & ad primas alpium fauces, quas olim ad propulsandos Barbaros, & Romani Imperij securitatem occludi, obfirmarique docuerunt, præsentant claves. Perge ad Imperia antiqua, Regiam monstrant viam.

Inscriptio Arcus Triumphalis erecti à Novocomensibus Ferdinando Austriaco S. R. E. Cardinali ex Italia in Belgium discedenti.

Illabere Novocomensium oculis
Ferdinande,

Quo.

Quorum pridem in animos descendisti,

His etiam è vallibus

Majestatem tuam Eminere par est.

Lætitia nostra argui

Non ex defectu debeat, sed ex causa

Ex eodem nobis fonte

Et crescunt gaudia, & decrescunt,

Nos minus exhilaras veniens,

Quia jam ex animas discessurus,

Extremam hic Italiam aspicias

Quæ tibi tota trophæum est,

Utinam absentiae tuæ damna non sentiat,

Quæ tot haulit à præsentia commoda.

Sed quæ tua felicitas est,

Dare suam Belgio potes,

Asque eo quod à nobis repetas,

Quam dedisti.

Tuis igitur devota meritis, secunda victorijs

Hoc sibi, & tibi impar obsequium,

Uno corde, multiplex nomine

Novocomensium Civitas

Posuit.

Inscriptio arcus Triumphalis, cum Mediolanum

Eminentissimus Cæsar Montius Archiepiscopus

& Cardinalis ingrederetur.

Assuevisti victorijs, Cæsar,

Assuesce triumphis :

Et Cæsarem, & privatum esse non licet.

Ad primæ Romæ regimen

Per secundam ascende.

Ad te sublimia quæque ferentur, ut crescant.

Eminentia titulus alijs,

Monti etiam natura est,

Si virtuti præmia non respondeant,

Merentis gloriam crede,

Non tenacitatem debentis.

A te victa patria est;

Vel unicivium honestando non sufficit,

Triumphat tamen adhuc illa tecum,

Imò de te,

Quæ modestiam tuam vicerit votis suis,

Ingredere igitur,

Et Insu briam tuam inde etiam felicem scias,

Quod iterum Cæsaris sedes est.

Arcus triumphalis Niceg.

Fecialibus pacis suæ Sponsis

Serenissimis Sabaudia Principibus,

Mauritio, & Aloysiæ Mariæ,

Senatus populûsque Niciensis,

Pro Jani foribus clausis

Has triumphales aperuit.

*Inscriptio Arcus triumphalis, cùm Calendio
Jan. anni M.DC. XXIII. confecto in Sectarios bello,
urbem Parisiorum ingrederetur Ludovi-
cus XIII.*

Ludovico XIII. Christianissimo, Pio, felici,
Victori, P. P. avita Religione omnibus Im-
perij finibus restituta, debellatis terra, marique
perduellibus, expugnatis, seu vindicatis aucto-
ritat

ritati regiae centum urbibus, castellis, praesidiisq;
innumeris, pace parta, post tam felices successus
urbem intranti, Praefectus, atque Aediles Nu-
mini, Majestatiq; ejus devotissimi P. D. elo.
Ioc. XXIII.

Camberij id arce.

D. D. Principibus pijs
Victori Amadeo & Christianae,
Tranquillitatis & laetitiae publicae
Vindicibus
Votivum felicitatis
Carmen.

Vivo longevi felices vivite amore:

In vestro populi vivet amore salus.

Ad dextram statua Prudentiae:

PRUDENS SIMPLICITAS.

Ibi Principis effigies: Victor Amadeus, bellator
pacisque lator fortiss. prudentiss. hostium suisq;
victor invictissimus, Henrici Gallorum Magni
Regis voto peracto, sociata Sybilla Carolo Em-
manueli Patri.

Ad sinistram.

CASTA PUDICITIA.

Ibi sponsa Ducis effigies. Magno Sabaudiae Duci,
quod felix faustumque sit, ducit Regiae conjugii
triumphales arcus. Lancei Marchio Cismonta-
nae Eparchus Provinciae, intemeratae fidelitatis
argumentum posuit.

Utriusque, sponsi & sponsae Pedibus subscriptum.
Auspex huic facto DEUS huic & promuba virtus.

Viennæ in Gallia Arcui triumphali inscriptum :

Felicissimo & expectatissimo adventui Ludovici XIII. Gall. & Nav. Regis Christianiss. primæ fortunæ herois invictissimi de perduellibus triumphantis, favente cœlo, gestiente terrâ, horâ ridente, S. P. Q. Viennensis arcum pietatis suæ obsidem, amoris indicem, ad perpetuum obsequij monumentum.

E. A. P.

*Norinberga post ratam Germaniæ pacem,
anno 1650,*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. semper Augusto.

*Qui Janum clausere, duos nunc posterus orbis
Augustos numeret. Romæ olim Octavius, alter
Ferdinandus jam noster erit, qui sacula vivat.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Pacifico.

*Jaetarint aliq. titulos & symbola belli;
Virtus Pacificum te, Caesar, in orbe salutat.
Hac tu voce Atavum superas Encomia prisca.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Patri. Patriæ.

*Qui Patriam belli sub tanta mole ruentem
Elevat, & pacis revocata munere donat,
Dicendus verè Caesar, magè sed Pater orbis.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Pio.

Involvat cum Pacis amor Pietatis amorem,

Inchy.

*Inclutus hinc Cæsar benè Divùm jungit honori
Pacis onus, numénque colit, regnùmque quietas.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Felici.

*Hac te fors, Cæsar, beat, ut nunc Pace fruiscæ
Perpetue nos facias, Majoribus antè negatâ,
Hac te posteritas aeternum sorte notabit.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Forti.

*Pulchrum ab utroque decus. Post laurum cingis olivo
Tempora. In ambiguo est, Cæsar, quo nomine vincas,
Nos armis tueare, regas in Pace, precamur.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Clementi.

*Princeps æquatur superis, ignoscere culpam
Cui volupe est. Tu pacatas te Numine terras
Hac virtute Regis. Sic, Cæsar Divus haberis.*

FERDINANDO III.

Rom. Imp. Justo.

*Pena frena malis, magnum sed præmia calcar
Digna bonis. Lancem prensat Ferdnandus utramque.
Cæsare sed dignum magè ducit, ferre brabeia.*

CHRISTIANÆ ALEXANDRÆ.

Suecorum Reginae,

Augustam Taurinorum ingredienti.

17 Kal. Novemb. Anno 1656.

*Arcus Triumphalis erectus fuit, cujus ante-
riori parti hac erat inscriptio.*

*Phœnicem visere quisquis avet,
Huceat.*

Hanc

INSCRIPTIONES

Hanc molli in Arabia nidulari,
 Fabula est;
 Regnante Claudio Romæ visam,
 Ne credas.
 Alexandro septimo auspicante
 Romam primum adventavit.
 Unam esse tandem qui putat,
 Malè computat.
 Regnantum, Sapientum, Bellatorum,
 Virginum Phœnix,
 Quadruplex & unica Phœnix
 Christiana Alexandra,
 Magni Gustavi Filia,
Triumphalis arcus postico.
 Adamantinum depange Clavum,
 Taurinorum Augusta:
 Diemque memorabilem
 Eternis infige Fastis.
 Christiana Alexandra
 Suecorum, Gothorum, Wandalorum.
 Regina ter Augusta,
 Triumphale hoc ingressa limen,
 Tria regna in triumphum rapuit,
 A se abdicando.
 Magno Alexandro Major Alexandra.
 Ille aliena occupans regna,
 Cœlestium regnorum desperatione flevit:
 Hæc, Cœlestia ut acquireret,
 Abjecit sua.

Emmanuel Thesaurus.

IN

CAROLI EMMANUELIS

ET

FRANCISCAE A FRANCIA,

REGIORUM CONIUGUM

Publica Receptione,

Augustæ Taurinorum Prid. Idus Majas 1663.

*Erectus arcus triumphalis ab Regia Camera
Quæstoribus, sub titulo Aurei Saculi. Quod in
anteriore molis fronte suspensa significabat
Inscriptio:*

Caroli Eman. & Franciscaë à Francia,
Sab. Ducum, Pedem, Principum, Cypri Regum,
Optatissimo ex Coniugio;
Ætatis aureæ

Redivivam sibi, ac Populis felicitatem,
Regia Computorum Camera,
Hac fidelitatis obsequiique tessera,
Lætabunda ominatur.

*Aversa molis facies hanc ex Anagrammate
utriusque sponsi prætulit inscriptionem:*

Carolus Emanuel, & Francisca.

Anagramma Epithalamicum.

Canam: Flores luceſcant aurei,

Epigramma.

Si læta Flores terra perpetuo tulit,
Astræa rerum Præside:

Beata Regi sæcula Alpino augurat

Astreæ accessus Franciæ.

Hinc nomina illigando, prælagus canam :
Flores luceſcant aurei,

SECUNDA MOLES

Janonis Pronuba Templum,

Subalpinorum sumptu, in extero Pomario ante portam novæ urbis, occurrebat. Hujus anterior Inscriptio erat :

Tibi, Augusta parens, ac Pronuba Juno,
Quod Caroli & Franciscæ
Regali nodo ter inenodabili,
Nutantem Familiæ, Regniq̃ue fortunam,
Olim fortissimè conservatam,
Firmissimè colligasti :

Subalpinæ gentes gratias agunt :
Tèque ex Junone, Lucinam rogant.

A dextro latere alia inscriptio sic habebat.

Maçte tuis nodis, sanctissime Hymen,
Qui Carolum & Franciscam,
Cœlestes animas, uno captu implicuisti.
At majorne tua, an amoris Gloria?
Vinciri facilè possunt, quos amor vicit.
Quin gemina tibi debetur gloria.

Quod uno nexu amantes exuisti, & amorem:
Ut, avolare si velit, nequeat : si possit, nolit.

*A laevo latere, ad locum prope Eridanum
Inscriptio alludebat :*

Olata Fatorum Antistrophe!

Ubi

Ubi Taurinæ urbis Rex Phaëthon
 Lucificæ devius Auriga Lucis
 Præcipitem in Eridano solem submersit ;
 Felicior Phaëthonte Regnator Carolus,
 Æthereo clariorem advehit solem.
 Ergo ubi extinctum illum populi flevêre,
 Hoc affulgente, gestiunt populi.

TERTIA MOLES

Libra,

Quæ Regij Senatûs erecta sumptu, novam urbem ingressis in conspectum se dabat. Tituli autem rationem præcipua declarabat inscriptio :

Franciscam à Francia,
 Quòd sole libram irradiante,
 In ipso noctis atque lucis libramento nata,
 Ne orbem quidem ingredi voluit, nisi justum ;
 Et Sideream æqui justique libram
 animo deferens ;
 Caroli Emmanuelis, justissimi Principis,
 Regno affulsit,
 Regnis Subalpinorum Senatus,
 Sanctissimum veluti justitiæ Numen,
 è cælo redditum terris,
 Felicissimè recipit, fidelissimè colit.

In aurea molis fronte, Justitia Comes Clementia suum quoque decus exegit in Inscriptione :

Justissimis Regibus
 Consanguineum quoque justitiæ Numen
 Plaudat Clementia,

Quæ

INSCRIPTIONES

Quæ sola Regem à Regulo,
Principem à Tyranno distinguit.

Eadem gerit uterque arma :

Sed ille, ut noceat ; hic, ut possit nocere :

Ætherio Regi similis ,

Qui non semper fulgurat, cùm fulget,

Et latius terret, quàm feriat.

Neque justitiæ libram flectit.

Pœnarum enim gravissima est pœnitentia ;

Et innocentiam docet nolle nocere.

QUARTA MOLES

Regalium Virtutum Pantheon.

In area ante Regias ades.

In anteriore molis facie hac eminebat

Inscriptio :

Ades Cypri Regina.

Post triumphales arcus,

Olympum , Cyprii Regni Caput ,

Pro Capitolio scande.

Ubi cedente olympici Fani profana gloria ;

Virtutum omnium Pantheon invenies ,

Te ipsam.

Nam virtutes omnes colit , qui te unam colit.

Ut verò triumphali huic pompæ sacram Sindonis

pompam interfereret, inscriptionis formam aver-

sa in molis fronte immutavit ;

Avete Cypri Reges,

Carole & Francisca.

Quorum felicissimo adventu

Cyprio-

Cypriorum Regum sepultæ umbræ
Sepulcra excussere.

Jam vestro ex conjugio Thracium jugum
Eluctaturam se fugit captiva Cyprus.

Quis enim Cyprium despondeat
Triumphum,

Quibus jam Deus pro victoriâ Arrha
Triumphale suæ sindonis vexillum
E Cypro oppigneravit?

QUINTA MOLES

Vota.

Ante Templi faciem.

Populo quiete, aris Religione restituta,

Quod unum dederat votis,

Connubium Principis expleſſe;

Et Gallicarum conjugum Serto,

Subaudis auspiciſſimo,

Decumanum liliorum florem

Feliciter acceſſiſſe :

Michaël Beyamus Archiepiſcopus Taurinenſis.

Gratulabundus vota ſolvit.

Et è floribus frugem vovet.

ULTIMA MOLES

Martis Taurum.

Inſcriptio :

Domitore amore,

Flemmivornus Martis Taurus,

Theſſalici Ducis, & Colchidis Heroinæ,

Aman.

Amantium conjugum, ultrò amat jugum;
Et lætioribus se flammis adolet.

Emmanuel Thesaurius

Arcus triumphalis, Roma in Capitolio Gregorio XIV. Pont. Max. erecti, inscriptiones.

Ab illa parte, quæ prospectus est in arcem Degli Altieri, scriptum erat:

Gregorio XIV. ob egregia & felicia Pontificatus auspicia, pristina munera & beneficia Capitolio restituta, civitatem egestate atque annonâ laborantem opportunâ liberalitate sublevatam, insignibus ejus virtutibus. S. P. Q. R.

Quæ Capitolium respiciebat, hac inscriptio legebatur:

Optimo Principi Gregorio XIV. Pontifici Maximo, ab ineunte ætate per gradus, veræ sapientiæ, pietatis, beneficentiæ, cæterarumq; virtutum ad Apostolici fastigij gloriam, & majestatem, evectio: ob fausta sacri Augustiq; Principatus initia, & non dubiam, spem rerum maximarum Reipublicæ Christianæ oblatam, S. P. Q. R. fornicem triumphalem pro tempore excitavit.

Lovanij, in adventu Sereniss. Belgij Principum Alberti & Isabelæ, ad porta ingressum
M. D. XCIX. VIII. Kal. Decemb.

Octaviani Augusti in urbem adventu;
Corona iridis specie circa solem apparuit,
Novæ potentia, Novæ

Novæ pacis auspiciū.

Hanc vobis ò Principes nostri S. P. Q. Lovaniensis

In ipso ingressu dedicat

Novæ potentiaē

Novæ pacis auspiciū,

Sol vobis ab Hesperia fuisse

Circa eum & ab eo corona

Provincijs variegata; Iridis specie refulsit,

O fausta firmaque ista sint?

Et tu ille utrumque orbem,

Vos isti nostram Belgicam

Salutarī luce perfundite;

Vitam & vigorem reddite,

Heu bellis civilibus amissum.

Deus & Superi vota nostra audite,

Vos Principes obsequia admittite

Quæ fideliter & æternū defert

S. P. Q. Lovaniensis.

Anie D. Petri Propyleum.

Arctius atque hedera procera adstringitur illex

Lentis adhærens brachijs,

Nos Alberte tibi que, tibi que Isabella, ligamur

Belgæ perennanti fide.

In arcu triumphali ad lavam domus Senatoria.

Brabantia prima Provinciarum,

In triplici suo ordine

Antistitum, Nobilium, Civium,

Serenissimos, potentissimósque Principes

Albertum, & Isabellam Duces suos

Lata fronte suspicit,

Devo-

Devota mente suspicit;
Et fidem obloquiumque
Mors & Candore majorum
Æternum fovet.

Ibidem.

AD ALBERTUM.

Cæsarea de stirpe genus, virtutibus ipsam
Qui stirpem superas, lætusque volensque venito;
Suscipe Belgica sceptri arcani munera sati,
Suscipe & æterno populos ut fadere firmes,
Accipe, daque fidem, Dea cana hac alligat orbem.

AD ISABELLAM.

Qua cœlestis decus generis cœlestibus æquas
Moribus hanc superas, sidus quod splendet in orbe
Occiduo, radijs tu nostras pelle tenebras;
Da pacem sexus pacato, & Belgica Regna-
Suscipiens, serò ad feros trans mitte nepotes.

Ante D. Quintini portam interiorem.

Serenissimi Principes,
Andromeda Cephei, & Cassiopeæ filia
forma & annis florentissima
Ob maternam jactantiam
In scopulo alligata ceteri exponitur,
Sui impos, spei experts.
Perseus Jovis progenies
Pegaso alato vectus
Harpe adamantina armatus
Scuto Gorgoneo munitus
Orci galeâ cectus,

Atque

Atque hæc omnia consilio vel auxilio Minervæ,

Adest, miseratur, subvenit,
 Monstrum Pegasi ope occidit,
 Andromedam toro sibi jungit,
 Et cum læta lætam ætatem agit
 Liberis, Nepotibusque felix.

At Belgica hæc vestra Andromeda est,
 Fortuna & opibus olim florentissima,
 Nunc ob majorem superbiam & luxum
 Maximis fluctibus & monstris exposita,
 Sui impos, spei expers.

Tu Alberte Cæsarum progenies
 Hesperio Pegalo subvectus,
 Harpe militiæ armatus,
 Scuto pietatis munitus,
 Galeâ prudentiæ tectus,

Atque hæc omnia vel consilio vel auxilio tuæ
 Minervæ.

Ades, miseraris, subvenis.
 Monstra Pegasi ope submoves,
 Belgicam sub ditione tuam habes.
 Cum læta igitur lætam ætatem age
 Liberis, nepotibusque felix.

Quod apprecatur & suspirat

Sacrâ devotione vester

S. P. Q. Lovaniensis.

J. Lipsius.

Cracovia, in ingressu Regiæ sponsæ Annæ Au-
striacæ arcus triumphalis erectus fuit, cum his
inscriptionibus:

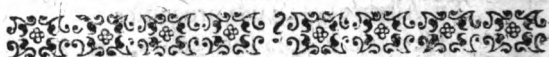
Serenissimæ Principi Annæ Austriacæ, Reginæ

Q

Polo-

Polonia, divinis auspicijs urbem ingredienti S. P.
 Q. C. subjectionis & obſervantiæ ergo poſuit.
Ingredere ô felix hæc Regna & mania Crachi
Illuſtre Auſtriaci germinis Anna genus.
Felix qua pacem populis & fœdera firma,
Gentibus apportas, dulcis amicitia.
Euge, Sigismundo victori Gratia nubit,
Montibus in celsis edita Pannonia.
Quid ? niſi chara ſalus nobis & copia rerum
Speranda eſt Stirpis digna propago ſua ?

AREOLA XV.

INSCRIPTIONES PORTARUM.

Roma in Porta Calimontana:

Gregor. XIII. P. M. publicæ utilitati, & urbis
 Ornamento viam Campanam conſtravit,
 portam exſtruxit. Anno M. D. LXXIV. Pon-
 tif. III.

Francofurti ad Menum in porta ad pontem
qui Mæno impoſitus, ſupra inſigne Aquila:

Nil Deus in terris donavit Caſare magis,
Auſpicijs cuiuſſet datus Imperij.
Ergo Aquilam hanc totum Victoriæ ſigna per orbem
Hæc placidus foveas qui regis Imperium.

Verona

Verona in porta nova urbis.

Verona non minus nobilis, quam antiqua civitas, ac prisæ virtutis memor, Venetæ Reipub. beneficio non solum muros, injuriæ temporis corruptos, in melius restituit; sed ea quoque sibi templorum, viarum, pontium ac portarum ornamenta adjecit; ut publicorum ædificiorum magnificentia, nulli urbium postponenda videatur. Tantum illi profuit bonorum Principum tutela ac favor.

Brema in porta Eoæ.

Civitas pro saxis & mœnibus incolentium virtute munimenta est; quos si jungat concordia, nullus potest esse murus inexpugnabilior.

In Porta S. Anſcharij.

*Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit
Oppida, nec virtus aliis ire potest.*

In porta Sardonum.

República, post Deum, nullo munimento tutiores sunt, quam virtute civium. Civis verò is est, qui sincerè patriam diligit, ac bonos omnes salvos incolumésque desiderat.

In Porta Pontana.

Conserva Domine Hospitium Ecclesiæ tuæ.

Porta Populi. Roma.

Paulus III. P. M. portam in hanc amplitudinem extulit, viam Flaminiam stravit.

Roma in porta Portuensi.

I Mpp. Cæs. DD. NN. Inviētissimis Principibus Arcadio & Honorio Victoribus & Triumphatoribus semper Augg. ob instauratos muros, & turres egestis inmensis Ruderibus, è suggestionibus V. C. & instructis militis & Magistri utriusque militiae ad perpetuitatem Nominis eorum simulacra constituit.

Toleti in Hispania.

E Rexit fautore Deo Rex inclytus urbem
Bamba, sua celebrem protendens gentis honorem.
Ves Domini sancti, quorum hic presentia fulget,
Hanc urbem & plebem solito servate favore.

Roma in porta Pij IV.

Pius IV. Max. portam sublata Nomentana
extirpavit. Viam piam æquata alta semita
duxit.

Ad S. Mariam Majorem.

Gregorius XIII. Pont. Max. Eugenij labentem porticum dejecit, & magnificentius restituit, viam rectam ad Lateranum aperuit, anno Jubilæi M. D. LXXV.

Patauij in porta Porticuli.

Hanc antiquissimam urbem, literarum omnium alyum, cujus agrum fertilitatis summen natura esse voluit, Antenor condidit, anno ante Christum natum M. C. XVIII. Senator autem

autem Venetus his belli propugnaculis ornavit,
anno à Christi adventu M. D. XVIII.

In porta Civitatis Florentia.

Cærolus V. Cæsar Aug. cum insigni omnium
Christianorum beneficio immanem archi-
piratam regno Tunetano pepulisset fugâssetque,
Siculo, Neapolitano suis regnis constitutis; Ro-
mâ protectus Florentiam, hanc portam cum
magna pompa ingressus, populo cuncto
præ lætitia gestiente, ab Alexandro Medices
civitatis Duce, cui Margaritam filiam despon-
derat, illustri apparatu, Regaliq; hospitio
Mediceasin ædes acceptus est, Anno Domini
M. D. XXXV. Id. May.

Vienna apud Scotos, in porta Conventus:

Joannes Abbas Scotensis, instauratâ Con-
ventus fabricâ, hanc portam aperuit, vitamque
clausit. Anno M. DC. XXXXI.

Sterzinga in Tyrol, in porta urbis.

Nisi Dominus custodierit Civitatem, frustra
vigilat qui custoditeam.

Bredenbergæ inscriptio Portæ.

Si nihil adificas, qui spectas nostra, viator,
Aut mea ne carpas, aut meliora fruas.

Si meliora tenes; id Divos poscito mecum,
Ne, quod uterque tenet, fascinet invidia.

Ibidem.

Janua sinceris ego nunquam claudor amicis,
Osorem semper clausa subire veto. Q3 An.

Antuerpia in porta Casarea.

PLUS ULTRA.

Carolus V. Cæs. hanc portam primus mortalium introgressus Casaream nuncupavit, die XXV. Nov. Anno clō. 15. XLV.

Cui adposita alia inscriptio :

Alberto & Isabellæ per majorum vestigia Antverpiam ingredientibus, & eorum exemplo pietac prudenter recturis, S. P. Q. A.

Franeckera in porta Harlingensi.

Urbis hæc est Christo, Paci, Musisque sacrata :
Ergo bonos tantum, non amat illa malos.

*Ambiani in Gallia porta nova ad Castellum
inscriptio est :*

UT beneficum sidus, Henrici IV. vultum posterî nōrint ; quem urbs & orbis Gallicus Regem ac liberatorem habet.

Roterodami in porta, quâ Durdrechtum exitur, hæc epigraphe :

*Est Leo Cunctis parens pVLChra qVi Manla porta
SerVabit, qVa Rotta fLVlt, qVa terra Virescit.*

Salisburgi porta vulgò Linzensis :

DEO OPT. MAX. DIVISQUE TUTELARI-
BUS ADSPIRANTIBUS.

Paris ex Com. Lodroni Archiepiscopus & Princeps Salisburgensis S. Sedis Apostolicæ Legatus. Juvayiam saxeis his molibus & propugnacu-

gnaculis atque aggere perpetuo communivit.
Montium devexa, vastasque rupium orepidines,
nequid securitati deesset, ferro & vectibus præ-
cipitavit, Divoque Ruperto Fundatori dedica-
vit. Anno M. DC. XXIX.

PATRIÆ ET AMICIS PRÆSIDIO
HOSTIBUS OBSTACULO.

Ibidem porta S. Sebastiani:

DIVO SEBASTIANO PROTECTORE
MARCUS SITTICUS

Salzburgensis Archiepiscopus & Princeps cor-
ruentem portam urbi decoro, & civibus præ-
sidio à fundamentis in hanc firmitatem reedifi-
cari curavit. Anno M. DC. XIII. Principatûs
verò II.

*Ibidem, porta, quæ aditur mons Ca-
puccinorum:*

Sancte Franciscè,
Domum tuam
Piè accedentes protege.
Anno Domini M. DC. XVII.

*Inscriptio alterius porta montis Capuccino-
rum Salzbürg.*

Felicissimo pauperi B. Felici Capuccino,
Hæc saxea montis septa
Ut felicia, ut invicta sint, dicat
Paris è Com. Lodroni Archiep. & Princ.
Anno M. DC. XXXII.

Q

Inscri-

Inscriptio porta S. Erntrudū, Salub.

Tibi D. Erntrudi hæc publicæ securitatis adjumenta à se extructa nuncupat PARIS & Comit. Lodroni Archiep. & Princ. Tu operi, quod tua templa, tuasque è vicino Sorores tuetur, de cælo robur concilia. Anno Salutis M. DC. XXXIV.

Ibidem in porta ad Salsam.

Urbis Custodiæ, & Civium paci,
 Archiepiscopus Paris ex Com. Lodroni
 F. Anno M. DC. XXXXI.

Ibidem, ad portam S. Virgilij.

D. O. M.

D. Virgilij honori,	Hæc condidit mania
Suorum Civium Saluti,	Paris ex Com Lodroni
Suo in cives amori,	Archiep. & Princeps.

ANNO M. DC. XXVII.

---

*Ibidem, porta S. Joannis Baptistæ
am Etain.*

PræcurSORI Domini Joanni Baptistæ
 Hanc portam recisâ rupe, incisâ folsâ,
 Astructo vallo, munitam,
 Atque è tenebris, angustis que eductam,
 Sacram esse jubet
 Paris è Com. Lodroni Archiepiscopus
 Anno M. DC. XXXIV.

Ibidem,

ibidem, porta Millensis, vulgò Clausenthor.

Marco Sittico Archi-
Episcopo & Principe,
Senatus Salisburg. publicæ
Securitati condidit. An. M. DC. XII.

Porta apud Xenodochium Civium, ibid.

Marcus Sitticus
Ex Altaemblijs Comitibus
Archiepif. & Princeps
Indecoram prius & angustam
Portam in hanc amplitudinem
aperuit & ornavit
An. Domini M. DC. XIII,

Ex altera parte.

Publico decori
Marcus Sitticus
Salisburgensium Præsul
erexit An. M. DC. XIII,

Lugduni in Gallia Porta Athenaica, du-
cens ad confluentes Rhodani & Araris, ha-
bet hanc inscriptionem:

QUæ Rhodano fert dives Arar, quæ dividit Orbi
Alter opes, nova quæ facies assurgit Athenæ,
Annibal, Ausoniaque acies & castra loquuntur,
Sub fido Francorum oculo custode Leonis.

LUDOVICO XIII. REGN.

Maria de Medicis matre regent.
Carolo de Neufville D. D. Halincourt Prorege
meritiss. Baltas. de Vilars D. de Laval. mercat.

Q

Præ-

Præfect. illm. Alcy. Boulliod. Hor. Cardon. CL.
Pellot. Ant. de Pure. Coss.

Anno cLo. Ioc XI.

Ibidem in porta S. Georgij.

Numinibus
Augustorum
Leenius Ruffus
Et Leenius
Appollinaris
Filius.

*Extra Lagdanum Villa est (La Duchere.) ubi
in porta quadam :*

Pulchra, nisi abeundum esset.

Paulo inferius.

Intravi ut exirem.

Janua Conclavis inscriptum.

Hic statio est ; alibi portus.

Supra aliam Januam picta est Justitiæ &

Pacis imago, cum lemmate:

Vivitur hic tuo Divis custodibus istis.

Gratianopoli Portarum inscriptiones :

*Prima dicta est Romana Jovia, Diocletiano dedicata,
qui Jovi se æquiparare rebus suis gestis non eru-
buit. Talis ejus inscriptio:*

D D. NN. Imp. Cæs. Cajus Aurel. Vale-
rius Diocletianus P. P. invictus, Augustus
& Imp. Cæsar M. Aurel. Valerius Maximianus,
Pius, Felix, invictus, Aug. Muris Cularonensi-
bus,

bus, cum interioribus ædificijs, providentia sua institutis atque perfectis, portam Romanam Joviam vocari jusserunt.

Alterà dicta Viennensis Herculana, Maximiano dedicata, quæ Hercule se non inferiorem existimabat: ejus hæc inscriptio:

D. NN. Imp. Cæs. Cajus Aurel. Valerius Diocletianus PP. invictus, Aug. & Imp. Cæsar. Marc. Aurel. Valerius Maximianus, Pius, Felix, invictus, Aug. muris Cularonensibus cum interioribus ædificijs providentia sua institutis, atq; perfectis, portam Viennensem Herculeam vocari jusserunt.

Nova porta sunt V. I. La porte de Bonne; cui hæc inscripta sunt:

Æ Ternæ memoriæ Henrici IV. Gall. & Nav. Regis Christianiss. verè Augusti, op. Clementiss. fortiss. felicissimique regni Gall. instauratoris, patriæ patris. Quod Francisci Bonnæ Lediguerij virtute, fide, manu, senarui auctoritatem, civitati patriæque universæ pacem restituerit, urbem novo pomærio amplificârit, civitas & patria gratitud. monum. P. clo. Io. XCV.

II. La porte regale, ou de France. Cui talis est inscriptio in marmorea tabula:

Ludovicus XIII. Gallorum & Navar. Rex, pius, felix, invictus, Gratianopoli monte auctâ, ejusque muris, propugnaculis, & interioribus ædificijs providentiâ suâ, & curâ Francisci Bonnæ

Bonnæ, Ducis Digveriarum, Paris & Mareſchalli
Franciæ, Proregis Delphinatûs, institutis atque
perfectis, portam hanc regiam vocari juſſit.
M. DC. XX.

III. S. Laurent, cum hac inſcriptione:

Felicibus auſpicijs & juſſu Henrici IV. Gall.
& Nav. Regis invictiſſimi, decora inania ci-
vitatis Gratianop. inchoata, & ex voluntate Lu-
dovici XIII. Regis Chriſtianiſſimi propugnacu-
lis & pomerijs aucta, Franciſcus Bonna Leſdis-
guerius, Dux Par & Mareſchallus Franciæ, Del-
phinatus Prorex, fideliffimo ſtudio & curâ ſo-
lerti abſolvit, & portam Divi Laurentij exteris
& incolis à fundamentis erexit, Anno Sal.
M. DC. XV.

IV. La porte Calemont, ou à ſainte

Marie,

V. Trois Cloîtres.

} Nullis inſcri-
} ptionibus claræ.

*Ex his portis obvium eſt unicuique, ſentire qui-
nam urbem ſuam amplificatores.*

ARELATE.

Porta ad portum & pontem hanc habet Epigraphen.

D. O. M. S.

Bello, peſte, fame, Rhodani XXVI. Auguſti
repentina ex defectu inundatione abrepto ex
areis tritico, ſcēte prohibita, uvidis uvis, & ubiq;
corruptis ſingulis poſt hominum memoriam gra-
viſſimis, civitas oppreſſa, re comminuta, prodi-
tione perita, & à ſuis contagionis ergo penè de-
ſerta, muros refecit, Cr. Grilleo, Ai. Ulanſo Lu-
borello

Corello & Mat. Vignoneo Cons. Anno Domini
c15. 10. LXXX.

*Porta fori novi (la porte du marche neuf. ou Marché
neuf) tale lemma habet superscriptum :*

Henrico III. Galliarum Poloniæque Rege
regnante, universa Galliâ intestinis bellis in
sua velut viscera defæciente, hostibus huic urbi
ferro flammæque minitantibus, Consules sacræ
Religionis obsequentissimi, *EYPATRIDÈS* qui-
dem, Jo. de Boche, Lu. de Viguier: *POLITAI* vero
Jo. Espinaud LI. Taulemesse avertendi hostilis
impetus ergo percussa fossa & excisa rupe an-
temurali propugnaculi ad instar de integro con-
structo, pontæque versatili portam fori novi præ-
muniri ærarij sumptibus curarunt. Non. Mart.
c15. 10. XIC.

Porta S. Laurentij ita habet :

D. O. M.

Henrici Magni munificentia, & Ludovici
XIII. Christianissimorum Gall. & Nav. Re-
gum jussu consulens urbis ornamento civium
commoditati & emporij tutæ stationi hoc Pro-
pyleum extruendum curavit. Cons. &c.
c15. 10. CXI.

Porta S. Cræci ita habet :

D. Q. M.

Ludovico Regi, urbis ornamento, civium
utilitati, adeuntium commodo, quod ex do-
no Henrici Magni non ultra possent à porta S.
Virginis hoc usque modo nova mœnia constitui,
mo-

moleque continua præmuniri, nova porta Crucif
dicata feliciter Goff. &c. clb. loc. XVI. Mens.
Decembr.

Roma, ad dexteram porta sancta.

Sanctissimo Dn. Papa Gregorio XIII
Pont. Max. feliciter sedente atque
Mandante portam hanc sub Julio III.
Tempore jubilei apertam & clausam
D. Joannes Morenus Cardinalis
Et Episcopus Hostiensis ac hujus
Congregationis protektor & pater
Solemniter aperuit

Anno Dñi M. DLXXV. die XXIV. M. Decemb.

Et sub eodem die anno elapso
D. Alexander Farnesius Cardinalis
Et Episcopus Tuseulanus
Felicissimè clausit.

Ad sinistram porta sancta in pariete.

Urbani VIII. Pont. Max. autoritate
Franc. Maria Card. à Monte Episc. Ostien.
S. Collegij Decanus

Et Marchio Montis S. Mariæ
Portam hanc aperuit

Et Clausit anno jubilei M. DC. XXV.

Ad dexteram porte sancte in pariete.

Innocentij X. Pont. Max.

Autoritate

Marcellus Card. Lantes

Episc. Ostien.

S. Collegij Decanus

Portæ

Portam hanc sanctam

Reservavit & clausit

Anno Jubilæi M. DC. L.

Roma in ingressu Confessionis S. Pauli.

Leo gratiâ Dei Tertius

Episcopus

Hunc ingressum sanctæ plebi Dei

Miro decore ornavit.

Inscriptio Portæ Leonianæ, quæ aliàs porta
S. Petri. Romæ.

Qui venis ac vadis, decus hoc attende Viator.
Quod Quartus struxit nunc Leo Papa libens.
Marmore præciso radiante hac culmina ptebra,
Quæ manibus hominum facta decore placent,
Cæsaris invicti quod is hic cernis honestum,
Præsit tantum quod tempore gessit opus.
Credo malignorum sua nunquam bella nocebunt,
Nè vitæ triumphus erit hostibus ultra suis.
Romæ caput orbis, splendor, spes aurea Romæ,
Præsulis ut monstrat en labor alma tui.

Inscriptio Portæ Æneæ. Ibid.

Romanus, Francus, Bardusque Viator & omnis;
Hoc qui intendit opus, cantica digna canat.
Quod bonus Antistes Quartus Leo ritè novavit,
Pro patriæ, ac plebis ecce salute sua,
Principe cum summo gaudens Lotharius heros
Perfecit, cujus emicat altus bonor.
Quod veneranda fides nimio deduxit amore,
Hoc Deus omnipotens præferat arce poli.

Viterbij in porta vallis.

EX auctoritate Alexandri Farnesij Cardinal.
Leg. perpet, populus Viterb. portam Farne-
siam aperuit, Valliam minus commodo loco
positam clusit, Anno M. D. LXIX.

In porta Sixti:

Alexandro Farnesio Cardin. ampliss. Legat.
Perpet. quod Provinciam summa in tran-
quillitate constituerit, & Viterbium quotidie au-
geat, atque ornet, S. C.

*Daventriæ in porta (vulgo dicuntur Bructe
Porte) sub insignibus Aquilæ :*

D*At nobis Aquilam Romana insignia Caesar,
Juræque nostra sub his inviolata manent.*

A dextra, sub imagine Fortunæ.

M*E Duce Cattorum gens seditione coorta,
Hac patriam sugiens arva inarata subit.*

*Aique meo Deventuritam de nomine dictum
Plus mille ante annos mania parva locat.*

A sinistra sub Bellonæ imagine.

A*ddidi ego hoc urbi vallum furialis Enyo,
Quod secûra suis hostibus objiceret.*

Tu Belli esse memor debes in tempore pacis,

Regna tuum feriat vis inopina caput.

Suprà sub imagine Caroli V.

D*ivo Carolo Cæs. V. Imperat. Max. S. A. P. L.
vindici P. P. S. P. Q. Daventuriensis mo-
numentum hoc, defensionis ergo posuit, Anno
M. D. XLIV. Posterì diligenter conservanto.*

AREO-

AREOLA XVI. INSCRIPTIONES ARCIIUM.

In Arce Tyburina:

Grata bonis, invisa malis, inimica superbis,
Sum tibi Tybur, enim sic Pius instituit.

Senis in arce nova.

Cosmus Medices Dux Florentiæ & Senarum,
Arcem & unâ Senensium quietem, & secu-
ritatem fundavit. Anno M.D.LXI.

Neapoli.

Imp. Car. V. invictiss. Cæsar. Aug. jussu Pe-
trus Toletanus Villæ Franchæ Marchio, re-
gni Neap. Protex justiss. cuius auspicijs placida
pacē quiescitur, Pyrrhi Aloysij scribæ cura, ar-
cem hanc à fundamentis inchoatam, Jo. Jacobi
Achaj solertia & arbitrio perficiendam manda-
vit. 1542.

In arce Perusina.

Paulus III. Pont. Max. tyrannide ejecta, nova
civitatis statu constituto, bonor. quieti, &
improborum frangi, arcem à solo excitatam mira-
beler.

celeritate munivit, Pontificatus sui anno IX.
Sal. XLVIII.

Placencia in Castello.

Finium pariter, renovantque labores.

Philippus II. Hispaniarum Rex maximus,
& multarum Provinciarum Dominus, san-
ctæ fidei Catholicæ acerrimus Defensor. F.F.

In Castello S. Angeli, seu mole Adriani.

Roma.

Quæ olim intra hanc arcem collapsa, impe-
dita, fœdata erant, ea nunc à Paulo III. P.
M. ad solidam firmitatem, commodam utilita-
tem, subtilem venustatem exstructa, disposita,
ornata conspiciuntur.

In Circuitu molis Adriani.

Æ libra venit Romanas victor ad arces

Cæsar, & in niveis aureus ivit equis.

Ille triumphavit, sedem plus Paule triumphas;

Victor namque tuis oscula dat pedibus.

Neapoli in Castello novo.

Alfonſus Regum Princeps hanc condidit arcem.

*Alfonſus Rex Hispanus, Siculus, Italicus, pius,
Clemens.*

Florentia.

Quod faustum felixque sit. Carolus V. Rom.
Imp. ex Africa rediens, cum Alexandrum
Medices Florentinorum Ducem, generum suum,
exstructa jam reliqua arce, turris hujus funda-
menta

menta locantem reperisset, primum victrici manu lapidem ponere non dedignatus est.
anno 1536.

*Inscriptio Castellī S. Francisci in monte Capuc-
cinorum Salisburgi.*

COELO PROPITIO.

Paris Comes Lodronius

Archiepiscopus Salisburgensis

Ut satis procul à mœnibus

Repulso discrimine, Cives

Suos Pace tegeret æterniore,

Castellum hoc, quæ urbi, quæ

Toti Viciniæ Custodelam

Erexit D. Francisco Magno

Cœlici Sacrum.

Anno Dominico M. DC. XXIX.

In Belgio.

POSTERITATI.

Imp. Rudolphus II. Cæs. Germ. P. F. Aug:

Cum Baronatum hunc veterem ævo & bello

lapsum attritumque audiret,

Ut is in pristinum splendorem dignitatēque
posset restitui:

Hermano de Lynden

Domino horum locorum, & Baroni

benignè & firmiter Electorum Imperato-
rum interventu

concessit indulsetque,

Uti Baronatus hic de Rechem, & quic-
quid iurium ei adhæret, feudo Masculino

commune fieret, & ad hæredes utriusque
Sexus transfiret.

Tum etiam ut omnia jura regalia,
immunitates, privilegia,

Si qua verustas, vis, fraus delevisset,
oppressisset, invertisset,

Ea omnia restituerentur, redderentur,

Uti quo optimo jure, antefuissent.

Ob hæc indulta beneficia Cæsarea excitatus.

Idem Hermanus de Lynden

hanc arcem labentem aut lapsam

Ex ovali in meliorem majorémque hanc for-
mam redegit, extruxit, a fundamentis in-
novavit cum Mesaulis, hypæthis & ad-
junctis ædificijs.

P O S T E R I T A S,

Hoc scire te voluit, & quisquis hæc leges.
Anno Domini . ∞ . Io. XCVII.

J. Lipsius.

Dordracin Flandria.

Ludovicus decimus quartus,

Incertum, bello an pace major,

Quibus Copijs,

Consilijs, animo, celeritate fortunæ,

Anno 1667.

Nerviorum urbem quatrIduo ceperat,

lisdem, ne unquam postea caperetur,

Inter cætera munimenta

OPUS HOC

diebus vix octo

ab

ab arce & fundamentis,

Ipsē instans operi,

Victoricibus militum manibus extruxit,

Anno Domini M. DC. LXXI.

In arce Clivens.

ANno ab Urbe DC. XCVIII. Cæs. Julius
Dictator his partibus subactis Arcem Cli-
vensē fundavit.

*Nivernij in arce, porta triumphali talis
appensa erat inscriptio :*

NIvernij nova facies, Illustrissimæ Exzellen-
tissimæque Ducis Longevillæ vices gerenti.

En tibi magna Ducum prisca hæc nova mania surgunt,

Quæ veteri posito regmine laeta vides.

Si Constantinus Byzanti prisca novavit

Pergamæ, quem frater pectore & ore refert.

*Tarascone in Gallia arcem edificavit Rena-
tus Rex Jerusalem & Sicilia. Ejus & Regina effigies
in interiore arce arcis exstant cum hæc
inscriptio :*

Renatus D. G. Jerusa-
lem & Siciliæ Rex.

Domina Joanna Re-
gina Siciliæ.

Divi Heroës Francis Lilijs crucèque illustres
incedant jugiter parantes ad superos iter.

Fontaine-Bleau.

HENRICUS IV. Franciæ & Navarræ Rex Chri-
stianissimus, Bellator fortissimus, Victor
clementissimus, rebus ad majestatis & publicæ
salutis

salutis firmamentum compositis, hanc regiam
auspicato restauravit, immensum auxit, ma-
gnificentius exornavit, anno M. DC. IX.

Roma Legatus Hispania, in honorem Ferdinandi III. recens coronati Regis erexit Castellum, supra quod stetit Hercules, cui incubuit Terrarum Orbis.

In primo latere Castellum, Ortum versus, sequens erat inscriptio.

Ferdinande Cæsar, pares Tu quidem regenda
Orbis imperio; quis enim Te inter armorum
Tempestates, non stante animo, non firmo
Vestigio unquam vidit? Sed enim Alcides
Tuus Oneri Comes accedit; auguror Imperij
Moles Austriacis æternum viribus sustinebitur,
*Depicta etiam fuit in hoc latere Prudentia cum hoc
symbolo: HAC COMITE.*

*In secundo latere Castellum, Septentrionem versus
sequentia legobantur.*

Ferdinande Principum Optatissime,
Te virtus Atlantem Orbis,
Te Orbis virtutum Atlantem,
Te urbium Regina, Quiritium Regem
Salutat, & Collegam Patri diuturnum cupit!

*Depicta fuit etiam in hoc latere Constantia cum
sequentibus: HAC DUCE.*

In tertio latere Occasum versus hæc fuerunt.
Ferdinando II. Imperatori, Pio, Fœlici,
Immobili Ecclesiæ Defensori, Fundatori

Cer-

Germanicæ quietis : Marchio Castellî Roderici
Catholicæ Majestatis Legatus in Cathol.
Domus felicitate quotidie magis inter adversa
Consurgente, festos Ignes Hispan. Hilaritatis
argumentum D.

*Depicta fuit in hoc latere Fortitudo cum hoc
Symbolo: HAC MILITE.*

*Quartum denique latus Meridiem versus se-
quentia habebat.*

Ferdinando III. Austriaco , Ferdinandi II.
Imperatoris Filio, Philippi IV. Regis Hispaniarum
Consobrino, Regi Romanorum Creato: Legatus
Catholicus suæ erga Regnatricem domum
Venerationis signum dicavit.

*Pietas in hoc latere videbatur cum sequentibus:
HAC VICTRICE.*

*Legatus Imperatoris ignes festivos accendit.
Videbatur I. Ingens Corona Imperialis, sub qua fuit
Lupa lactans Romulum & Remum.*

In I. Parte Basis scriptum erat Orientem versus.

Quisquis ad artificiosa incendia spectator ac-
curristi, planè frigidus es, nisi discas innocentè ar-
dere, in tanto æstu lætitæ. Orbis verus amor il-
luxit Tertius Ferdinandus : quas non, amoris
ignedigna Pectora , flammæ concipiant ! U-
num cavendum est, ne ante cineres, amoris ex-
tinguatur incendium, quod Austriacæ, hoc est
immortalis virtus excitavit.

Latus I l. Occidentem versus.

Regnatorem Urbi destinatum, deposita feritate
pascit altrix Lupa, quos decet esse hominum mo-
res Romano sub Rege, si pueri meritum vel lu-
pa cognovit?

III. Latus Septentrionem versus.

Quid de tua sperare possis felicitate gratulan-
tium Romanorum, Rex Ferdinando, Regij Infan-
tes docent, illos Imperio Romano constituendo
destinatos, nullus opprimere potuit furor. Tibi
ut Cæsaream Coronam conatus non ademit ho-
stilis, ita ferocitas perduellium Perfidorum, pa-
catissimum comprobavit imperium: sic voveo,
sic precor Scipio Gonzaga Cæsareus apud Ur-
banum VIII. P. O. M. Orator, Bozuli Princeps.

IV. Latus Meridiem versus.

Mater Heroum Roma, quos hic pueros vides,
animo, non poplite flexo, venerare: ne tibi ma-
ternæ terrarum contemptui sit puerilis Infantia.
Quippe tantas olim erudietur in voces,
ut univrsam personet orbem terrarum. Quan-
quam infantes frustra existimas: quibus est pro-
eloquentia indoles Regia, facundissima con-
ciliatrix animorum.

*Aliam insuper erexit Machinam, Aquilam scilicet
quam ex 4. Orbis partibus venti impugnabant.*

Basis versus Ortum.

Aquila Jovis armigera, irato parat fulmina,
ventorum vim, turbinumque minas generosa
cur timeat?

Basis

Basis versus Occasum.

Montibus olim congestis, Gigantum agmen
Caelo bella paravit, Quid inde? fulminibus
Jupiter ad infima dejecit, qui cum Superis con-
tendere sunt ausi. Ita factum ut Aquila di-
sperserit, quos tanta temeritas Rebelles fecerat.

Basis Septentrionem versus.

Quae Jovi dicata est Ales, ea Caesaris insigne
est, civium Imperium habent, Jura Regnorum
communia. Sacrilegio damnatur duplici, qui
eam offenderit, nam Caesaris, nam Jovis est;
Tangere non licet,

Basis Meridiem versus.

Stridete, furite ventosae Aquilorum animae
instabilem fratrum sonora agmina, terrarum
orbem permiscetis quidem, at Aquilam affli-
gere homini non poteritis, quae Jovis in sinu nidens
habet. Austriacos Proceres bellorum procellae
non deprimunt: quibus ipsa divinitas aux est,

AREOLA XVII.

INSCRIPTIONES PALATIO- RUM, AULARUM, ALIORUMQUE ILLUSTRIUM ÆDIFICIORUM.

In Aula Episcopali Patavij.

Celestia Patavinæ fastos, sacras Pon-
tificum effigies vetustate non semel
victas Federicus Cardinalis Corne-
lius restituit: easdem situ corruptas,
atque evanescentes Georgius Cornelius patrum
magni virtutum ac gloriæ æmulator, ut Antisti-
tum populus Atrium majestate sua dignum
incoleret, absterfo squalore in pristinum nitore
redigi curavit.

In aula magna Palatij Florent.

HAs ædes atque aulam hanc, tecto elatiori, a-
ditu, luminibus, picturis, ornatuque au-
gustiori, in ampliorem formam decoratam, de-
dit Cosmus Medices illustriss. Florent. & Senar.
Dux, ex descriptione atque artificio Georgij
Valarj Aretini pictoris atque Architecti. 1565.

avr

Avenione in Palatio Legati Apostolici :

Qui varias operum moles, turritaque passim
 Menia dimensa sufficis artis opus :
 Ingressus nostras humiles ne despicere sedes :
 Querimus ex sola commoditate decus.

Lugduni in Gallia in Aula Archiepiscopali
 sub insignibus Urbani VIII.

Sugite nectareo madidantia lilia rore,
 Delicias pacis sugite pacis aves.
 Sugite pacificis volucres in floribus : Orbem
 Nam condire suo lilia melle queunt.

Palatium Parisinum.

DIVUM DOMUS OMNIBUS UNA.

Singula certabant, & adhuc sub iudice lis est, (uni
 Numina; Quoi Domus hac domino concederet
 Jupiter, ut fas est, prima assurrexit in aula,
 A Jove principium sumpsere palatia Regum :
 Contra Juno, suis Dea consociata Deabus,
 Antetulit sedem regnis hanc omnibus unam :
 Mox mea Mercurius sunt hic commercia, dixit :
 Et mea, Mars, ubi Tela, enses venduntur & arma.
 Et mea, Diva Venus, sunt hic mea lumina Nymphae :
 Et mea, qua vigilas agito Diana choreas ;
 Et mea, Diva Themis, sunt hic subsellia litis :
 Et mea, Vesta, sacri fulgent Altaribus Ignes :
 Et mea, Saturnus, sunt hic monumenta Deorum ;
 Et mea, Vulcanus, Venerem Mars hic adamavit.

E

*Et mea, Sol, (pena hunc vis desist alta loquendi.)
Ipsaque Liligero cessere palatia Soli.*

Robertus Keuchenius.

In Fronte Palatii Ducis Valentini Romæ.

*Set domus hæc, donec fluctus formica maximos
Ebibat, & totum testudo perambulet orbem.*

Neapoli.

H *Uo quicumque venis, fauste & bene veneris
hospes,*

Comiter in nostra suscipere doma.

Ibidem.

N *icolaus Antonius Carracciolus Vici Mar-
chii, & Cæsaris à latere Consiliarius, has
genio ædeis, gratijs hortos, Nymphis fontes, ne-
mora Faunis, & totius loci venustatem Sobetho
& Sirenibus dedicavit, ad vitæ oblectamentum
atque secessum, & perpetuam amicorum jucu-
ditatem. An. 1543.*

Anconæ in Palatio Gubernatoris.

S *int procul insidia, fraudes, discordia, bellum.
Hac bonor & virtutis cum fove carpit æter.*

Ibidem.

A *lma fides, proceres, vestram que condidit urbem,
Gaudeo in hoc sociam vivere posse loco.*

Urbini in Palatio.

F *edericus Urbini dux, montis Feretrinæ
Durantis Comes, S. Rom. Ecclesiæ Consala-
nerius,*

PALATIORUM, AULARUM, &c. 244
fieri, atque confederationis Imperator: hanc
domum à fundamentis erectam, gloriæ & poste-
ritati suæ edificavit, qui bello pluries depugna-
vit: sexies signa contulit: octies hostem profligavit:
omniumque præliorum victor ditionem
auxit: ejusdem justitia, clementia, liberalitas &
religio, pace victorias æquarunt, ornaveruntque.

*Palatii Serenissimi Ducis Venetorum
Elogium:*

Quæ Pergama advecta mari?

Æquorej hæc Numinis Regia,

An Capitolini Jovis Arx?

Utrumque dicas;

Jam assuetæ servitio undæ

Maris Reginam

Tetgō bajulant.

Ne credas, hominis cœlo marmoreas hujus molis
cœlatas frontes;

Cœlum, quod Venetum incoleret Numen,

Cœlites, fas erat, habuisse cœlatores.

Mille quos miraris in atrio,

Corinthio marmore arcus,

Non tam immanis structuræ,

Quam Patrum gravitate,

Consiliorumque pondere

Curvatos, scito.

Forensem porticus portant justitiam,

Ne timeas casuram inflexibili innixam lapidi,

Area puteos ætea coronâ cingit,

ut ære perennius dicas

Aqua-

Aquarum Reginae Imperium;
 Quam pius Venetus in Parentes ?
 Primos enim mundi extinctos primordijs;
 Vivos educit ex marmore;
 Fecitq; , ut qui primum in luto
 sunt figulum experti Deum ,
 In saxo sculptorem plusquam hominem for-
 tirentur. Summis parietibus marmoreum caput
 excubantes exerunt Leones;
 Solidi enim capitis
 Adriaticus Leo parit liberos.
 Ut Curiam adeas, Giganteos ascendis gradus;
 Venetus enim superbos pede proterit Gigantes.
 Plures auratas offendis aulas;
 Plurimi namque per illas ingrediuntur Reges.
 Sacro Delubro Principis adhærent tecta ;
 Ut Ecclesiae conjunctum, ac necessarium
 Venetum Senatum
 credas.

Leo Mariti D.

Antverpia in nova Bursa Anglorum.

S. P. Q. A.

IN usum negotiatorum cujuscunque nationis
 ac linguae, urbisque adeo suae ornamentum,
 Anno M. D. XXXI. à solo extrui cur.
*Mundi anima ut rerum moderetur nummus habenas,
 Terrasque & tractus conciliet marium,
 Disce ; hospes, tato quamvis divisus ab orbe,
 Hic tibi si nummus non peregrinus eris.*

Domus

PALATIORUM, AULARUM, &c. 274

Domus Hanseaticæ ibidem.

A *Ustriacam urbe domum quâ non est pulchrior
aunt,*

Nec toto Austriacâ est pulchrior orbe domus

Omen inest voci; vivat Germania, vivat:

Et quod in urbe domus, id sit in orbe caput.

Burdigala in aula Mercatorum.

FIDEI JUSTITIÆQUE SACRUM.

Mercatorum Burdigal. Ordo opus hoc ex

Dei Princi. Beneficio

ac jussu instituit, cujus prima funda-

menta Joannes Riniacius

Mercalium rerum iudex, Pe. Salvagius &

menta Joa. Pratanus Consilia-

rij jacienda curaverunt. Mense Mart:

Ann. Christi M. D. LXXI.

Claramontij in Palatio Regio.

H Enrico III. Gall. & Pol. Regi Christianissi-

mo, & Catharinæ Reg. Just. Matr. Opt.

veris just. cultoribus, hanc Veterum Aruer. Co-

mitum domum, ab eadem R. Cathar. Aruer.

Comit. Just. cultui dicatam, vetustate labentem,

Scab. civium decreto in memoriam benefic. sem-

piternam restit. anno c^{lo} 1°. LXXXI.

LUPARA,

Regia Galliarum Solis.

I.

(capit Illu^m

T *Estum Augustum, Ingens quamvis sit; non*

Vasta domus Dominû, non Gallia, totius & orbis.

III. Sum^e

II.

*Hac quoties Sol Imperij se spectat in arce,
Conspicit in parvo mundum velut aethera vitro.*

III.

*Summa polis volvens Deus intermundia, non hoc
Inferiore potest Jupiter orbe capi.*

Robertus Keuchenius.

*Monimentum Palatii Theaurorum in Co-
mitatu Sarmatoris.*

Victor Amedeus (1) Dux invictissimus,
Cum Christiana à Francia coniuge;
Postquam orbem turbidissimum
Tranquilla (2) pacè serenavit;
Obscurum hoc etiam domicilium
Serenissimo adpectu illustravit.

Die XXVII. Junij, Anno M. DC. XXXI.

1.) Nondum assumpserat regium titulum. 2.) Rever-
tebatur ex Claraeensi congressu, pacis Author.

Emmanuel Thesaurus.

Arimini in Palatio.

R Omne datus nos arma juvat tenuisse, Theatrum
Augusti pontem, fornicis atque decus.
At Pater ô Clemens, Augusto Augustior ipso,
Te retinere juvat, teque videre magis.

Ex altera parte.

Tu belli, in pacis ades, Dux maxime, palmam
Absque cruore ferens, dat Deus arma tibi.
O utinam longum sic te conservet in avum;
Hostibus exitium, gaudia summa tuis.

Domus

Domus Indiæ Occidentalis, quæ est Am-
stelredami.

Hæc occidentis Indiæ dicta est domus,
Domus pusilla, si modum spectes loci,
At intus ingens panditur rerum pennis;
Hic Mexicanus, Peruanus hic sinus,
Havana, Lima, & Potosi dices specus,
Guinea, & omne id, quæ ferax auri est, solum;
Sed Nigir id fert, ditius Tago vadum.
Horum omnium hic sunt Promus & Condus simul.
Tum quas Iberus Victor, ut victos premat,
Terre ex profundo ducit, hic Gazas vides;
Hucque inferuntur, nauta vel perdit mari.
Non Indiæ igitur, est salutis hæc domus.

Joh. Isaac. Pontanus.

AREOLA XVIII. INSCRIPTIONES CU- RIARUM.

*Ratisbonæ in Tabula marmorea in Cu-
ria sequens inscripto legitur.*

Quilibet Senator Curiam officij causâ ingre-
deris, ante ostium privatos affectus omnes
abjicito: Iræ, vim, odium, amicitiam, adula-
tionem

S

tionem, Reipub. personam & curam subjecit.
Nam ut alijs æquus aut iniquus fueris, ita quo-
que Dei iudicium exspectabis & sustinebis.

Brixia in Palatio Capitanei.

Hic locus odit, amat, punit, conservat, honorat,
Nequitiam, pacem, crimina, jura, probos.

Pistorij ante Curiam.

Ordinibus vestris fidem ne rumpite Cives;
Vivite concordēs, si letum cupitis ævum;
Et qui consulitis patriæ decernere rectum,
Damnorum memores quæ jam fecere parentes.

Perusia ad Tribunal Gubernatoris.

Ius reddens iudex semper sis omnibus idem,
Iudicium alterius iudicis ut fugias.

Patavij supra Tribunal Curia.

Exerte manus ab omni munere: partes pa-
tienter audi: benignè responde: justè judica.

Viterbij in Curia.

Prodesse velis semper: præesse raro: obesse
nunquam.

Mediolani in Prætorio.

In controversiis causarum capitales inimicitie
oriuntur, fit amissio expensarum, labor animi
exercetur: corpus quotidie fatigatur: multa &
inhonestæ crimina inde consequuntur: bona &
utilia opera postponuntur: & qui sæpè credunt
obtinere, frequenter succumbunt: ac si obti-
nent,

hient; computatis laboribus & expensis nihil acquirunt.

Bremæ in Curia.

TEmpore cum longo domus hac collapsa fuisset,
Orbaque jam cuncto pane nitore foret:
Sumptibus hanc proprijs voluit reparare Gerardus
Qui de Ranzoo stemmate nomen habet.
Esset ut hospitij sedes sibi grata suisque,
Qui capiens arvis commoditate fruû.

Parisijs sub porticu Curia.

Senatus, populo, equitibusque Parisiens. Pie
de se meritis, Franciscus I. Francorum Rex
potentiss. has ædes à fundamentis extruendas
mandavit, ac curavit, cogensque publicè Con-
silijs & administrandæ reipub. dicavit, Anno
salutis condita M. D. XXXIII. Idib. Julij. Inci-
sum M. D. XXXIII. Ibid. Septembr. Petro
Viola Præfecto Decurionum, Claudio Daniele,
Joanne Bartholomæo, Martino Bragelonio, Joan-
ne Curtino, Decurionibus.

Neapoli.

Cum æterni Tribunal Judicis illum reum
non habeat, quem injuste reus condemnat,
testante Propheta: nec damniabit illum; cum
iudicabit ei; caveant iudices, & prudenter at-
tendant, ut in causarum processibus, nil vindic-
et odium, vel favor usurpet. Timor exulet, &
præmiû aut expectatio præmij justitiam non

evertat: sed stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine, ut in omnibus quæ in causis agenda fuerint, præsertim in concipiendis sententijs & ferendis, præ oculis habeant solum Deum, qui sit laudabilis & gloriosus per infinita sæcula sæculorum.

Ibidem.

Ne quid facias hodie, quod cras te pœniteat.

Item.

Natura deficit, fortuna mutatur, Deus omnia cernit.

Bononia ante Conclave decemvirorum.

PRIVATORUM OBLITI, PUBLICA CURATE.

Parisijs in Palatio Parlamenti.

Ad dextram:

FAcite iudicium & iustitiam: quod si non audieritis hoc, in me iuravi, dicit Dominus, quod deserta erit domus hæc. *Jerem. 21.*

Ad sinistram.

Videte Iudices, quid faciatis; non enim hominis exercetis iudicium, sed Dei: & quodcumque judicaveritis, in vos redundabit. 2. *Paralip. 19.*

In Palatio Veronæ, ad imaginem Iustitiæ.

VOs omnes moneo, cavete nostrum Numen ladere. Sum severa Vindex.

Item.

*Iustitia è cælo terras dum prospicit alto,
Procedis recto tramite iudicium.*

Item.

*Ancipitem timeat gladium, lancemque bilinguem,
Qui temerat sancta fœdera iustitiæ.*

In

In Curia ad imaginem Pantheræ.

His maculis quanquam affectus moveant ratione carentes,

Tu tamen ô Index juri dabis absque notis.

Item.

Te nunquam affectus moveant ratione carentes,

Sic erit & juri justitiæque locus.

Lipsiæ in Curia.

P *Eruditus est cupidè qui turpia scœnora capiat,
Fraude suam parto dicit ut are domum.*

*De malè quasitis ni tertius excidat heres;
Nec quartus certè nullus adire potest.*

*Sed magis ille sapit, Domino qui fidere novit,
Inque sua degit conditione pius.*

*Hunc ultrò sequitur cunctarum copia rerum,
Et velut in somno, quod cupit omne, capis.*

Andegavi in Curia introitu.

R *Egia justitiæ justo sub Rege resurgens,
Et Jano clauso Themidis rediuviva patensque
Porta Dea, geminum tibi dant Ludovico triumphum,
Et belli & pacis lauròque oleâque coronant.*

In palatio Curia Bituricensis.

H *Enricus IV. Franciæ & Navarræ Rex,
Christianissimus, fortissimus, ac super omnes
felicissimus Princeps, Liberator Regni, Fundator
quietis, hanc Basilicam à Joanne Bituricum
Duce olim inchoatam, & post varijs casibus
afflictam in usum Curia ac populi Bitur.
peragi jussit, Anno cld. lxxvii.*

Viennæ in Gallia, in introitu Curie Mu-
lier obvincta oculos cernitur, cum bilance
& anchora. Inscriptio:

H *Ætibi erunt artes, quæ Regum fœdera nectas,
Non dona, nec ullus constanti de mente favor.*

ARELATE IN CURIA.

Extricâ portæ parte Leo, insigne urbis, de-
pictus cum hoc disticho:

*Stratos non ast ille superbos conterit hostes,
Sic Arelas hostes pacis amica terit.*

*Paulo inferius hæc: SALE RATA REFERAT
ARELAS. Cancrina hæc verba sunt: retrolegi pos-
sunt. Ibidem talis inscriptio:*

Civili undique sæviente bello Arelate sedi-
tionibus agitata, patricijs viris Senatoribûs-
que proscriptis, consulatu in vaso, ærariique pila-
to, foris repetito militum incurſu, gregibus &
armentis abactis expopulata, Duce Allobro-
gum cum copijs introducto penè subacta, ci-
viûmque probiorum virtute expulſis Allobro-
gibus perduellibûsque proſtigatis fortiter libera-
ta: His septennio confectis cladibus, extorri-
bus revocatis, Gallico Imperio conservato, post-
modum horrida biennij fame fere consternata,
pace denique inter Gallos, Iberos, Allobrogosq;
constituta, ob Rempublicam civésque servatos
C. M. H. IV, Id. Jul. C. Fr. Dan. Tonello, Cap.
Lavabre, & Gu. Monfort. P. M. I. C. D. Sen.
Car. F. decrevit.

Inſc.

*Interior Curia habet conclave quoddam, in quo
Trophæum :*

Carol. Lotharenius, Gusiæ

Dux, Carolo Lothareno

Gusiæ Duci

Ex Anagrammate

Triumphus.

AVE DUX, VIRTUS CHARA, HONOS.

GALLIÆ.

Inferius ista sequuntur :

Henrico imperante,

Virtute florescente,

Honore confluyente,

Pietate approbante,

Amicitia invitante.

Tholosa in Curia civica ad statuam

Henrici IV.

Henrico Magno pacis causâ armato, publicorum ædificiorum magnique patriæ operis restitutori, magna Tholosa, regni olim alterius caput, regnum quæ Franciæ augere maluit, cum patris & suis sub pedibus regijs suorûmque hinc inde Capitolinorum insignibus, insignique subactorum amante animorum notâ, hoc opus debuit, dicavit. c. Io. Iac VI..

Introitus Camera, ubi Capitolini consulunt & iudicant, hunc habet versum :

*Tectosagum hic locus est, ubi sacra oracula census,
Temporâque adflictis dat meliora salus.*

Parietes areas habent B. V. Mariam, & S.
Catharinam, cum his versiculis;

*Eligit octo viros urbs Catharina quotannis,
Et stringit nodi Religione sacri.*

Item,

Pallas Romana Tritonia praeiit aevi.

Alma Tolosana Virgo praest Maria.

Excellunt urbis tantum capitolia nostra,

Excellit quantum Pallada Virgo parens.

Idem parietes Emblema pictum ostendunt,
referens formam bonae Reipub, sunt IV. mulie-
res, habitu, colore, cultu à se discriminatae; altera
iustitiam fingit, altera animum; dextrâ malleum,
sinistrâ turrim tenentem; tertia facie peregrina
est, dextrâ scipionem, sinistrâ sacellum tenens;
quarta circino, cynosura & amussi decorata est.

Prima viris mores format, struit altera muros,

Hospitium fovet haec, sunt huic commercia cura,

Patria sit Caelum. Vestris submittere telis

Hoc iuvet, obsequio si perturbatis honorem.

Fani, in Cathedra iudicis. Sub Gigante
portante Caelum in humeris.

Non levius fert pondus optimus Senator.
Loquuntur multi, pauci dicunt.

Venietis in Palatia Consilij magni.

Omnibus, qui patriam conservarint, adjuve-
rint, auxerint, certum est, esse in caelo desi-
nitum locum, ubi beati ævo sempiterno fruan-
tur. Quod quidem in terris fiat acceptius,
quàm concilia coetusque hominum jure sociati,
qui

quicivitates appellantur; hac etiam in Rectores & Conservatores cœlo profecti illuc revertantur, Aversemini igitur vitia, colite virtutes; ad rectas opes animum sublevate; humiles preces in excelso porrigite. Magna vobis est, si dissimulare non velitis, necessitas inclytæ probitatis, cum ante oculos agitis Judicis cuncta cernentis.

Verona in area Prætorij.

Zacharias Eq. Veronen. Præf. nonnullas in Agro, tres in urbe arces instauravit; Prætorium hoc sublicium marmoreum fecit, forum ampliavit; curiam ædificavit, in penuria annonæ famem defendit, Rempublicam integrè gessit, æquale jus omnibus dixit. Ejus discessum populus lacrymis declaravit. M. CCCC. LXXVI.

Colmaria in Curia.

Oceanus quavis fluctus pater excites omneis:
Danubiūque omnem barbare Turca, bibas;
Non tamen irrumper perfractō limine Caesar,
Dum Carolus populis bellica signa dabit,
Si sacra quercus firmis radicibus astant:
Sicca licet venti concutiant folia,

In Curia Posnaniensi in Polonia.

Demosthenes Græcorum disertissimus leges animam civitatis esse inquit. Ut enim corpus animâ vivit: sic civitas legibus conservatur. Proinde naturæ & sui ipsi^o obliviscitur, qui sacratissimas constitutiones, patriasq; leges aversatur.

AREOLA XIX.

INSCRIPTIONES ARMAMENTARIORUM.

Parisijs in Armamentario regio.

A *Thug hec Henrico Vulcania tela ministras,
Tela Giganteos debellatura furores.*

Avenione in Armamentario.

D *Um parat Avinio Lutheris grassantibus arma,
Dumque movet gladios, hoc sibi fecit opus.*

Armamentarij prope Bibliothecam Vaticanam Romæ.

URBANUS VIII. LITTERIS ARMA,
ARMA LITTERIS.

Armamentarij Veneti.

FELIX CIVITAS, QUÆ TEMPORE PACIS
DE BELLO COGITAT.

Ibidem in Bombarda trium Fistularum.
*Cerberus evomuit triplici de gutture flammæ,
Sulfura, sal, nitrum, fulmina, bella, globos.*

Elogium Navalium armamentarij Venetij.

*Ejulatus ede ferale, ferox Torca,
Venetij Mortis ædem tibi extructam mirare.*

Lachry

Lachrymis asperge
Monimentum,

Quo tua tumulata est gloria.

Ad singula trophæa ex tuis relata cladibus

Singultus & suspiria

Emittito.

Tuorum militum cadavera

In mœnium lapides transiere.

Pertritæ hastæ, perfossæ cassides, obtruncata

Capita, laceratæ classes

In fundamenta sunt jacta.

Immanes tuorum Ducum manes,

Nec sub umbris securi

Ad secures pallescunt Venetas.

In caput tuum Vulcanus conspiravit.

Ætnam perosus

Adriaticos adivit Joves;

inter ipsorum imbres

Fulmina cufurus, & tonitrua.

Ad lamentabiles incudum gemitus ingemisce,

Mille Brontes, mille Steropes

Gemino armati oculo

Ad tua excubant funera.

Debellata vexilla tua vix illa sunt.

Timor attrivit, non ætas,

Regina maris

Invita Thetide, Bellonam præfecit aquis,

Sylvas traducit ad undas,

Et Jaculatricem Lunam

inter marinos saltus

Sæpè venatur.

Malos

AREOLA XIX.

INSCRIPTIONES ARMAMENTARIORUM.

Parisijs in Armamentario regio.

Æ *Thne hæc Henrico Vulcanja tela ministras,*
Tela Giganteos debellatura furores.

Avenione in Armamentario.

D *Um parat Avinio Lutheris grassantibus arma,*
Dúmque movet gladios, hoc sibi fecit opus.

Armamentarij prope Bibliothecam Vaticanam Romæ.

URBANUS VIII. LITTERIS ARMA,
ARMA LITTERIS.

Armamentarij Veneti.

FELIX CIVITAS, QUÆ TEMPORE PACIS
DE BELLO COGITAT.

Ibidem in Bombarda trium Fistularum.
Cerberus evomit triplici de gutture flammæ,
Sulfura, sal, nitrum, fulmina, bella, globos.

Elogium Navalis armamentarij Venetijs.

Ejulus ede feralis ferox Torca,
Venetijs Mortis ædem tibi extructam mirare.

Lachry

Lachrymis asperge

Monimentum,

Quo tua tumulata est gloria.

Ad singula trophæa ex tuis relata cladibus

Singultus & suspiria

Emittito.

Tuorum militum cadavera

In mœnium lapides transiere.

Pertrita hæstæ, perfoßæ cassides, obtruncata

Capita, laceratæ classes

In fundamenta sunt jacta.

Immanes tuorum Ducum manes,

Nec sub umbris securi

Ad secures pallescunt Venetas.

In caput tuum Vulcanus conspiravit.

Ætnam perosus

Adriaticos adivit Joves;

inter ipsorum imbres

Fulmina cufurus, & tonitrua.

Ad lamentabiles incudum gemitus ingemisce,

Mille Brontes, mille Steropes

Gemino armati oculo

Ad tua excubant funera.

Debellata vexilla tua vix illa sunt.

Timor attrivit, non ætas.

Regina maris

Invita Thetide, Bellonam præfecit aquis,

Sylvas traducit ad undas,

Et Jaculatricem Lunam

inter marinos saltus

Sæpè venatur.

Malos

AREOLA XIX.

INSCRIPTIONES ARMAMENTARIORUM.

Parisijs in Armamentario regio.

Æ *Thna hæc Henrico Vulcanja tela ministrat.*
Tela Giganteos debellatura furores.

Avenione in Armamentario.

D *Um parat Avinio Lutheris grassantibus arma,*
Dúmque movet gladios, hoc sibi fecit opus.

Armamentarij prope Bibliothecam Vaticanam Romæ.

URBANUS VIII. LITTERIS ARMA,
 ARMA LITTERIS.

Armamentarij Veneti.

FELIX CIVITAS, QUÆ TEMPORE PACIS
 DE BELLO COGITAT.

Ibidem in Bombarda trium Fistularum.
Cerberus evomit triplici de gutture flammæ,
Sulfura, sal, nitrum, fulmina, bella, globos.

Elogium Navalis armamentarij Venetijs.

Ejulatus ede ferales ferox Turca,
Venetijs Mortis ædem tibi extructam mirare.

Lachry

Lachrymis asperge
Monimentum,

Quo tua tumulata est gloria.

Ad singula trophæa ex tuis relata cladibus

Singultus & suspiria

Emittito.

Tuorum militum cadavera

In mœnium lapides transiêre.

Pertrita hæstæ, perfossæ cassides, obtruncata

Capita, laceratæ classes

In fundamenta sunt jacta.

Immanes tuorum Ducum manes,

Nec sub umbris securi

Ad secures pallescunt Venetas.

In caput tuum Vulcanus conspiravit.

Ætnam perosus

Adriaticos adivit Joves;

inter ipsorum imbres

Fulmina cufurus, & tonitrua.

Ad lamentabiles incudum gemitus ingemisce,

Mille Brontes, mille Steropes

Gemino armati oculo

Ad tua excubant funera.

Debellata vexilla tua vix illa sunt.

Timor attrivit, non ætas.

Regina maris

Invita Thetide, Bellonam præfecit aquis,

Sylvas traducit ad undas,

Et Jaculatricem Lunam

inter marinos saltus

Sæpè venatur.

Malos

Malos suos hostibus malos
 Neptuni crederes arces,
 Ad inimicas fundendas classes excitatas,
 Suum dedit illis fortuna velum;

Imò

Muliebres fortunas
 ad eorum consuenda vela
 Transmittit.

Hoc armamentarium
 Jani templum dicas,
 Ex quo armata ruunt bella,
 Ibi subacta tormenta hostium,
 Hostia Marti dicata,
 Humi dejecta jacent.

Hic longos fabricat Venetus rudentes,
 Ut remotos etiam vinciat perduelles.
 Arma licet inter oria splendent,
 ut negotiosa dicas.

Fulmina crederes jam in hostes intorta emicare,
 Et catafractos ad bella prodire.
 Veneno medicata tela non horret Venetus,
 Unicornis quod aquis celat cornu
 illa comminuit.

In hoc armorum orbe
 ad hostica excidia Mors oritur.
 Hic quotidie immaniozem se fieri
 demiratur. *Leo Matius B.*

Bredemburgæ in arce:

Dividere arma Patris cum vellens bellica Nati,
 Corpore qua proprio gesserat ipse suo:

Man

*Mars clypeum abiecit, dixitque, ô parcite Nati,
 Parcite, in his aliquid Mars quoque juris habet.
 Quæ toties genitor defendit ab hostibus arma,
 Turpe, ea si natis diripiantur, erit.
 Integra, dante Deo, post tristia fata manebunt,
 Ut sacra, dum vixit, tutaque semper erant.
 Ergo dedit Paulo fraterni pignus amoris,
 Henricus partem, Marte monente, suam:
 Exoptatque armis cum laude utatur iisdem,
 His usus genitor qualiter ante fuit.*

Ibidem.

L *Onga domus belli capit instrumenta cruenti,
 Dum bona tranquilla tempora pacis eunt.
 Grandia stant illic uteris tormenta cavatis,
 Et nunc ceu placido pressa sopore tacent.
 At subeant hostes, mox longa silentia rampent,
 Et piceas flammæ ore pilasque voment.
 Sidera pulsabit sonus alta, remugiet æther,
 Et gemitus tellus, mota fragore, dabit.
 Sulphureosque globos procul ejaculata cavernis,
 Turbine prosternent obvia quæque solo.*

AREO.

AREOLA XX.
INSCRIPTIONES PROPU-
GNACULORUM, MUNIMEN-
TORUM, &c.

Neapoli.

T diurno lusu defessus Pan Satyris
Nymphisque comitantibus cum
Musis simul catus à prædonibus re-
quiesceret, Bernardus Martiranus
Patritius Consentinus Regni Neapol. sub Ca-
rolo V. Cæs. Secretarius, propugnaculum hoc
erexit. Anno M. D. XXXII.

Viennæ Austria:

D. O. M.

D. D. N. N. Caroli & Fer-
dinandi Perennium August.
Salubr. Juss. Hoc Propu-
gnaculum à Fundamen-

Contra Turcarum vim ordinantē virō Cla-
rissi. Leonhardo Velfio sacri Regij Palatii
Comite, & utriusque militiæ Magistro, insistente
etiam Stephano Denckio Consule Vigilantissi.
S. P. Q. Viennensis curæ horum Commis. Ad

extre-

PROPAGINACULORUM, MUNIM. &c. 291
extremam manum perdux. ære publico, Anno
Christi, M. D. XLV. V. S. L. L. M.

Ibidem.

CHRISTO O. M. & MEMORIÆ ÆTERNÆ.

D N. Ferdinando felici Pio Aug. Germ.
Pannonico Bohemicoque, quod is originis
& principatus sui hanc Metropolim propter ar-
ma consilijs & munimentis juverit, ac inter cæ-
tera hanc ingentis sumptus molem adversus So-
lymannum Turcarum Tyrannum commune il-
lud & horrendum Christiani orbis fulmen, op-
posuerit: Nicolatus Comes à Salm Militiæ, Chri-
stophorus ab Eizing Baro, Senatus, & Marcus
Boeck à Leopoldsdorf Seriniorum magistri, cæ-
terique administrationis Austriacæ Senatores de-
voti Numini Principis sui, de patria seque opti-
mè merentis, V. S. L. L. M. an. Chr. M. D. XLVI.

Antverpiæ.

Divæ Mariæ Hung. Reg. Divi Caroli V.
Cæs. Sorori Patriæ ex fratris auctoritate,
S. P. Q. A. Hanc molem ex ejus nomine Ma-
rianum nuncupantes, pijs votis DD. quòd solli-
cito illius hortatu tantæ hæc vastitatis mania,
graviss. Reip. impensis, vel quadrimestri spatio,
ad mille passuum longitudinem in superiorem
usque limbum excitata sint, universumque urbis
ambitum hac parte compleverint, Mense Augusto
M. CCCCLII.

Constant. Halmalus Eques avaratus, huic
moli

moli primum jecit lapidem die XVII. Julij
M. CCCCC.LII.

In altera mole hunc in modum legitur:

JUSSU CAROLI V. CÆS.

Joannera Crombach, Eques auratus, hui⁹ ur-
bis Senator, huic moli indito nomine Divi Jaco-
bi, primum jecit lapidem, an. M. CCCCCXLII.
Die III. Junij.

Verrucana Molitionis inscriptio.

**Hæc est illa exigua sed celeberrima
Verruca,**

**Quam primus Carolus Emmanuel
Immunitam fortissimè defendit,**

Carolus Emmanuel secundus,

Ut ipsa se defendat, comminavit.

Emmanuel Thesaurus.

Salisburgi prope arcem.

**NUDUM ANTE HEIC URBIS ARCISQUE LA-
TUS HIS MUNIMENTIS FIRMAT PARIS E COME.
LODRONI ARCHIEPISCOPUS SALISBURGEN.
Anno. 1635.**

Salisburgi, in monte prope Ecclesiam

B. V. Müllensis:

D. MONICÆ,

**Bonæ Matris præsidio, quæ Augustinum in-
gens Ecclesiæ munimentum bis peperit, hoc
urbis munimentum commendat Paris Archie-
piscopus & Princeps Salisburgensis, Anno
cl. lcc, XXXIIX.**

In interiori munimento:

Firmiter Africæ Propugnaculo, acri Hæretico-
rum malleo, magno Hipponis Episcopo Au-
gustino, Paris Lodronius Archiepiscopus & Prin-
ceps, hæc contra Hæresin Propugnacula confed-
erat, Anno M. DC. XXIII.

Roma in parte pontis.

Urbanus VIII, Pontifex Max.
Propugnaculum duo hæc intercludens.

Sub pontis fornice spatia
Inutiliter antiquitus fabricatum
Solo æquavit

Fluminis lapsu hac ex parte reserato
Quod munitam magis arcem efficit
Et exundationes ingruentes cohibet
Ne posteri provenientis hinc utilitatis

Ignari secus quid moliantur
Hoc voluit extare Documentum

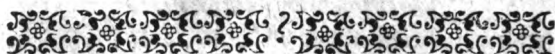
An. D. 1628. Pontif. V.

T

AREO-

AREOLA XXI. INSCRIPTIONES POR- TUUM.

Portus Ararici Inscriptio.

Enrico IV. regnante, pace vigente;
Præfecti Coss. Cossq; urbis Lugduni
Ararim extra alveos prorumpen-
tem cinxerunt, vallârunt hâc ele-
ganti serie, ut impofterum sint portus, merca-
torum commoditati, nautarum securitati, ur-
bis ornamento, populi oblectamento. Incept.
Anno. M. DC. VI. Perfect. Anno M. DC. IX.

Monumentum portus Niciensis.

Magno Carolo Sabaudia Ducî
Et Victori Amedeo invictissimo filio.

Quòd immensa regalium animorum
amplitudine,

Non suos tantum populos,
Sed universum terrarum orbem complexi,
Nationes omnes

Gratuitâ portuosi littoris immunitate
magnis aucta commodis, recipi voluerunt.

Aeternum grati animi monumentum, ab omni-
bus ubique populis debitum,

Nicia

Nicia fidelis collocavit.
Anno. M. DC. XXVIII.

Portus Arelatensis.

D. O. M.

ET Divis & Principibus Franc. & Nav. Regibus Christianissimis Magno Henrico IV. & Ludovico XIII. quod eorum auspicijs & liberalitate urbis muri antiquitate collabentes restructi, & pomerio hoc ad navalis emporij securitatem & commoditatem nobilitati sunt, grata Arelas Pos.

Ancona.

Imp. Cæs. Divi Nervæ. F. Nervæ. Trajano: Opt. Aug. Germanico. Dacico. Pontif. Max. Trib. Pot. XVIII. Imp. XI. Coss. VI. P. P. Providentiss. Principi S. P. Q. R. Quod. accessum: Italiæ. hoc. etiam. addito. ex. pecuniâ. suâ. portum. tutiorem. navigantib. reddiderit.

Ta

AREO.

AREOLA XXII.

INSCRIPTIONES AQUÆ- DUCTUUM.

*In Aqua ductu Aqua Claudia in Celio
Monte. Rōma.*

Ep. Cæs. Divi M. Antonnii Pij
Germ. Sarm. F. Divi Commodi fra-
ter Divi Antonini Nep. Divi Ha-
driani Pronep. Divi Trajani Par-
thic. Pronep. Divi Nervæ abnep. L. Septimius
Severus Pius Pertinax Aug. Arabic. Adiabenic.
Parthic. Max. Trib. Pot. VIII. Imp. XI. Cof. II.
Procos. & Imp. L. Septimij Severi Pij Prtina-
cis Aug. Arabic. Adiabenic. Parthic. Max. F.
Divi M. Antonini Pij Germ. Sarm. Nep. Divi
Trajani Parthic. & Divi Nervæ Abnep. M. An-
tonini Pronep. Divi Hadriani Abnep. M. Au-
relius Antoninus, Pius felix Aug. Trib. Pot. IV.
Procos. Arcus Cælimontanos plurifariam vetu-
state collapsos & corruptos solo sua pecunia re-
stituerunt.

Imp. Cæs. Divi F. Vespasianus Aug. Pont.
Max. Trib. Pot. X. Imp. XV. Cens. Cof. VI.

Design.

Design. VIII. rivum aquarum cursuum à vetustate dilapsum refecit, & aquam quæ exinde usu esse desierat reduxit.

Imp. Cæsar Divi Julij Aug. Pont. Max. Cos. XIV. Trib. Pot. XIX. Imp. rivos aquarum omnium refecit.

In aqua Virginis ductu in hortulâ

A. Colotij.

TI. Claudius Drusi F. Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex Max. Trib. Potest. V. Imp. XI. PP. Cos. desig. IV. arcus aquæ ductus Virginis disturbatos per C. Cæsarem à fundamentis novos fecit ac restituit.

In ripa Tyberis, quod nunc non extat.

IMpp. Diocletianus & Maximianus Augg. repurgatis fontium rivis & itineribus eorum ad perennem usum refectis Tyberino Patri aquarum & repertoribus mirabilium fabricarum priscis viris honori dederunt, curante L. Ælio Dionysio.

*Ad fossam Brachianam prope Thrasymenum
Perusia lacum.*

CLEMENS VIII. PONT. OPT. MAX.

Vetus emissarium, chasmate pluribus in locis interclusum, penitus adaperuit. Opere concamerato munivit, puteum profundissimum effodit, illinc, ubi soli vitium majus, deflectens, novum tramitē, veteri certum subsidium, durissimo perforato lapide, patefecit; ut agros & op-

pida Thrasymeni superflagnantib⁹ aquis obruta,
pristino cultui, ac decori restitueret. Anno
M. DC. II. Pontificatus XI.

Ligustica Magnificencia

In nova Aqua ductu Miracula,

Arcus, quas hic vides, Viator,

Triumphales & ipsi sunt.

Difficultate multiplici superata

Habet vel ipsa pax Genuensium

Trophæa sua.

Ubi qui vincerentur hostes defuerant,

Artis suppetiis victa est

Maligni soli natura.

Quid non posse Ligurem putem ;

Quando ita potest elementa transferre &

Catenatos Montes nexu mansuro

Felicitatis suæ bajulos efficit,

Et triumphanti per aquas industriæ

Rebelles humeros

Commodare compellit. Redundant scatebræ,

Ubi nullæ nascuntur ;

Et oblitæ barbariem originis suæ

De rusticanis Urbanæ

In omnem modestiam mansuescunt

Nobilitati latices,

Qui & in valle serpere prohibentur,

Et elati in sublimiorem fortunam

Tali, ac tanta Civitate donantur,

Similitudinem quamdam tumoris

Ipsa incessus Majestate

Mentiuntur.

Quid

Quid ni nutriatur
 Laboris amor in Ligure,
 Si assiduus Conviva Temperantiæ
 Mixtos rupium sudoribus suos bibit?
 Bellorum incendijs
 Recôcta Genua ut est non absumpta:
 Non fabuloso Medæa,
 Sed industriæ suæ vero miraculo
 Felicem in infantiam retroacta
 Patribus suis
 Matrum curas injectit,
 Dum ab ijs, & ampliora exegit
 In aquis ubera,
 Et fascias in mænibus laxiores.
 Sed nimirum
 Gloriosa semper in aquis Liguria est,
 Seu à nullo lustratas inveniat,
 Seu ab aliquo malè occupatas
 Percurrat,
 Seu procellosas arceat,
 Seu remotas adducat.
 Ubique in immemori Elemento
 Famam suam
 Stylo perennitatis inscribit.

Aloysius Juglaris.

---

*Venetijs ad Tribunal Triumvirorum
 Rei Aquaria:*

Venetorum urbs, divina disponente provi-
 dentia, in aquis fundata, aquarum ambitu
 circumsepta, aquis pro muro munitur. Quis-
 quis

quis ergo quomodocunque detrimentum aequi
publicis inferre ausus fuerit, & patriæ hostis ju-
dicetur, nec minore plectatur pœna, quam qui
sanctos patriæ muros violasset. Hujus edicti jus
ratum perpetuumque esto.

In agro Ticinensi:

*Per quem Mediolano in ipsum flumen fossam navi-
gabilem Comes Fontanus duxit.*

Martis, & Cereris hi campi sunt,
Non minus trophæis, quam aristis clari,
Rex prælio victus, & captus,
Exercitus cæsus:

VICTORI CÆSARI

Petrus Erniques Acevedius Comes Fonta-
nus monumentum dicavit, &
Fossâ navigabili Mediolano in Ticinum ductâ
æternæ Victoriæ famam,
Ubique terrarum sparsam,
Perenni aquarum lapsu, & murmure
in mare deferri voluit,
Ut hoc etiam elemento vagaretur.

Erycius Puteanus

---

*Genua extra mœnia, ubi Aqua ductus
fossam attingit.*

A. P. V. M. D. XXXX.

Andreas Doria facultate loci sibi publicè da-
tâ, hujus aquæ ductum privato sumptu
construxit, communi ornamento sequè, ac sui
juris commoditati futurum.

Sarlanæ distantis Genuâ 1060. pass.

Roma.

AQUÆ DUCTUUM.

301

Roma in Castello S. Angel.

Paulus V. Pont. Max.

Regionem Leoninam

Perennium aquarum inopiâ laborantem

Aquâ ab se in urbem deductâ

Ulteri dispensatione

Varijs fontibus attributâ

Locupletavit.

Anno Domini M. DC. XIV. Pontif. X.

Roma extra Urbem.

Paulus V. Rom. Pontifex Opt. Max.

Aquæ ductus ab Augusto Cæsare extractos,

Ævi longinquâ vetustate collapsos, in

ampliorem formam restituit

Anno salutis M. DC. IX. Pont. V.

Alia.

Paulus V. Rom. Pont. Opt. Max.

priori ductu longissimi temporis injuria pla-

nè diruto, sublimiorem firmioremque à

fundamentis extruxit

Anno salutis, M. DC. IX. Pont. V.

Roma.

Nicolaus V. Pont. Max.

Post illustratam insignibus monumentis urbem

ductum aquæ Virginis vetustate collapsum

sua impensa in splendidiorem cultum

restitui, ornarique mandavit.

Anno Domini Jesu Christi M. CCCC. LIII.

Pontificatus sui VII.

T 5

Ibidem

Ibidem.

Paulus V. Pontifex Max.

Aquam munificentia sua, in summmum Jani-
culum perductamCitra Tyberim totius urbis usui deducendam
curavit.

Anno salutis M. DC. IX. Pont. V.

Roma.

Sixt. V. Pont. Max. Picenus

Aquam ex agro Columnæ

Via Prænest. sinistrorsum

Multarum collectione venarum

Ductu sinuoso à receptaculo

Mil. XX. à capite XXII. adduxit.

Fœlicemque de nomine

Ant. Pont. dixit

Cœpit anno I. absolvit III.

M. D. LXXXVII.

Ibidem.

Tit. Claudius Drusi F. Cæsar Aug. Germa-
nicus Pont. Max. Tribunicia potestate XII.
Cof. V. Imperator XXVII. Pater patriæ aquas
claudiam ex fontibus qui vocabantur Cæruleus
& Curtius à Milliario XXXV. Item Anienem
novam, à milliario LXII. sua impensa in urbem
perducendas curavit.

Ibidem.

Imp. Cæsar Vespasianus Aug. Pont. Max. Trib.
Pot. II. Imp. VI. Cof. III. desig. IV. PP. a-
quas

quas Curtiam & Cæruleam perductas à D. Claudio, & postea intermissas dilapsasque per annos novem sua impensa urbi restituit.

Ibidem.

I Mp. T. Cæs. Divi F. Vespasianus Aug. Pont. Max. Tribunic. Potestate X. Imperator XVII. Pater patriæ Censor. Cos. VIII. aquas Curtiam & Cæruleam perductas à D. Claudio & postea à D. Vespasiano Patre suo urbi restitutas cum à capite aquarum à solo vetustate dilapsæ essent nova formâ reducendas sua impensa curavit.

AREOLA XXIII. THERMARUM INSCRIPTIONES.

In Thermis Dioclesianis, Roma:

D. D. N. N. Diocletianus & Maximianus invicti Seniores Augusti Patres Imperatorum & Cæsarum Constantius & Maximianus invicti Augg. & Severus & Maximianus Nobiliss. Cæsares Thermas felices Diocletiani Aug. Fratris sui nomine consecravit cœptis ædificijs pro tanti operis magnitudine omni cultu perfectas Romanis suis dedica.

In Thermis Constantini.

Petronius Perpenna Magnus Quadratianus
 V. C. Mi. Præf. Urb. Thermas Constanti-
 nianas longa injuria & abolendæ civilis vel po-
 tius fœdalis Cladis vastatione vehementer affli-
 ctas ita agnitione sui ex omni parte perditâ de-
 speratione cunctis reparationis adferant depu-
 tato ab amplissimo ordine parvo sumptu quan-
 tum publicæ patiebantur angustia: ab externo
 vindicavit & provisione largissima in pristinam
 faciem splendoremque restituit.

Ad Thermas Ciceronis, Carmen
Laureæ Tullij.

Quo tua; Romana vindex clarissime lingua,
 Sylva loco melius surgere jussa viret;
 Atque Academia celebratam nomine villam,
 Nunc reparat cultu sub potiore vetus.
 Hic etiam apparent lymphæ non antè repertæ,
 Languida quæ infuso lumina rare levant;
 Nimirum locus ipse sui Ciceronis honori
 Hoc dedit; hæc fontes non patefecit ops.
 Ut quoniam totum legitur sine fine per orbem,
 Sint plures oculis quæ medeantur aquæ.

In Thermis Gasteinensibus Provinciæ
Salisburgensis.

Has quisquis medicas ager descendis in undas,
 Primo funde preces, & pia vota Deo.
 Hujus is Author aquæ est: is fons & origo salutis,
 A quo est omne bonum, quo si nonnulla salus.

Quæ

*Sit liber à curis animus, mens conscia recti,
 Sit vindicta procul, sit procul ira, venus.
 Non alimenta gravent stomachum, non fortia vina,
 Nec neget impuris facibus alvus iter.
 Non te depascat Phtisis, maciesve, Marasmus
 Non gravet & febris, nec biliosa sitis.
 Nec te Carbuties, caries nec Gallica fadet,
 Respuat impuros lymphæ virago procos.
 Tunc sua temperies Thermis sit debita, sitque
 In Thermis morbo congrua mora suo.
 Absit in his somnus, nihil hîc obsonia prosunt:
 Si potare placet, sufficit unda siti.
 Hac bene si serves, securis utere Thermis,
 Expectata salus adveniêtque tibi.
 Utque diu maneat mens sana in corpore sano,
 Pauperis esto memor, gratus & Ecclesia.*

Ita cecinit ex tempore

abituriens

Dr. Joan. Bairst, Aulæ
 Passaviensis medicus.

AREOLA XXIV. INSCRIPTIONES PON- TIUM.

In Hispania.

MEMORIAE DICATUM.

Cum utilitatem publicam tutari
Eborensi Municipio cordi semper fuerit,
Merito hunc quem cernis lapideum
Ingentemque pontem Bætis fluvij rupibus
Imminentem, & cum Trajani Ponte cer-
tantem, magna sua impensa ad æternam
Gratiam & monumentum rerum excitavit.
Faciles ergo jam viatores ibunt,
Tantisque eliminatis periculis,
Rapidas subjecti gurgitis undas caleantes,
Securitati

Perpetuæ gratiam habebunt.

*Ad pontem Anienis fluvij, tribus ab urbe
Roma miliaribus, hæc posita inscriptiones:*

Imperante D. N. Pijssimo ac triumphali sem-
per Justiniano PP. Aug. anno XXXVIII,
Narses vir gloriosissimus ex præposito sacri
Palatii. Ex Cons. atque Patricius. Post Victo-
riam Gothicam, Ipsius eorum Regibus celeritate

missa

bili conflictu publico superatis atque prostratis. Libertate urbis Romæ ac totius Italiæ restituta Pontem viæ Salaris usque ad aquam à nefandissimo Totila Tyranno destructum. Purgato fluminis alveo. In meliorem statum quàm quondam fuerat renovavit.

Altera sic sonat.

Quam bene curvati directæ est semita pontis,
 Atque interruptum continuatur iter.
 Calcamus rapidas subiecti fluminis undas,
 Et libet irata cernere murmur aquæ.
 Ire igitur faciles per gaudia vestra Quirites,
 Et Narsim resonans plausus ubique canat.
 Qui potuit rigidas Gothorum subdere montes,
 Hic docuit durum flumina ferre iugum.

Ad ripam Rubiconis.

JUSSU. mandatuve. P. R. Cos. Imp. Milit.
 Tyro. Comilito. Manipularisve. Centuriove.
 Legionarique. Armatus Quisquis. Es. Hic. Sisti-
 to. Vexillum. Sinito. Nec. Citra. Hunc. Am-
 nem. Rubiconem. Signa. Arma. Ductum. Com-
 meatum. Exercitumve. Traducito. Siquis. Hu-
 jusce. Jussionis. Ergo. Adversus. Jerit. Feceritve.
 Adjudicatus. Esto. Hostis. P. R. Ac si. Contra.
 Patriam. Arma. Tulerit. Sacrosque. Penates. E.
 Penetralibus. Asportaverit. Sanctio. Plebiscit.
 Senatusve Consulti. Ultra. Hos. Fines. Arma.
 Proferre. Liceat. Nemini. S. P. Q. R.

Propæ

Prope Pisas viâ Florgentinâ, in ponte novo.

Siccitati Paludum, agrorum cultui, cæli salu-
sbritati consulens Cosmus Medices, Flor. &
& Sen. Dux, à partu Virg. M. D. LVIII. Cal.
Novemb. F. C.

Parisijs sub Ponte Sequana.

Iucundus geminos posuit tibi Sequana pontes,
Hunc tu jure potes dicere Pontificem.

Neap. Pontis Magdalena supra Sebethum.

Sive hospes, sive inquilinus viator es, bene ad-
sis. Quem vides pontem collata provincia-
lium populor. pecunia, publicæ commoditati re-
stituit, Berardino Mendotio, Principe optimo,
auspice: dum regno Philippi Austrij, regis nostri
inclyti, nomine, summa omnium benevolentia
præfuit, Transi felix, & utere. 1555.

*Roma in ponte Janiculi, qui nunc Xystus
dicitur,*

Ad sinistram.

ANno 1475. Qui transis Xysti quarti bene-
ficio, Deum roga, ut P. O. M. nobis salvet
ac sospitet. Benè vale, quisquis es, ubi hæc præ-
catus fueris.

Ad dexteram.

XYSTUS IV. PONT. MAX.

AD utilitatem Po. Ro. peregrinæque multi-
tudinis ad Jubilæum venturæ, pontem
hunc, quem meritò ruptum vocant, à funda-
mentis

mentis, magna cura & impensa, restituit: Xystumque suo de nomine appellari voluit.

Pontis Gardij. in Gallia.

Montibus impositos cantavit Gracia montes,
 Pyramidum ostentat Barbara Memphis opus:
 Plus est quod cernis, triplicis conjungere pontis
 Fornicibus, montes sic potuisse duos.
 Et plus est (victam quo se natura fatetur.)
 Imposuisse ipsis flumina fluminibus.
 Et rursum hoc plus est, contempto laudis honore,
 Artificem nomen subiecisse suum.
 Mire opifex, quod tu fecisti, sit licet ingens,
 Quod non fecisti, plus ego miror opus.

Mola, olim Formijs, in Regno Neapolitano.

PHil. II. Cath. regnante Peras. Alcalæ Dux
 prorege. Si quis aquam, & Pontes contem-
 pletur, naturam & artem pulchritudine certan-
 tes ita dijudicet, ut neutri, quod suum est, de-
 ficiat.

In ponte Glanici Fl. qui & Liris.

PHil. II. Catholico regnante, Peras. Alcalæ
 Dux pro Rege. Pontestructo, via munita,
 celebritatem Appiæ & Flaminiae magnificentia
 longè superans c. lo. Id. LXVIII.

Pontis Vulturni inscriptio.

PHil. II. Cath. regnante Peras. Alcalæ Dux
 pro Rege. Et hoc auctori nihil unquam hu-
 mile,

mile, nihil angustum in omni vita cogitanti, monumentum debetur. M. D. LXVIII.

Pons super Tagum. Ad cuius initium Sacellum S. Juliani. IN HISPAN.

Imp. Nervæ. Trajano. Cæsari, Augusto.
Germanico. Dacico. Sacrum.

TEmplum in Rupe Tagi Superis & Cæsare plenum,
Ars ubi materia vincitur ipsa sua:

Quis quali dederit voto fortasse requireret,

Cura viatorum quos nova fama iuvat.

Ingentem vastâ pontem quod mole peregit,

Sacra litaturo fecit honore Lacer.

Qui pontem fecit Lacer & novatempla dicavit,

Illic se solu . . . vota litant.

Pontem perpetui mansurum in secula mundi,

Fecit diuinâ nobilis arte Lacer.

Idem Romuleis templum cum Cæsare Divis

Constituit, felix utraque causa Sacri.

C. Julius Lacer. H. S. F. & dedicavit amico.

Curio Lacone IC. æditano.

Pons Exquilini, nunc S. Bartholomæi.

ROMÆ.

DOmini nostri Imperatores Cæsares Fl. Valentinianus. Pius. Felix. Max. Victor ac triumph. semper Aug. Pontif. Maximus. Germanic. Max. Alaman. Max. Fran. Max. Goth. Max. Trib. Pot. VII. Imp. VI. Cos. II. PPP. III.

ET

Fl. Valens Pius Felix Max. Victor ac Triumph.

semper

PONTIUM.

311

semper Aug. Pontif. Max. Germanic. Max. Aleman. Max. Franc. Max. Gothic. Max. Trib. Pot. VII. Imp. VI. Cos. II. PPP. Et

Fl. Gratianus Pius Felix Max. Victor ac Triumf. semper Aug. Pontif. Max. Germanic. Max. Aleman. Max. Franc. Max. Gothic. Max. Trib. Pot. III. Imp. II. Cos. primum. PPP.

Pontem Felicis nominis Gratiani in usum Senatus ac Populi Rom. constitui dedicarique iusserunt.

Pontis Senatorij, sive Palatini. Roma.

Numini Deorum Aug. Jovi opt. Max. eodem voto suscepto. Q. Lepidus. M. F. M. Curius M. F. Cos. III.

S. P. Q. R.

Imp. Cæsar. Divi Trajani Parthici Nervæ Nepot. Trajano Hadriano Aug. Pont. Max. Trib. Pot. II. Cos. II. Quo jus omnium Principum remittendo sextertium novies milles centena millia debitum Fisci patres ejus suaq. & posteros suos restituit hac libertate securos Julia Aug. Mater Augg. & Castrorum Matronis restituit Sabina Augusta.

ibidem.

Divus Aug. Pont. Max. Ex. S. C. refecit.
Ex Auctoritate Gregorij XIII. Pont. Max.

S. P. Q. R.

Pontem Senatorium, ejus fornices vetustate collapsos, & jam pridem resecos fluminis impetus denuó dejecerat, in pristinam firmitatem ad-

V a

pulchri-

pulchritudinem restituit Anno Jubilæi M. D.
LXXV.

Pontis Rivaltini Venetijs Elogium.

Distrahor : arcuatum montem , an pontem,
Hanc portentosam marmoris molem dicam.

Montem æquius appellabo ;

Qui enim semiorbis

Urbem humeris bajularet ?

Vel videns mentior,

Tam immania saxa

Marinos inter fluctus librari.

Nec Neptunus, perfoffis Tridente rupibus,

Tritone Ministro,

Tanta prædigiâ excitâffet.

Dixissem, arcum hunc ab Jove fabricatum,

Cujus Archetypum

adhuc in aëre picturatum ostentat.

At non novit Venetus

Externa emendicare auxilia ;

Solus didicit montes in pontes flectere ,

Et æquoreos inter vortices, vertices alpiû calcare,

Ut maris dominium venerere ,

Ponto pontem portandum dedit. .

Rivum existimat altum ,

Hinc faxeo illius coronavit arcu tempora ;

Hoc ut arcu tempora jaculetur.

Pontis Suspiriorum Elo-

gium.

Ne lege, spectator, crudeles characteres.

Acerbi amoris fuge funebre monumentum.

Coa-

Coacervata suspiria, si nescis,
Hunc erexere pontem,
Cui & nomen dedere.

Quis credat,

Tenuēs auras in lapides obduruisse?

Quas cernis subtus Pontem tacite labentes a-
quas, Amasiorum scito lachrymas.

Habet & amor Cocytos suos,

Quos ex oculorum urnis didicit corrivare.

Ne temeraria Cymba

Truci te credas gurgiti;

Medijs enim conflagrabis in undis.

Solus Cupido Acheronta amulatus

Arcum in earinam, tela in remos,

Vittam in vela commutavit,

Et semineces amatores

alteram exponat in ripam.

Avarus Nauta

Vesturam animæ sibi pretijs solvendam cogit.

Meduseo aspectu

riguisse homines

Fama est.

Et hic tres Venetæ Medusæ

oculis potuere

In cautes incautos vertisse spectatores,

Et ex illis fletuum fluvio pontem erexisse.

Fidem negas?

Excute laxa ferro,

Et quem adhuc venis alunt,

amoris reddent ignem.

Tales sibi feminea manu

Parat arcus sceleratus amor.

Fuge, Hospes,

Ne & ipse

Vel in suspirium evanescas,

vel in lachrymas liquefias,

Vel in siliçem obdurescas.

Leo Matina B.

*Anno 1665. pertransienti Leopoldo I. Imp.
Salisburgi in ponte erectus fuit Arcus triumphalis,
cum hac Epigraphæ:*

SAlve ò nomen quod mundus amat, Leopold-
de Austriace, in sinum de utraque ripa Juvavus accipit, semper devotus tuis obsequijs, nunc curæ etiam & tuæ causæ. Quantò major, tantò melior, pietatis Austriacæ avitum signum est.

Ex altera pontis parte versus Curiam.

Hac mercede placet pontem Juvavi non diu-
nantè aquarum impotentia revulsum à fundamenti Pontificem restaurasse, ut decentiore cultu Imperatori Leopoldo substerneret, & pio ubique symbolo nil fore inivium designaret.

Ad Pontem Acutum, sive à Cotibus denominatum, non longè ab urbe Tudertina.

MArcello tit. SS. Quirici & Julitæ Card. Lanti Episc. Tudert. vigilantiss. & beneficentiss. Quòd inter alia sps apud Paulum V. Pont. opt. Max. affinem suffragiis Camerali ac publ. ære conl. retentoque pontem hunc per annos supra CC. Tyberis impetu disiectum, Pili-

plerisque fornicibus, præter unum, omnibus extructis; cura præcipua, omnium commoditati reficiendum curavit, Tudert. ob grati animi testimonium B. M. PP.

M. DC. XIV.

In eundem pontem.

Cesserat insanis Tyberis Pons obrutus undis,
 Nec Tuderì hinc solida spes erat ulla via.
 Addita purpureo virtus Romana galero,
 Frustratum ante alios Lantis adegit opus.
 Tybri, prius pons iste tuam est vim passus inultus:
 Par modo te pontis vimque jugumque pati.

---

*Pontis Trajani in Pannonia talis erat
 inscriptio.*

Providentiâ Augusti,
 Verè Pontificis,
 Virtus Romana quid non domat?
 Sub jûgum ecce rapitur
 Danubius.

Structura pontis Farnesiani, dum obsidere pararet Antverpiam Anno 1584. quem flumini Scaldi imposuit.

Pons ab Alexandro Farnesio in Gallia-Belgica Philippi Regis Catholici Præfecto Maximo supra Schaldern flumen in obsidione Antverpiensi constitutus M. D. LXXXV.

*Qui potuit rigidas Belgarum subdere mentes,
 Hic docuit durum flumina ferre jugum.*

Claramontij in ponte.

H*unc modicus lambit veniens de montibus amnis ;
Juxta & fons salsus pontem lapidescit in undam.*

**Pons nostræ Dominæ, & pons novus
Parisijs.**

S*Equana qui geminos Pater interlabere pontes ;
Siste gradum velox inter utrumque iunum ;*

Ille tibi Domina currit via lactea nostræ ;

Hic * Gemini Domini sanguine mixtus abit.

** Allusum ad Christum, & Henricum IV. quo-
rum statux in ponte novo videntur,*

PONS NOVUS.

Temporibus cunctis populosus & omnibus horis,

Non est antiquus, nomine Pons novus est.

Robertus Keuchenius.

Verona in ponte novo ad Arbesin.

Q*ui fluminis vim passus annos plures jacue-
rat, civitatis ornamento & commodo pons
tandem est restitutus.*

Ex altera parte.

F*luminis impetu disiectum pontem diligen-
tia Ami. penè restitutum, Francisci Foscaris
successoris cura perfecit.*

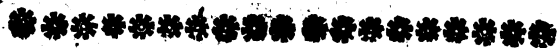
Pontis Bredemberga.

H*enricus Ranzovius, Joannis filius ; Regis
Daniæ in Ducatibus suis locum tenens, Do-
minus in Bredenberg. Ranzovisholm, &c. anno
ætatis LX. & Christina ab Hallen, Francisci ab
Hallen unica Filia, eius uxor, anno æta-
tis*

tis LI; Anno Domini M. D. LXXXV. hunc
pontem construi curarunt.

PONS SPECTATORI.

H Enricus celebri Ranzoo sanguine natus
Me pontem curvo fornice struxit eques.
Possi ut hac pedibus siccis transire Viator,
Qualibet & currus res gravis axe vehi.
Ligneus ante fui, saxum jam versus in album,
Res hominum varias testor habere vices.
Traiectus fratrum, qui subterlabitur annis,
Dicitur, hinc forma pendet origo nova.
Namque meo Domino natos, par nobile fratrum,
Cum Juvenes essent, abstulit atra dies.
Hic Theodorus erat vocitatus, et ille Joannes,
Indolis eximia, charus uterque patri.
Me Dominus voluit niteam quoque sumere formam,
Annis fraterni qui tego rite vadum.

AREOLA XXV.

INSCRIPTIONES VIA-
RUM.

*Ab urbe Emerita Hispania Gades usque viam
superiorum Consulum tempore inchoatam, multisque
locis intermissam perduxit Octavianus Augustus, lo-
quente, quod ibi videre est, veteri marmore,
his verbis concepto:*

Imp. Caf. Divi F. Augustus. Pont. Max.
Cof. XI. Tribunic. Potest. X. Imp. VIII.

V S

Orbe

Orbe. Mari. & Terra. Pacato. Templo
 Jani. Cluso. & Rep. P. R. optimis legibus
 & Sanctissimis. Institutis. Reformata
 Viam Superior. Cos. Tempore. Inchoatam
 Et. multis. Locis. Intermissam. Pro. Dignitate
 Imperij P. R. Latiorē. Longiorēque
 Gadeis. usque. Perduxit,

*Ad hanc item urbem à Cappara, viam resti-
 tuisse Vespasianum Imperatorem probat Columna,
 quæ Taracone posita:*

Imp. Cæs. Vespasianus Aug.
 Pont. Max. Trib. Pot. II.
 Imp. VII. Cos. III. Des. IV.
 P. P.

Viam. A. Cappara. Ad Emeritam, Aug.
 Usque. Impensa. sua. restituit.

Prope Neapolim.

Philippo II. Cathol. regnante Peras. Alcalæ
 Dux pro rege: qui vias fecit à Neapoli ad
 Brutios, ad Appulos, ad Samnites, ad Latinos,
 opere amplissimo: hanc quoque viam, cuius
 antè difficilem, arctam, interruptam, cùm iter
 ejus ad mare direxisset, vastaque scopulorum
 immanitate confrata, novam aperuisset, Pute-
 olos, multò breviorē, perpetuam, illustrem,
 atque latam perduxit. M. D. LXVIII. Cujus
 operâ pulcherrimæ viæ, ejus & providentiâ tu-
 tissimæ.

Ibidem

Ibidem.

Philippo Hispaniæ Rege imperante Petrus Afan. Alchalenſium Princeps, conſtituta ſanctis legibus civitate, viam hanc abſciſſis montibus facilem ac tutiſſimam reddidit.
M. D. LXI.

Roma.

Sixto V. Pontifici Max. quod viam felicem aperuit ſtravitque Pont. ſui anno I.
M. D LXXXV.

Sixtus V. Pont. Max:

Vias utraſque & ad S. Mariam
Majorem, & ad S. Mariam
Angelorum, ad populi

Commoditatem & devotionem

Longas lataſque
ſuâ impenſâ ſtravit,

Anno Domini M. D. LXXXV.

Pontificatus I.

Ibid. ad S. Mariam majorem :

Gregorius XIII. Pont. Max. Eugenij labentem porticum dejecit, & magnificentius reſtituit, viam rectam ad Lateranum aperuit, anno jubilæi M. D. LXXV.

Inſcriptio via ante palatium Jo. Baptiſta Spinula in Vico S. Petri de Arena.

Hanc etiam ſibi viam ad immortalitatem

Aperuit, munivit, ornavit,

Joannes Baptiſta Spinula,

Cujus

Cujus tamen spatij
 Usus communem faceret alijs,
 Ejusdem jus omne retinens sibi,
 Bona Patrum cum venia,
 Præscriptioni cuicumque aditum clausit.
 Tenacitati ne tribuas
 Natum à sagacitate consilium.
 Injustus est qui jura lædit aliena;
 Improvidus qui non corroborat sua.

*Alia**De eodem Argumento.*

Viam, quam hic calceas Viator,
 Eripere tibi idem potest, qui dedit.
 Jus quod sibi Jo. Baptista Spinula retinuit,
 Penes te esse ne puta.
 In hac tanta amplitudine spatij,
 Præscriptioni vel minimæ nullus est locus.
 Utere igitur gratuito beneficio,
 Quasi illud statim ac debitum credideris
 Amissurus.

Via ad Ursam Pileatam. Roma.

Hæc est via, quâ itur ad locum,
 Quod vocabatur
 Antiquo tempore
 Ursi pileati,
 Et moderno tempore
 Monasterium S. Bibianæ:
 In quo loco fuerunt sepulta
 Quinque millia ducenta sexaginta,
 Et sex millia corpora

S. S. Mar

SS. Martyrum,
 Absque pueris & mulieribus.
 Et ibidem est indulgentia
 Maxima, prout in Chronicis
 Veraciter enarrantur,
 Scilicet etiam septem millia
 An. In Festo omnium Sanctorum
 Usque ad octavam.

Roma, viâ Portuensi.

Evander de Comitibus
 Gurgæ marchio
 Riparumque camerarius
 Anno sal. M. DC. XXXII.

Ex altera parte.

Viam hanc ampliavit
 Æquavit
 Et arboribus placavit
 Eodem Anno.

Salisburgi in via, quâ acceditur arx.

Hanc viam penitus
 Collapsam
 Restauravit, & lapideis
 Fundamentis roboravit
 Max. Gand. ex Comit.
 De Kuenburg
 D. G.

Archiepiscopus & Princeps
 Salisburgensis.

Anno Domini M. DC. LXX.

167.

Ibidem, quæ acceditur mons Capuccinorum.

Montis Istius

Ascensum

Hæc scalâ faciliorem reddidit

Max. Gandolph. Ex Comitibus de Kuenburg.

D. G. Archiepiscopus & Princeps Salisb.

Anno Domini M. DC. LXXI.

Vicetia.

Hospes. si. properas. paulum. sistito. urbis.
collium. fluminum. agrorum. alpium. aspe-
ctu. laborem. lenito. Abi. perge. pius. DEI. Ma-
trem Virginem. Salutato. stratae. viae. commo-
dum. pijs. precibus. rependito.

AREOLA XXVI.

INSCRIPTIONES FON- TIUM.

Roma Via Flaminia.

Si humano ingenio perpetuò paravi viatori-
bus vina potuissent, non amœnum quem cer-
nis fontem C. Lepidius magna impensa adau-
xisset. Pota felix.

Parisijs

Parisijs in Vico S. Antonij.

Hanc deduxit aquam duplicem Biragus in usum;
Serviat ut domino, serviat ut populo.
Publica sed quanto privatis commoda, tanto
Præstat amore domus publicus urbis amor.
 Renatus Biragus Franc. Cancell.
 publicæ commoditati.

Romæ prope Capitolium inscriptio
 putei.

Nos vas condidimus, pluviam tu Juppiter imple
Præsidibusque tuarum adeste velis.

Tarvisij ad Cisternam.

Precior è Cælo cum quis descenderit imber,
Hic erit ingenti quod levet ora siti.
Nec tantum hoc hominum posuit solertia; verum
In medio dulces aquore servat aquas.

Florentiæ fontis Aganippes.

Quem pellucidulâ manantem cernitis undâ
Fons hic muscôis obstitit iret aquis;
Ni Thuscus properè colles visura tulisset
Cecinna campis Hernisa Nais opem.
Deduxit rivos, ne quisquam diceret hortos
Hesperidum posthac esse, sed Aonidum.

Inscriptio fontis ad ades Comitû Mansfeldia
Petri - Ernesti, extra urbem Luxemburgam, versus
septentrionem.

Quiscum huc accedis, si te æstus sitisve arget,
hîc æstum quietus vitato: sitim pronus ex-
tinguis

tinguito, aquam manu haurito, os lavato: at
pede ne turbato, nudo corpore ne polluito, quies-
centibus enim carissimæ uxoris manibus tran-
quillam undam sacrauit. Mariæ de nomine Ma-
riæ fontem nuncupavit: æterni sui amoris
testes latentes vasta sub rupe lymphas erui, vivo
lapide cingi, æternasque fluere iussit P. E. C. M.

Inscriptio scatebra Fontis celeb. Salisburg.

ISTHANC

DE MEDII MONTIS GRAVI UTERO
PYRRISIMI PARTVS VIVAM SCATEBRAM
NE VIRGO AQUA MATREM DESERERET

CUM IPSO SAXO

EX QUO RECENS NATA PROSILIIT
IN PUBLICUM URBIS FORUM
UT NATURE ARS CERTARET AUGUSTVS
EODEMQUE MONTE ET FONTE
QUO COEPIT CURSUM ABSOLVERET
MAGNIS IMPENSIS

PER XXX. STADIA INTRODUXIT
GUIDOB. PRINCIPIS IN CIVES AMOR
HOSPES

UTRUMQUE OCULIS EMETIRE
ET SI GRATVS ES
VIVA ASPERGINE DIIS LIBA.

Epigram

Epigramma in eundem Fontem.

Marmoreo qua nata sinu, strepitūque gelūque
 Ex rima in terras nobilis unda meat,
 Ibit ad urbana longas deductibus ades,
 Qua moūd sylvestris, te Duce nota fluet.
 Quas natura deū niveo de marmore lymphas,
 Fac Gnidchalde tua fiat ut artis opus.
 Collige nunc marmor, fontem de fontibus orna,
 Dicet posteritas, hunc' posuisse Deū.

Poëma, quod Celsissimo Principi, erecto
 jam fonte, pro novi anni 1661. gratulatio-
 ne oblatum fuit.

Purpureos jam leta sinus Tithonia Coniun-
 Extulerat, roseoque diem patefecerat orin,
 Puniceo velans pallentia sidera vultu;
 Felici Oris cum Phabus fidere lucem
 Dispensat, cuius novus incipit annus ab Orta
 Fastorum genitor, bisfronti vertice fulgens
 Invehitur, bigâ veloci Temporis usus,
 Advertit geminos terris vultusque **UVVIS.**
 Has ubi bisgeminis Oras rimatur ocellis,
 Vidit, quos circum numerat vicinia, montes
 Assultu & scopulis vitulantibus edere planus;
 Hesitat attonitus, dubius causamque requirit
 Latitiae insolita, quâ sint dulcedine capti?
 Mox de Primatu noscitur contendere Montes. (stros.
 E quibus, imbriferos Mons qui se vertit ad aë-
 Non delendum ignem, castâ qui lucet in arâ,
 Virgineamque domum jactat, penetralia Vesta.
 Namque ibi, perpetui refovent qua luminis ignem.

*Candida Nympharum, Vestali schemate, turba,
Atque incincta caput viridantis termite oliva,
Thurea dona ferunt sacris solemnibus flammis,
Vultu omnes hilari, festivaque carmina dicunt,
Lucinam ob victam, fractosque Cupidinis arcus.*

*E regione autem Confus (solet ille praeesse
Consilijs) inter Patres aetate verendos
Ibat ovans, Primasque suo decernere Monti
Contendit. Fulget sublimi culmine rupis
Arx, qua Caucaseo surgens tutissima saxo,
Martis ad obsequium minuitur vallibus tris.
Hinc Mars, ignito rutilat cui sidere vertex,
Tormētisque manūque petiit defendere montis
Primum; assistunt celsa cervice feroces
Marticola, & magnis feriunt clamoribus auris.
Improbat at Confus, totus Patriūque Senatus.*

*Tum qui Phabeos excelsior aspicit ortus
Mons, cui dumivaga nomen tribuere Capella,
Per Pana & Dryades, facunda ob pascua circum
Vicinos colles, Primas retinere volebat.
Capripedes Satyri, & quatientes cornua Fauni
Festivos addunt ignes, Montēque serenant;
Personuere suas circum bona turba choreae
Cum Faunis Dryades, iussit Pater ipse JUVAVUS.*

*Solis ad occasum, quā saxa minantia Calo
Mons tollit, famā multis memoratus in Oris:
Frigidulis nitido currens è marmore lymphis
Fons pellucidior vitro, niveaeque videtur
Crystallo similis, quo nulla salubrior unda.*

*Accurrit numerosa Charis, docilesque vocari
Hinc atque hinc geminis glomerantur Oreades alii.*

Huc

*Huc etiam Superi properant (sua quemque voluptas
 Ocyus ire jubet) varijs circumque supraque
 Ritibus exultant, & festo more choreas
 Exercent, celebrique tremunt cita culmina plausu.
 Lymphis, & dulci gaudebant murmure Fontis.
 Impiger interea scindens Cyllenius auras
 Huc properat, ventis, & fulminis ocyor alis:
 Non secus ac tectis, ubi Fors mutata, Columba
 Fertur in arva volans, liquidoque per aëra lapsu
 Radit iter, fugiensque leves vix commovet alas.
 Montis ubi volucris tetigit jam marmora plantâ,
 Ad Divos lato tales dedit ore loquelas:
 Fons, quem perspicuâ manantem cernitis undâ,
 Ibit ad urbanas longis deductibus ades,
 Munere GUIDBALDI, Turrita Juvavia vultu -
 Atque sinu excipiet grato; tum fontibus imis
 Lympha hac exiliet, Crater ubi sydera contra
 Marmore perfectus solido jaculabitur imbres,
 Excipietque iterum lapsos, reddetque fluentes.
 Rara operi est species: ingens terrisque Juvavis
 Gloria. Quo dicto, majora Diique Deaque
 Gaudia ceperunt animis, Fontemque sacrârunt
 Ritibus insolitis. Phœbus vultumque comantem
 Immersitque caput, quo pulsus noxius humor
 Hoc de fonte fuit. Procumbit docta Minerva
 In genna, atque cavâ laticem de gurgite dextrâ
 Haurit, & epotis largè se proluit undis.
 Delia venatu vestigia densa ferarum
 Perlustrans, Fontis pronâ bibit aure susurrum;
 Accessit defessa, undis frontemque lavabat:
 Omibi frigidule, & dulces ante omnia lymphæ!*

Non magis ulla levas lassati corporis aestum
 Unda; inquit, rivòque situm solatur & aestum.
 Hinc bibit ut Bromius, potatà sanior undà
 Cornua confestim posuit, solitumque furorem.
 Adfuit ipsa Venus, miratàque marmora montis
 Candida, jam proprium cepit contemnere cuprum;
 Hac pincerna Jovis Ganymedes flumina gustans,
 Cratere aurato salientes excipit undas,
 Atque Aquila celeri contendit ad astra volans;
 Ad mensam summi lymphas tulit ille Tonantis.

Post hac turba Deum varijs concentibus auras
 Mulcent; Orphaas iterum rediisse putares
 Musas, aut inter Delphinas Ariona plectro
 Ludere jurares. Jungunt plaususque jocòsque;
 Ambrosiam veluti nectàrque ex fonte bibissent,
 Nectar, quo nullum gens interitura per avum
 Divorum ad mensas cœlestia pocula miscet.

Tum Pater Aonius, sacra talibus ora resolvit:
 (Et factum est quodcumque canis.) Pia Numina vaiti,
 Parcite jam, Musa, si non, velut antè solebam,
 Fontibus Aonijs, doctàque Heliconis in undà
 Mergo chelyn, vestràsque peto, quas Pegasus ungue
 Rupit, aquas; aliam sitio pretiosius, iste
 Quam niveo mons nempe dedit de marmore, lymphà,
 Quà se natura genius misceatur in unda.
 Has ergò propter, tum candida marmora, lymphas,
 Inter vicinos excelsa cacumina Montes
 Mons hic primatum teneat, semperque tenebit,
 Lucida dum current annosi sydera Mundi.

Conclamatur Jò: vocem resonabilis Echo
 Reddit Jò; montis decantas turba triumphos.

Applan-

*Applausere unâ Nympha, cantumque dedere:
 Arrisere illis sylva, collesque supini.
 Musa Pierides digitis agitare sonoris
 Barbita, Lesboum superant quæ pollicis ictum;
 Unanimisque simul statuunt, Helicone relicto,
 Hoc posthac habitare loco, sedesque locare
 Ad gelidum hunc fontem, spretis Aganippidos undis.
 Hæc ubi percipido conspexit lumine Janus,
 Hos montes sacraque fidem prestare Tiara
 GUIDBALDI iussit; celeri properavit ad Aulam
 Bigâ, quæ residet Princeps, populosque gubernat,
 Excelsos inter montes Excelsior Ipse.
 Vota tulit, plaususque dedit, sic ore locutus:
 Tot latos Tibi Fata dies, tot amica redonent
 Tempora, quot gutta manant de gurgite Fontis:
 Constans & sine nube Tibi fortuna perennet,
 Atque tuum memori semper stet marmore Nomen.*

Fontis Oetingani.

I.

Publico Bono

Fonti Aquæ Salientis,
 Mariæ ab S. Ruperto Boiorum
 Apostolo, Veteri Patronæ,
 Inter Patriæ hostiles flammæ
 Novæ in suam urbem hospiti,

Ut porrò in salutem flueret,
 Nunc fontem exposuit Paris Archiepisc. Salisb.
 An. D. c. l. c. lxxvii.

X ;

II. Pu-

Fonti gratiarum Mariæ,
 Quòd Provinciam Salisburg. inter
 Ardens Germaniæ bustum
 Sanam, Salvam
 Mater gratiæ conservavit,
 Gratus hunc fontem posuit
 Paris Archiepisc. Salisburg.
 A. D. clō. lōc. XXXVII.

Augusta Vindel. in columna fontis Augusti.

Imp. Cæs. Divi F. Augusto Parenti Colonia
 Augusta Vin. Pos. An. à Chr. Nato M.D.XCIII.
 Imp. Cæs. Rudolpho P. F. Aug.
 Anno à Col. Ded. M.DC. V. Joan. Vellserus II.
 Vir probavit.

Ibidem ad fontem, cui Mercurius insistit.

Industriæ Recti amore temperatæ.
 Joannes Vellserus, Octavianus Secundus Fuggerus, II. Viri locarunt Anno post Chr. Natum
 clō. lō. XCVI.
 Ædiliū cura pristino decori restituit.
 Joanne Casparo Rempoldo, Davide à Stetten
 II. Viris.
 Hieron. im Hof, Bern. Relingerus II. Viri renova-
 var. Anno post Chr. N. clō. lōc. XXVIII.

Ibidem ad fontem Herculis.

Joannes Vellserus, Octavianus Sec. Fuggerus
 II. Viri locaverunt An. P. Chr. N. M.D.XCVI.

Quiti-

Quirinus Rechlingerus, Marcus Velferus II. viri
probaverunt. An. P. Chr. N. M. DC. II.

Ad Nymph. Dormient. Romæ.

Hujus Nymphæ loci sacri custodia fontis
Dormio, dum blanda sentio murmur aquæ.
Parce meum, quisquis tangis cava murmura, somnum
Rumpere; siue bibas, siue lauere, tace.

• In Vicinia Patavij.

Fonti nomen inest, hospes venerare liquorem,
Unde bibens cecinit digna Petrarcha Deus.

In foro Bonon. ad fontem.

Pius IV. Pontif. Max. in maiorem civitatis u-
sum deductam in forum ex montibus scatu-
riginem, illinc quoque in plateam hanc derivan-
dam atque exornandam mandavit. P. Donato
Cælio Episcop. Narn. Bonon. gubernatore.
M. D. LXV. ære pub. S. P. Q. B. Felicitas pu-
blica.

Ocriculi ad fontem oppido Vicinum.

Monte sub hoc triplici cunctis fuit unda salubris,
Quale vet arentem, si cupis, apta suum.
Siste gradum, repara vires hoc fonte viator.
Dic precor ut vireat mons simul iste diu.

Inscriptio fontis Bredenbergenfis.

Fons ego communem scateo facundus in usum,
Tota domus de me commoda mul. a capit.
Nec pretium posco, nec egenti denego cuiquam;
Gratis ex me quilibet haurit aquas.

Uique queam semper dare, nunquam copia danda
 Deficit, & damnis augeor ipse meus.
 Cum prior egeritur, semper nova profilit unda,
 Dum successura cedat & illa locum.
 Si licitum est magnas parvis componere rebus,
 Hi Domini mores, qui meus author erat.
 Is patria talis (sae est laudare sepulchrum)
 Exstitit, & multis munera larga dedit.
 Ejus erat domus, ut portus communis, habebat
 Hic sibi speratam, quisque egebat, opem.
 Ut faceret, vires & opes fortuna merenti
 Contulit, & largâ rabuit usa manu.
 Sic patria, dum vita fuit, servivit amara,
 Ereptam multis asseruque malis.
 Nec mercede caret, nunquam licet ipse petivit,
 Gloria desunctum sponte secuta manet.
 Ad patris exemplum sese componere natus,
 Hunc qui me cultum iussit habere, studet.
 Sed mihi viventem pudor est extollere verbis:
 Qui legis hac, illi sancta precare, Vale.

De fonte Romano Nâvis effigiem habente.

Bellica Pontificum non fundit machina flammâs:
 Sed dulcem, belli quâ perit ignis, aquam.
 Maph. Barberinus.

Fontis, in quo statua Dianæ dormientis.

Per sylvas jaculis nuper cursuque, Diana
 Gaudebat celeres exagitare feras:
 Nunc defessa jacet permulcens membra sopore,
 Hic ubi profiliens leniter unda fluit.

Mart.

Marmoream ne crede : levem senti acta marm.

Ducit, & in vivo spiritus ore sonat.

Non audis ? similes sopita, murmure marmur

Confundens, aures garrula fallit aqua.

Idem.

**Sepulchralis Urna pro fonte, in atrijs
Romanorum.**

Marmor, quod quondam cineres atq; ossa tegebat,
Nunc fons irriguo murmure fundit aquas.
Nempe brevis queritur trepidantia tempora vita,
Et quæ servavit funera, fortè gemit.

DE EODEM.

*Rerum discite vices : abii in cratera sepulchrum ;
Quaque cinis steterat, mobilis unda fluit.
Hinc hospes ne pelle sitim ; sed parcius hauri,
Ne redeat, crater quod fuit, urna tibi.*

**In Gallia extra Lugdunum in domo la
Claire dictâ.**

Hanc ornans Clarâ Claram clarissimus undâ
Clara fuit, clarus quo sua clara forent.

Ibidem in Villa la Duchere cisterna inscriptâ:

BENEDICITE FONTES DOMINO.

Ibidem ad latera fontis.

SIC ORIUNTUR OPES.

SIC MORIUNTUR QUES.

**In Urbe Claromontana fontis ad aulam Epi-
scopalem inscriptio.**

Urbis æternitati fontem hunc perennis a-
quæ eximio cratere siphunculis pluribus
X^s ornatum,

ornatum, Ambasiæ Præsulis munificentia summo
urbis clivo constitutum, vetustate & Castello-
rum vitio interruptum, Scabin. Clar. canalibus
plumbeis exceptum usui publico restituere,
Anno M. D. LXXIII.

Er. Pu. Op. per.

Chap. arti. faci.

Romæ in fonte Symachi Papæ.

Perdiderat Laticum longa incuria cursum,
Quos tibi nunc plena cantharus ore vomit.

Inscriptio Fontis linguâ priscâ.

Ceivis, Moinieps, Meiles;

Accola, Incola, Concola;

Queiqueis suas Ameicus Homon;

Restitatio ac legito,

Pumicosæ hæ latubræ, dulce collacrumantes,

Et blandienter melliscatentes hei latices

Per florulentas vortugines dulci efflovio proser-
piginosci,

Oculis speculom, labris deliciom, auribus
concentom

Perenni lubentia dono danunt.

Hic ergo pro arbitrio, ac volupe

Spectato, potato, adquiescito.

Quo lacte Mundi primævitas fructa est,
felix fruitor.

Puræ Acuz puris Licento.

Atsi queis factiosus Bacchei latero,

Nympharum Lymphis nequitus obtreçassit;

Ollus Lympharum Nymphis detestabilis,

Tanta

Tantalea ravi arfibiliter siticolofus
In acua pararefcere, in flovio perfutifcerc
Damnas efto:

Hoc faus fartom, omneis fciunto!

Emmanuel Thefaurus.

*Ejusdem InfcRIPTIONES Fontis Pliniani, in La-
rij Lacus margine; qui faxea è Rupe fenis horis
fluit, totidémque refluit.*

**BIBE DUM FLUO, MOX REFLUAM,
SICEUNT OMNIA.**

Alia Infcriptio.

A *Lternâ alternos requie reparare labores
Te monet hac tellus: te mea lympba monet.*

Alia.

Effc obfcquendum tempori, hic amnis docet.

Alia.

*Cur modò dat fluctus, fluctus modò denegat hic fons:
Opé/que dubiâ fundit, & condit, manu?*

*Mortales donare docet, non perdere dona,
Dat liberalis fapè, fempcr prodigus,*

Alia.

*Hic, qui natura fupcrat miracula fluctus,
Te folum, (1) Plini, promeruit dominum.
Scilicet ingenijs illudens omnibus unda,
Solius Domini vincitur ingenio.*

*i.) Plinij naturalium rerum Scriptoris, villa
hæc olim fuit.*

Fontis

Fontis Felicis Roma sub area S. Sufanna.

Sixtus V. Pontifex Max. Picens, aquam ex
Sagro Columnæ viæ Prænest. Sinistrorsum mul-
tar. collectione venarum ducto sinuoso recepta-
culo Mil. XX. à ca. XX. adduxit, Felicemque de
nomine ante Pontif. dixit. cepit Pont. Anno L.
absolvit III.

Roma in Apostolici palatii area.

Aquam Vaticani collis
Incerto olim à capite deerran-
tem à B. Damaso inventa sca-
turigine ad lavacrum novæ
generationis in fontem cor-
rivatam rursus amissam
Innocentius X. Pont. Max.
Conquisitam repertamque,
Ac mirè probatam.

Fonti recens extructo resti-
tuit, ut in urbe aquis peregrini-
nis affluente,

Ædes Vaticanæ suam hanc
Haberent gemina salubritate
Gratius hauriendam.

An. Dom. M. DC. XXXIX.
Pontificatus sui V.

Roma in Campo Martio.

Læ pueri lupa dulce dedit non sava gemellis,
Sic vicine lupus dat tibi fontis aquam;
Quæ fluit assidue, quæ lacte est dulcior ipso,
Purior electo, frigidiorque nive.

*Hinc igitur lymphas bene tersâ sedulus uras,
Et puer, & juvenis portet anûsque domum.
Fonticulo prohibentur equi, prohibentur aesci,
Nec canis hinc fado nec caper ure bibat.*

Roma.

Paulus V. Pont. Max.

Craterem loco dejectum, quo Julius. II. er-
tum è ruinis thermarum Titi Vespasiani con-
stituerat, renovatâ exornatâque Basi
restituit

Pontif. Anno V.

Ibidem.

Paulus V. Pont. Max.

Craterem annis amplius XL. terra obrutum ad
hujus amplissimi theatri vetus ornamentum
effodiendum erigendûmque curavit
Pontif. anno V.

Ibidem.

Quid miraris Apem, quæ mel de floribus haurit,
Si tibi mellisam gutture fundit aquam?

Roma in Janiculo.

Paulus V. Pont. Max.

Aquam in agro Braccianensi
Saluberrimis è fontibus collectam

Veteribus aquæ Alſictinæ

Ductibûsque restitutis

novisq; additis

XXXV. ab milliaro duxit.

Anno

Fontis Felici Roma sub area S. Susanna.

Sixtus V. Pontifex Max. Picens, aquam ex
Sagro Columnæ viæ Prænest. Sinistrorū mul-
tar. collectione venarum ducto sinuoso recepta-
culo Mil. XX. à ca. XX. adduxit, Felicemque de
nomine ante Pontif. dixit. cepit Pont. Anno I.
absolvit III.

Roma in Apostolici palatii area.

Aquam Vaticani collis
Incerto olim à capite deerran-
tem à B. Damaso inventa sca-
turigine ad lavacrum novæ
generationis in fontem cor-
rivatam rursus amissam
Innocentius X. Pont. Max.
Conquisitam repertamque,
Ac mirè probatam
Fonti recens extructo resti-
tuit, ut in urbe aquis peregrini-
nis affluente,
Ædes Vaticanæ suam hanc
Haberent gemina salubritate
Gratius hauriendam.
An. Dom. M. DC. XXXIX.
Pontificatus sui V.

Roma in Campo Martio.

LAc pueri lupa dulce dedit non sava gemellis,
Sic vicine lupus dat tibi fontis aquam;
Quæ fluit assidue, quæ lacte est dulcior ipso,
Purior electro, frigidiorque nive.

*Hinc igitur lymphas bene tersâ sedulus arua,
Et puer, & invenis portet anûsque domum.
Fonticulo prohibentur equi, prohibentur aselli,
Nec canis hinc fado nec caper ure bibas.*

Roma.

Paulus V. Pont. Max.

Craterem loco dejectum, quo Julius. II. equum è ruinis thermarum Titi Vespasiani constituerat, renovatâ exornatâque Basi restituit

Pontif. Anno V.

Ibidem.

Paulus V. Pont. Max.

Craterem annis amplius XL. terra obrutum ad hujus amplissimi theatri vetus ornamentum effodiendum erigendûmque curavit

Pontif. anno V.

Ibidem.

Quid miraris Apem, qua mel de floribus haurit,
Si tibi mellitam gutture fundis aquam?

Roma in Janiculo.

Paulus V. Pont. Max.

Aquam in agro Braccianensi
Saluberrimis è fontibus collectam

Veteribus aquæ Alſectinæ

Ductibûsque restitatis

novisque additis

XXXV. ab milliaro duxit.

Anno

INSCRIPTIONES
Anno Dom. M. DC. XII.
Pontificatus sui septimo.

Roma ad fontes S. Pauli.

Petrus Diac. Card. Aldobrandinus S. R. E.
Camerarius locum S. Pauli Apostoli marty-
rio, & trium Fontium, qui ex tunc præcisi capi-
tis saltu emanârunt, miraculo insignem, vetu-
state deformatum, æde extructâ magnificentius
restituit & ornavit, An. sal. M. D. IC. Clementis
Papæ VIII. patrui sui Pontif. an. VIII.

*Roma in fonte quodam area Collegij
Scotorum.*

Urbanus VIII. Pontif. Max.

Fonti ad publicum urbis ornatum extructo
Singulorum usibus seorsim commoditati
hic consuluit

Anno M. DC. XLIV. Pontif. XXI.

In alio fonte.

Fundit aquam Eridanus, Phaeton ruit aethere ab
alto

Temperat iste sitim, temperat iste animum?

In fonte ante S. Mariam transtiber.

Quod blando facilem producit murmure somnũ,
Qua cadit, & tremulos efficit unda lacus.
Quod sumis pueros haustus, nitidæque lavaris,
Instauratori gratia habenda Lupo.

Res animũque suum spectans dic, Romule, verum,
An minùs hic pater est, quàm lupa mater erat

De

De fonte lapideo ab Urbano VIII. in Declivi planitie montis Pincij sub forma navis extracto.

Saxea confurgit fontano è gurgite navis,
 Qua medio vitreas pectore fundit aquas.
 Vidimus aquoreas currere ligna per undas,
 Sed mergi liquidæ lubrica saxa vadis:
 Sola, Urbane, tua sunt hæc miracula vocis,
 Jussisti, & placidis petra superstat aquis.

Joan. Aloyf. Cerchiarius.

Fani, in foro majori.

Gregorij XIII. æternæ memoriæ, ductum crateremque fontis, insignibus ornatum, fides Fanensium dicavit, anno M. D. LXXVI. Benedicto Buccantio Patrit. Romano Fanum gubernante.

Decuit sanè perennes latices Gregor. XIII. Pontif. Max Senaturn Fanensem pro sua fide cultuque in foro dedicare, cùm ipse orbi sese Religionis, Justitiæ, pacis fontem inexhaustum præstet.

Antverpia in area Collegij S. J. inscriptio Fontis, cum Termino.

Hospes,

Hæc ita.

Venisti ad Terminum,

Cur porro ego stem, discas,
 nam doceo.

Ut aquas pede,

ita

ita terram
 mente calco.
 prorsū quōi qua possum,
 Rigo siccos :
 Quod haurio,
 id
 abunde refundo.
 Crederes, si vel ferrū motes.
 Hospes
 abei,
 mei memor,
 demum
 ad me reversurus.

Inscriptio Fontis, cui Bacchi simulacrum
 insisteat :

Impositam lacūi magno qui cernis lacchum
 Meire, sed liquido rore replere lacum.
 Digna velit Baccho largiri munera, posce,
 Pro gelidæque undæ fervida musta dare.
 Tum pateat vesica illi, nec calculus obsit,
 Semper ut expulsa vina bibantur aqua.

Janus Nicius Erythræus.

Alterius, in quo Pegasus Phæbo Musisque
 circumdatus.

Hic, ubi dulce sonat cygnorum cantibus æther,
 Atque Heliconæ novum Lucius instituit,
 Conspicuum latè fontem salientibus undis
 Durus pegasei suscitatur unguis equi ;
 Ut sit, ubi dominum tollatis in æthera, Musa,
 Et testudinea, Phæbe superbe, lyra,

Quil

*Quilibet insolito premeretur pondere, vestra,
Phæbe & Pierides, hoc erat artis opus.*

Janus Nicius Erythraeus.

Aqua Martia Romæ.

*Quæ licet, æria vitreo pede currite Nympha,
Saxens audaces evehet arcus aquas.*

*Ardua Roma jubet: terras qua vicit & aquor,
Molle pati docuit aspera saxa iugum.*

Balduinus Cabillavus.

Inscriptio Fontis in pago Munsterdorf.

Hunc fontem, olim D. Sixto lacrum, & potu
contra febrim salubrem, vetustate colla-
psum H. R. anno Domini 1587. restauravit.

Non procul à celebris Bredeberga manibus arcis

Fons est, qui Sixto dicitur esse sacer:

Corpora lethali qui febre levare putatur

Horrida, qua quarta luce redire solet.

Scilicet hac virtus patuit per somnia Galli,

Ex quo quis medicas hauserat ager aquas.

Hunc pius Henricus Ranzo reparavit, & illi

Restituit fontem, quod fuit antè, decus.

Roma in hortu palatii Vaticani.

Paulus V. Pont. Max.

Palatii Vaticani in locis multis instaurati atque
Amplificati splendorem, Hortorum adjacentium
Amœnitatem perenni salubris aquæ copia de

Suo nomine nuncupatæ revocavit, auxit

Anno D. 1614. Pont. VIII.

Fontis.

A Mant solitudinem fontes, quia illic inno-
centes fluunt; Derivantur in urbem in-
viti, quia illic nocentes fluunt. Inquinantur
sceleribus, dum scelera ablutunt; Extra urbem
Nymphæ, sæpè intra urbem sunt Veneres.

Petrus Labb.

AREOLA XXVII.

HORTORUM INSCRI-
PTIONES.

Antverpia in hortis Laurentij

Beyerlinck.

Introeunti Hortus edico.

Hospes qui suburbanum hoc inspecturus venis,

Ne ex grato ingratus fias, hæc iussa audito.

Quocunque & passim ambulato,

Ubicunque & passim quiescito,

Florésque fruticésque audax lustrato,

Oculisque naribúsque libato,

Manus ne inferto.

Rixosus, Harpax, Serius, Gerro, Helluo,

Curax, vel urbis proximæ fastum tenens,

Limine abstincto.

Voluptatis hic locus est,

Quic

Quietis hic locus est.

Hanc & illam sectarier herus jubet,

Dein saluum te abire.

Secus si vis, aut facis;

Tu Flôra, tûque hortorum Præses Deus;

Vindicato.

Alia in horto ejusdem suburbano.

Quem juvat curis animum molestis
Solvere, & dirirabiosa vulgus
Furgia evitans relevare mæstis

Pectora curis:

Hic salutaressubeat recessus,
Ver ubi æternum, rutilique flores,
Et maris ros est, & Apollinaris

Germine Lauri.

Hic datur gratâ residere in umbrâ,
Otium fessis datur hic Camænis,
Et novum curis simul expeditis

Promere carmen.

Antefores ejusdem:

MODESTA VOLUPTATI, NON VANITATI:

QUIETI NON TORPORI.

In Horti publici vestibulo Patavij.

ANGELO MARCELLO,

Quod Musarum vireta silvescentia interlu-
ceaverit, atque arescentibus herbis Castalios
latices induxerit, nudisque stirpibus florum co-
ronamenta naturæ mundum adiecerit.

Quo tempore urbis Præfectus eradicatione

omnis hostilitatis aconito paciferas oleas lauris triumphalibus inferebat. N. B. M. P.

In Belvedere seu Hortis Papa. Roma.

Pius IV. Medices Mediolanensis Pontif. Max. quò commodiores honestioresque sibi successoribusque hortos Vaticanos redderet, complures aulas, cubicula & scalas, circum supraque hemicyclum, pleraque à fundamentis extruxit: quasdam in veterem formam restituit, atque exornavit, ann. sal. M. D. LXII. Pontif. sui ann. III. Kalend. Jan. absolvit.

Ibidem.

Pius IV. Medices Mediolanens. Pontif. Max. hanc in nemore palatij Apostolici aream, porticum, fontem, ædificiumque construxit, usuque suo & succedentium sibi Pontificum dedicavit, Anno sal. M. D. LXI.

Leide Lipsiani Horti lex in ipso aditu, sub personâ bifrontis Jan. B. F.

Quisquis es, sta, lege, pare.
Janus ad hoc limen sic edico.

I. Horto & hero fruendi tibi jus esto:
Sed illo ad aspectum, isto ad sermonem.
Nisi oculis, quidquid heri fatum aut natum,
Ne libato.

Tiro esto, manum apud te habeto,
Si effers ad tactum aut ad raptum;
Verbo dicam, te efferte.

Sed nec hero usque quaque fruitor.

Ant.

Ante sextam Vespertinam ne adito:

Post septimam ne maneto.

Horæ aliæ ad alias illi curas.

Heic cogitat, heic pangit:

Stilus heic est, abi musca.

Quid si & cæna? abi musca.

III. Sermones etiam ne exlêges:

Jocari licet:

Narrare licet:

Rogare licet;

Sed nihil serium.

Gratiarum hic locus est.

IV. Si quid amœnius tamen in studijs,

Interambulandum

Disserere, doce, disce.

Et Musarum hic locus est.

V. Tu qui seriusus,

Tu qui rixosus,

Exesto.

Clusius ego sum vobis.

VI. Canis, præter unam, emaneto.

Hecuba, præter unam, emaneto.

Habes? hoc etiam.

Quoquò te agis, te video:

In hortum justi Lipsij Janus Doussa F.

Felix hortule ter quaterque felix,
 Qui, seu ver Borea fugato apricam
 Inducit Zephyri tepentis auram,
 Seu soligniferum premens leonem
 Exustos graviter hincat agros,

Præbes Lippia de suos recessus:

Museos & amabiles recessus.

Quo te carmine, quo canemus ore?

Non mendacia vana te vocabunt

Ad Cælum Hellados ulla fabulosa:

Non Afri auriferum nemus Draconis,

Non pomaria Tantalæ; atque mille

Florum in aëre penduli colores:

Sed cultoris honos decusque clari.

Dīs magnis quoque reddet invidendum,

Cum præ vallibus ipsa te beatis

Conjux assidue colet Favoni.

Et vos Alcinoobea tali

O florentia gramina atque plantæ.

Debentes pluvio nihil Tonanti;

Nam sufflamine vos sui Favoni

Fovet Lippius ipse, Musicique

Semper nectaris irrigat lepore.

Quo vos carmine, quo canemus ore?

Non mendacia vana vos vocabunt

Ad Cælum Hellados ulla fabulosa:

Non plantæ Idaliæ cruenta Divæ,

Excussis que truci puer noverca,

Et resperfa sacro liquore terra;

Non gleba Oebalio madens cruore;

Non Narcisse tuo rigata fletu.

Sed cultoris honos, decusque clari

Dīs magnis quoque reddet invidendos.

Cum pro nectare calitum beato

Vestro Juppiter imbuet se odore:

Felix hortule, gramina & beata:

*Propter vos, Heliconios Apollo
Fontes linquit, & antra sapè Pindi;
Nec absque invidia tacente morso
Hortum Liphiada videt beatum
Pra suis celebrariq; viretis.*

Patavij in horti Medici Vestibulo.

- I. **P**ortam hanc decumanam ne pulsato ante diem Marci Evangelistæ, nec ante horam XXII.
  - II. Per decumanam ingressus, extra decumanam ne declinato.
  - III. In viridario scapum ne confringito, neve florem decerpito, ne semen fructumve sustolito, radicem ne effodito.
  - IV. Stirpem pusillam, succrescentemque ne attrectato: neve areolas conculcato.
  - V. Viridarij injuria ne afficiuntor.
  - VI. Nihil invito præfecto attentato.
  - VII. Qui secus faxit, ære, carcere, exilio mulctator.
-

Bononia ante hortum quendam.

U Rhs habeat curas, qui me mihi reddit agellus.
Exigit ingenuis gaudia mixta joci.

Ante alium.

*Hortule sac placeas, sac hortule dulcis inemtas
Ut fundat domino libera mensa dapes.*

Ante alium.

*Has ades genio sacravimus, utere quisquis
Hospes es, at lingua & moribus esto probus.*

*Uti cuique suis licet. Hac ne carpe, voluptas
 Ingenua est animi quantulacunque mei.
 Si qua forte iurant oculos, ne parce viator;
 Quilibet hac uti commoditate potest.*

Ad Hospites.

*Invide, quod nequeas imitari, carpere noli.
 Nil nisi cum sumptu mentem oculosque iurat.*

Ad ostium horti.

*Garrule contineas linguam tūque invidе dentem.
 Hoc volui. Captum carpe viator iter.*

---

*Salisburgi in hortu Principis, vulgò Hells
 Brun/ Palatio inscriptum.*

Quæ circumspiciens ædificata cernis,
 Marcus Sitticus ex Altemsijs Com.
 Archiepiscopus Salisburgi: ad Successorum sc̃iq;
 Animi levamen, decimo quinto mense fundavit
 atque perfecit, Anno Domini M. DC. XV.
 Principatûs IV.

---

*ibidem Cella Vinaria hanc præfert in-
 scriptionem.*

Hortum absolutum cætera, unum calidius
 desiderare, Cellæ Vinariæ æstivum frigus,
 auditvit & adjuvit Guidobaldus Archiepiscop. ex
 Com. de Thun. M. DC. LIX.

Ad imaginem Flora. Roma.

Firmum corporis robur, castasque mensarum
 delicias, & beatam animi securitatem ama-
 toribus meis promitto.

Ad effigiem Genij. *ibid.*

Quistulate puer? Genius. cur dextera aristas,
 Lava uvis, vertex curve papaver habent?
 Hæc tria dona Deum, Cereris, Bacchi atque Soporis:
 Namque his mortales vivunt, & Genio.

In Hortu palatio Proregis Neapol. proximo.

Bernardinus Rota Musis hortos dedic. Ratus
 eas hilari hujus cœli positione allicere; at-
 que ita fortassis amicas fore. 1555.

In Hortu antiqui palatii.

Alfonsus Ferd. Arragonius, Dux Galabriæ,
 Genio domum hanc, cum fonte & balneo,
 dicavit: hippodromum constituit: gestationes
 hortis adjecit: quas myrtis citriorumque ne-
 moribus exornatas, saluti Sospitæ, atque volu-
 ptati perpet. consecr.

In vicinia Patavij, in aditu Horti.

Impune hic Cererem sumas, impune Lyæum:
 Intactas habeat dum mea laurus opes.

---

*Ante horum cujusdam Equitis Melitenfis,
 Favent.*

Satis dives, qui non indiget pane. Satis po-
 tens, qui non cogitur servire. Civiles curæ
 procul hinc abite. Sabbas Cast. Solitarius, se
 ipso contentus, hos securos incolit hortulos.
 pauper an dives, si cordatus es, cogita. Vale.

Lipsiæ in quodam Horto.

H Eustu, quiquis in hac furtim viridaria reptas,
 Ne continget tuâ non tua poma manu.
 Sed tangis video: faxit Deus ergo quod opto.
 Cum malis nostris & mala nostra feras.

Lugduni Batavorum in aditu Horti

Academici :

USUI, ORNAMENTO

ACADEMIÆ

CURATT. ET GOSS. JUSSU

STRUCTUM OPUS

ANNO A NATO CHRISTO

clō. lxx.

Hortum ingressus, ad subscripta respicito.

I. **S** Tatutâ à Præfecto horâ Hortum ingredi
 fas esto; examine finito, egreditor.

II. Ingressis, stirpes videre licet, odorari li-
 cet, : tenellas, succrescentesve tractare, lade-
 réve non licet.

III. Ramos, flores, semina decerpere: sca-
 pos confringere: bulbos, radicésve evellere:
 Hortum injuriâ afficere, nefas esto.

IV. Puluillos, areolâsve, ne concukato, tran-
 silitôve.

V. Nihil invito Præfecto attentato.

Montupelij horti regij inscriptio.

*Frontispicio Regis insignia apposita, cum
 hoc lemmate :*

HIC ARGUS ESTO, NON BRIAREUS.

*Interiorius primum ambulacrum Henrici IV. Regis, Reginae uxoris, & filij Delphini ostendit
Icones, & inscriptionem :*

Utilitati Publica.

HENRICUS IV. Galliarum & Navarrae Rex invictissimus, ut Musis inter armorum strepitus, militariſq; efflagitationes sua sacra restitueret, hae Regiae in ipsas clementiae & clientelae susceptae insignia ponens, fortissimis Heroibus Henrico Duci de Montmoranci Galliae connestabulo, Annae De Levi Duci de Ventadour ac Provinciae hujus Proregi, & Carolo de la Tour Duci de Boullion ac Galliae Mareschallo gratificans, celeberrimum hoc medicinae sacrarium viro rerum anatomicarum & herbaricarum Professori donavit, perhonorificamque professionis Provinciam Richardo de Belleual Doctore medico imposuit, eique dissectorium & hortum hunc detulit, nec non suatore D. Andrea Huralto D. de Maisle, in secretiori suo consessu Confiliario, prosapiâ functisque per Europam legationibus clarissimo & de hac Provincia meritissimo, Post perceptam loci commoditatem summa liberalitate amplificat, &c. &c.

Monimentum Valentini suburbani.

Taurini.

Hic ubi fluviorum rex
Ferocitate deposita placide quiescit.
Christiana à Francia,
Sabaudiae Ducissa, Cypri Regina,
Tranqui-

Tranquillum hoc suum delicias
Regalibus filiorum ocij
dedicavit.

Anno pacato M. DC. LX.

Hortorum Raconistorum inscriptio exterior.

Digniore hanc ædium formam,
Quam Thomas Princeps à Sabaudia
Bellis implicitus animo tantum conceperat,
Emmanuel Philibertus Amedeus,
Paterni Principatus, atque animi successor,
Tranquilliore tempestate perfecit.

Inscriptio interior.

Hæc amænitas
Delicias alit, non desidias.
Nam maximè operosus cum otiosus
Philibertus Princeps,
Jucunda solitudine,
Hæc otia parans, otium fugit.

Emmanuel Thesaurus.

*Inscriptio Vineæ Marchionis Ascanij Bobba,
eiusque portam exterioriorem nulli claudunt postes.*

AMICIS QUOD AMENT;
INIMICIS QUOD (I) AMENTUR;
SEMPER ÆQUE PATET.

1.) Laborabat ex nonnullorum invidia, quæ eo tem-
pore à summa quadam præfectura repellebatur.

Idem.

Insc.

*Inscriptio Vineæ, quam Eurifugium**vocant.*

Huc ex urbe in Suburbium, viator, de via devia:

Ubi mera, sed vera, & pia Volupia, Colono colit.

Varia hic spectacula, ut spectantes recreet,

Natura creat:

Hic rabidus, & rapidus Torrens, jucundè torrens,

Pari ruinâ & rapinâ saxa diruit, dum ruit:

Ut credas in gelidum fulmen mutari flumen,

Illinc lacteus latex, è gelido gelu fluens, refluens,

Flores educat, quos educit.

Hic fraga fragrant, serpillum serpit, rosa ridet:

Gratiisque grata violaria, nullæ violant nives.

Atque ut Flora flores, sic Pomaria Pomona pingit.

Nam coloris artifice calore,

Optimorum malorum omnigena genera,

Ramos ornant quos onerant.

Neque hic meridianus Apollo pollet.

Nam sine luce lucus, ex vetustate venu-

statem adeptus

Abditis Adytis, quos tegit protegit:

Silentique umbrâ mœstis lætâ,

Testatur adesse Numen, ubi nullum est lumen.

Hic personata personans Echo,

Mortua vivit, elinguis loquitur.

Per auras ludens, aures illudit.

Hic per avia profugæ aves perfugium nactæ,

Ingenito ingenio, ignotas notas

concinne concinunt:

Luscinia luget, Turtur trutilat, Grusgruit,

Bubo bubilat:

Quibus

Quibus occultatus, & oculatus Auceps,
 Victum in visco, fraudes inter frondes, apponit:
 Et noto cantu excantatas, subdole capiti
 dum canit.

Nullæ hic curiales curæ.

Non lata & alta palatia, ubi omnis motus est me-
 tus; & impotens potentia, timet dum timetur.

Non hic amentes opum amantes;

Inopes inter opes, per vitia divitias quærunt,

Et aurum sequuntur aura fugacius.

Non proditor livor, quod videt invidens,

Quos palam sectatur, clam insectatur.

Hic innoxius ut innocuus solitudinis Hospes,

Solitudinis expers;

Vilis, non servilis; contemptus & contentus;

Lucem sine luctu, Noctem sine noxa,

secum transgens;

Favente fato, parcente Parca,

longævo fruitur ævo!

Et instar Oloris, canit dum canet.

Brevi; utramque sortem sortitus dices:

Urbani mores in agris, agrestes in urbibus sunt.

*Hanc formam sequitur inscriptio Vineæ Octa-
 vij Amedei, Taurini prope Eridanum:*

TU QUI EX URBE, HOC IN SUBURBIUM
 DIVERTIS;

JUCUNDA INCURIA,

INJUCUNDAS DIMITTE CURAS.

SOLICITUDINES ODIT HÆC SOLITUDO.

LIBER PATER, LIBEROS AMAT ANIMOS.

Puteolis in horto quodam.

Petrus Toletus, Marchio Villæ Franchæ, Caroli V. Imp. in regno Neapolit. Vicarius, ut Puteolanos ob recentem agri conflagrationem palanteis, ad pristinas sedes revocaret, hortos, porticus, & fontes marmoreos, partâ victoriâ Africanâ, quam reportaverat, otio Geniôque dicavit: ac, antiquo instaurato, purgatôque ducta, âquas sitientibus civibus suâ impensâ restituit. Anno à partu Virginis M D. XL.

Hortorum Portuensis.

Hortos Portuenses

Cæsar olim moriens testamento

Legavit populo Rom.

Nunc Maximus Maximus

Ejusdem populi Delicijs

Vivens dedicavit,

Et ut gratiores sint

Suo sumptu elegantius excolit.

Anno Domini M. DC. XXIX.

Roma in horto Palatii Vatican.

URBANUS VIII. PONT. MAX.

Summorum Pontificum commoditati, oblationi, & securitati Viridarij spatium ampliori protendit accessione, quam complanavit, hinc vallis imæ superficiem attollens, collis inde summitatem deprimens. Areas additas aptè distinxit, irrigavit fontibus, & decenter excoluit. In Angulo Orientali domum, curarum inter-

termiffioni recessum, constituit. Excubijs militum Helvetiorum contubernia construxit, & disposuit. Hortos ambitu parietum undequaque conclusit.

Rama in aditu horti Medici.

A Dextra.

Aditurus hortos, hospes, in summo ut vides Colle hortulorum confitos, si forte quid Audes probare, scire debes hos hero Herique amicis esse apertos omnibus.

A Sinistra.

Ingressus, hospes, hosce, quos ingentibus Instruxit hortos sumptibus suis Medices Fernandus, expleare vilendo licet. Atque his fruendo plura velle non decet.

Inscriptio-Labyrinthi.

Incertas sylvas, & inextricabile septum,
Errantesque vias, Dadala regna subis.
Dic labyrinthea jam late indagine cinctus:
Hoc minus ars errat, quod magis errat opus,
Balduinus Cabillavus.

Horti.

Imaginem vitæ cernis dum hortum aspicias,
Flores & homines pari nascuntur, & intereunt modo.
Hoc unum interest, expectatur flos plantæ,
Sæpè homini florere non licet.

Petrus Labb.

AREQ

AREOLA XXVIII.

INSCRIPTIONES VIL- LARUM.

In Villa Archiepiscopi Neapolitani.

Villam perpetuae salubritatis
Suburbani modò montis Exquilini,
Oliyerius ille Cardinalis,
Doctrina clara Neapolis propago,
Hanc Caraffa pius suis amicis
Dicat omnibus. Hospites venite.

Roma extra Flaminiam.

DEO ET LOCI DOMINIS VOLENTIBUS.

Hoc in suburbano omnium, si non quot in
Orbis, at quot in urbis sunt ambitu, pul-
cherrimo, ad honestam potissimè voluptatem
facto: honestè voluptuariet cunctis fas hone-
stis esto. Sed ne fortè quis gratis ingratus siet;
iussa hæc ante omnia omnes capeffonto.
Quòvis quisque ambulanto, ubivis quiescun-
to, verum hoc citra somnium; circum septa
illud. Passim quidlibet lustranto; ast ne hilum
quidem usquam attingunto; qui secus faxint,
quid

quidquamve clepserint aut rapserint, non jam
 ut honesti moribus, sed ut furtis onusti in cruce
 pessum amarentor. Ollis verò, qui florum, fron-
 dium, pomorum, olerum aliquid petierint;
 villici, pro anni tempore, pro rerum copia &
 inopia, proque merito cujusque largiuntor.
 Aquam hanc, quòd virgo est, ne temeranto:
 sitimque fistulis, non flumine; poculis, non o-
 sculo aut volis extinguuntor. Piscium lusu oble-
 ctantor, cantu avium mulcentor, at ne quem
 interturbent interim cavento. Signa, statuas,
 lapides, picturas, & cætera totius operis mira-
 cula, quàm diu lubet, obtuentor; dum ne ni-
 mio stupore in ea vortantor. Si cui quid ta-
 men haud ita mirum videbitur; eorum causa,
 quæ nemo mirari sat quivit, æquò potius silen-
 tio, quàm sermonibus iniquis, præterito. De
 hinc proxumo in templo Deo ac divo Andreæ
 gratias agunto: vitamque & salutem Julio III.
 Pont. Max. Balduino ejus fratri, & eorum fa-
 milia universæ plurimam & æviternam pre-
 cantor. Huic autem suburbano speciem atque
 amplitudinem pulchriorem indies majorém-
 que, ac in eo quidquid inest felix faustumque
 perpetuum optanto.

Hiscæ actis valento, & salvi abeunto.

In Monte Pizofalconio Neap.

Andreas Carassa, S. Severinæ comes, villam
 hic struxit, Carassanamque appellavit;
 Lucullum imitatus parili animo, licet opibus

impar, atque ita sanxit; Delicati Juvenes huc ne accedunto. Emeriti senes, nec inglorij, honesta quiete hîc fruuntor. Viri docti bonique ingenia hîc exercento. Qui è Caraffa gentilitate fuerit, qui sanctiones hæc non servaverit, suburbani hujus exheres esto, proximiorque succedito. Anno M. D. XII.

Leges villica seu geniales, prope Bononiam in amœnissimo pradio, dicto Casalentula, scribis inscriptæ.

HAnc villulam, atque hunc agellum, qui animi aut valetudinis causa inviserint, ne voluptas valetudinem, corporisve curatio voluptatem corrumpat; neve locus quâ sacer est, violetur, aut quâ cultus est, deseratur, hæc observanto leges.

Deum Opt. Max. proxima in æde primùm venerantor. Quidvis postea lustranto, se ubivis exercento, ubivis quiescunto; sed hoc citra languorem, cis sudorem illud. Servorum greges importunorum non modò à pomarijs, sed procul ab utroque pomario interea excluduntor. Si quos tamen ministerij causa voluerint, paucos & modestos introducunto, qui nec hilum attingunto, inconsulto villico. Eis abeuntibus, pro anni tempore, pro rerum copia & inopia, pro cujusque persona, flores, frondes, ramusculos, poma, olea, viritim villicus distribuito. Quos ruris dominus ad prandium coenamve invitarit, curæ, mærores, tristitiæ

in urbem remittuntor: voluptates honestæ ;
 jocus, hilaritas remanento. Mensæ eleganter &
 splendide sine luxu ac pompa, apertò opacò ve
 loco pro anni tempore parantor. Dapes solito
 lautius ac copiosius, sed ad vitam vivendam,
 non ad mortem maturandam, apponuntor.
 Pocula, quæ sitim pellant, non quæ hospitē ob-
 ruant, potantor. Interim avium concentu &
 aquarum murmure se oblectanto. Ijs silenti-
 bus, Iopæ, Amphiones, Orphei, loquaces com-
 pescendo, aureis mulcento. Remotis mensis
 atque arbitris suos, suique convivarum mores
 paulò liberius pati, seni, juveni, faceto, dicaci
 vel ad ineptias usque, fas esto. Si qua licentius
 poti dixerint, fecerint; ea in urbe alijs narrare,
 aut omnino in memoria habere, fas non esto.
 Scorta, scurræ, parasiti, præstigiatores, arioli,
 ac ejusmodi impurum & profanum genus pro-
 cul arcentor. Aleis, latrunculis, scrupulis, ta-
 lis, si qui se oblectare maluerint; nemini tunc
 vitio dator, modò fiat modicè, ne fortè jaçturæ
 dolor in gaudij, cui hic locus à majoribus dica-
 tus est, sedes mærorem induxerit. Hisce actis,
 in eodem sacello Deo item Opt. Max. gratias
 agunto. In urbem læti ludibundique abeunto.

Ibidem.

Gaudendum locus hic; procul hinc discedite tristes.

Villa Julia Epigraphæ. Roma.

Julij III. Pontif. Max. auspicio, Balduinus
 Jesus, frater hoc suburbanum propè Flami-
 niæ

niam, ab Antonio patruo Cardinale, olim animi causâ comparatum: sylvis, hortis, vinetisque contiguis, & quibusvis plantarum generibus numero penè infinito, à se auctum: novoque politiore cultu, nullo non loco directum atque illustratum, aqua virgine, & fontibus saluberrimis, & latebris terræ inaccessis, non minùs ad commune omnium, quàm ad privatum commodum eductis: undiq; irriguum factum aquis salientibus, piscina, aviario, atque hoc quasi Theatro admirabili picturarum, statuarum, emblematum splendore constructiss. temploque imprimis Deo Opt. Max. ac Divo Andreae ab ipso Julio Pontifice erecto, atque dicato: sibi, Innocentio Cardinali, & Fabiano Comiti, filijs & eorum posteris, in ampliorem & auctiorem formam redegit. Prædium autem hoc ipsum, ac quidquid uspiam in eo ortum, cultum, structum, ampliatum, ornatum, vel in præsentem est, vel erit impofterum: sive totum, sive aliqua ex parte: cujusque modi, & quantula eacunque fuerit: præter ipsos fructus: uti nullo prorsus precio, nullo pacto, nullo jure, cuiquam unquam alicui vendi, obligari, donari, aliove quovis modo alienari possit, testamento in perpetuum ab eodem Balduino omnibus est interdictum. Ne de nomine exeat familiæ suæ.

Pisauri in Villa Ducis.

FR. Mariæ Duci Metaurensium à bellis redeunti, Leonora uxor animi ejus causa vil-

lam exædificavit, pro sole, pro pulvere, pro vigilijs, pro laboribus, ut militare negotium, quiete interpositâ, clariorem laudem fructûq; uberiores pariat.

In porticu Villa Chisia;

QUæ tertio à Senarum urbe lapide extat
(vulgo, le volte) ubi exceptus hospitio
Paulus III. Pont. Max. Anno M. D. XLI.

*Quæ te nascentem felici fidere quondam
Muneribus natura suis cumulavit, & inter
Perspicuos leni properantes murmure rivos,
Frugiferæque solo, & calo gaudere salubri,
Chisia villa, dedit, facilisque assurgere clivo;
Maximus unde hominum Custos, & maximus idem
Sacrorum Princeps PAULUS, Tyrioque verendus
Murice Alexander, primævo flore juventa
Maturâ virtute Nepos, succedere tectis
Haud renuere tuis, Dominisque accumbere mensæ
Servorum, cum sol à partu Virginis octo
Supra tercentum lustra exegisset & unum
Penè annum, quarta septembris luce, ruentum
Exitio cum forte Pater succurrere rerum
Anxius, ad Caroli congressum Cæsaris ultre
Lucam tendit iter, senisque oblitus & urbæ
Hæc eadem natura tibi meliore seraces
Nunc quoque proventus campos sæcundet & undas,
Gratior accipias hilares ut semper amicos,
Heroumque novo lateris semper honore,*

Ibi-

Ibidem alio in marmore.

A Nno clō. lōc. XXII. Magnum Etruriæ
Ducem, Fratrem, Patruum, Matrem Au-
striacam, Aviam Lotharingam, ac Urbinatam
Principem, eò divertisse animi causâ.

*Heroum, ingenti qui te dignatur honore ,
Nobilis hospitio domus, i contermina cœlo
Culmine conspicuo, & Phæbo meliore nitentem
Adde diem fastis, solidoque in marmore serva,
Libra his octonis superest quæ candida lustris,
Tres & viginti latotulit omine soles,
Ex quo Farnesio generosus sanguine Princeps
Maximus hic Præsul Paulus requievit amice.
Non uno posthac Regum latabere prolis
Accessu; Lotharinga decus Christina vetusta
Gentis, & Austriacis insignis Magdala sceptris,
Roboreûsque, Patri & patriæ spes unica, Ubaldu,
Mediceûmque genus, fulmen Laurentius olim
Venturum bello, & magnus, cui Tuscia paret,
Nomine Aro similis Fernandus, Carolus inde,
Matthiâsque puer, postquam venatibus agro
Indultum satis; huc tandem sese atria circum
Tanta cohors recipit, non dedignata clientem;
Hospitis obsequium vultu complexa sereno
Tecta subit, dapibûsque sibi gavisâ paratis,
Lustravitque adem, & positis dedit otia curis.*

*In Gallia extra urbem Lugdunum est villa
(La Duchere) cujus prima portæ è lapide stru-
ctæ inscriptum est.*

RURE TIBI VIVAS; ALIIS, DUM VIXERIS VRBI.

Z 4

DEUS

Item.

DEUS NOBIS HÆC OTIA FECIT.

In alia porta.

PULCHRA, NISI ABEUNDUM ESSET.

Paulo inferius.

INTRAVI, UT EXIREM.

Prope fores areæ inter alia animalia depi-
ctus est ursus, hisce foribus inscriptum.*Tant de peine pour bien amasser,**Puis moi & tout laisser.*Versum hunc ita reddidit latinè celebris qui-
dam Medicus.*Sollicito quod anhelosus collegeris ungue,**(Migrandum est.) aliis, quod legis, omne legis.*

Januæ Conclavis:

HIC STATIO EST, ALIBI PORTUS.

Ad Vicum Vigile in Gallia.

FELICIBUS auspicijs Henrici IV. Francorum
& Navar. Regis invictissimi, pace terrâ ma-
rique partâ, Franciscus à Bonna, Desdiguaria-
rum Dominus, Delphinatus Prorex, tot bello-
rum superstes, socessum hunc sibi suisque à
fundamentis erexit; Anno salutis M, DC. XX.
ætatis suæ sexagesimo,

Deus nobis hæc otia fecit.

major post otia virtus.

Villa

Villæ Syrorum.

Qua tibi nunc, hospes, hilari dogaudia vultu,
 Marebam tristi squallida villa fin.
 Obsita nam rigidis horrebant compita dumis;
 Deslebat palis vitis adempta suis;
 Arida nec varios fundebat terra colores;
 Fulgebat nullo culta nitore domus.
 Non tulit hoc fratrum pietas animusque Syrorum;
 Ferre laboranti sed properavit opem:
 Sustulit ac senium, fumosis ædibus atrum,
 Candentisque simul fronte nitere dedit;
 Fussit & aërias sociari vitibus ulmos,
 Ac patulis latas luxuriare comis;
 Tum vernare rosis, & quadra virentibus herbis,
 Quas inter dulcis leniter afflat amor,
 Arboribusque gravi curvantes pondere ramos,
 Grandia, maturo tempore, poma dare.
 Quod si, sollicita iucunda oblivia vite
 Dem tibi, pulchra, magis floridiorque, cupis,
 Unanimes, opta, fratres, mea fama decusque,
 Serius ut cali templa beata petant.

Nicius Erythræus.

In Leucopetra Villâ:

Hospes, etsi properas, ne sis impius, præte-
 riens hoc ædificium venerator. Hic enim
 Carolus V. Rom. Imperator à debellata Africa
 veniens, triduum in liberali Leucopetræ gremio
 consumpsit, florem spargito: & vale. Anno
 M. D. XXXV.

In turri ibidem.

UT diurno lusu defessus Pan, Satyris Nymphisq̃ue comitantibus, cum Musis simul totis à Prædonibus noctu quiesceret, Bernard⁹ Martyranus Patritius Consentinus, Regni Neapolitani sub Carolo Cæsare V. Secretarius, propugnaculum hoc erexit. An. M. D. XXXII.

In fornice Nymphæi.

Bernardus Martyranus Consentinus Imp. Carolo Cæs. Augusto à consilijs, in Regno Neapolitano Secret. qui magnis domi militiæque functus honoribus, decus vetustissimæ familiæ auxit sua virtute & dignitate. Post labores honestos fortiterque susceptos, ex opere novo Concharum Nymphæum hoc genio Pos: & otio liberali Anno M. D. XXXIV.

Villa Burghesia, Roma.

Villæ

Burghesiæ Pincianæ

Custoshæcedico.

Quisquis es, si liber

Legum compedes ne hic timeas.

Ito quò voles, carpito quæ voles,

Abito quando voles:

Exteris magis hæc parantur,
quàm hero.

In aureo sæculo; ubi cuncta aurea

Temporum securitas fecit,

Benè morato

Hospiti ferreas leges præfigere

VILLARUM.

369

Herus vetat.

Sit hic amico pro lege

Honestâ voluntas.

Verûm si quis dolo malo

Lubens sciens

Aureas urbanitatis leges fregerit,

Caveat ne sibi

Tesseram amicitiae subiratus vil-
licus advorsum frangat.

AREOLA XXIX.

INSCRIPTIONES COE- NACULORUM.

Convivij Puteanici Lex.

Quisquis es, five solus, five cum umbra,
Audi, & obaudi.

Genius sum loci, & heic impero.

K. L.

Pransurus ante XI. ne venito,

Post XII. ne maneto.

Cœnaturus ante VII. ne venito,

Post IIX. ne maneto.

Prandij heic tempus unius horæ ;

Et cœnæ nnius,

Si

Si quis prævorterit, scilicet, mensa vaciva :
Siquis remanserit, ilicet, mensa sublata.

K. II.

Familiarium tamen siquis adfis, etiã alteram
horam indulgeo :

sed sermoni, non prandio, aut cœnæ.

Sermo Genialis esto, non tetrieus, morosus,
aut rixosus,

Cum sale, joco, risu,

Quos Mula & honestas ament.

K. III.

Saturio ne accesseris,

Esurio ne recesseris.

Mensam sine arte vides ; fruerè :

Sed sine tuburcinatione.

K. IV.

Et Liberi lepórem vides ; posce atque fruerè :

Sed cum cautione,

Tres Crateras haurias :

Primam fitis causâ : secundam sis hilaritatis ;

Tertiam sodes Voluptatis.

K. V.

Latus esto : sobrius esto :

Bonæ mentis memor,

Angerona memor.

K. VI.

Siquis dicta & edicta mea spreverit,
Ægra mente & valetudine mulctator.

In arce Bredemberga H. Ranzovij. la
cenaculo communi:

Qui novus hic nostris succedis sedibus hospes,
Esto bonus, mensam consuliisque boni.
Craterem de more lubens philotheseion hauri,
At litem moveas ebrietate, cave.
Pocula amicitiam faciunt, & pocula solvunt,
Si bibis ut valeant mensque pedesque, sapis.

Leges Convivales. Roma.

BONO GENIO, GRATIIS, HILARITATIQUE.

Qui hæc læta propitiæque vitæ humanæ nu-
mina colant venerenturque, statisque item
solennibus hic sacra faciant, sodales, viri probi,
atque elegantes duodecim eleguntor: singulis
fascia candida esto, cui hoc symbolum aureis
litteris intextum fiet, BONUS GENIUS LIBERTA-
TIS FILIUS.

Horum ritè electorum sacrum collegium esto,
appellanturque LIBERI GENIALES His potestas
fiet collegij supplendi augendique nec lectissimæ
feminae repudiantor.

Eruditi, hilares, honesti, faciles adsciscuntor.
Quisquis idiota, tristis, inurbanus, durus, pro-
cul esto.

Cumque indictum coactumque sit libero-
rum collegium; joci, risu, salibus, cantu, sal-
tatione, festaque hilaritate, & honesta libertate
Sacra celebrantor.

Omnis calamitatum memoria, miserorum

en-

curæ ægrorum dolores, rixæ Lapitharum, contentiones amarulentæ, dira fatalis horæ pressio, & cladium futurarum mala omnia, prodigiæque & portenta procul sunt.

Unus amatoris litibus, querelis, atque suspicijs liber locus sit. Lagere, lamentari, referre amoris incommoda, ab ingenioque sodalium opem implorare, cuique ius esto.

Epulæ non ferculorum copia, varietatēque, sed obsoniorum bellariorumque; delectu exquisito, & civili semper sumptu parantur.

Pueri Baccho, mensæque præpositi, in vertendo, refrigerandoque solo, locis ad umbram exquirendis diligentes sunt. Mappæ candidæ, mantilia turbinatim scitè complicata, virentibus foliis, & floribus consperguntur. Obsonator peritus gulæ, cocus industriæ insignis, structor expeditus, lagenarum Præfectus non insulse bibax, ministri à dapibus oculati, celeres, muti; à poculis autem auriti, honesti & elegantes sunt.

Argentum, stannum, fictilia, egregiè tersa apponuntur; calices variæque pocula, splendida, rorantiæque adferuntur; vina puris fontibus, & puteis refrigerantur. Glacies autem, & alpinæ nives, diri salutis hostes, non accersuntur.

In discubitu ætati honos esto: matronis castis, si adsint, aut elegantibus puellis, si quis adduxerit, juxta quem volent, discumbendi potestis esto.

Coronati omnes, uti quisque volet, rosa,

flori-

floribus, myrto, hedera, lauro, jucundissimè c-
pulantor.

Moderatis poculis sodales provocare fas
esto, certamina autem ad æquales haustus in-
terdicta sunt.

Singulo quoq; epulo singuli ex collegio de-
scripti annulos in urnam deponunto. Pueri
manu sorte annulus unus tollatur: is cujus
fuerit, sequentis symposij Princeps esto. Ei au-
tem, cùm placuerit, & quando voluerit, epuli
sumptum, diem, locum, apparatus indicere
fas fiet. Qui non paruerit, ut profanus è colle-
gio excluditor.

Sodalibus jus sit, umbram ducere, quam
quisque volet, neque eam, sive sit morio fri-
gidus, vel ineptus scurra, vel Poëta insulsus,
arcere jure esto.

Qui sanctis purisque legibus contrà ierit,
dupl̄icis epuli pœna multator.

Potestas autem libera sit declamandi, dispu-
tandi de toto liberalium artium negotio, & ea-
rum præsertim litterarum, quæ uno Humana-
rum nomine continentur. Remotis mensis,
ablegatæque extorsum familia; symposij Prin-
ceps quæstionem sodalium censuræ definien-
dam proponito: respondentes confessus ordi-
ne subsequuntor. In primis de Superis loqui, &
de exquisita Christianæ fidei ratione differere,
potis & saturis nefas esto: cùm id ad jejunos &
sobrios religiosè pertineat.

De munere verò militari, de provocatorijs
legi-

legibus ad singulare certamen, de statu actione
que veræ nobilitatis, de officio viri elegantis,
de præscripto jure libertatis matronarum & vi-
duarum, de Zelotypia, amatoriisque obsequijs
certa ratione terminandis: postremò de præ-
stantia civilis cultus, & ratione domesticæ di-
sciplinæ, de finibus urbanæ voluptatis, differe-
re fas esto.

*In Cænaculo Monachorum montis Oliveti
Neapoli.*

Alphonso Arragoniæ Regi justissimo, invi-
dissimo, munificentissimo, Olivetus Or-
do, ob singularem erga se beneficentiam, qui
cum hic conjunctiss. vixit, ut regia Majestate
deposita, cum eis unà cibum caperet, mini-
stris deinde mensarum ministraret, lectitaretq;
F. C.

Gustrovij in Cænaculo adium Luhnianarum.

Si dat oluscula
Mensa minuscula
Pace referta:
Ne pete grandia,
Lantæque prandia
Lite repleta.

*Fontainebleau, in Cænaculo la sale des fe-
stins dicto.*

Henricus IV. Francorum & Navarræ Rex,
bellator, victor & triumphator, bello ci-

vili confectio, regno recuperato, restauratō-
q; pace domi forisque constitutā, Regiis pena-
tibus Regali sumptu focum exstruxit M. DIC.

Leges Convivales in ædibus cujusdam Ca- nonici, Leodij.

L Ex Horiana jubet tibi, vir, seu sederis hospes;
Sive herus ad mensam, parce aperire caput.
Lex Horiana tibi, mulier seu sederis hospes,
Sive hera, præscribit, tollere parce femur.
Causa triplex: non sunt in mensa immota movenda;
Mensa vacet fastu, pilea labe, decet.
Exlegi sua pana, meri potare culullum,
Aut, si pana frequens ipsa jurabit, aqua.
Lex jubet, in mensa, Burnellia, qui datur, orbem,
Seu quadram, serva vir, mulierve, tibi.
Causa duplex: ut inepta, aut ficta modestia cesset;
Et gladiatorum ceu grege mensa vacet.
Quippe obtrudendus certatim obludere quadris,
Conviva digitos, mutuæque ora solent.
Lex Mamerana jubet, conviva vocatus adita
Maturè, & comitem ducere parce canem.
Haud etenim, tibi si gratus comes ille caninus,
Sic Domino, aut Domini gratus & ipse cani.
Quin & herus mensa, tibi si canis, inde relega.
Ne cui det, visum non semel, ille malum.
Nem pugna conviva nimis civilis, at illa,
Assignabit Herus quam tibi, sede sede.
Quod jubet hospes agas, si non vis tollere plagas.
Lex vetus, & nota est. Hanc Mamerana novat.

A a

Lex,

*Lex Augustini præsentum, aut rodere dictis
Absentum vitam, digna ferente, vetat.*

*Lex, Gaudane, tua est, se si quis inebriet, illi
Postera lux puro pellat ut amne sitim.*

*Dixerit & si quid, seu fecerit ebrins idem,
Quo lasus fuerit, siue homo, siue Deus:*

*Non modò ut amne sitim sibi pellat, at eroget ultro
Esuriem pauper pellat, & unde sitim.*

Ante cibum, potumque Dei Benedicere dona,

Sumptaque post, grates dicere, dona Deo,

Simplice nos victu contentos, simplice cultu,

Et dare pauperibus si quid utrique super,

Legiferum capitis lex præcipit aurea Christi,

Et mundo, mundi deliciisque mori,

Gaudanus pater usque monens plantaque rigatque,

O, incrementum tu dare, Christe, velis.

Dominici Lampsonij.

MENSARUM

*Constantinopoli in Templo S. Sophie
sacram mensam fieri curaverat Justinianus
imperator: cujus in orbe hæc erat in-
scriptio.*

Tua de tuis tibi offerimus servi tui, Christe,
Justinianus & Theodora. Ea tu propi-
tius accipe Fili Dei Verbum, qui nostri carnis
carnem assumpisti, & cruci affixus fuisti. Ac
nos in tua recta fide conserva. Et quam nobis

Com

commisisti Remp. eam ad tuam gloriam auge
& tuere, intercedente sancta Deipara Virgine
Maria.

Baron. anno 558.

*Inscriptio Mensae, quam Jacobus Monavius
Medicus Imp. accepit à Cesare :*

IN hae mensa Divus Ferdinandus Imp. Aug.
P. F. pacificus, priusquam lethalis morbus
lecto opt. & beatiss. Principem affligeret, mul-
tis mensibus cibum sumpsit: Imper. verò Ma-
ximilianus II. F. Aug. perp. cum in medita-
tionibus salutaribus versaretur, sua manu sen-
tentias plenas pietatis & humanitatis inscripsit.
Has posteris salutare, Crato sacratissimorum
Imperatorum Medicus, ne hanc tabulam, qua
usos & sustentatos divinos Monarchas intelli-
gitur, tanquam vile lignum haberetur, studio
ac diligentia sua conservavit.

AREOLA XXX.

INSCRIPTIONES CEL- LARUM.

*Celsissimi Principis & Archiepiscopi Salisb,
Inscriptio Cella in Kaltenhausen prope Hallam.*

Salvum Te hospes jubet
Loci genius & hospitalis Deus.
Si cales aut friges plusculum,

A 2 2

Hic

Hic æstates hyemant.

Ut uno calere, & frigere possis calice,

Denique hanc cellam cœlum puta,

Nam nectar impluit totis cadis,

Et nemo solvit symbolam.

Tu salutem liba, gratus Authori,

Qui naturæ donum æstimans

arte juvit.

Atque ut loquerentur lapides

In hanc liquidissimæ Echus

Facundiam excavavit.

GUIDOBALDUS

Archiep. & Princeps Salisb. ex Comit. de Thun.

*In hortis ad Claros fontes Salisb. Cella
vinaria inscriptio.*

Hortum absolutum cætera, unum calidius
desiderare, Cellæ vinariæ æstivum frigus,
audivit & adjuvit Guidobaldus Archiepisco-
pus ex Comit. de Thun. Anno 1659.

Salisburgi ad S. Petrum.

Salve Hospes, &

Solve, non symbolam, sed

Ænigma.

Divis Hospitalibus Petro

Et Ruperto hæc aut

Petra aut Rupes olim sacra

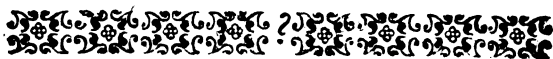
Nunc etiam pia : uno

è lapide duos fecit :

Hoc est.

Ad novi Monasterij curam
 Arduam & operosam molem
 Hinc excisa, istuc educta,
 Uno è saxo
 Posuit duas cellas,
 Illam Fratribus, istam hospitij,
 Ibi piè, hic sobriè,
 Utrinque
 Justè.
 A. A.

AREOLA XXXI.

INSCRIPTIONES HIP- PODROMORUM.

Hippodromi Salisburg.

Hoc age, de Trøjano ovo, sanguis nobilior
 Et dignum equestri sanguine Te proba.
 Ecce ! etiam loco saxa cedunt.
 Quidquid hic caleas , quantus dorso porrigitur
 Mons fuit.
 Superstat memoriæ utriusque Parietis
 vivum latus :
 Pellucetque circum admisso lumine saxi rigoris
 Exerce & exere vires.
 Nullo in stadio fortius potes.
 Virtuti cedunt omnia.

Demum ne ipsam molis magnitudinem
 interpres vilior luxum putes.

Abseissam rupem per frustra ingentia
 in ædes publicas dispensavit

Anno Domini M. DC. LXII.

Guidobaldus Archiepiscopus
 & Princeps.

Salisburgi, in porta Equilis Celsissimi Prin-
 cipis & Archiepiscopi:

R *Aimavius Princeps hoc tanta molis Equile
 Exiguo primus tempore constituit.*

Atque ut non desit cum largo copia cornu,

Frugibus omnigenis Horrea plena dedit.

Anno Domini M. DC. VII.

Ibidem, in ipso Equile.

Semper generosos animos Equus signat.
 Quem ideo post firmata, formataque niti-
 dius cuncta, utrinque in munditiem ducto ri-
 vo, ut, quantum subtus lateat, ostenderet, unâ
 cum fonte vivo, purâ lymphâ, & candido sa-
 xó, decori, & commode una cura hoc statuit
 loco,

Guidobaldus S. R. E. Cardinalis
 Archiepiscopus Salisb. & c. Episcopus
 Ratisbonensis, Anno M. DC. LXIIX.

Quidam hanc fecerat inscriptionem.

Salve hospes

Quos hic spirantes naribus ignem vides

Bucephalos,

Aquosos marmorum quos fremitus audis :

Hercules statuit. *

Hic, ut securius hinnirent equi, fornices columnis fatifcentibus pendulos in casum,

Saxo substructio firmavit :

Ut spirarent vivacius,

Aquas invexit vivas ; unâ Majestatem, lucem, Decorem.

Præterlabentem Rivum immisit, & divisit in binos flux⁹ subterraneos, ut utrinq; eluerent in majorem canalem, quæ nocerent, & displicerent oculis.

Quis Hercules ?

Guidobaldus Card. & Archiepiscopus Salisb. è Comit. de Thun.

Anno M. DC. LXVIII.

Mirare Hospes, & fave operi.

* Inter Herculis labores numeratur, quòd purgâre Augia Regis Eleorum stabulum, ubi erant 3000 boves.

Equilis Regij. Parisijs.

Non opus hic, quod Roma fuit sub Vate locuta,
Regibus esse modos, ubi equos mercantur, apertos
Inspicere, & pariles valeant quo robore dentes :
Lupara, qui vestro subtus stabulantur Equili,
Omnes Solis equi sunt, Martus ad arma volantes,
Quisque suis Centaurus adest vel Cyllarus alii,
Omnes belligeros efflant è naribus ignes.

Robertus Keichenius.

Petrus Toletus Hispanus, Marchio Villæ Franchæ, Neapoli Prorex, novam cum hippodromo porticum novæ arei primis regendæ auspicijs addendam curavit. Caroli V. Imp. & futuror. Regum Proregumque commoditati, urbis decori, documento demum magni animi, & in nitidiorem formam, splendoremque suum cuncta reditura pollicentis Anno M. D. XXXIII.

AREOLA XXXII.

INSCRIPTIONES OFFICINARUM MONETARIARUM.

*Dutrecht's Officina nummaria
hoc adscriptum:*

MONETA

DIVO. CAROLO. V. CÆSAR;

DIT. IS. DE. MUNTE.

DES. ROM. KEYSERS. &c. &c.

ENDE. GRAEFFELICKHEYTS.

VAN. HOLLANDT.

Ponē extant hac elogia pecuniæ.

PECUNIA EFFECTRIX MULTARUM
VOLUPTATUM.

PECUNIA

PECUNIA VINCERE SPECIOSUM NON EST.

PECUNIA MATER BELLI.

Avenione in Officina monetaria.

Paulus V. Pont. Opt. Max. has ædes auro,
 argento, æriflando, feriundo ad urbis de-
 corém erexit, ornavitque, curante Jo. Franc:
 à Balneo, Arch. Patr. V. Leg.

Anno salutis clō. lōc. XIX.

Salūburgi in Officina nummaria.

Uno opere tria vide.

Monetariæ officinæ angustias luce ampliat
 & loco:

Vasa è crystallo & gemmâ tornare, polire,
 cælare, instruit aut docet:

Sparfas inæqualiter urbis domos, & vici lacu-
 nam novâ æde implet aut ornat,

Guidobaldus Archiepiscopus Princeps.

Anno M. DC. LXII.

AREOLA XXXIII.

INSCRIPTIONES NOSOCOMIORUM, ET HOSPITALIUM.

*Superbia Paupertatis in augustissimo
Mediolanensium Nosocomio.*

Agnosce Viator Christum in Paupere,
Et has non accusabis impensas.

Sufficere mendicis tuguria poterant:
Christo hæc ipsa tanta magnificentia
Par non est.

Ægrorum suorum

Contubernalem Deum qui vellet,
Mac illum allicere studuit hospitij Majestate,
Quanquam, ut traheretur,
Sufficere poterat

Domum hanc dicasse Mariæ.
Sequitur & Noster Juppiter
Cælum suum,

Et ubi mater præest,
Ibi semper tam bono filio
Jucunda statio est,
Nobilium Titulus

Ex quo cœpit esse paupertas,
Haustis quos illi deponunt spiritibus,

NOSOCOMIORUM ET HOSPIT. 383

Quacumque contenta domo non est.
Viden' quale illa sibi posuerit augustale,
Ad cujus admirationem
Vel è parietibus tam multi inspectores
Erumpunt?

Odiosum tamen diversorij sui nomen
Nehoc quidem tanto nitore condivit.
Pudet vel marmora quod huc venerint.
Nec enim aliud

Lapidum horum omnium rubor,
Quàm terræ nobilis erubescencia quædam
Academia miserorum,
Quandoquidem novam
Quotidie in frequentiam proficit,
Schola hac eguit ampliore.
Illam tamen quæcunque non concepit
fortuna ;

Hæc quædam quasi metropolis omnis pietatis
Auctorem non alium potuit habere
Quàm Principem.

Sumant à Viperarum adipe
Morbi plerique remedium;
Longè plures, Vicecomitum Anguibus
Valetudinem debent. *Aloysius Juglari.*

Nosocomij Gronoviensis prope Lubecam.

DEo Opt. M. honestæq; hominum societati
conservandæ nec non ærumnosæ pauperū
inopiæ & senectuti sublevandæ, piū præstituri
officium, hoc oppidulum atq; Nosocomiū suis
impensis exstrui curarunt Henricus Ranzovius,

& Christina ab Halle, conjuges, domini & hæredes in Bredenberg, Drakenburg, &c.

---

*Inscriptio Hospitalis (vulgò Lazareti) S.
Ludovici in Gallia.*

D. O. M. S.

HENRICUS IV. Franciæ & Navarræ Rex Christianiss. domi forisque pæcaltâ fruens, quam Dei virtute, & suâ invictâ dextrâ sibi & regno peperit, curam suam in omnes Reipubl. partes maximas, minimas pariter extendens, inter tot stupendarum substructionum moles, quibus majestatem Imperij Gallici in dies amplificat, instaurato ptochotrophio urbis, cognito defuisse, hætenus nosocomium, quæ res ingenti civibus incommodo ac periculo vertebat, opus novum in valetudinarij usum à fundamentis excitavit; inque ejus fabricam memorandam in omne ævum, liberalitate tanto parem incepto, pecuniarum vim unâ donatione contulit, ædémque insuper hanc in honorem Divi Ludovici progenitoris sui, qui, pro Christi Servatoris gloriâ adversus infideles tot bellis feliciter gestis, in Africa demùm morbo pestilenti mortalitatem exiit, dedicatam, ejus nomine dici voluit: documentum subditis, quæ jam nunc Ludovico filio exempla sua & suorum majorum proponat imitanda. An. D. MDC. VII. Regni sui XIX.

---

*Xenodochij Charitatis Monimentum.
Taurini.*

Charitatis hospitium

Ne sine certo hospitio diutius (1.) vagetur,
Augusta Taurinorum
Æterno hoc sistit lapide.

Quem primorem Christiana à Francia,
Principis, & Pauperum Augusta Parens,
Sacris fundaminibus injicit.

Indubio mansuri operis Augurio;
Quod iisdem manibus jacitur,
Quibus felicitatis publicæ Fundamenta
Sunt jacta.

Anno M.DC. LVII.

1.) *Per multos annos, locatis sedibus usum fuerat.*
Emmanuel Thesaurum

Nosocomij Roma à latere Pontis Sixti.

Sixtus V. Pont. Max. Picenus, pauperibus
Spiè alendis, ne pane vestitûque careant, mul-
to suo coemptas ære has ædes exstruxit, apta-
vit, ampliavit, perpetuo censu dotavit. Anno
Dom. 1586. Pontificatus II.

Hospitalis Bohemorum, ibidem.

CAROLUS IMPERATOR ROMAN. IV.
REX BOHEMORUM, ET HORUM PRO-
TECTOR, HOSPITALE BOHEMORUM
RUINOSUM REFECIT ANNO 1357.

Hospi-

Hospitalis S. Joannis Bapt. ibidem.

SANCTO JOANNI BAPTISTÆ SAC.
MERIADUX CICADA GENUEN. LOCUM HOSPITALIS
FACIUNDUM PAUPERIBUS NAUTIS RECIPIENDIS,
ET NUTRIENDIS
TESTAMENTO RELIQUIT.

Roma in Hospitali S. Spiritus.

INNOCENTIO III. ANAGN. PONT. MAX.
XENODOCHII HUIUS TOTO ORBE CELEBR.
CUM DENARIIS DOTALIBUS FUNDATORI,
ET RELIGIONIS FRATRUM IBI INST. FÆLICISS.

Hic Innocentius III. Angelicæ monitioni
parens, in honorem S. Spiritus hospitale fundari,
& erigi iussit.

Neapoli.

PHILIPPO REGNANTE.

D. Joannes Zuniga prorex, ut affecti morbo
custodia non commodiori modò, sed
amœniori etiam loco curentur, valetudina-
rium, quod multi antè Proreges destinârunt,
efflagitantium assiduis precibus, præfectioque
operi Cl. Equite Joanne Nicolao Minatulo
feliciter extruxit, quo tempore Philippus Rex
Catholicus, & idem Dominus noster, devictos
bello Lusitanos in suam deditionem redegit.
Anno M. D. LXXX.

Fauca

Faventia, ante Hospitale Orphanorum.

QUOS PARENTUM PAUPERTAS, PU-
DORVE REPULIT, PIETAS HUIUS LO-
CI RECIPIT.

Roma.

CLEMENTI III. PONT. MAX.

Quòd Xenodochium paterna charitate invi-
serit, singulari liberalitate sustentaverit,
Sodalitas oportuna ejus ope conservata posuit.
M. DC. VIII.

Ibidem.

URBANO VIII. PONT. MAX.

Cœlestis, humanæque rei dispensatori liberalis-
simo, quòd anno Jubilæi M. DC. XXV. apertis
utriusque munificentiae valvis Xeno-
dochium hoc

Ære plurimo juvit, nova suppellectile auxit,
Præsentia illustravit.

Sodalitas grati animi monumentum posuit.

AREO-

AREOLA XXXIV.

INSCRIPTIONES TUMULORUM MISCELLANÆ.

Hic jaceo
 Novus Mundi Heros,
 Nova Mundi Præda.
 Vix nascor,
 En Morior.
 Natus, & denatus,
 Sum,
 Immaturo funere raptus.
 Jam contubernium
 Inter mortuos
 ago
 Eheu!
 Viventem tamen
 Videbo
 DEUM,
 Utinam in gloria,
 Et cum gloria.

Æterno Patri
 Animam,
 Terræ matri
 Hæc credo exuvias.
 Sic visum Superis.

Pax vivis,
Requies Defunctis.

Memento monumenti
Omni momento.

Eccl. 36.

Et sic, Viator, redactus ad nihilum,
quando homo in non hominem versus
sum, abstulit enim quasi ventus deside-
rium meum.

In Monasterio Schonaugienſi.

*Omnis homo miretur, homo quid fecerit iste,
Hac cujus fossa cineres includit & ossa,
Mas vivens paret, moriens sed samina claret.
Vita sefellit, Morsque refellit rem simulatam;
Hildegund dicta, vitæ est in Codice scripta.
Maij bus senis hæc est defuncta Calendia.*

Epitaphium

*Filij cujusdam Senat. Rom. cui à Mathematico di-
ctum, quod patrem suum esset occisurus.*

Hic jacet filius,
Licet sine nomine, omne tamen iniquo.
Qui ne patrem trucidaret,
Seipsum morti consecravit.
Vitam quidem perdo;

At hanc reddo, Authori suo, voto meo.
Imo gigno mortem meam: dum dissolvo,

SOLVO.

Mirum, quod filius parentem regenerare possit!
Utrum vipera sim, quæ pariendo perit,

Bb

Vel

Vel sim phœnix, qui pereundo parit :
Tu Viator collige.

Etiam, si placet, lacryma, ut sanguinem
redemptivum,

Quem patri propino, temperes.
Fortè exclamas :

O sanctam obligationem !

Quæ pereundo servari debet.

Quid deinde ?

Amor in vulnere triumphat,

Non aliam ambiens vitam,

Nisi mortem.

Pro vitâ parentis (ô egregia parenthesi !)

Vitam claudo, & simul

Recludo.

Epitaphium

Duorum amicorum Asmundi & Asviti. Asvito re-
pentinè mortuo consepeliri voluit & Asmun-
duus vivus.

Corporibus duo, corde unus hîc jacent, ambo
tamen tacent. Sunt homines, & non homines.

Homines ; quia distincta organa duorum
corporum.

Non homines ; quia in diverso corpore
unus homo.

Ah ! implicat ; nisi amor explicat.

Amici hîc jacent.

Una anima in diverso corpore. Disjunctis
corporis animi conjunctionem habet.

At diverso genere mortis ;

Primum

Primum mors, alter mortem extinxit.

Quia mori non voluit, vivus sepeliri voluit.

Ah insanabilis amor!

Qui neque vitam, neque morbum, neque
mortem curat,

Sed satietatem etiam per sepulchra quærit.

Omnes humanos sanat medicina dolores,

Solus amor morbi non amat artificem.

Hæc Matth. Abele.

Roma in Templo S. Pauli.

Inter Altare S. Dionysij, & i. columnam

D. M.

M. Aur. Evaresto.

Benè. merenti.

Fecerunt. Va-

leria. Tre-

Pte. & Salvianus

Filius.

Inter portam sanctam, & i. Col.

T. Perpern. argin. - - - - -

Et Perpernia. Omphal-----e

Sibi. liberisque suis e - - - - -

Libertis. libertabusque suis,

Posterisque eorum - - - - -

H. M. D. M. A.

ibidem. in horto Monasterij.

M. Ulpian. Aug. lib. Zosimus. cum

Ulpia. Doride. Marita sua

fecerunt

Bb a

Sibi

Sibi. & suis. lib. libertabúsque; posterisque eorum
 & Julia. Clymene. cum. Julio. primi
 Genio. Marito. Suo. & suis. lib. liberta-
 búsque. Posterisque eorum
 Et. Julius Posidonius. cum. suis. lib.
 Si. quis. hoc. monumentum. socciorum.
 vendiderit. sive donatum. fecerit. infe-
 ret. ærario pr. HS. X. XM. N.
 In F. P. XI in agro. P. XII.

Roma.

M Canuleius Zosimus vix. An. XXXVIII.
 • fecit Patronus lib. Benemerenti. Hic in
 vita sua nulli maledixit, sine voluntate Patroni
 nihil fecit, multum ponderis auri, arg. penes
 eum semper fuit, concupijt ex eo nihil unquam.
 Hic armorum cælatura omnes Clodianas o-
 vicit.

Ibidem.

D. D. S.

V Rna brevis geminum, quamvis tenet ista cadaver:
 Attamen in calo spiritus unus adest.
 Viximus unanimes Liviúsque & Flavius: idem
 Sensus, Amor, studium, vita duobus erat.

Comi.

M Orborum vitia, & vita mala maxima fugi:
 Nunc careo pœnis, pace fruor placidâ.

Ibidem.

Memoria

Memoriæ.

L. Alfi L. F. O. V. F. Marcellini

VI. Vir. Aug. Patron. Collegi

Dendrophor. Comens.

In primo ætat. flore prærept.

Ælius Restitutus Pater

Miserrimus, & sibi.

Roma.

V. An. LII.

D. M.

Ti. Claudii Secundi.

Hic secum habet omnia.

*Balnea. Vina. Venus. corrumpunt corpora nostra :**Sed vitam faciunt Balnea. vina. Venus.*

Faro. Contuberna. fec.

Meropecaes & sibi

Et suis. P. E.

Epitaphium Pelagianæ & Nestorianæ Hæ-
resum extinctarum, à S. Prospero editum.**N**estoriana lues successi Pelagianæ,
Quæ tamen est utero progenerata meo.

Infelix misera genitrix & filia nata

Prodivi ex ipso germine, quod peperî.

Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,

De capite ad corpus ducere opus volui.

Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,

Congrua bellandi tempora non habui.

Et consanguinea post tristia vulnera fraudis

Aspera conserui prælia sine pari.

Mecum una dedit victam sententia leto :

Illa volens iterum surgere, bis cecidit.

Mecum oritur, mecum moritur, mecumq; sepulchrum

Intrat, & inferni carceris ima subit :

Quo nos precipites insana superbia merfit

Exutas bonis, & tumidas meritis.

Nam Christum pietate operum & mercede volentes

Esse Deum, in capitis fadere non stetimus :

Sperantesque animi de libertate coronam,

Perdidimus, quam dat gratia, iustitiam.

Qui igitur gemina miseraris busta ruina,

Ne nostro exilio consociare cave.

Nam si qua Domini data munera serò fatemur,

Hac homini credis debita, noster eris.

Baronius An. 431.

Joannis Manardi. Ferrariæ.

Hæc brevis exuvias magni capit urna Manardi

Nam virtus latè docta per ora volat.

Mens pia cum superis Cali colit aurea templa :

Hinc, hospes, vita sint documenta tua.

JOVI OPT. MAX. Romæ.

Dolocheno. T. Flavius Cosmus

Jussu Dei fecit.

Mors vitæ contraria, & velocissima cuncta
calcet, supeditat, rapit, consumit, dissolvit,
Melliflue duos mutuo se strictim & arden-
ter amantes hic extinctos conjunxit.

Evangelistæ Bonsenorij. Romæ.

Vive dia, quicumque potes, nos viximus olim,
Fortunamque suam vita secundo tulit.

Urbs mihi natalem, gens Bonfenoriz nomen,
 Cinis quidquid habet muneris, illa dedit,
 Pignora cara novem, & rarum, sanctissima conjux,
 Frigida presserunt lumina, lector ave.

Crescentij. Romæ.

Quisquis ab occasu properas huc, quisquis ab ortu
 Axe vel à gelido, sive calente polo.
 Flecte, precor, geminos carmen lecturus ocellos,
 Sortis & humana flebilis esto memor.
 Et quod, amice, fuit tumulo qui clauditur isto,
 Nunc cinis & pulvis, quodque futurus eris.
 Hei mihi non vero Crescentius omine dictus!
 Stamina dum nosset sors breviora sibi.
 Ungue sed à tenero pietatis vomere sulcos
 Excoluit, mentis semina grata serens.
 Hospitibus tectum, nudis largitus amictum,
 Esuriem dapibus sustulit, amne sitim.
 Sed cum ter denis subiit sex quater aristas,
 Quod terra est liquit, sumere certus idem.
 Sic tibi, sic cunctis post mortem talia reddant,
 Carmen in hoc tumulo quisquis, amice, legis.

Hieronymi Rasson. Romæ.

Urbem missus ad Hernicam facessere iussa,
 Vix urbi notum me brevis urna premit.
 Rasson Hieronymus, cursum fortuna peregit;
 Sola, nec id merui, mors inimica fuit.
 Hospes quisquis ad hæc pergit delubra Jacobi;
 Sacratam in cineres bustaque spargat aquam.

Joan. de Anguire Hispani. Ibidem.

D Agemita pia turba viro, lacrymâsque sepulcro
Cujus ab interitu secula ruina manet.
Hec pietas jacet, ipsa fides, probitasque, pudorque,
Religio, gravitas, cum gravitate lepos!
Sed neque flere licet Superos; pulcherrima circum
Pars melior, terris candida fama viget.

Hieronymi Ferrarij. Ibidem.

F Ortunâ vixi, natâsque & conjuge felix,
Auctâque erat blando lata nepote domus;
Ecce serox nimium Lachesis mea fila rescidit,
Flebile, delitijs insidiosa meis.
Spes tamen una mihi melior, gaudete, resurgam,
Et pergâ spereto vivere sarcophago.

Antonatij. Ibidem.

E St Antonatij manibus dum picta tabella;
Qua spereto mortis viveret arbitrio;
Invida mors dicens nihil est hac parte relictum,
O scelus! egregium sustulit atra virum.

Gulielmi Kreiffisch. Ibidem.

N Ussia me genuit, rapuit Mavortia Roma;
Bistria cum fuerant lustra peracta mihi;
Et genere atque bonis animi non ultimus: ast hac
Contra lanigeras nil potuere Deas.

Alexandri Junij. Romæ.

R oma peregrino magnos mandarât honores,
Quos immaturo funere mors rapuit.

Dis

*Disce meo exemplo virtuti præmia nunquam
Deesse, sed & quovis tempore disce mori.*

Joannis Pavij. Ibidem.

Cum Roma moror, hinc totum contempler ut orbem,
Exiguâ, sperans maxima, condor humo.
Hoc tamen exemplum nolim te terreat, hospes,
Est aliquid studio vel perisſe boni.
Nec nescire nefas, quem discere fata volentem
Impediunt, tandem jure scientis habet.

Francisci Puccij Florentini. Romæ.

Jnveni portum, spes & fortuna valete,
Nil mihi vobiscum, ludite nunc alios.

Ibidem.

Nil vixisse juvat quenquam post fata, sed illud
Et stabile & gratum est, vivere cum superis.

Ibidem.

D. M.

Vivite qui legitis, cælestia quarite, nostra hæc
In cineres tandem gloria tota redit.

Roma.

D. O. M.

Antonio Sabello, qui in omnibus fortunæ
eventibus totus ex se pendens, aureâque
mediocritate contentus, suos non minus vir-
tutum suarum exemplo, quàm beneficijs ho-
nestavit: Steph. & Raph. FR. mæstiss. PP.
B. an. 71. M. 5. D. 7. O. 2. Julij. 1572.

Ad portam S. Angeli. Ibid.

Qui colitis Cybelen, & qui Phryga plangitis Atym.
 Dum vacat, & tacitâ Dindyma voce silent.
 Flete meos cineres, non est alienus in illis
 Hector, & hoc tumulo Mygdonis umbra tegor.
 Ille ego qui magni parvus cognominis heres,
 Corpore in exiguo res numerosa fui.
 Flectere doctus equos, nitidâ certare palastrâ,
 Ferre iocos, astu fallere, nosse fidem.
 At tibi dent Superi quantum Domit illa mereris,
 Quæ facis, exigua ne jaceamus humo.

Antonij Castalij. Roma.

Grata cum Deo viventi mors.

Quam vivens potui nunquam gustare quietem,
 Mortuus in solida jam statione fruor.
 Passus, cura, labor, mors tandem & pugna recessu
 Corporea, & solum mens quod auebat, habet.

Bariselli. Roma.

Hic jaceo, qui dum Barisellatus almæ urbis
 fungor officio, à cruenta morte abripior.
 Noli mihi mortuo maledicere, nequeo in tenebris
 respondere. Vixi annos L. Marfiola de
 Capriolis viro, Faustina & Virgilia patri opt.
 multis cum lachrymis pos.

Ibidem.

LUDOVICO LUCENÆ

Hispano, qui præter cæteras virtutes, quibus
 longè alijs excelluit, hanc maxime

luit, ut omnibus assiduè benefaceret, & neminem ob id sibi devinctum esse vellet.

Roma.

ANTONIO DE CERVATTIS.

Cæsar- Augustano R. Innocentij Cardinalis
Cibo elegantissimo Architricino, ingenio,
industria & fide ad honestum gradum erecto,
multis jam laboribus fatigato, qui dum quie-
torem vitam quærit, immatura morte præven-
tus, quam vivens non invenit, hîc requiem ducit.
Vix. ann. XL, Obijt M. D. XXI.

Sub trunco Marcido & Florido simul, Ibid.

A *Spice, quàm subito marcet quod floruit antè !
Aspice, quàm subito, quod fuit antè, cadit !*

Ibidem in Templo Germanorum.

S *Cis remeare datum nulli post iusta: daretur
Si mihi, si nullus, si remeare velim.*

Et ætes omnes defunctum sera vocavit

Mors: reliquum vita quid nisi pœna fuit ?

Sanctè si musas colui, fortassè sepultus,

Vita inter vivos nunc meliore fruor.

Neapoli.

D. O. M.

LACT. LUCA TIUS CAUSID.

Spiritum DEO,

Prolem naturæ,

Labores forti,

Probitatem famæ,

Nefas Herebo,

Ossaque sepulcro.

Sibi vivens ac posteris D.

Ibid.

Hospes quid sim, vides. Quid fuerim nōsti.
Futurus ipse quid sis, cogita.

*Inferri sancto manes quia turpe putavi,
Idcirco ante fores conditus hīc jaceo.*

Erricus Rud. Eq. Neap. vivus sibi posuit,
ne de sepulcro sollicitus heres esset, néve vivo-
rum negligentia obesset mortuo.

Carli Morimini. Neapoli.

Fui, non sum. Estis, non eritis. Nemo im-
mortalis. Somno & securitati æternæ. Ca-
rolo Morimini Patri opt. Trojanus & Henri-
cus F. virtutis & amoris causa.

Andræ Alexij. Ibid.

Qua miser imposui lugubria saxa sepulcro,
Mi pater, innumeris accipe pro meritis.
Quod si marmoream licuisset sumere formam,
Te natus tegeret non alio lapide.

Incisæque nota legerentur; gratus Alexis
Reddidit ossa patri, sitque patri tumulus.

Andræ Simonis fil. Alexio, Antonius Patri
pijsimo, qui nemini unquam injurius, pro-
desse semper studuit. Vix. ann. LXXV. perpe-
tua cum valetudine.

Neapoli.

Onustus ævo Janus hic Anisius
Quærens melius iter, reliquit sarcinam:
Qua prægravato nulla concessa est quies.
Tum si qua fuisse cum Camænishæc stetit,
Quæ mox facessivere plus negotij.

H. M. H. N. S.

Hoc de suo sumpſit. Sacrum eſt. Ne tangito.

Ibidem.

S Iſte hoſpes : quàm incertæ hominum ſedes ?
 Florentia ortum dedit : Parthenope exſtin-
 ctum fovet. Mercaturam æſtueſcui. Hei mihi ;
 non opes , non pietas fatum placavere. Con-
 ſtantia amantiſſima conjuge , & Ferdinando
 nato unico impub. ſuperſtitibus. Obijt an. ſal.
 1490, Franciſco Naccio Florent. mercatori
 Ferdinandus F. patri pientiff. vix. an. 52. m. 4.
 d. 6.

Neapoli.

B Laſius Marſicanus virtutem in infirmitate
 perficiens, vitam lubens cum morte com-
 mutavit : corpus hæc quieſcere tandem vo-
 luit ; donec illud incorruptibile, & non amplius
 infirmum induerit.

Ibidem.

E Cce ſuperbientis naturæ , qualis ſit mox
 futurus caſus. Quiſquis me nunc calcas
 vivus ; cogita, ſi ſapis, idem te mox futurum.

Venetijs.

N icolaus Craſſus forum primùm, navigatio-
 nem deinde ſecutus, ab adverſa fortuna
 fortunis omnibus ſpoliatus, ad forum iterum
 reverſus, hunc poſtremò locum laborum om-
 nium & miſeriarum quietem ſibi & poſt. P.
 M. D. LXIII, Cre.

Cremona in Ecclesia S. Angeli.

Hic pietas in patriam & pauperes prompta
Monumento est vobis, Posterì,
Ubi jaceo
Antonius Laiffitatus,
Nulli unquam noxius, Deo proximus.
Vale.

Conradini ultimi Suevorum Ducis, jussu
Caroli Andegavensis, decollati.

NAPOLI.

Asturis ungue Leo pullum rapiens Aquilinum,
Hic deplumavit, acephalumque dedit.

PATAVIJ.

D. M.

Mors mortis, morti mortem si morte dedisset,
Hic foret in terris, aut integer astra petisset,
Sed quia dissolvi fuerat sic juncta necesse,
Ossa tenet saxum, proprio mens gaudet in esse.

V. F.

Obijt anno nati Christi 1309. septima die
Intrante Martio.

Senis.

Deum maximum & posteros offendi.
Utrisque debeo; neuter mihi.

Ibidem.

Mec hospes potes æstimare saxo,
Humani nihil esse non caducum.

Ibidem.

Ibidem.

Non ita multum curandum est eis, qui necessariò morituri sunt, quid accadat ut moriantur; sed moriendo quò ire cogantur. Christophorus Franciscus, hoc sibi, & posteris dicavit monumentum.

Brixia, in Cathedrali.

Vixi, & securus mei possessor fui, quæ dederat mihi Deus, in cursu peregi, pietate Christi optimi meliores sedes spero. Valete Brixienfes mei; cælum spectate, Deo parete. Nam quàm fragilis & caduca sit vita mortaliū, meo exemplo discite. M. CCCC. LXIII.

Neapoli.

Hæc mihi lapidea memoria posita est,

Imò tibi,

Qui hæc legis. Quisquis es,

Vigiladum vigilas, & in rem tuam maturè
propera.

Horas scit nemo. Vale.

Silvij Palladij, quod Cætera legitur.

Fui, non sum. estis, non eritis;

Silvius Palladius,

Ut moriens viveret,

Vixit ut moriturus.

Lucæ, in S. Salvatore,

FILIUS PATRI.

Accipe care pater, quæ natui munera tradit,
Munera, si cineri sunt bonè grata tuo. *Tu*

Tu mihi das lucem vita, do mortis honores.

Heu, heu, quàm dispar gratia nostra tua est ?

Stephani Spada. Ibid.

Vivens & moriturus, Stephanus Spada
quondam Gerard. civis Lucens. Filius,
hunc tumulum sibi hæredibusque condidit.
M.D. XI.

Luca, in ade servorum.

JANO GRILLO

Patricio Genuensi Patri Opt. ac B. M.

Lucas filius pos.

Qui legis, an censes Janum perisseyse bifrontem ?

Qui ventura videt, lapsaque, non moritur.

Puteolis.

EPITAPH. GIGANTUM.

HUc quicunq; venis stupesactus ad ossa Gigantum,

Disce cur Hetrusco sint tumulata solo.

Tempore quo domitis jam victor agebat Iberis

Alcides captum longa per arva pecus ;

Colle Dicaærho clavæque arcuque Typhones

Expulit, & cessit noxia turba Deo.

Hydruntum petijt pars, & pars altera Tuscos,

Interijt victus terror uterque loco.

Hinc bona posteritas immania corpora servat,

Et tales mundo testificatur avos.

Anonymi.

Quisquis es, lector, est quod ex
te quæram.

Nostin' quis hoc arcto subterraneo carcere
 habitat? Ego, Putredinis filius, & frater
 vermium. Hæc stirps mea: Nomen meum
 ne quare, evanuit cum vita, quam post lacry-
 mas & cunas in libris consumpsi, quos penè si-
 mul cum vita elausi. Jam etsi vivere, non desij
 tamen vovere. Ah! hospes, quàm vellem plus
 virtuti, & minùs me permisisset vitij: quàm
 cuperem, sæpius ante mortem, fuisset mor-
 tuus affectui! Nunc ista mihi nonnisi optare,
 tibi etiam præstare licet. Quisquis es (nam te
 non video in tenebris) dum potes, tuam ante
 mortem maturè morere. Hòc vita tua erit
 probatior, quò in illà ista crebrior. Vale, le-
 ctor, usque dum cœli canat classicum, ad quod
 ut lætus reviviscam, tu jam precare. Anno à
 pariente Virgine 1617.

Incerti.

Quisquis Flaminiam teris viator,
 Noli nobile præterire marmor.
 Urbis deliciae salæque Nili,
 Ars & gratia, lusus & voluptas,
 Romani decus & dolor Theatri,
 Atque omnis Veneris Cupidinisque,
 Hoc sunt condita quo Paris sepulcro.

*Martial. lib. II.**In agro Tusculano.*

D. M. Sacr.

Phæbo. Liberto. optumo

M. Gellius. Maximus.

Cc

Hic

*Hic situs est quondam Galli pars maxima, Phabus,
Adfectus omnes possidet iste lapis.
Vix consummavit septem quinquennia lustrum.
Oscula ferventem nec tenuere animam.
Quod si mutari potuissent fila sororum,
Gauderet condi Maximus hoc tumulus.*

Incertæ positionis.

N *Ascimur in lacrymis, lacrymis quæque vitam
madescit,
Et vitam rursus liquimus in lacrymis.
O multas hominum lacrymas! abstergat at omnes
Omnibus electis ipse Deus lacrymas.*

Cujusdam prædivitis.

A *Reas suas qui pascitare consuevit,
Tot aureis argenteisque differtat,
Ut vel decem aquarent onus Camelorum:
Nulla tamen qui vit pecunia vitam
Redimere, quin succumberet truci letho.
Tam firma nempe lex statuta fatorum est,
Ut nemo non cymbam Charontis ingressus
Atrâ palude navigare cogatur,
Et horridi subire regiam Ditis.
Quis ergo nummis aut pecunijs fretus,
Quis ampliore patrimonio turgens
Vitam sibi promittere audeat longam?*

Nicolai Regij.

L *Anguida me rapuit febris inter fata dolentem,
Non quod acerba forent, licet immatura, sed inter
Prælia magnanimum sine vulnere obire pudebat.*

Hubs

Fors, fors, mors, forti, tecum miscentur in unum,
Fors tibi lata fuit, fors tua honesta fuit.
Immatara sua secuit mors flamina vitae,
Hei mihi! te forti fortior illa fuit.

Tolentini.

Ut vivis, vixi: verum morieris, & omnes,
Qui sum, vas eritis pulvis & umbra, solum.
Qui sapit, & qui non, qui servit, & imperat, aqua
Et miser & felix conditione cadunt.

Anonymi. Viennæ Austriæ.

Accepit te o anima fortes, monimenta doloris.
Mixa pijs lacrymis hæc pia vota, mei.
O mea fata darent vobiscum vivere! vita
Invita, haud vita est, cui sua vita deest.

Mandevilli. Leodij.

Hoc jaces in tumulo, cui totus Patria vivo
Orbis erat, totum quem peragrasse serunt.
Anglus equesque fuit, nunc ille Britannus Ulysses
Dicatur, Graio clarus Ulysse magis.
Moribus, ingenio, candore, & sanguine clarus,
Et vera cultor religionis erat.
Nomen si quæras, est Mandevil, Indus, Arabsque
Sat notum dicet finibus esse suis.

Anonymi.

Non ego cultus eram formosis moribus: ulla
Nec mihi divitiæ, nec bona forma fuit.

Nec musis placui : quare, non dicere possum :

Nec tibi formosus pulcher Apollo fui.

Nescio quid veniens in me mors viderit atra,

Ut rapido secum iusserit ire pede.

Sed necis hac lex est, hac aqua & iniqua potestas :

Prateriens aquâ pulsat ubique manu.

Communemque viam nos ibimus, ibitis, ibunt :

Hic, is & ille : puer, famina, virgo, senex.

Sic agitur : verum felix, super omnia felix,

Migrandi placidè cui brevis hora datur.

P. A. Canonherius.

Duorum Amicorum.

Quos habuit quondam viventeis una voluntas,
Nunc vitâ sanctos urna habet una duas.

Nic. Borbonius.

Tridenti.

D. O. M. S.

Siste gradum, & iumulo flores insperge, viator,
Fausâque ter cineri verba precare sacro.

Tridentum Gruâs à Casare missus Athenis,

Hic procul à patria conditus Hasselius.

Ab fera mors ! reducem potius stravisse decebat,

Aut prius, Alpinus quàm peteretur apex.

Diem, & locum, & natalem scimus :

fatalem nescimus.

Senis, in ade summa B. Virg.

Joannes Ugurgerius decreto publico hêic situs
est. Decessit montis aperti clade an. sal. 1260.
Is aded auri abundans fuisse fertur, ut necessi-
tatis

tatis tempore ultrò reipubl. duos currus auro refertos obtulerit, tantundem, aut plus etiam sibi in ædibus reservans. Ob id etiam ædes in foro reliquis omnibus prominentiores ædificare concessum est illi, ut primus civium in summo hoc templo sepeliretur.

Ibidem.

L Astantius Lucarius Causid. Senensis, Spiritum DEO, prolem naturæ, labores forti, probitatem famæ, nefas Erebo, ossaque sepulcro, sibi vivens ac posteris D. an. Sal. 1558.

Florentia.

HIERONIMI MIRANDÆ.

Mercator pietate, fide, cultuque Deorum,
Nec minus insignis nobilitate sui.

*Humanis igitur spolijs Miranda relictis,
Contemplor Superâ Numina sacra Deum.*

Hieronymus Miranda Franc. F. Hispan.
vixit annos 35. Obijt M. D. 61. 5. Idus Febr.

Ibidem.

D. O. M. S.

Albertus jacet hîc Leo: leonem
Quem Florentia jure nuncupavit:
Quòd Princeps fuit eruditiorum,
Princeps ut leo solus est ferarum.

Bononia.

WENCESLAI BORGARDI.

Incomparabile, ô Viator, exemplum con-
stantiæ atque continentiæ sanctæ integritate,

& inclyta fide illustre, bonarum & artium, cippus enaspice ut parvus tegit. Quid hoc quæris? Wenceslaus Borgardus Olmontæ ortus (Moraviæ ea urbs est, Julium montem vocant Latini) is unicus patri, nuper Bononiæ unico unice salutem optans adferre amico, peste mortuus occumbit. Plura iste non capit lapis. Vale igitur, atque his pia ossibus dic verba, si es pius. Vixit annos 28. M. 10. Obijt 1517.

Roma in domo Marij Delfini.

D. M.

L Bojonius Gentilis vivus fecit sibi, & Libertis Libertabûsque, posterisque eorum. Hoc monumentum sive locum, si quis vendere vel donare voluerit, inferet Virginibus Vestalibus HS. XX. N. Avi ærario Populi Romani. In fronte Ped. VII. In Argo ped. XIV.

Inscriptio sepulchri innominati.

H *Osses, te passim vocalia saxa morantur:*

Aesta, siste gradum, paucula verba lege.

Non te ego sic moror: hinc propera, nec inania quaras:

Non est scire tuum, quis, quid, ubi fuerim.

Tecum habita, cælum penetra; sat nosse sepulchrum.

Hinc fuge, mors instat: dum legis, illa venit.

Philomathi Musæ Juve.

**Sepulchralis Inscriptio Rhythmica stylo
sæculi decimi & circiter.**

S *Iste meis verbis: osses quid vane superbis?*
Ecce tui finis te monet iste cinis.

*Felix quavis sorte obit omnis gloria morte:
 Formam & opes sumus, stemmata tollit humus,
 Sola duo hæc manes tantum comitantur inanes,
 Et mala vita recens, & probitate decens.
 Hisce Deus strenam regno, vel carcere pœnam,
 Dat geminâ, lic rei, voce, venite mei.
 Hæc ultra immundi sunt cætera somnia mundi:
 Elige an in cælis, an procul esse velis.
 Momentum aeternum vel sidera, dat vel avernum:
 seu miser igne peris, si ve beatus eris.
 Nil medium cunctis est vitæ munere functis:
 Ergo utriusque fori dogmate discite mori.*
 Philomathi Musæ Juveniles.

Inscriptio sepulchri Rhythmica ex antiquo.

Cura dapum præses, somnoque ignavia deses,
 Livor se exurens, & subito ira furens,
 Elati mores, fucata carnis amores,
 Quæque angunt inopes semper hiantis opes,
 Hic periêre. Videt mors, atque edentula ridet,
 Dum malè cæca metit, quidquid avara petit,
 Si vis, hanc hospes præverte, resurgere sospes:
 Quod tua non manus, hoc improba tollit anus.
 Hydræ sep enos dextra hostes sanguine plenos
 Ergò prius resecet, quàm Libitina necet.
 Sic vives cælo, feriet nec te invida telo;
 Deviçtisque feris, athere victor eris.
 Herculis hæc laudes, vitiorum evertere fraudes.
 Si sequeris, malè non hæc tibi dicta, Vale.

Philom.

Alia inscriptio sepulchralis.

Disce mori, quicumque leges hac marmore nostro
Scripta : velis animo verba notare tuo.

Una salus servire Deo, sunt cetera fraudes :

Fac ea qua moriens facta fuisse voles.

Momento aeternum pender. Stat quâ cadit arbor :

Ergò disce, precor, vivere, disce mori.

Philomath.

Anonymi.

Mortuus hic quisnâ ? fallor ; nam qui bene vixit,
Is nunquam mortis subiacet imperio.

Aliud.

Qui, qualivè fies, vivanne an funere mersus,
Noli viator querere.

Nam si illud verum est : vivit post funera virtus ;

Mea quoque vivit, & viget.

*Novocomensium Civium, quos fæda lues
anni 1629. peremit.*

Tumulus.

Heu quot unus hic tumulus domos capit !

Miracula mortis hæc sunt,

Ampla quæque

Odiosam in Epitomen minuentis,

De ingenti Novocomensium colonia,

Quam fæda lues abduxit è mundo,

Hæc solùm unire licuit Analecta.

Ubi tam multi suffragia postulant,

Avarum, Viator, te nolo,

Justus

Iustus non es, si negas omnibus,
Quod vel singulis debuisti.

Aloysius Juglario.

Murathi in Helvetia.

D. O. M.

Caroli inclyti & fortissimi Ducis Burgundiae exercitus Murathum obsidens, ab Helvetijs casus hoc sui monumentum reliquit.
Anno 1476.

In Cænobiq Cungsfelden.

Schist die Abcontrafetzung: Herzog Euphols von Oesterreich / der zu Sempach mit diser seiner Ritterschafft / Adel vnd Rächten erschlagen ist worden / vñ dem seinen / in dem seinen / vnd vmb das seine / vñ S. Chyrlen Tag im Drenzehehundert vnd 80. Jahr.

Leopardia in æde S. Viti.

Quod tegit hoc marmor; nil nunc nisi corporis ossa;
Hoc erat extremo, quod fuit ante, die.

Ibidem.

Menno studens claudus jacet hac sub mole sepultus,
Spiritus æthereæ sede beatus orat.

Ibidem.

Quid morum probitas, primoque in flore iuventa?
Quid facite ingenium, scriptaq; metra iuvant?
Hunc etiam ante diem feralis Parca petivit,
Ac immaturis extulit exequijs.

Ces

Mors

*Mors aequo pede cuncta premit ; mens sola perennat,
Atque habet in terris posthuma fama locum.*

Ibidem.

P*etrus marmoreâ facer hac sub mole Tyara,
Parcere cui fati non voluere vices.
Maluit in vita privato vivere censu,
Quàm fastum mundi divitiâsque sequi.
Corpus habet terram, sibi mentem sumpsit Olympus,
Qua dabit extremus surgere posse dies.*

Ibidem.

I*ulius à Beel, causas qui Caesaris olim,
Qui quoque curavit Regia jura diu,
Et tandem inde tribus prudens in munere tanto,
Nam populo semper charus & equus erat.
Hoc tegitur saxo, sed corpore : spiritus autem
Conscendit patriam post pia facta suam.*

Ibidem.

Y*vo lustra videns vita quindena Joannes,
Hic sua funere tradidit ossa rogo.
Summus erat sacra vivens hac pastor in ade,
Nunc agit in supera spiritus ade sua.*

Ibidem.

V*ive memor lethi cinis, umbra & mortis imago,
Es quod eram, fies quod sum ; nunc fide juvenia.
Alpha mihi sit principium, sit Oméga finis.*

Græcij

Gracij in Styria , apud PP. Minoritas in
 Templo à parte dextra sub cathedra.
 M. DC. XXXIII.

A Urea gestabat de Pomis-vellera Petrus,
 Atque Palatinus floruit orbe Comes.
 Caesaris Augusti, vulgique sapore beatus ;
 Hoc virtus voluit clara sedere loco.
 Facundus, sapiens, fortunatissimus Heros,
 Qui murus miseris civibus alter erat.
 Non talem pinxit divinus Pictor Apelles,
 Non Phidias sculpsit tale peritus opus,
 Melleus Historicus, Diolomeus, docta Poësis
 Non possunt vita nunc meliore frui.
 Constans, Magnanimus, mirà pietate sacratus
 Pectus erat, Christi nunc ope major erit.
 Nomen erat Pomis, verso nunc omine ad instar
 Maturi pomi, sic cecidit æne gene.

Apud eosdem PP. Minor. in medio templi
 ad portam.

N On metuas mortem, quæræ quicunque quietem ;
 Est somnus felix, estque precuta quies,
 Hæc requies mea, hîc habitabo
 Dominicus Werl. M. DC. LVIII.

Gracij in Styria , apud PP. Minoritas in me-
 dio Templi.

Siste, ne ultra.
 Et nova si quærîs ?
 Sunt, Morieris. At inquis :
 Sint Nova.

Nontantum nova, Crede novissima sunt.
M. DC. LI.

Ibidem apud PP. Dominicanos in Cœmeterij introitu penes portam à sinistris.

Epitaphium D. Valerij Schörkl Ferd. II. Archid. Austriæ, Aulæ, nec non Provinciæ Styriæ Pharmacopolæ. M. DC. XVIII.

Lazarus è tumulo (mirum) jam putre cadaver
Vivificà Christi voce iubente redit.

Sic ego spem foveo vitæ, licet ossa solutus;

Cur spero ? Christi mors redi viva facit.

Si caput atbereas, caput extulit illud ad auras;

Cur premat æternus conscia membra sapor?

Membrum Christe tuum sum Morte à morte redemptum

Fac quoque sim vitæ portio viva tua.

Hispanis, ad Predicatores.

In Sacello S. Thomæ Aquinatis.

Pietati, & Posteritati.

Joannes Swertius Franc. P.

Belga Antverpiensis,

Honesti animi candore.

Probitatis insigni cum laude

Apud suos vixit, exteròsque :

Sed apud hos, & in hac urbe,

Immatuum rapuit fatum,

Anno Christiano cl. lxxIV. Id. Octobr.

Ætatis XXX. Menſ. X.

Et sacri loci commune hoc conditorium

Ut primum capit,

Ita plures capiet.

Miserator DEUS miserere.

Lubeca in S. Maria.

Qui hanc procul tabulam, Viator, aspicias,
 Querune galeam, & clypeum, nostra insignia,
 Aut gesta gestis scire? En cranium hoc ossaque,
 Hac galea & hic clypeus, notant insignia hac
 Nos universos unius esse stemmatis. Vis gesta?
 Peccavi ego, simul peccarunt ceteri.
 Hinc par ad unum omnes tulimus stipendium.

Augusta, ad Prædicatores.

Homo ortus tui rationem, ac termini, ma-
 ximè tecum meditare. In Deo sit inpr-
 mis fixa spes omnisque cogitatio. Cùm enim
 certa sit mors, hora incerta, neque cognita ulli;
 haud curæ minori sobrio & vigilantì vitæ æter-
 næ tam jacturâ, quàm lucrum esse debet. Jo-
 annes & Michaël à Stetten hæredibus ac posteris
 suis H. M. F. C.

Brugæ.

Siste gradum, heus Viator, & quid mundus est,
 Audi. Theatrum, in quo peragitur fabula,
 Persona ubi nunc ista, nunc est altera.
 Abi. Joannes Vischer hoc dixi. Vale.

Duystij Delfensis.

Hunc tumulum gnati charo posuere parenti,
 Pro patrijs curis, pro dulci munere lucis,
 Lugubresque notas tristi inscripsere sepulchro.
 Hoc tumulo Henricus servat sua Duystius ossa,

illum

Illum flect quicunque colunt iustumque piūque,
 Desco præcipue illius, primordia vite
 Quæ dedit, officiumque experta est cuius abunde.
 Sed longè ante alios illum deplorat egena
 Turba hominum, illius nutriti largiter ære.
 Viventū namque is iuxta vitæque sequentum
 Prospiciens hominum, quos indiga fata morantur,
 Corpora multa suis opibus per sæcula pavit.
 Illum igitur Rex Cœlicolū, protalibus actus,
 Felicem vocet ad nitidi templæ ardua cœli:
 Pax ubi læta habitat nullis obnoxia curis.

Joan. Secundus.

Anonymi.

Cum lacrimis natus, lacrumans extingor, &
 omnis
 Penè mihi lacrimis vita peracta fuit.
 O genus humanum lacrumabile, triste, caducum,
 Quod vivens miserum post obitum cinis est.

Aliud.

Chare Viator, abi in rem tuam,
 Et non plora pro me,
 Nam è morte vita.

Incerti.

Tu quod es, hospes, eram, nunc me vita exiit, at-
 que hic
 Obruunt exuvias mors inimica meas.
 Sed quia tu fies quod sum post funera, quæ vis
 Ipse tibi fieri, quaeso precare mihi.

Ano-

Anonymi.

Sic mors ipsa, dum venerit,
Vincitur.

Si priusquam venerit,
Semper timeatur.

Ergò qui se quotidie recordatur
moriturum,

Contemnit præsentia,
Et ad futura festinat.

Disce mori moritura caro, moriare priusquã.

Francisci Momoranti.

*Cui nil in votis potius quàm Francia, quàm res
Francorum, quàm lex Franca salusque fuit;
Hoc Franciscæ jaces, ben! verè Francicæ, saxo;
Quid fietiam tecum Francia tota jacet?*

Juliani Wandræi Montensis.

*Jam quod es, ante fui, jam sum cinis, umbra, minúsq;
Tu quod es, & quod ego, simul omnia subjice puncto.
Omnia pratererunt, nos, vivimus, itis & ibunt.*

Cujusdam Regis Galliæ.

Risi, ploro: fui, non sum: studui, requiesco:
Lusi, non ludo: cecini, nunc musio: parvi
Corpus, alo vermes: vigilavi, dormio: dixi
Salve, dicóque vale: Rapui, rapior: superavi,
Vincor: certavi, pace utor: Jure ego vixi,
Jure etiam morior: non obſto, obſtare nequirem.
Terra fui quondam, rursus sum terra: nihil sum;
Terra caduca vale, vermes salvete, rotambo.

Bru.

Bruxellis.

D. O. M. S.

Mortalis es, mortalitatis sis memor,
Amice noster, si sapis.

Quid vita nostra? bulla, ventus, somnium,
Omnique inani inanior.

Putes vigere? labitur. Manere? abit.

Apponere annos? detrahit.

Fallax, Fugaxque tota. Qui scis hac legens
Victurus an sis crastinum?

Nulli hora certa stat, at certo gradu.

Mors, falce sternens omnia.

Vis non timere tam rapacem atque horridam?

Mori ante mortem sic labor.

Hoc monumentum Petrus Pantinus mortalitatis memor ipse sibi vivus pos. obiit XXV. Decembr. clc. lccXI.

Parisijs.

D. O. M.

Nicolaus Faber,

Peccator non unus ex multis

Hic jaceo.

Quid de me dici verius,

Aut à me utilius non video.

Agnosco, Bone JESU, Tu ignosce.

Ad hoc enim natus es, ad hoc passus,

Ad hoc pro nobis tremuisti,

Ut per te securi essemus.

Vixit annos LXVIII. M. IV. D. I.

Devixit

Devixit Pr. N. Nov. An.

clō. loc. XII.

Lud. Pincieri Noctambuli.

SI nocturna quies, qua sensus vinxerat, una
 Brachia vinxisset crurâque sessâ mihi,
 Non me deciduum celsa per aperta fenestra
 Mors in subjectam præcipitasset humum.
 Heu nimis irrequieta quies, qua sensibus altum
 Torporem inducis, membra agis, acta necas!
 In tenebris cecidi, sed clarâ luce resurgam;
 Pro falsâ oblata est nunc mihi vera quies.

Salisburgi ad S. Rochum extra urbem.

Optat pro miseris miseram contemnere vitam,
 Possu ut æternam conciliare sibi.
 Cur Superos nunc solus adis, sociumque relinquis;
 Ignoras socium meque fuisse tuum?
 Astra per immensos quaris tibi, Petre, recessus,
 Me amplius heu socium non finis esse tuum.

P.F.Petrus Carthacensis Capuccinus Sacer-
 dos, pestiferis inserviens peste correptus obiit
 14. Martij 1650.

Salisburgi in Ecclesia Cathedrali.

Non
 plus ultra.

Ad has Mortis columnas finito
 Vitæ cursu quiescit

POLYCARPUS

Ex S. R. I. Comit. de Khüenburg
 Episcopus & Princeps Gurcensis, necnon
 D d Hu.

Hujus Metropoliticae Ecclesiae
 Præpositus & Archipresbyter,
 Prudentiâ in gubernando, Justitiâ in admi-
 nistrando, Industriâ in laborando,
 Insignis Ecclesiae splendor, Decus Familiae,
 Exemplar virtutum.

Maturè mortalem vitam finivit,
 Ut citò æternam vivere inciperet.
 Orto sole mundo occidit, ut Deo oriretur.
 Die lunæ mortalitati decrevit, ut æternitati
 plenè cresceret.

Anima pignus morti relinquens
 Ultra columnas discessit

Idibus Julij

Anno Christi M. DC. LXXV.

Ætatis XLII. Episcop. & Præpos. III.
 cujus felicem reditum ad diem novissimum
 corpus excipiat.

Ibidem.

O Ssa Viator hec lege, & cælum animo ad-
 precare. Reverentiss. Illustriss. Dom. D.
 Joan. Jacobus Comes à Königsekh & Rotten-
 fels, Dominus in Aulendorf & Stauffen &c.
 Elect. Metrop. & Cathed. Ecclesiarum Colon.
 Salisburg & Augustanae Canonicus, Senior, &
 Jubilæus &c. per varia assurgens officia, Sa-
 cerorum liberrimus assertor, librorum adeò a-
 mans, ut de suis adderet, ac hono publico divul-
 garet, gnarus solos liberos libros esse. In artes
 liberales liberalis pariter, sibi parcus, ut plures

pauperie depressos attolleret suâ manu, expertus raro apud divites sapientiam hospitari. Pie obiit suæ ætatis LXXIV. Christi Servatoris Anno M. DC. LXVIII. Idibus Septembris.

---

ibidem.

Hæc Mortalitatis urnâ conditur
 Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus,
 D. WOLFGANGUS FRIDERICUS
 Liber Baro de LAMMINGEN,
 Canonicus Metropolitice, & Cathedralis
 Ecclesiæ Salisburgensis,
 Ac Reverendissimi Consistorij Præses.
 Qui quam vivens ab Ecclesia mercedē accepit,
 Moriens rursus Ecclesiæ legavit.
 In Domino obdormivit XI. Kal. Majas,
 Anno M. DC. LXXV. Ætatis suæ XLVI.

Salisburgi ad S. Petri.

Viator hæc pedem
 Simul genua in preces fige.

AD

JESU, MARIE, JOSEPHI
 amatos pedes en ! jacet
 Hujus Monasterij caput, ac Præsul LXXI.

AMANDUS.

Illius S. Triadis, & fraternæ Unitatis
 Amator singularis, amatus omnibus.

Vin' tesseram amoris ?

Hanc & alias aras Superis,
 Cellas novas Religiosis Filijs ;
 Sibi hinc ultimam struxit ;

Dd 2

In

In qVa oLor VnDIqVe CanDIDV9
à dolorum gemitu & amoris lessu

Inter LILIA coronandus quiesceret.

Præfuit annos ferè XVII.

Bonus Paterfam. & Pater optimus.

Vixit Anno M. DC. LXXIII. IX. Septembris.

Annos natus IL.

Monimentum pijsimis Manibus P.

Amans AMANDI Successor

EDMUNDUS.

MONUMENTUM.

Quod. Magna. Umbra. pijs. Cineri-
bus. Perillustris Dom. D. CAROLI COMI-

TIS A LODRON. supremi Locumtenentis, &c.

Academia Salisburgensis, Clarissimi, ben olim! fide-

ris, nuper extincti, publico luctu posuit Collegium

PP. Professorum, Ordinis S. Benedicti,

Anno clo. lcc. XXXV.

Non. Martij.

HAVE. ADSTA. PELLEGE. VIATOR.

APpellarem hospitem, nisi heic esses domi.
Cur enim negem, hunc locum ad te quo-
que pertinere? Sed mihi non da vitio, quod
iter interrompo. Rem magnam te volo. Non
vendunt fumos, qui venerunt ad cineres.

In hoc splendido marmore, quæso me ac te
vide, priusquam claudis oculos. Si non es li-
teratus, saltem ossa mea potes legere. Ego CA-
ROLUS, de LODRONIA stirpe surculus,

hoc

hoc tumulto situs sum. Nascentem altè gloriam Mors mihi invidit. Propediem jussit solum vertere, & altas radices infra terram agere. Non merui ut morerer, sed quia vixi, debui. PRIMAM in lucem SALISBURGI veni. Paucos Salis modios, & ibi & alibi, consumpsi absq; labe. Unde dignissimum vita omnes censuerunt. Ah, nimis mortalis homo est. Nunc consumpto sale, etiam SALISBURGI consumo sacculum. Vermes devorant. In aula Archiepiscopali pueriles annos duxi, brevis Ephebulus, Nescius, eheu nescius! quod Mors facere possit tam longos juvenes. Ego, & Carolus Magnus heic sumus Pares. Ne pugna cum jacente, Mors omnes exæquat. Reges & rusticos eodem tondet pectine. Rogas, qua lege? Ipsa regio lex est. At ô meam sortem! Olim cibos posui meo Principi. Hodie, grandi barbarismo, lumbrici pro cibo me habent. Istorum corpora pinguescunt meo corpore. Assiduo me circumveniunt in cœno vermes & viperae. O conventus pulcher!

Litteras etiam Salisburgi didici. Non raro in primis subsellis sedi. Sed in ista schola redactus sum ad prima elementa. Heic, infinita capita, student Anatomiz, sine cerebro. Hinc tantum mortui in cute se norunt, ac intus. Qui apud nos eunt in principia, idem omnes pensum dant. Immo, erro. Boni non coguntur recitare pœ N I T E T. Ahah! nihil in hoc ludo luditur; res seria agitur. Nisi quod vermes ludant

Iudant in alieno corio. Hi, sunt Dominorum Domini. Nunquam putassem. Intellexisti ætatis meæ rudimenta?

Post togam, sumpsi sagum. Turpe est, habere animam sine animo. Arma Regia & Cæsarea mea voluntate, & cognati Principis nūtu indui, ut in Majorum meorum insignibus morerer. Quoties in Italia, Hispania, Gallia, Hungaria, Germania se devoverunt pro Domino Austriaca Lædronij Leones! vestigia secutus sum: etsi nondum passibus æquis. Cæsariani tamen exercitus gubernator usus est velis, pro navis magnitudine. Quid, si non novit ex ungue Leonem? Vitam Augusto Imperatori Ferdinando impendi. Ut alia obsequia sæpè sint dubia, Mors certè mentiri non potest.

Magnum imprimis hoc duco, quod placui Tibi, magne Princeps & Cognate. Solam virtutem probas. Colui. In bello bis peccare non licet. Apud te, nec semel. Ergo fer levius meum casum. Bono boni quid optes, nisi ut cito moriatur? Annis non sit melior vita, sed longior. Miseris alijs, amicus nemo est. Tu ossa mea in Templo condidisti. En, dexteram eminus porrigo, quòd amicus fueris usque ad Auras. Ignosce nimis, heu! nimis solutæ linguæ. Non sum totus apud me.

Heu, meorum etiam militum mœsta suspiria! Audio, etsi plurima gleba sit in auribus. Duci volunt: miser ego in luto hæreo. Quid dormientem Leonem vellicatis? Orate, ut possit bellare.

bellum requiescat in pace. Si etiam imperium ex urna petitis, accipite. In hanc longam viam ad æternitatem vos ne date absque Viatico. Postulatis causam? In sepulchro nec seritur, nec metitur.

Tantum est. Nunc abi instabilis viator. Ego heic pedem fixi. Ante tamen adsperge tumulum. Gutta cavat lapidem, & me juvat. Tantillam mihi negas opem? I, durissime rerum. Tu quoque post paululum petes aquam à pumice.

Salzburgi ad S. Petrum.

Wer da?

Ein Held berümbt von Waffen /
 Sigreich mit Raht vnd Hand /
 Wird von dem Todt geschaffen
 Zulassen seinen Stand.
 Wer lebend nit gewichen /
 Beherzt vor seinem Freund;
 Rufft zu euch todts entblichen /
 Verlast ihn nit

Gut Freund.

Also bittet euch vmb einen Seel-tröstlichen
 Succurs der Wöledl, gebohrne Herr Herr
 Johann von Fletting / 2c. Im Leben ge-
 wester Röm. Kays. Majestät 2c. 2c. Wie auch
 Höchfürstl. Salzburg. bestelter Obrister/Cam-
 merer / Kriegs-Rath vnd Commendant der

D d 4

Beo

Bestung Hohen-Salzburg 2c. Welcher im
60. Jahr seines Alters den 18. Januarij 1675.
in Gott selig entschlaffen / vnd allhie sein Ruh-
Bettlein gefunden. Deme vnd allen Christ-
glaubigen Seelen Gott der Allmächtig ein frö-
liche Auferstehung verleihen wolle. AMEN.

Ibidem.

Hlc bona famina dormit. Si res rara viator;
Rarior hoc ideo, nam Bona semper erat.

Der Edel / Vil- Ehrn- Tugendreichen
frommen Frauen

Anna Magdalena Fischerin

Gebornen Zellerin / so den 7. Aug. 1672.
in dem 3. Ern selig entschlaffen / vnd hiers
bey begraben ligt / ist wegen 32. jährig
frölich, gesegnet, vnd vilen verlanglicher
Ehe diser Gedächtnuß-Stein auffgericht
Von

Dr. Joan. Fischer Hochfürstl. Salzburg.
Leib- Medico vnd Geheimen Rath.

Anno M. DC. LXXII.

Sterblicher Leser von Todtē lehre leben.

Salisburgi ad S. Petrum.

Der ewig Richter sitzt /
Vnd fordert zu Gericht /
Wo der gerechte schwitzet /
Warumb der Sünder nicht ?
So helffet mir dann Gott
Versennen in der Noth.

Als ruffet von der Erd zu denen / die
 auß Erden herkommen / der Edl. Veste
 vnd wolgeleerte Herr M. Franz Thomas
 Kleinmayr deß lobwürdig. vhralten Clo-
 sters S. Peter im Leben gewester Hoff. vnd
 Orbar. Richter / so den 5. Jener An. 1675.
 in Gott selig entschlaffen. Deme haben
 dessen leb. vnd liebende Erben dise
 Gedächtnuß gesetzt.

Henrici de Tourenne Archistrategi Gallici.

HENRICUS DE TOURENE;

Per Anagramma :

Heu ! nunc eo de terris.

Sit mihi pugnatum, sat fustum sanguinis. Eheu !
 Nunc eo de terris. Turba sequere Ducem.

Hermolai Mauroceni.

Quanam ha puella lacrumantes quattuor ?
 Iustitia, Probitas, Fortitudo, gratia,
 Mortem Hermolai Mauroceni plangimus.
 Cur adsepulcrum quattuor flētis Dea ?
 Mortalis nullus flere non potest satis.

Hic Tumulorum Inscriptiones, amice Lector,
 adjicere volui, auctarij loco, THEATRO
 FUNEBRI, quod omnis ferè status ho-
 minum Epitaphia tibi exhibebit. Lege,
 & vale.

Ee INDEX

INDEX.

URBILIM ET LOCORUM.

In Quibus hæ Inscriptiones reperiuntur.

A.

- Ad-montes in Styria. pag. 106.
Alcantaræ. pag. 96.
Alemariæ. pag. 5. 89.
Altorsij. pag. 158.
Ambiani. pag. 250.
Anconæ. pag. 272. 295.
Andegavi. pag. 281.
Antuerpiæ. pag. 4. 88. 117. 181. 250. 274.
291. 315. 339. 342. 343.
Arelate. pag. 164. 256. 257. 282. 283. 295.
Argentinae. pag. 135.
Arimini. pag. 181. 276.
Asperi Collis Belg. pag. 57.
Avenione. pag. 91. 207. 271. 285. 381.
Augustæ Vindeliæ. pag. 74. 96. 144. 330. 417.

B.

- Barcinonæ. pag. 177.
Basileæ. pag. 179. 184.
Bicurigibus. pag. 137. 281.
Bononiæ. pag. 10. 11. 113. 135. 131. 151. 162.
184. 280. 331. 347. 359. 409. Bo-

URBIVM ET LOCORVM.

Bofei. pag. 79.

Bredæ. pag. 9.

Bredenberga. pag. 80. 117. 149. 288. 289.
316. 317. 331. 341. 369.

Brema. pag. 247. 279.

Brixia. pag. 278. 403.

Brugis pag. 417. Bruxellis. 79. 165. 420.

Burdigala. pag. 136. 165. 192. 275.

C.

Cajeta. pag. 403.

Camberij. pag. 233.

Claramontij. pag. 92. 275. 316. 333.

Clivenfi in arce. pag. 265.

Clunia in Hispania. pag. 168.

Colmaria. pag. 114. 136. 285.

Comi. pag. 392.

Conimbrica. pag. 135.

Coronæburgi. pag. 123.

Cracovia. pag. 75. 245.

Cremona. pag. 402.

D.

Dantisci. pag. 132.

Daventria. pag. 260.

Dordraci in Flandria. pag. 264.

Dresda. pag. 209.

E.

Ebora. pag. 75. 306.

F.

Fani. pag. 284. 339.

Faventia. pag. 349. 387.

Ferraria. pag. 206. 394.

Ec 3

Flo 2

INDEX.

Florentiæ. pag. 79. 120. 139. 142. 176. 188.
 249. 262. 270. 323. 409.
 Fontaine-Bleu. pag. 90. 165. 372.
 Fossani. pag. 97.
 Francofurti ad Mænum. pag. 246.
 Francofurti ad Viadrum. pag. 152.
 Francqueræ. pag. 19. 250.
 Fuldæ. pag. 118.

G.

S. Galli. pag. 150.
 Gandavi. pag. 60. 190.
 Genuæ. pag. 189. 199. 298. 300.
 Gorlicij. pag. 130.
 Gratianopoli. pag. 122. 254. 255. 256.
 Græcij in Styria. pag. 188. 415. 416.
 Gronovij. pag. 383.
 Gustrovij. pag. 372.

H.

Hallæ in Belgio. pag. 208.
 Hispali. pag. 22. 416.

L.

Laureti. pag. 59.
 Leodij. pag. 373. 407.
 Leovardix. pag. 413. 414.
 Leucopetræ Villæ. pag. 365.
 Lipsiæ. pag. 281. 350.
 Lovaniij. pag. 211. 242. 243. 244.
 Lubecæ. pag. 417.
 Lucæ. pag. 403. 404.
 Lugduni Batav. pag. 136. 350.

Lugd.

URBIUM ET LOCORUM.

Lugduni. pag. 90. 253. 254. 271. 333. 344.
345. 363. 364.

Luxenburgi. pag. 323.

M.

Mantua. pag. 211.

Mediolani. pag. 76. 115. 133. 188. 231. 278.
300. 382.

Mocha in Lusitania. pag. 178.

Mola in Regno Neap. pag. 309.

Monachij. pag. 101. 187.

Montispelij. pag. 350. 351.

Murathi Helvet. pag. 413.

N.

Neapoli. pag. 74. 77. 78. 86. 100. 142. 175.
261. 262. 272. 279. 290. 308. 318. 319.
349. 357. 358. 372. 380. 386. 399. 400.
401. 402. 403.

Nemausi. pag. 88.

Nicea. pag. 232. 294.

Nivernij. pag. 265.

Norimbergæ. pag. 36. 226. 227. 234.

Novocomi. pag. 184. 412.

O.

Oetriculi. pag. 331.

Oetingæ veteris. pag. 329. 330.

P.

Parisijs. pag. 60. 133. 134. 161. 162. 175. 192.

193. 232. 271. 275. 279. 286. 308. 316.

323. 379. 420.

Ecj

Par-

INDEX

Parmæ. pag. 147.
Patauij. pag. 37. 103. 113. 173. 208. 228. 248.
 270. 278. 331. 343. 347. 349. 402.
Perusiæ. pag. 205. 261. 278.
Pictaviæ. pag. 166.
Pisauri. pag. 181. 361.
Pisis. pag. 308.
Pistorij. pag. 278.
Placentiæ. pag. 262.
Portuensium Hortorum. pag. 355.
Præneste. pag. 60. 213.
Puteolis. pag. 355. 404.

R.

Ratisbonæ. pag. 277.
Regiomont. pag. 132.
Romæ. pag. 58. usque ad 73. Item pag. 76.
 77. 78. 87. 92. 93. 94. 95. 97. 99. 100.
 101. 102. 104. 105. & seqq. usque ad 113.
 Item pag. 140. 141. 154. usque ad 158.
 Item pag. 60. 166. 170. 171. 172. 173.
 174. 175. 177. 178. 179. 180. 182. 183.
 194. 195. 196. 197. 198. 199. 202. 203.
 204. 205. 212. 213. 214. 222. 223. 224.
 225. 242. 246. 247. 248. 258. 259. 261.
 266. & seqq. Item 272. 286. 293. 296.
 297. 301. 302. 303. 304. 308. 310. 311.
 319. 320. 321. 322. 323. 331. 333. 334.
 336. 337. 338. 339. 341. 344. 348. 349.
 355. 356. 357. 360. 366. 369. 385. 386.
 387. 391. 392. 393. usque ad 400. 410.

Reto-

URBIVM ET LOCORVM

Rostochij. pag. 120, 151.

Roterodami. pag. 250.

Rotomagi. pag. 117.

S.

Salisburgi. pag. 44. 75. 100. 105. 114. 229.

230. 250. 251. 252. 253. 263. 292. 293.

304. 314. 321. 322. 324. 325. 348. 375.

376. 377. 378. 381. 421. & seqq.

Salmantica. pag. 134.

Sarisburij. pag. 95.

Sehonaugiz. pag. 389.

Segebergæ. pag. 159.

Senis. pag. 79. 177. 261. 362. 363. 402. 403.

408. 409.

Soloduri. pag. 46.

Sterzingæ in Tyroli. pag. 249.

Sutri in Etruria. pag. 178.

T.

Tarascione. pag. 88. 265.

Tarracone. pag. 135. 178. 181.

Tarnisij. pag. 176. 323.

Taurini. pag. 48. 66. 67. 87. 97. 98. 119. 138.

169. 195. 200. 201. 235. 236. 237. 238.

239. 240. 241. 351. 352. 353. 354. 385.

Tiguri. pag. 50.

Tolentini. pag. 407.

Toleti. pag. 48. 248.

Tolosæ. pag. 91. 138. 191. 283. 284.

Tidenti. pag. 408.

Tiderti. pag. 314.

Tun.

INDEX.

Tungerlor. pag. 145.

Turonis pag. 95.

V.

Venetijs. pag. 52. & seqq. Item pag. 85. 86.
150. 176. 225. 273. 284. 286. 287. 299.
312. 401.

Veronæ. pag. 247. 280. 285. 316.

Verrucæ. pag. 292.

Vicetiæ. pag. 322.

Viennæ. pag. 51. 147. 148. 186. 209. 249.
290. 291. 407.

Viterbij. pag. 260. 278.

Vltrajecti. pag. 173.

Uranoburgi Danorum. pag. 123.

Uratislaviæ. pag. 120. 130. 153.

Urbini. pag. 142. 214. 272.

W.

Wittebergæ. pag. 136.

Menda sic emenda.

Pag. 4. lin. 4. lege, Gallia. Pag. 25. lin. 19 lege, sub-
spita. Pag. 28. lin. antepennul. lege, Iratis. Pag. 51.
lin. pennul. lege, atque. Ibid. lege, Transfere. Pag. 88. lin. 16.
lege, Temple. Pag. 91. lin. 8. lege, Ducheriana. Pag. 119.
lin. 13. lege, Volucres. Pag. 227. lin. 11. lege, En. Pag. 279.
lin. 17. lege, Idibus. Pag. 370. lin. pennul. lege, potest.

F I N I S.

